

EDEBE
AÇILAN KAPI
HUCURÂT SÛRESİ

İSMAIL

DİNÇER

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	5
KUR'ÂN'I ANLAMAK.....	13
ERDEMLİ OLMAK.....	31
AHLAK VE EDEB.....	43
HUCURÂT SURESİ.....	51
KİMSEYİ YARGILAMA	285
SON DEĞERLENDİRME.....	291

GİRİŞ

Bu kitabımızda Hucurât Sûresini tefekkür edeceğiz.

Hucurât; hücreler, odalar, kişilerin bulunduğu yer demektir.

Nasıl ki insan bedeni hücrelerden oluşuyorsa, insanda da birçok duygunun, düşüncenin odası vardır.

Bu duygu ve düşünce odaları nasıl oluşmuştur?

Ailelerin ve toplumun bu odaların oluşmasındaki etkisi nedir?

Rahmânî ve şeytani olan duygu ve düşünceler hangi odalarda saklanır.

İnsan kendini hangi duygunun odasına hapsedmiştir?

Duygu ve düşünceleri hangi odadan ya da odalardan gelir?

Hangi odadan davranışlarını yansıtır?

Kendinde olan rahmânî odalar ve şeytani odalar nelerdir?

Kişi hangi odada yaşamaktadır?

Hangi odanın enerjisi ile davranışları oluşur.

Ve hangi odanın ya da hangi odaların kölesidir?

Şeytani odalar olan; fitnelik odası, hasetlik odası, kıskançlık odası, hor görme odası, yargılama odası, alay etme odası, kötülük yapma odası gibi nice şeytani duyguların kölesi olan kimseler, bu odaların kölesidir.

Bu odalarda yaşayan kişiler, çevresine zalimlik yayarlar.

Rahmânî odalar olan; sevgi odası, saygı odası, aşk odası, rahmet odası, tevâzû odası, tenezzül odası, yardım-severlik odası, düşünme odası, tefekkür etme odası, ilim odası, edeb odası, birlik şuuru odası gibi odalarda yaşayan kişi, iyi insandır.

Onlar çevresine iyi haller sergiler.

Hucurât Sûresinden gelen edebî öğütler, şeytani odaların temizlenmesi için mesajlar sunar.

Önemli olan şeytani odaların kuruması, rahmânî odaların yeşermesidir.

İnsan beyninde olan bu odalar iyi anlaşılmalıdır.

Kişi hangi davranışı yansıtıyorsa, hâli, yaşantısı ne ise ona uygun odada yaşıyordur.

Hucurât Sûresinde olumlu ya da olumsuz birçok duygu, düşünce odasından bahsedilir.

Bu sûreden birçok edebî öğütler sunulur.

Dedikodu etme.

Hiç kimseyi çekiştirme.

Asla gıybet içinde olma.

Asla fâsıklık içinde olma.

Hasetlik, fesatlık içinde olma.

İnsanları dinle, anlamaya çalış.

Kimsenin eksliğini, gediğini arama.

Kimsenin özelini araştırma.

Kimsenin inancını, ibadetini hor görme.

Kimseye kötü gözle bakma.

Kimseye kötü mahlaslar takma.

Kimseyi kötüleme.

Kötülüğe kapılar açma.

Kendindeki ve varlıktaki gücün sahibini bil.

O gücü kendine nispet etme.
Hakikati görmeye çalış.
Hakikati duymaya çalış.
Takva içinde ol.
Resûlden gelen öğütlere kulak ver.
Kimseye sesini yükseltme.
Tevâzû içinde dinle.
Dinle ki anlamaya çalış.
Her an kendini tart, sınama içinde ol.
Hayatı bir imtihan yeri bil.
İnat, tartışma içinde olma.
Tartışma içinde olduğunda kâlbın inat içinde olacaktır.
İnat eden anlamaktan uzaklaşacaktır, kendi egosunu ortaya koyacaktır.
Onun için inat içinde olma, bilmişlik yapma.
Arkadan çekiştirme.
Sana verilen aklın kıymetini bil ve aklını işlet.
Sakın aklını yok sayma.
Akıl şeytan işidir diyenlere kanma.
Sabırlı ol.
Gaffar olan, rahîm olan Allah'ı anla.
Bir şey duyduğunda, bir bilgi sunulduğunda onun doğruluğunu her yönüyle araştır.
Doğru mu değil mi mutlaka anla.
Pişman olacağın şeylere yönelme.
Kesrette kalma.
Kesreti tutan vahdete eriş.
İman içinde ol.
Allah'tan emin ol.

Kalbinizden sevgi eksik olmasın.
Sevginin imandan geldiğini unutma.
Küfür içinde olma.
Fâsıklık içinde olma.
İsyân içinde olma.
İrşat içinde ol.
Gönlünü Allah'ın ilmi ile irşat et.
Sıfatlarla donatıldığını unutma.
Her sıfatta nimetler sunulduğunu unutma.
Alfım olan, hakîm olan Allah'ın varlıktaki hâkimiye-
tini gör.
Katletme içinde olma.
Taifelere bölünme.
Her zaman ıslah edici ol.
Asla arabozucu olma.
Kimseye, hiçbir varlığa haksızlık yapma.
Her zaman adil ol.
Her zaman adalet içinde davran.
Kardeşlik makamına eriş.
Her varlığın kardeş olduğunu gör.
Her zaman uzlaştırmacı ol.
Her zaman barışı sunan ol.
Her zaman ıslah edici ol.
Allah'ın merhametine eriş, o merhametle korun.
Kimseyle alay etme.
Hakaret edici davranma.
Kimseyi küçük görme.
Kendini yüce görme.
Kimseye bağırp çağırma.

Kimsenin ayıbını arama.

İnsanların hatasını arama.

Olumlu yönlerini gör.

Hepimiz gaflete düşebiliriz.

İnsanların kendi gafletini görme kabiliyeti olduğunu
unutma.

İman ehli ol.

İmandan sonra, hakikatten sapmamaya dikkat et.

Hatalarından pişmanlık duy, hatalarından dön ve bir
daha aynı hataya düşmemeye gayret et.

Sakın zalim olma.

Seni zalimliğe düşüren her bilgiye, her algıya, her dav-
ranışa, her duyguya, her düşünceye dikkat et.

Zanlarına dikkat et.

Zanlar vardır, seni bâtıla sürükler.

Zanlar vardır, seni araştırmaya yönlendirir.

Zanlar vardır, seni imana götürebilir.

Zanlar vardır, seni hakikatten uzaklaştırabilir.

Her zannını inceden inceye gözden geçir.

Kimsenin özelini, gizli yönlerini araştırma.

Sakın gıybet içinde olma.

Varlığı tanımaya çalış.

İnsanları tanımaya çalış.

Her zaman iyilikler üzere yardımlaş.

Allah'ın her varlıktan hakikatleri bildirdiğini unutma.

İmanın kâlbî boyutuna eriş.

Şâhitlik ne anlamaya çalış.

Allah'a şâhit olmaya çalış.

Resûl sırrına ermeye çalış.

Amellerin sâlih amel üzere olsun.

Mü'minlik makamına ermeye çalış.

Her zaman cihad içinde ol.

Cihadın, hakikati anlama gayreti olduğunu bil.

Malınla cânınla her zaman Allah yolunda olmaya çalış.

Sakın dünya çıkarına esir olma.

Sadık ol, sadakat ehli ol.

Dinin hakikatine eriş.

Varlığın nasıl ortaya çıktığını, yaratıldığını anlama içinde ol.

Allah'ın âlim esmasına yapış, sakın ilimden ayrılma.

İslâm makamına eriş.

Hidâyet yolunda ol.

Yol gösterenin, hûdâ esmasıyla Allah olduğunu bil.

Gayb âleminin, yâni görünende, görünmeyen âlemin sahibinin Allah olduğunu unutma.

Bunun için her zaman anlamak için bak.

Her zaman feraset sahibi ol.

Yaptığın şeyleri her zaman inceden inceye düşün.

İşte Hucurât Sûresinden nice çarpıcı öğütler sunulur.

İlim ve edeb üzere hareket edenler, nice hakikatlere erişeceklerdir.

Kur'ân'ı can kulağıyla duyanların yaşamları nice keşiflere kapılar açacaktır.

Yaşamları huzur içinde geçecektir.

İnsan olmanın sırrı, Allah hakikatine erişmektir.

İnsan olan çevresine rahmeti hissettirendir.

Kur'ân'da nice ilmî, edebî öğütler vardır.

Bunlardan Hucurât Sûresi başlı başına edebî öğütler sunar.

Kur'ân'da geçen her bir kelime can kulağıyla duyulmalıdır.

İnsan âlemlere rahmet olması için gönderilmiştir.

İnsanın her sözü rahmete kapılar açmalıdır.

Her davranışı rahmeti hissettirmelidir.

Bu kitabımızda Hucurât Sûresi tefsirini yapmaya gayret göstereceğiz.

O sûreden sunulan nice güzel edebî öğütleri cân kulağıyla duymaya çalışacağız.

Ve bilhassa bu öğütleri yaşamımıza geçirmeye gayret göstereceğiz.

Eksiğimiz dediğimiz olursa şimdiden affola.

İsmail Dinçer

KUR'ÂN'I ANLAMAK

Kur'an'ı düşünme düşünme okumalıyız.

Anlamak için okumalıyız.

Kelimelerin anlamlarına erişerek okumalıyız.

Kendi inancımıza göre değil, kelimelerin gerçek anlamlarına göre okumalıyız.

Kur'ân'ı, Kur'ân ile anlamalıyız.

Kelimelerinin telafuzunda kalmamalıyız.

Okuduğumuz her bir kelimeyi düşünme düşünme okumalıyız.

Oradan sunulan her bir kelime kâlbimizi titretmeli.

Bizi kendimize getirmeli.

Zaten Kur'ân'ın her bir kelimesini cân gözüyle okuyan, mutlaka titreyecektir.

Hayretlere düşecektir.

İnsana sunulan öğütlerin, kutsallığını hissedecektir.

Oradan sunulan nice güzel öğütlerin, insana huzur kapıları açacağı unutulmamalıdır.

Kur'ân okumaktan maksat onu anlamaktır.

Oradan sunulan nice ilmî ve edebî öğütleri kavramaktır.

Kur'ân insanlığa, okunması, anlaşılması için sunuldu.

Okumaktan murad, varlığın varoluşunu ve işleyişini anlamaya çalışmaktır.

Kur'ân oku ile başlar.

İnsan nasıl var olmuştur?

Varlık nasıl var olmuştur?

Varlık nereden gelmiştir?

İnsan nereden gelmiştir?

Nasıl şekillenmiştir?

Beden nasıl bir işleyiş içindedir?

Bunlar hep okunacak konulardır.

Kur'ân; "k r" "قرأ" karae kökünden gelir.

Kur'ân kelimesi, İbranice kökenlidir.

Kr; varlığın işleyişi, eylemi, hareketliliği gibi anlam-
lara gelir.

İkrâ, kur'ân, ikrâm, kıraat, karma, aynı kökten gelen
kelimelerdir.

Kur'ân; varlığın bütünlük içinde, birlik içinde işleyişi,
oluşu hareketliliği demektir.

İkrâ; varlığın oluşunu, işleyişini, hareketliliğini an-
lamak için incelemek, okumak, analiz etmek demektir.

Kuran okumanın makamları, incelikleri, hassasiyeti,
kuralları vardır.

Bunlar Kur'ân'ın mânâsına erişmek içindir.

Bunları açmaya çalışalım.

Kırâat, bir zerrenin ya da varlığın taşıdığı mânâyâ
ulaşmak için okumaktır.

Bir makâma göre okumak, taşıdığı mânâyâ ulaşmaktır.

Kırâat, bulunduğu makamın mânâsına erişinceye ka-
dar derinlemesine düşünmek demektir.

Kırâat, anlamak için okumak, kelimenin anlamına eriş-
mek için okumak demektir.

Tertil, düşünce düşünce, birleştire birleştire, anlam bü-
tünlüğüne erişmek için okumak demektir.

Tertil, bir kelimenin diğer kelimeyle bağına erişmek için okumak demektir.

Kelimeler birleşerek, cümlelerin anlam bütünlüğünü oluşturur.

Mesela “yerlerin göklerin ve onlarda olan her şeyin sahibi Allah’tır” bu cümle yedi kelimeden oluşur.

Buradaki anlam bütünlüğü her şeyin sahibinin Allah olduğunu anlaşılmasıdır.

“Yerlerde olan, göklerde olan ne varsa, her şey Allah’a aittir” demektir.

İşte kelimeler bir anlam bütünlüğünü oluşturur.

Her bir kelimede olan mânâyâ götürücü anlamlar bütünlüğüne erişmek tertildir.

Tertil, belli bir sıraya, intizâma, makama göre okumanın adıdır.

Tertil, belli bir sıraya göre, kelimenin anlamından kopmadan diğer kelime ile bağını hissederek okumak demektir.

Yerin sahibi kimmiş, Allah’mış.

Göklerin sahibi kimmiş Allah’mış.

Her şeyin sahibi kimmiş, Allah’mış.

İşte bir cümlede olan kelimeler bizi nereye bağladı, Allah hakikatine bağladı.

İşte tertil okuması, cümle bütünlüğüne götüren okumadır.

Çünkü maksat, anlamak için okumaktır.

İşte bu bizi tilavete götürür.

Tilavet, kelimenin taşıdığı anlamın ardına düşerek okumak demektir.

Mânâdan kopmadan, mânâyâ bağlanarak okumak demektir.

Tilavet, secde hakikatine kapı açar.

Yâni kelimenin mânâsı Allah'ın esmalarına, sıfatlarına kapılar açar.

“Tilavet secdesi” denilen söz buradan gelir.

Her bir kelimenin mânâsı Allah’a râbıta sırrıdır.

Tilavet, tenvilat makamına iletir.

Yâni, maneviyatın hissine kapı açar.

Kelimelerden gelen, hediyeler, lütuflar ikramlar vardır.

Bu lütuflar tenvilat makamında sunulur.

İşte tenvilat, kelimelerden gelen lütufları hissedebilmek için olan okumanın adıdır.

Her kelime, Allah'ın lütuflarını, nimetlerini taşır.

İşte şükür de burada açığa çıkar.

Allah'ın ikramı kelimelerden gelen mânâların açılımıdır.

İkrâm; varlıktan gelen lütuflar, mânâlardır, her varlık, varlık sahnesine ikram edilmiştir.

İşte tenvilat okuması, kaynağa olan bağ kurmaktır.

İşte bu tevil okumasıdır.

Tevil, kaynağına erişmek için, aslına erişmek için, özü yakalamak için, Allah ile bağına erişmek için okumanın adıdır.

Tevilde mutlak olarak kaynak ile bağ kurulur.

Her şeyin kaynağı Allah'tır.

Âl-i İmrân Sûresi 20: “vel ummiyyîne e eslemtum.”

Meâli: “Aslınıza teslim olmak.”

İşte tevil okumada, mutlaka sıfatların Allah'a olan bağı hissedilir.

Çünkü her şeyin aslı, hepimizin aslı Allah'tır.

Hûd Sûresi 4: “İlâllâhi merciu kum.”

Meâli: “Sizin kaynağınız, aslınız, özünüz Allah’tır.”

İşte tevil okuma, kaynağına, aslına dönecek şekilde okumanın adıdır.

Tevil, delillerle kaynağına dönmek, erişmek demektir.

Tevil okuma; evine, kaynağına, aslına dönmenin adıdır.

Tevil okuma, tefsir okumaya kapı açar.

Tefsir, açıklaya açıklaya, delillendire delillendire, ispat etmeye dayalı okumadır.

Tefsir kelimesi, “Fesr-Sefr-Sefer” kelimeleriyle bağlantılıdır.

Tefsir kelime anlamı olarak; yorum yapmak, açıklamak, iç yüzünü ortaya koymak, dıştan içe olan yolculuk, kapalı bir şeyi açmak, sefer eylemek, hakikatine erişmek, gibi anlamlara gelir.

Tefsir daha çok Kur’ân için kullanılmıştır.

Kur’ân’ı Kerim’deki her bir kelimenin, her bir cümle-
nin kavramını açıklamak için yapılan çalışmaya “Tefsir”
denilmiştir.

Tefsirdeki ana gaye; bir harfin, bir kelimenin, bir cüm-
lenin içinde taşıdığı mânâyı, en anlaşılır bir şekilde açık-
lamaya çalışmak ve bir önceki ve bir sonraki cümle-
nin taşıdığı mânâyı birbirine bağlı bir şekilde, hakikati his-
settirmeye çalışmaktır.

Tefsirdeki ana gaye, Kur’ân’ı Kerim’in anlaşılmasıdır.

Tefsir, ince ince ayrıntılara kadar inerek, hakikatin
gösterilmesidir.

İşte tefsir okumak, tüm okumaları içine alır.

Tefsir okumak, kişiyi tecvid makamına iletir.

Tecvid; okuduğunu güzelce, mânâyı hissettirecek şe-
kilde açıklamak demektir.

Tecvid “bir şeyi güzel ve sağlam yapmak, onu süslemek” anlamındadır.

Her varlığı en güzelce yapan, sağlam yapan, sıfatlarıyla süsleyen Allah’tır.

Tecvid, varlığın açığa çıkışındaki delilleri göstermek demektir.

Tecvid, sıfatların varlıkta kendini gösterdiği makamdır.

Tecvid okuma, ilâhi akışın tecelli ettiği makamdır.

Tecvid okuyan kimsenin sözleri Allah’ın kelimidir.

Tecvid okuyan, tüm varlığı sıfatlarıyla süsleyen Allah olduğunun anlatan demektir.

İşte tüm okumalar varlıktaki Allah’ın işaretlerine yönlendirir.

Her varlık, kerim olan, ekber olan Allah’ın işaretlerini gösterir.

Varlığı okumak, Allah’a şahitliğe kapı açar.

Tüm sıfatların karması ki buna da kur’ân denilir.

Karma insan vücûdudur.

Yaratılışa ait tüm özelliklerin bir arada bulunduğu durum karma boyutudur.

Bitkilerden, hayvanlardan, insanlardan gelen tüm karakterler, nitelikler bir sonraki nesle karma olarak aktarılır.

Beden tüm sistemi, karma olarak taşır, birlik olarak taşır.

İnsan varlık sahnesinde şimdilik son aktördür.

İlk aktörden son aktöre geçen evrede ne varsa, hepsi karma olarak insan vücûdunda vardır.

İnsan vücûdu, tüm varlığın karmasıdır.

Bitkilerin, hayvanların, insanın geçmiş atalarının tüm nitelikleri karma olarak insan vücûdunda vardır.

İnsan vücûdunda, varlığın tüm karakterleri, huyları, yapıları vardır.

İşte insan kendi yaratılışını anlamak için düşünmelidir.

Hem bedenlenme yapısını, hem de taşıdığı duygu ve düşünceleri anlamaya çalışmalıdır.

İnsana, Kur'ân'da oku denildiğinde, hemen aklına matbaalarda basılmış kitâp gelmemelidir.

Kur'ân okumak sadece mushâf okumak değildir.

Kur'ân okumak; varlığın oluşumu ve işleyişini birlik üzere, varlıkta okumak, varlığı incelemek, düşünmek demektir.

Kur'ân okumak; varlığı gözlemlemek, incelemek, varlığın oluşumunu, gelişimini, sürecini, geldiği yeri, gittiği yeri derin derin düşünmek demektir.

Kur'ân okumak; varlığın işleyişini, varlıktaki nitelikleri, vücûdların sistemini anlamak için olan okumaktır.

Kur'ân okumak, birlik içinde, birleştirerek, birliği görerek okumaktır.

Bir şeyi, diğer bir şeye birleştirerek okumaktır.

Yâni Kur'ân okumak; tüm kâinatı birlik içinde tutan, Allah'ın birliğini anlamak için olan okuyuştur.

Kur'ân okumak, kişinin kendini okumasıdır.

Kâinat, yayılmış bir Kur'ân'dır

İnsan; toplanmış bir Kur'ân'dır, canlı Kur'ân'dır.

Mushâf; Hazreti Muhammed'in gönlünde tecelli eden ilâhî bilgilerin sayfalara dökülmüş yazılı hâlidir.

Bugün toplumda, Kur'ân diye bilinen kitap, Mushâf-ı şeriftir.

Mushâf; sayfalanmış demektir, yâni bilgileri sayfalara yazmak.

Canlı kitap olan kişinin kendi vücud kitabını yâni Kur'ân okumayan, Mushâfı Şerifi anlayamaz.

Kişi, kendi vücudunu okunacak Kur'ân bilmelidir.

Her varlığı okunacak canlı bir kitap bilmeli, Kur'ân bilmelidir.

Kur'ân diye okuduğu Mushaf-ı Şerîf'i'de iyi incelemeli, oradan sunulan mesajları da iyi anlamalıdır.

İşte insan, hem kendi vücudunu, hem de her varlığı Kur'ân bilmeli ve varlığın birbiriyle olan münasebetini iyi kavramalıdır.

Kendi vücud kitabını ve varlık kitabını okuyan Kur'ân okuyordur.

Okumak; "Vahy"le buluşmaktır, bilgiyi Hayy olandan almaktır.

İnsan düşünmeli, ona bahşedilen aklın kıymetini ve görevini bilmelidir.

İnsan tüm varlığı "tetlûne el kitap" okunacak, incelemek kitâb bilmelidir.

Bakara Sûresi 44: "E temurûnen nâse bil birri ve tensevne enfusekum ve entum tetlûnel kitâb e fe lâ takılûn."

E temurûne	: Mi, emr, iş, çalışma, hüküm,
El nâse bi el birri	: İnsanlar, doğruluk, hayır iyilik yolunda olan,
Ve tensevne	: Unutmak, unutmayın,
Enfuse kum	: Nefs, iç alem, iç yüz, siz, kendiniz,
Ve entum tetlûne	: Siz, okumak, anlamak, araştırmak, incelemek,
El kitâb	: Kitâb, varlık kitabı,
E fe lâ takılûne	: O halde, hâlâ düşünüp akıl etmez misiniz?

Meâli: "İnsanlara; doğruluk üzere olun, iyilikler yolunda çalışın, deyin ve kendiniz de unutmayın. Sizler, tüm

varlığın okunacak incelenecek bir kitâb olduğunu anla-
yın. Hâlâ akledip düşünmez misiniz?”

Âyette belirtildiği gibi, tüm varlık okunacak bir kitâbtır.

Varlığın varoluşunu anlamak için düşünmeli, aklımızı
çalıştırmalıyız.

Varlık canlı kitâbtır, ilim kitâbıdır.

Nice hakikatler, varlık kitâbının sayfalarında gizlidir.

İnsan tarafından okunmayı, keşfedilmeyi beklemektedir.

İnsan kendi bedenini canlı Kur’ân bilmelidir.

Tüm âlemi yayılmış Kur’ân bilmelidir.

Mushâf-ı da varlığın ilminden akıp gelen Kur’ân bil-
melidir.

Kur’ân okunulması, düşünülmesi ve anlaşılması için
sunulmuştur.

Zuhurf Sûresi 3: “İnnâ cealnâhu kur’ânen arabiyyen
leallekum takilûn.”

İnnâ cealnâ hu	: Muhakkak, düzenledik, sunduk, yaptık, kıldık, o,
Kur’ânen	: Kur’ân, kâinat kitabı, okunan şey, beden kitabı,
Arabiyyen	: Anlaşılır bir dille, anlaşılır bir halde,
Lealle kum takilûne	: Umulur ki akıl edersiniz, düşünüp anlarsınız,

Meâli: “Muhakkak ki biz, Kur’ân’ı anlaşılır bir şekilde
sunduk, umulur ki siz akledip düşünürsünüz.”

İşte sunulan kur’ân, tüm insanlığa anlaşılması için
sunulmuştur.

Kur’ân’da geçen her bir kelime, dikkatlice düşünme-
miz, araştırmamız ve anlamamız için sunulmuştur.

Akletmediğimiz müddetçe, hakikatleri anlamamız
mümkün değildir.

Kur'ân'da "Akletmeyen kimseler, cehaletin kirliliğini üretirler" uyarısı vardır.

Yûnus Sûresi 100: "Ve yecalur ricse alellezîne lâ yakılûn."

Meâli: "Akledip düşünmeyen o kimseler, cehaletin kötülüğünü, kirliliğini, üretirler."

İşte ilme dayalı okumak, kişiyi hakikate erİştirecektir.

Ama zanna dayalı okumak, kişiyi hakikatten uzaklaştırabilir.

Kur'ân, yerlerden göklerden sunulan ilimden akıp gelmiştir.

Öncelikle okunacak kitâb varlıktır.

Her varlık, tüm kâinat okunabilir bir kitaptır, yâni Kur'ân'dır.

Okumak, Allah'ın her varlıktan her an olan okuyuşuyla buluşmaktır.

A'lâ Sûresi 6: "Nukriu ke-sana okumaktayız."

Okumaktan maksat anlamaktır.

Anlamak için inceden inceye düşünmeliyiz.

Gördüğümüzü mutlaka anlamaya çalışmalıyız.

Gördüğümüzün ardında görünmeyen ama bilinebilecek olan bir âlem vardır.

İşte bunun için Kur'ân "oku-anla" diye başlar.

Oku.

Anlamak için oku.

Bil ki okumadan vahiyle buluşamazsın.

Bil ki okumadan anlamaya kapı açamazsın.

Anlamadan hakikatlere şâhit olamazsın.

Şâhit olmadan emin olamazsın.

Emin olmadan mutmain olmaya erişemezsin.

Onun için oku, anlamak için oku.

Oku.

Anlamak için oku.

Oku, canlı kitâb olan vücûd kitâbını oku.

Canlı kitap olan varlığı oku.

Yaratılışı anla.

Yaratanın ne olduğunu anla.

Kendi vücûdunda ve varlıkta birliğe götüren yolu idrak et, anla.

Bil ki, kendini okumadan, Allah nedir bilemezsin.

Bil ki, kendini okumadan, insan olamazsın.

Kendini bilmenin yolu kendi beden yaratılışına bakmaktır.

İnsan kendini keşfetmeye çalışmalıdır.

Varlığı okuyabilecek, ilmi olarak anlayabilecek tek varlık insandır.

Varlığı okumak, varlığın varoluşunu ve varlıktaki nitelikleri okumaktır.

Alâk Sûresi 1: "İkra bismi rabbikellezî halaka."

Meâli: "Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araştıran anla."

İnsan kendi vücûdunu okunacak Kur'ân bilmelidir.

Her varlığı okunacak Kur'ân bilmelidir.

Kur'ân diye okuduğu Mushâf-ı Şerîf'i de Kur'ân bilmelidir.

Ve üçünü birbirinden ayırmadan okumalıdır.

Ve kesinlikle anlamaya çalışmalıdır.

Birinde olan hakikatin diğerinde de olduğunu idrak etmelidir.

Varlığı ve kendi vücûdunu canlı Kur'ân olarak bilmeli ve ona göre okumalıdır.

Cümle kâinat bir Kur'ân'dır.

Her varlık bir âyettir.

Her varlık kendindeki sonsuz âyetlerle yâni sonsuz işaretlerle hakikatleri sunar.

Onun için Yûsuf Sûresi 105. âyette: “Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâtî vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn.”

Meâli: “Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki ya-nından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar.”

İnsan, âyet denilince hemen, Mushâf-ı Şerîf’deki yazı-ları düşünmemelidir.

Âyet denilince, Yûsuf Sûresi 105. âyette belirtildiği gibi, her varlıktaki işaretleri, delilleri, hakikati gösteren izleri düşünmelidir.

İnsan, kâinatı okuyabilecek bir yetenekte yaratılmıştır.

Varoluşu ve varedeni idrak edebilecek bir kâbiliyette yaratılmıştır.

İnsan kendine verilen, akı, tefekkürü, tercihi, şuuru, muhâkemeyi, görmemezlikten gelmemelidir.

Mushâf-ı Şerîf’de yaklaşık iki bine yakın âyet, akıl et-mek ve düşünmek üzerinedir.

Bizler varoluşu ve var edeni anlamak için düşünmeli, araştırmalıyız.

“Varlık nereden var oldu, nasıl var oldu, niçin var oldu?” gibi benzer soruların cevabını her an aramalıyız.

Nereden var oldu? Sorusu bizi, varoluşun kaynağına...

Nasıl var oldu? Sorusu bizi varlığın yaratılış inceliklerine...

Niçin var oldu? Sorusu bizi, varlığın görev ve amaçla-rına götürecektir.

İnsan kendini bilme yolunda her an tefekkür içinde olmalıdır.

Varlıkla olan bağına anlamalıdır.

Varlıkta olan değerlerin, kendi bedeninde karşılığını bulmalıdır.

Bundan dolayı her dâim varlığa karşı saygılı olmalıdır.

Bir ağaç insan olmadan da yaşayabilir.

Ama insan ağaçlar olmadan, ağaçlardan sunulan oksijen olmadan yaşayamaz.

Ağaçlardan bitkilerden gelen gıdalar olmadan yaşayamaz.

Hayvanlar insan olmadan da yaşayabilir.

Ama insan hayvanlar olmadan yaşayamaz.

Toprak, su, hava, insan olmadan yaşamını devam ettirir.

Ama insan toprak, su, hava olmadan yaşayamaz.

Yaratılmış en aciz varlık, en muhtaç varlık insandır.

Aynı zamanda insan, varlığın varoluşunu anlayabilecek olan tek varlıktır.

İnsan, ona verilen akıl, şuurla, varoluşu ve varedeni anlayabilecek kâbiliyettir.

Yeter ki insan acizliğini unutmasın, yeter ki insan ona verilen akli işletsin.

Yeter ki insan edep, ahlak içinde yaşasın, birbirine yardım etsin.

Nasıl ki tüm varlık insana yardım ediyorsa...

Ağaçlar oksijeniyle, meyvesiyle...

Hayvanlar sütü, eti, gübresiyle...

Toprak her türlü sebze, meyvesiyle...

Su, hava, güneş her an insana hizmet ediyorsa...

İnsan da asla bunları unutmadan yaşamalıdır.

Ve çevresine yardım için koşmalı, derdi olana nasıl derman olabilirim diye saygı içinde gayret etmelidir.

İnsan gördüğü çeşit çeşit varlığın varoluşunu düşünmelidir.

Açığa çıkışı düşünmelidir.

Tohumdan açığa çıkan ağacın bedenlenmesini düşünmelidir.

Bir tohumun içine, en gelişmiş mikroskopla bile bak-sak, orada filizi, dalı, yaprağı, çiçeği göremeyiz.

Bunlara şâhit olmamız için, tohumdan açığa çıkan ağaca bakmalıyız, ağacın açığa çıkışını düşünmeliyiz.

Tohumdan ağaç açığa çıkar ve ağaç tüm aslıyetini, yine yeni bir tohumda gizler.

Yâni bu âlem Bakara Sûresi 156. âyette belirtildiği gibi "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" aslından gelip, aslına dönen bir sistemin içinde sürer gider.

İnsan kendi hakikatini bilmek için kendine dönmeli, kendini okumalıdır.

İnsan kendini okuduğunda, kendi varoluşunu anladığında, her bir varlığında varoluşunu anlayacaktır.

Kendimizi ve görünen bu varlığı inkâr edemeyiz.

İşte inkâr edemediğimiz kendi vücûdumuzu ve varlığı anlamak için gayret göstermeliyiz.

İnsan canlı bir kitâbtır.

Kâinatta ne varsa insan vücûdunda vardır.

İnsanın kendini okuması da Kur'ân okumaktır.

İnsanın her varlığı okuması da Kur'ân okumaktır.

Kur'ân'da "yerlere göklere bakmaz mısınız" âyetleri vardır.

A'râf Sûresi 185: "E ve lem yanzurû fî melekûtis semâvâti vel ard."

Meâli: "Yerlerin ve göklerin melekelerine-halk oluşuna bakmazlar mı?"

İnsan varlığın nasıl halk olduğunu anlamak için varlığın kendini okumalıdır.

Varlıktaki nitelikleri incelemelidir.

Varlığı okumak, insanı kâmil insan olmaya götürecektir.

Kâmil insan erdemli insandır.

İnsan duyduğu her sözün anlamını düşünmelidir.

İnsan duyduğu her sözü düşünmelidir, telaffuzda kalmamalıdır.

Kelimelerin anlamlarına ermediğimiz müddetçe, hakikati anlama duygu ve düşüncemiz oluşmayacaktır.

Telaffuzda kaldığımız müddetçe, kâlbimiz yâni idrâk ve anlayışımız kapalı olacaktır, hakikate erişen kâlbimiz olmayacaktır.

Yâni “Nebî-i kâlb”imiz olamayacaktır.

Gördüğümüz varlığı anlamak için düşünmeliyiz.

Duyduğumuz her bilgiyi anlamaya çalışmalıyız.

Onun için Kur’ân’da “E fe lâ takılûne- akledip düşünmezler mi, E lem yerev-bakıp ta görmezler mi?” âyetleri vardır.

Telaffuz; ağızdan çıkan sözlerin lafzı cihetidir.

Kur’ân da “sözlerin telafuzunda” kalmayın âyeti vardır.

Kâf Sûresi 18: “Mâ yelfızu min kavlin illâ ledeyhi rakîbun atîdun.”

Mâ yelfızu : Lafız, söylenen, telaffuzda kalmayın, mutlak,

Min kavlin : Söz, söylemek, kullanılan sözler,

İllâ ledey hi : Var, başka, değerlendirme, onda vardır, yanında, ona ait,

Rakîbun : Gözeten, kontrol eden, araştırıp gözlemleyen,

Atîdun : Hazır olan, görünüp duran, var olan, her an,

Meâli: “Sözün telaffuzunda kalmayın, onu anlamak üzere değerlendirin. Hakikatleri anlamak için her an araştırın gözlemleyin.”

İşte burada da belirtildiği gibi, kelimelerin telaffuzunda kalınmamalıdır.

Kelimelerin anlamı araştırılmalıdır.

Anlamını bilmeden kelimeleri kullanır, onun aslını öğrenmezsek, hakikatlere ulaşamayız.

Telaffuz ettiğimiz her kelimenin anlamını düşünmeliyiz.

Allah diyerek telaffuzda kalırsak “Allah nedir?” diye düşünmezsek ölünceye kadar dilimiz Allah der, fakat bir idrâksizlik içinde oluruz, Allah hakikatine eremeyiz, kâl-bimiz kapalı bir halde yaşar gideriz.

Kur’ân’da onlarca yerde “düşünmez misiniz?” der.

Yâni bizim telaffuzda kalmamız istenmez.

Lafızda, yâni isimler boyutunda kalmamalıyız, mü-semmalarını tanımalıyız.

Lafızda kalmamalıyız, duyduğumuz her lafzı, gördüğümüz her şeyi tedebbür etmeliyiz.

Tedebbür, dubur kelimesinden gelir.

Dubur, bir şeyin ardı, iç yüzü demektir.

Tedebbür; bir şeyin üzerinde düşünmek, onun anlamını aramak, anlamını bulmak için gayret göstermek, ardına bakmak, özünü görmek, tanımaya çalışmaktır.

Tedebbür; Sad, Muhammed, Nisâ, Mü’minun Sûrelerinde geçer.

Tedebbür, anlatılanların içindeki anlamı aramak, eşyanın arkasına geçmek, yâni sîretine geçmek demektir.

Tedebbür eden tedbiri de anlar.

Tedbir, tedebbür aynı kökten gelir.

Tedebbürü bilmeyenlerin hemen sığındıkları şey, atalardan gelen kader anlayışıdır.

Tedebbür sahibi aynı zamanda tedbir sahibidir.

Eşyanın taşıdığı ölçüyü anlamak, tedebbür iledir.

Tefekkür; anlamını aradığın şeyin hakikatlerine ulaşacak şekilde derin düşünmek, fikir üretecek şekilde düşünmek demektir.

Tefekkürde ilim üzere düşünmek vardır, varlığın var oluşunu anlamaya dayalı düşünmek vardır.

Burada o kişi neyi düşüneceğini bilir, ona neyin düşünülmesi için ilmi bilgiler verilir.

O ilmi bilgilerle düşünen kimse hakikati anlayacaktır.

Âl-i İmrân Sûresi 191: “Ellezîne yezkurûnallâhe kıyâmen ve kuûden ve alâ cunûbihim ve yetefekkerûne fî hal-kıs semâvâti vel ard rabbenâ mâ halakte hâzâ bâtil subhâ-neke fekinâ azâben nâr.”

Meâli: “O kimseler ayakta iken ve otururken ve her yerde olurlarsa olsunlar Allah’ı anarlar ve göklerin ve yerin halkiyetini düşünüp anlamaya çalışırlar. Rabbimiz sen bunları anlamsız halk etmedin, sen noksan sıfatlardan münezzehsin, bizi nûrunla aydınlat, sıkıntılardan koru, derler.”

Âyetle belirtildiği gibi, tefekkür içinde olan kimse, varlığın yaratılışını anlamak ve varlıktaki hikmetlere erişmek için hikmetsel düşünür.

Tefekkür ehli olan, tezekkür makamına erişecektir.

Tezekkür; tezekkür makamına eren kişi hakikatlere ulaşmıştır. Hakikatler gönlünde yer etmiştir. O hal üzere bu âleme bakar ve o hal üzere yaşar ve hiç hatırından çıkarmaz.

Tezekkür ehli, Allah’ın zikrine erişmiş kişidir, her an zikrullah şuuruyla yaşar.

Tezekkür ehli unutmaz, unutsa bile gönlü ona hemen hatırlatır.

Tezekkür ehli olan, müdebbiri şuura erişir.

Müdebbir; idare eden, yöneten, düzenleyen, ardında olan demektir.

Ulaşılan hakikatler varlığı var edenin hakikatleridir.

Her varlığın ardında o varlığı düzenleyen, yöneten vardır.

İşte her an O'nu görmek, yâni varlığın ardında olanı görme şuuruyla bakmak, müdebbir boyutudur.

Kişi her zaman müdebbiri şuhudda yaşamalıdır.

Yâni varlığı tutan, varlığın ardında olan, varlığın özü, Allah'tır şuhuduyla yaşamalıdır.

Bir talebe telaffuzdan, tedebbüre, tedebbürden, tefekküre, tefekkürden tezekküre, tezekkürden müdebbire ulaşırsa o talebe mü'min olur.

İşte kişi hem kendi bedenini, hem tüm âlemi canlı Kur'ân bilmelidir.

Kendini anlamak için kendine dönüp, kendini okumalıdır.

Âlemin yaratılışını, şekillenmesini anlamak için yönünü varlığa döndürmelidir.

Okuduğu Kur'ân'ı da kelime kelime düşünmeli, oradan sunulan nice hakikatleri anlamak için düşünmelidir.

İnsan, anlamak için düşünmelidir.

Hakikate erişmek için okumalıdır.

Egosal düşüncelerden uzak durmalıdır.

Kendi çıkarına, egosuna göre düşünmekten uzak durmalıdır.

Birlik bilinciyle davranmalıdır.

Erdemli olmaya çalışmalıdır.

İyi insan olmaya çalışmalıdır.

ERDEMLİ OLMAK

Hucurât Sûresi insana erdemli olmayı bildirir.

Oradan sunulan edeb dolu öğütler, iyi insan olmaya yönlendirir.

Kâmil insanların mücadelesi, toplumda erdemliliğin oluşmasıdır.

Erdem, er kelimesinden gelir.

Er, ermiş, erik, eren, erk, erkek, erkin birbirine bağlı kelimelerdir.

Erkekten maksat, cinsiyet değildir, erliğe erişmiş kişidir.

Er kişi, erdeme erişmiş kişidir.

Er kişi, kâmil kişidir.

Er kişi, bilge kişidir.

Er kişi, adaletli kişidir.

Er kişi, samimi, dürüst kişidir.

Er kişi, çevresine ahlâkı, edebî, samimiyeti, dürüst-lüğü yansıtan kişidir.

Er kişi, toplumu ilim ve edeb üzere olmaya yönlendirir.

Er kişi, beyinlere her zaman iyi insan olma bilgile-rini eker.

Er kişi, olumsuz kelimeler ifade etmez.

Onların ağızından hep olumlu, yapıcı, ilim dolu, edeb dolu sözler çıkar.

İbrâhîm Sûresi 24: “Kelimeten tayyibeten- güzel, olumlu kelimeler.”

İbrâhîm Sûresi 26: “Kelimetin habîsetin- habis, zararlı kelimeler.”

Kur’ân’da da belirtildiği gibi, konuşacağımız zaman ağzımızdan çıkan kelimeler olumlu olmalı, güzel olmalı, iyiliklere kapılar açmalıdır.

Ağzımızdan asla olumsuz kelimeler çıkmamalıdır.

Çünkü her kelimenin olumlu ya da olumsuz enerjileri vardır.

Ağzımızdan çıkan her bir kelimeye çok dikkat etmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan kelimeler ve davranışlarımız, bizim kişiliğimizin göstergesidir.

Ağızlardan çıkan her bir kelime, beyinlere ekilir.

Bilhassa çocukken beyinlere ne ekiliyor çok önemlidir.

Ağızdan çıkan kelimeler, daha çocuk iken, beynimize ekilen bilgilerin, ağız çeşmesinden akmasına sebep olur, eylemlerimize sebep olur.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, bizim iyi niyetli, ya da kötü niyetli olduğumuzu gösterir.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, olumlu mu olumsuz mu, negatif mi pozitif mi, huzura mı huzursuzluğa mı kapı açıyor? Çok ama çok iyi düşünmeliyiz.

Onun için atalarımız “Dokuz düşün bir söyle” demişler.

İşte erdemli kişi, dokuz düşünür bir söyler.

Söylediği her söz, birliğe beraberliğe kapılar açar.

Erdemli kişilerin ağızlarından çıkan kelimeler; ilmi düşüncelere, güzelliğe, huzura, şâhit olmaya, sabıra, umuda, doğruya, Allah’ı anlamaya, Allah’a tevekkül ve teslimiyet içinde olmaya, tenezzüle, tevâzûya kapılar açar.

Erdemli kişiler ahlak ve edeb üzere yetiştirilmiş kişilerdir.

Onların beyinlerine zamanında “Kelimeten tayyibeten- güzel kelimeler” ekilmiştir.

Gönlü, aklı, bâtıl alanın kirliliği içinde, kibir içinde, öfke, hiddet, karamsarlık içinde, umutsuzluk içinde, zalimlik içinde olan kişilerin ağızlarından çıkan kelimeler; zarar vermeye, hurâfeye, kibre, karamsarlığa, korkuya, sabırsızlığa, öfkeye, isyana, bencillığe, kendini yüce görmeye, başkasına hor bakmaya, varlıktan kopmaya, Allah’ı anlamaktan kopmaya kapılar açar.

Ki zamanında böyle olan kişilerin beyinlerine “Kelimetin habîsetin-zararlı kelimeler” ekilmiştir.

Bu durum İbrâhîm Sûresinde çok güzel açıklanır.

İbrâhîm Sûresi 24: “E lem tere keyfe daraballâhu meselen kelimeten tayyibeten ke şeceretin tayyibetin asluhâ sâbitun ve feruhâ fis semâ.”

Meâli: “Görmez misin? Allah, temizlenmiş olanların kullandığı kelimeleri, misal olarak nasıl vurgular. Güzel sözler; köküyle sapasağlam duran ve gökyüzüne dallarını uzatan ağaçlar gibidir.”

İbrâhîm Sûresi 26: “Ve meselu kelimetin habîsetin ke şeceretin habîsetinictusset min fevkıl ardı mâ lehâ min karâr.”

Meâli: “Kötü niyetli olanların kullandığı kelimelerle durumları da; yeryüzünde kökünden sökülüp gitmiş, bir dengede duramayan hastalıklı ağaçlar gibidir.”

Evet, dikkatlice incelendiğinde anlaşılacağı gibi:

Bizler ya köküyle sapasağlam toprağa tutunan ve gökyüzüne dallarını uzatan ağaçlar gibiyiz.

Yâni aslımız olan Allah’a her an bağlılık içinde yaşıyoruz.

Ya da, topraktan bağı kopmuş, kökünden sökülüp gitmiş, bir dengede duramayan hastalıklı ağaçlar gibiyiz.

Yâni aslımız olan Allah'tan, akıl ve gönül olarak kopuk yaşıyoruz, ona şâhit olmamışız, ben benim, sen sen- sin egosuyla hareket ediyoruz.

Köküyle sapasağlam toprağa tutunmuş ağaçla işaret edilen hakikat, Allah'a bağlılık şuuruyla yaşayan kimse- lerdir, erdemli kişilerdir.

Ki onlardan ağacın meyve verdiği gibi, irfâniyet te- celli edecektir.

Aslımız, geldiğimiz kaynak olan Allah şuurundan ko- puk yaşar isek, kökünden sökülüp giden ağaç durumuna düşeriz ve aklımız gönlümüz kurur gider.

Ki o durumda olan kişilerde, kuruyan ağaçtan meyve olamayacağı gibi, bir irfâniyet tecelli etmeyecektir.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, karşımızdaki kişiyi, ilmî düşüncelere, birliğe, huzura, merhamete mi yönlendiriyor?

Yoksa, asılsız şeyler, hurâfeler, yargılamalar, öteleme- ler, küçük görmeye, kötülüğe mi yönlendiriyor?

Ağzımızdan çıkan kelimeler, geldiğimiz ve gideceği- miz kaynak olan Allah'ı mı hatırlatıyor?

Yoksa, ağzımızdan çıkan kelimeler, Allah'tan koparı- yor, egosal alana mı sürüklüyor?

Bunları çok iyi düşünmeliyiz.

Birini dinlediğimizde onun ağzından çıkan sözleri çok iyi analiz etmeliyiz.

Hemen inanmamalıyız, hemen de reddetmemeliyiz.

Her bir kelimenin, ne kapılar açacağını çok iyi süze- bilmeliyiz.

Kullandığımız kelimeler bizim gönlümüzün dışı yan- sımasıdır.

Gönlümüz neyle yoğrulmuşsa ağzımızdan o kelime- ler çıkar.

Olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelere kapı açacak kelimeleri çok iyi bilmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan kelimeler olumlu mu olumsuz mu? Çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan kelimeler olumlu olmalı, olumluluğa yönlendirmelidir.

Erdemli kişilerin sözleri ve eylemleri, iyiliğe, doğru- luğa yönlendirir.

İnsan çevresine iyi davranışlar içinde olmalıdır.

Tüm kâmil insanlar toplumda huzur olsun diye gayret göstermişlerdir.

Zaten İslâm kelimesinin bir anlamı da, “huzur ve barış” demektir.

Tüm kâmil insanların mücadelesi, iyi insan olma mücadelesidir.

Onlar çevresine yardımcı olmak için koşarlar.

Toplumda iyi insanların çoğalması için gayret ederler.

Enbiyâ Sûresi 86: “Ve edhálnâhum fî rahmetinâ innehum mines sâlihîn.”

Ve edhal nâ hum : Dâhil olmak, girmek, anladı, hareket eden, biz, onlar,

Fi rahmet nâ : Rahmetimiz,

İnne hum min es : Doğrusu onlar, Sâlih, iyi kimse, sâlihîne güzel hallerde olan,

Meâli: “Onlar rahmetimiz üzere hareket edenlerdendi. Doğrusu onlar da iyi kimselerdi.”

İşte her yerde rahmet makamını anlayanlar, iyi insan olacak olanlardır.

Onlar Allah’a şâhit olanlar, teslimiyet içinde, tevekkül içinde olanlardır.

Onlar Sâlih kimselerdir.

Allah'ın rahmetini anlayanlar, iyi insan olacaklardır.
Zaten insan âlemlere rahmet olmak için gönderilmiştir.
Bu âyette ne güzel bildirilir.

Enbiyâ Sûresi 107: "Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn."

Ve mâ erselnâ ke	: Göndermedik, sunmadık, açığa çıkarmadık, sen,
İllâ rahmeten li el âlemîn	: Rahmetten başka, âlemler için, kimseler,

Meâli 1: "Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik."

Meâli 2: "Biz seni bütün her şeye rahmet ile davranmandan başka bir şey için açığa çıkarmadık."

Hucurât Sûresinin edeb dolu öğütleri, kâmil insan ol-
maya kapılar açar.

Gel insanı kâmil ol.

Allah hakikatine layıkıyla erenlerden ol.

Allah'ın zâtında fâni olanlardan ol.

Allah'ın rûhunda bâki olanlardan ol.

Allah'ın nûrunu giyinenlerden ol.

Tüm resûl ve nebîlerin makamlarını görenlerden ol.

Muhammedî mertebeye erenlerden ol.

Hakk deryasına karışanlardan ol.

Nice mânâyâ erenlerden ol.

Hakk'ın vahyinden duyanlardan ol.

Halkta Hakk'ı seyredenlerden ol.

Hakk'ın nûrunu yansıtanlardan ol.

Kulluk şuuruyla yaşayanlardan ol.

Sevgi makamına, aşk makamına erenlerden ol.

Sevgi makamında dirilenlerden ol.

Aşk makamında ölümsüzlerden ol.
Sözün, bakışın, hâlin, davranışın hakça olsun.
Sabrın, tevekkülün, teslimiyetin tastamam olsun.
İhlâsın, samimiyetin tüm gönlünden olsun.
Güvenilen, emin olunanlardan ol.
Yaptığın her şey Hakk için olsun.
Her sözünde, her davranışında Hakk'ı hatırlat.
Her bakışın, her seyrin Hakk'a olsun.
Her hâlin tenezzül ve tevâzû içinde olsun.
Çevrene gül kokusu saçanlardan ol.
Yüzleri güldürenlerden ol.
Karamsarlıkları, kaygıları söndürenlerden ol.
Umut verenlerden, sevindirenlerden ol.
Çaresizlere çare olanlardan ol.
Sorunları çözenlerden ol.
Sevdirenlerden ol.
Korkuları yok edenlerden ol.
Fitneliği, fesatlığı bitirenlerden ol.
Öfke, nefret ateşini söndürenlerden ol.
İlim ile yol gösterenlerden ol.
Hakk'a hakikate yönlendirenlerden ol.
Çalışmayı, keşfetmeyi hissettirenlerden ol.
Şâhit olmanın yolunu gösterenlerden ol.
Gönüllerde nice sırlara kapı açanlardan ol.
Gönül gözüyle baktıranlardan ol.
Gönüllere huzur verenlerden ol.
Edebe, adalete sevk edenlerden ol.
Şefkati, merhameti hissettirenlerden ol.

İyiliğe, yardıma, hizmet etmeye koşarak örnek olanlardan ol.

Gönlünde, ihtiyacı olana koşma duygusu taşıyanlardan ol.

Beden diliyle nice güzellikleri hissettirenlerden ol.

Barışı sağlayanlardan ol.

Tevhîd şuuruna eriştirenlerden ol.

Gel kardeşim İnsanı Kâmil olanlardan ol.

Bil ki ey kardeşim! İnsanı Kâmil olan kişi:

Erdemli kişidir.

Edeb üzere olan kişidir.

İnsan makâmına gelmiş olan kişidir.

Baktığı her yerde varlığın ardında varlığın sahibini görür.

Varoluşun ve var edenin hakikatine ulaşmış kişidir.

Allah hakikatine ulaşmış kişidir.

Rahîm ve rahmân boyutlarına ulaşmış kişidir.

“İlmel Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn” boyutlarına ulaşmış kişidir.

Asla kendilerini makâm sahibi görmezler, tüm makâm-
ların sahibinin Allah olduğunu bilirler.

Cümle varlığa bir gözle bakar.

Birden çıkan birleri seyreder.

Her bir, birin üzerinde yüklü olan işaretleri bilir.

Akışın nereden geldiğini nereye gittiğini sezer.

Çiftçinin tohumdan ne çıkacağını, ne zaman çıkacağını
ve nasıl şekillenip nasıl meyve vereceğini bildiği gibi, Kâ-
mil kişi de varlığın akışını ve olayları görür.

İlim üzere, irfân üzere hareket eder.

Asla sûret görmez, nûrun akışının seyrindedir.

İşaretleri okuyabilir.

Köprüler kurar, köprüler yıkar.

Yaratılışın boyutlarına ulaşır, okumayı oradan yapar.

Her bir boyutun açığa çıktığı ana kaynağa erebilir.

Her bir boyuttan akan akışı seyredebilir.

Varlığın sırlarını görür, akışını görür, nihâyetini görür.

Üflenlen rûhun ne olduğunun keyfiyetindedir.

Halk'a Hakk nazarıyla bakar.

Deryanın ve dalgaların seyrindedir.

Hakk deryadır, Halk deryanın dalgasıdır, bu şuardan hiç ayrılmaz.

Tevhîd şuuruyla hareket eder.

Evvelden âhire akışı seyrederek.

Evvelden âhire olan akışın ne olacağını bilir.

Âhirden evvele dönüşü seyrederek.

Âhirden evvele yeni bir oluşumun ne olacağını bilir.

Bâtından zâhire olan akışı ve ne çıkacağını bilir.

Zâhirden bâtına dönüşü ve yeni oluşan yazılımı görür.

Tohumdan tohumla olan akışı seyrederek.

Yeni bir tohum oluştuğunda, önceki tohumda olan yazılıma yeni yazılımlar eklendiğini görür.

Kaderin vehbiyet cihetini de kesbiyet cihetini de bilir.

Toplumun yaşamıyla, halleriyle, davranışlarıyla ilgili silmeler, yazılımlar yapma gücüne sahiptir.

Baktığı her kişinin, yaşam boyutunda nerede takılıp kaldığını görür, neye esir olduğunu görür.

Kişilerin engellerini kaldırma gücüne, yetkisine sahiptir.

Işığın yolculuğunda yolculuk eder.

Işıktan açığa çıkanlarla yolculuk eder.

İnsanı Kâmil ile oturanın gönlü bambaşka duygulara girer.

Onların yanına gittiğinizde derin bir maneviyat hissettirirler.

Onlarla oturduğunuzda gönlünüzde dünya kaygısı kalmaz.

Onlar, var oluşu ve var edeni düşünmeye sevk ederler.

Gönüllere ilâhî aşk ekerler.

Kişiyi asla karamsarlığa sürüklemeler.

Korkutmazlar, ümit verirler.

Ayrı bir huzur verirler, moral verirler, kişiyi güçlü hissettirirler.

Güler yüzlüdürler, hizmet ehlidirler.

Çevresine hizmet ederler.

Onların sevindirici özelliği vardır.

Merhamet duyguları çok gelişmiştir.

Her varlığa merhamet üzere davranırlar.

Tüm sözleri, eylemleri, tüm düşünceleri sadece merhamet üzeredirler.

“Biz seni âlemlere rahmet üzere gönderdik” âyetine mazhar olmuşlardır.

Rızayı ilâhiyi bilirler, o rıza üzere hareket ederler.

Niçin yaratıldıklarını bilirler.

Şefkat doludurlar.

Koruyucu özellikleri vardır.

Dedikodu bilmezler, zerre kadar zarar verme özellikleri yoktur.

Başkaları hakkında konuşmazlar, varlığın oluşunun özelliklerini konuşurlar.

Kimseyi üzmezler, kandırmazlar, kimseyi kullanmazlar.

Kimseye sesini yükseltmezler.

Onları kötöleseler de, onlar kimseyi kötölemez.

Çıkar için, makam için, şöhret için koşmazlar.

Hizmet için, birliktelik için, huzur için koşarlar.

İlimden fenden ayrılmazlar, çalışkandır, üretkendirler.

Ârif olmayı tavsiye ederler, yâni ilim üzere hareket etmeyi tavsiye ederler.

Kötülükten uzak durmayı, kötülüğe engel olmayı tavsiye ederler ve bunun metodunu öğretirler.

Asla aslı olmayan bilgilerle; oyalanmazlar, oyalamazlar.

İnanç ayrımı yapmazlar.

İnsanların inançlarına, ibadetlerine, ibadethanelerine bakmazlar.

Sadece bedenlerin tecelli boyutuna bakarlar.

İnsanların sıkıntılarında yol gösterirler ve bu yol merhamet üzeredir.

Gayretlidirler, çalışkandır, üretkendirler.

Cinsiyet üzere bakmazlar, ünsiyet üzere bakarlar.

Kibirleri asla yoktur.

Riyâ bilmezler.

Dünyanın neresinde bir kişi sıkıntı çekse, o sıkıntıyı hissederler ve onun için koşarlar.

İnsanların sırlarını, sıkıntıları dinlerler ve onlara yol gösterirler.

Gönüllere kodlamalar yaparlar.

Asla kendi şahsi çıkarları için yaşamazlar, hep başkalarına hizmet için koşarlar.

Geleceği şekillendirirler.

Hâkka Süresi 23: "Yakınlığı anlayıp kâmil olmuştur."

Enbiyâ Sûresi 107: “Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik.”

Âl-i İmrân Sûresi 80: “Ve siz varlığın işleyişini anlamayı terk etmeyin, varlıktaki gücü anlayın, hakikatlere sınıksı sarılın ve hakikatleri bildirin ve kâmil kimseler olun.”

Nahl Sûresi 43: “Kâmil insanlar, Bizi bildirmekten başka bir şey için açığa çıkmadılar.”

Nûr Sûresi 37: “Hakikatlerin bilgilerini alıp vermede kâmil kişilerin dikkatleri dağılmaz ve onlar Allah’ın zikrinden ayrılmazlar ve her an Hakk’a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve temizlenme içinde olup kendindekini paylaşırlar. Kâlblerinin dönmesinden her vakit çekinirler ve onlar basîret sahipleridir.”

AHLAK VE EDEB

Erdemli kişi, ahlak ve edeb üzeredir.

Onların gönlü ilâhi öğütlere râbıta olmuştur.

Onlar ilim ve edebten asla ayrılmazlar.

Onların yaşantısı ahlak üzeredir.

Hazreti Muhammed'in bu konuda çok güzel bir sözü vardır.

"Allah'ın ahlakıyla ahlaklanın." (İmâm Suyûtî, İmam Kastalânî, İbn-i Hacer el-Heytemî, Ali el-Kârî, Fâhru'd-Dîn er-Râzî)

Erdemli kişi, Allah'ın ahlakıyla ahlâklanmıştır.

Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmak nedir?

Şimdi bunu anlamaya çalışalım.

Ahlak, Halk, Halkiyet, Halak, Hulk, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Varlığın Halk oluşunu anlamak Halk hakikatine ermekle mümkündür.

Halk hakikatine erişmek kişiyi "Ahlak" hakikatine eristirecektir.

Halk'ı tutan Hakk'ın zâtıdır.

Denizin damlalarını Halk olarak düşünelim.

Deniz Hakk'ın kendisidir.

Damlada denizi görmek, Ahlak makamıdır.

Her varlığın tek nefisten halk edildiğini anlamak, "Ahlak" hakikatini anlamaktır.

Nisâ Sûresi 1: “Halaka kum min nefsi vâhidet.”

Meâli: “Sizi tek nefisten halk ettim”

Toplumda ahlak kelimesi; kişinin huyu, tabiatı, davranış tarzı, tutumu, toplumdaki tavırları ile bir tutulur.

Ahlak; kişilerin etik davranışları, yaşadığı toplumdaki geleneğe uygun olan ya da olmayan davranışları ile bir tutulur.

Kişiler; ahlaklı ya da ahlaksız olarak nitelendirilir.

Oysa “Ahlak” kelimesi mânevî bir anlam taşır.

Ahlak kelimesini, toplumda kullandığımız anlamda kullanmak, ahlak kelimesinin taşıdığı mânâyla örtüşmez.

Ahlak kelimesi, toplumda kişilerin bildiği anlama göre olan bir kelime değildir.

Ahlak kelimesi, mânevî bir kelime olup, her varlığın yapısında olan Allah’ın nûrunu ifade eden bir kelimedir.

Ahlak kelimesini, olumsuz bir kelime yapıp, ahlaksız diye kullanmak, ahlak kelimesine ihanettir.

Ahlak kelimesi yerine, “etik, dürüst” kelimesi kullanılabilir.

Ahlaklı, ahlaksız diye kullanılan kelimenin, etik olan, etik olmayan, dürüst olan, dürüst olmayan diye kullanılması daha doğrudur.

“Etik” kelimesi, Yunanca “ethos-ethikos” sözcüğünden türetildiği varsayılır.

Kişinin toplumdaki davranışları, ilkeleri olarak bilinir.

Etik kelimesi, toplumsal bir davranışın adıdır.

Etik, dürüst kelimesi, toplumdaki örf adetlere uyup uymamakla ilgili olan bir kelimedir.

Ahlak ise mânevî bir makam olup, o makama eren kişinin varlığa mânevî bakışıdır.

Ahlak kelimesi “Halk” kelimesinden gelir.

Allah halkiyeti, kendinden açığa çıkarmıştır.

Kendi değerleriyle şekillendirmiştir.

Varlıktaki değerlerin tamamı, Allah'ın sıfatlarıdır.

Bu görünen varlığa beşer denilir.

Halk ise, beşeriyeti açığa çıkaran sistemdir.

Beşeri tutan tüm değerler Allah'ın sıfatlarıdır.

Halk kelimesi; hakikatte "Muhammed nûru" hakikatinin açılımıdır.

Muhammed nûru, tek olan Allah'ın nûrunun her varlıktaki cüz boyutudur.

Yâni tüm Kâinattaki tek nûrun adı "Allah"tır.

Her varlıktaki nûrun adı ise "Muhammed"dir.

Halk denilen, Muhammed nûrunun adıdır.

Hakk ve Halk hakikatinin zevkine erdiğimizde bunu anlarız.

Hakk, üflenen rûh sırrıdır.

Halk ise, her varlıktaki nûrun sırrıdır.

İşte Ahlak; her varlığın Allah'ın nûruyla sarılı olmasıdır.

Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmak denilen;

Her varlığın Allah'ın nûruyla sarılı olması,

Her varlığın içinin, dışının o nûrla ihâta edilmesi,

Her varlığın Allah'ın sıfatlarıyla işleyişinin sırrıdır.

Ahlak; Halk makamı, Muhammed makamıdır, nûr makamıdır.

Kişi, nûr makamına erdiğinde, baktığı her varlıkta Hakk'ın nûrunu seyreder.

Varlığın tenini görmez, orada olan nûru seyreder.

Nûr Sûresi 35: "Allâh nûr el semâvâtî ve el ard."

Meâli: "Yerde ki gökte ki nûr Allah'tır."

İşte her varlık o nûrdan var olmuştur.

Ve her varlık o nûrla sarılıdır ve o nûrla işleyip gitmektedir.

Muhammed makamı halk makamı, nûr makamıdır.

Her kim; Muhammed makamının zevki keyfiyetine ererse, o kişi; her varlığın Allah'ın ahlakıyla, yâni Allah'ın halkiyetiyle sarılı olduğunu anlar.

O zevke eren kişinin varlığa bakması, halk makamının zevkiyledir.

Halk makamının zevkiyle halkı seyretmesi ise, Ahlak'tır.

Ahlak zevkiyle halkı seyretmek ise, tenleri değil canları seyretmektir.

Varlığın tenini değil canını seyreden, insan makamına ermiştir, erdemli olmuştur, ermiştir, er kişi olmuştur.

Er kişi, her varlığın birbiriyle olan ünsiyetini anlamıştır.

Her varlık birbirine, nûr ünsiyyetiyle bağlıdır.

Bunu görebilen, ahlak üzere yaşayan kimsedir.

Bu zevke eren kişi; hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremez.

Bu zevke eren kişi, hangi meslekte olursa olsun, hizmet için çalışır.

Para, zenginlik, mal-mülk, şan-şöhret için çalışmaz.

Zaten erdemlilik de budur.

Erdemli olan kişi, herkesin huzuru, mutluluğu için koşar.

Erdemli kişi, kimseyi kandıramaz, kâlb kıramaz, aldatamaz, küçük göremez, dedikodu edip arkadan çekiş-tiremez, başına ne gelirse gelsin sabır eder ve oradan gerekli dersi çıkarır.

Erdemli kişi, cümle varlığa, ahlak makamının yâni halk makamının, yâni nûr makamının zevkiyle bakar.

İşte ahlak kelimesi, mânevî bir makam olan halk makamının hakikatidir.

“Allah’ın ahlakıyla ahlaklanın” diye söyleyen sözde Hazreti Muhammed, “Halk’a Hakk nazarıyla bakın” demek istemiştir.

Kalem Sûresi 4: “Ve inneke le alâ hulukın azîm.”

Meâli: “Muhakkak ki sen yüce bir ahlakın içindesin.”

Âyette de belirtildiği gibi kâmil insanlar ahlak üzere-dirler.

Hazreti Muhammed’in bu konuda bazı sözleri şöyledir.

“Hayırlı olan, güzel ahlak içinde olmaktır.” (Buharî, Edeb, 38, VII, 81)

“Su, buzu erittiği gibi güzel ahlâk da günahları eritir. Sirke balı bozduğu gibi kötü ahlâk da ameli bozar.” (Taberânî, el- Mu’cemu’l-Evsat, No: 854, I, 470)

“Benim katımda en sevimliniz, ahlâkça en güzel olan ve etrafındakilerle iyi geçinenizdir ki, onlar herkesi sever ve herkes de onları sever.”

“Benim katımda sevimsiz olan kimse, koğuculuk yapan, dostların arasını açan ve temiz kimselerde kusur arayanlarıdır.” (Taberânî, Evsat, 7693, VIII/341, 342)

İşte ahlak, edeb iç içedir.

Ahlaklı kişi, edebli kişidir.

Edeb, varlığın ardında varlığın sahibini görmektir.

Edeb, “Elif” ve “Deb” kelimeleriyle yazılır.

Elif; her varlığı tutan, varlıkta olan Allah’ın zâtına işarettir.

Deb; varlığın ardı, varlığın arkası, içi, özü demektir.

İşte edeb; varlığın ardında Allah’ın olduğunu bilerek, varlığa bu gözle bakarak hareket etmenin adıdır.

Erdemli insan, edeblidir.

Edeb, varlıkta Hakk'a eğilmektir.

Saygı ve sevgi içinde davranmaktır.

Varlığa saygı Allah'a saygıdır.

Varlığa sevgi Allah'a sevgidir.

Çünkü Allah bizleri sevgisinden yaratmıştır.

Tüm varlığı sevgisiyle kuşatmıştır.

Âl-i İmrân Sûresi 31: "Kul in kuntum tuhibbûnallâhe fettebiûnî yuhbibkumullâhu ve yagfir lekum zunûbekum vallâhu gafûrun rahîm."

Kul in kuntum	: De, söyle, anlat, eğer, sizler,
Tuhibbûne Allah	: Sevmek, seviyorsunuz, Allah
Fe ittebiû-nî	: Artık, o takdirde, bana tabi olun, uyun, takip edin,
Yuhbib kum Allah	: Sever, sevgi, siz, Allah
Ve yagfir lekum	: Mağfiret, tertemiz lütufları sunan, bağışlama, size,
Zunûbe kum	: Günah, fena, hata, yanlış, siz,
Ve Allâh gafûrun	: Allah, mağfiret, tertemiz lütufları sunan, temizleyen,
Rahîm	: Özünden vareden,

Meâli 2: "De ki: Eğer Allah'ın sevgisine erişmek istiyorsanız, benim sunduğum bilgilere itaat edin. Allah sizi seviyor. Günahlarınıza karşı size mağfiret ediyor. Allah gafûrdur, rahîmdir."

Âyette muhteşem bir ifadeyle sunulduğu gibi "yuhbi-bkumullâh" Allah bizi seviyor.

Allah'ın sevgisine erişmek, varlığın ardında O'na görmekle mümkündür.

Varlığın ardında-duburunda Allah'tan gayrı bir şey yoktur.

Dubur, bir şeyin ardı, iç yüzü, tenlerin ardı, akıbeti demektir.

Kur'ân'da "tedebbür edin" âyetleri vardır.

Tedebbür etmek; varlığın nasıl var olduğunu, nasıl şekillendiğini, varlığın ardında olan işleyişi düşünmek demektir.

Görünenin ardını düşünmek demektir.

Tedebbür kişiyi, edebe eriştirir.

Erdemli yapar.

Erdemli insan edeb içinde yaşayan insandır.

Edeb, tevâzûlu olmaktır.

Edeb, tenezzül etmektir.

Edeb, nâzik olmaktır.

Edeb, nezaketle karşılamaktır.

Edeb, ahlâklı olmaktır.

Ahlâklı davranmaktır.

Edeb, gönülden, içten davranmaktır.

Edeb, samimi olmaktır.

Edeb, sâdık olmaktır.

Edeb, vefâlı olmaktır.

Edeb, için dışın bir olmasıdır.

Edeb, dilin gönüle râbıta olmasıdır.

Dilden akan kelâmın, rahîmiyetten rahmânîyete akışıdır.

Edeb, empati yapmaktır.

Edeb, dinlemektir.

Edeb, anlamaya çalışmaktır.

Edeb, saygılı olmaktır.

Edeb, sevgiyle davranmaktır.

Edeb, merhametli olmaktır.

Edeb, şefkatli olmaktır.

Edeb, sevindirmektir.

Edeb, umut vermektir.

Edeb, sarmalamaktır, kuşatmaktır.

Edeb, davet etmektir, sofru kurmaktır.

Edeb, Hakk'ın mâide sofrasına oturmaktır.

O sofrada nice lûtfu erişmektir.

O lûtufların, Allah'a ait olduğunu bilerek hareket etmektir.

Edeb, her varlığın yaratılışını görmektir.

Edeb, varlığa fitratı ölçüsüyle davranmaktır.

Edeb, adaletli olmaktır.

Edeb, varlığın hakkına riâyet etmektir.

Edeb, bedenlerde Hakk'ın zâtını görmektir.

Edeb, Halk'ta Hakk'a nazar etmektir.

Edeb, terbiyeli olmaktır.

Edeb, adablı davranmaktır.

Edeb, öğrendiğin ilmi değerleri, mesleğini, kendi çıkarın için kullanmamaktır, insanlığın hayrını için kullanmaktır.

Edeb, her olaya hikmet üzere bakabilmektir.

Edeb, ölümü unutmamaktır.

Alıp verdiğın her nefesın sahibini hiç unutmamaktır.

Edeb, her zaman sâlih amelde olmaktır.

İşte erdemli insanın tüm vasıfları edeb üzere, ahlak üzeredir.

Hucurât Sûresinde sunulan her bir öğüt erdemli olmaya kapılar açar.

Şimdi kelime kelime Hucurât Sûresini inceleyelim.

HUCURÂT SURESİ

-1-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدَّمُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Yâ eyyuhellezîne âmenû lâ tukaddimû
beyne yedeyillâhi ve resûlihî vettekûllâh
innallâhe semîun alîm

Yâ eyyuhâ ellezine âmenû	: Ey iman edenler, inananlar,
Lâ tukaddimû	: Yok, kadem, ayak, yol, ilerleme, önüne, ileri, kendine nisbet etme,
Beyne yedeyi Allah	: Elleri arası, gücün sahibi, kudretin sahibi, Allah
Ve resûli hi	: Resûl, hakikatleri bildiren, o,
Ve ittekû Allah	: Fenalara düşmekten sakınmak ortak koşmamak, Allah
İnne Allâh	: Muhakkak ki, Allah
Semîun	: İşitmek,
Alîmun	: İlmin sahibi, ilmiyle vareden,

Meâli 1: “Ey iman edenler! Sizdeki gücün sahibi Allah’tır, onu kendinize nisbet etmeyin ve o resûlü anlayın. Fenalara düşmekten sakının, Allah’a ortak koşmayın. Muhakkak ki Allah işittirendir, ilmin sahibidir.”

Meâli 2: “Ey iman edenler! Sizdeki ve varlıktaki gücün sahibinin Allah olduğunu unutmayın. Allah’a karşı takva

içinde olun, o resûle uyun. Muhakkak ki Allah işitmenin, ilmin sahibidir.”

Meâli 3: “Ey iman edenler! Allah’ın yolundan ayrılmayın. O resûle itaat edin. Allah’a karşı takva içinde olun. Muhakkak ki Allah semîdir, alîmdir.”

Burada geçen kadem; yol, ayak, gidilen yol, görülen eğitim, hakikatin yolu, bir konuda eğitim yolunda olmak anlamındadır.

Akademi kelimesi de buradan gelir.

Akademi, ilmi yol anlamındadır.

Kadem, ayak anlamındadır.

Her varlık bir yoldur, bir ayaktır, Allah’ın ayaklarıdır.

Varlık Allah’ın yürüyüşüdür, yâni kademidir.

İşte varlığın yürüyüşünü, akışını, bir yerden bir yere yol almasını insan düşünmelidir.

Yâni insan varlık akademisinde eğitim görmelidir.

Zaten insanın gayesi varlığın yaratılışını anlamak olmalıdır.

Varlık akademisinde okuyan insan mutlaka, Allah hakikatine erişecektir.

İnsan her varlıkta olan gücü, kudreti düşünmelidir.

İnsanın kendi bedeni bir güç sayesinde faaliyet içindedir.

İnsan ölse toprağa düşse bile bedeninde işleyiş devam eder.

Gücün tecellisi devam eder.

Etleri erir, kemikleri binlerce yıl geçse bile çalışmaya devam eder.

Hep bunlar bir kudretin tecellisidir.

İşte insan bu kudretin ne olduğunu anlama içinde olmalıdır.

Bu anlayış kişiyi Allah hakikatine erİştirecektir.

İnsan kendindeki gücü kendine nispet etmemelidir.

Kendindeki ve varlıktaki gücün sahibinin Allah olduğunu unutmamalıdır.

İnsan Allah hakikatine erişmeli ve takva içinde olmalıdır.

Allah dedik inandık, fakat kendisini göremedik.

“Görünür mü görünmez mi?” onu dahi bilemedik.

Allah’a kendi vücûd varlığımızda şâhit olmayı öğrenemedik.

Allah’ı Allah ile tanımayı bilemedik.

Allah bize; “size şah damarınızdan yakınım” diye bildirdi, bizler onu göklerde bir yerlerde sandık.

Allah’a olan yolculuk, kendi içsel boyutumıza idi, seyr-i sulûk yapmak nedir, öğrenemedik.

Esanda, günde 20 defa okunan “Eşhedü” kelimesinin işaret ettiği, şâhitlik makamına eremedik.

Kendimizdeki ilâhi kudrete şâhit olamadık.

Eminlik, mü’minlik, kâmillik nedir düşünmedik.

İslâm makamı nedir, Müslüman kimdir, Sâlih kimse kimdir? anlayamadık, yaşantımızda gösteremedik.

Varoluşu ve var edeni anlamak için ilmî olarak düşünmedik.

Allah’a kendimizde şâhit olamadık.

Kur’ân “İkra-Oku” ile başladı.

Varlığın varoluşunun okunması bildirildi.

Kur’ân’da bildirildi; oku kendini, oku varlığı, oku âlemi, seni ve varlığı tutan ilâhi gücü anla.

Allah hakikatine ulaşmak okumakla mümkündür.

Gördüğümüz her bir varlık okunası bir kitâbtır.

Okumaktan murad, kendi yaratılışını anlamaktır.

Kendi yaratılışını anlayan Allah hakikatine erişecektir.

İnsan nereden geldiğini nereye gittiğini düşünmelidir.

Her şey bir kaynaktan akar gelir.

Ve aslına dönüş yolunda yol alır.

Her şeyin kaynağı, özü, aslı Allah'tır.

Bu kaynak Ulvî sistemdir.

Ulvî sistem varlığın açığa çıkmadan önceki nûranî boyuttur.

“Kanallahu ve lem yekûn meahu şey'a!”

Kane; kaynak, aslı, anı, menbaı, özü anlamlarına gelir.

“Allah kaynaktır, özdür, hiçbir şey ondan ayrı değildir.”

Tüm varlığın geldiği kaynak, öz, Allah'tır.

İşte, “Allah nedir, Allah nerededir, neye Allah denir?” sorularının cevabı, insanın kendi vücûdunda ve varlığın vücûdunda gizlidir.

İnsan, kendi vücûdundaki işlevselliği, hareketliliği düşünmelidir.

İnsan, her varlığı saran ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, geldiği özü, kaynağı düşünmeli, anlamaya çalışmalıdır.

Hûd Sûresi 4: “İlâllâhi merciu kum ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

İlâ Allah merciu kum : Allah'tır, dönülecek yer, merkez,
kaynak, siz,

Ve huve alâ kulli şeyin : O, bütün her şeydeki,

Kadîr : Kudret, güç, her şeye muktedir olan,

Meâli: “Kaynağınız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, hepimizin geldiği kaynak Allah'tır.

Allah hakikatının cevabını arayacağımız yer, âyette belirtildiği gibi “alâ kulli şeyin kadîr” varlığın kendinde olan kudret boyutudur.

Anlıyoruz ki Allah denilen, bütün her şeydeki kudrettir.

Bakara Sûresi 20-106-109-148: “İnne Allah alâ kulli şeyin kadîr.”

İnne Allah : Muhakkak, Allah,

Alâ kullu şeyin kadîr : Bütün her şey, kudret, güç,

Meâli: “Muhakkak ki Allah, bütün her şeydeki kudrettir.”

Mâide Sûresi 17-19-40: “Ve Allah alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Mâide Sûresi 120: “Lillâhi mulkûs semâvâtî vel ardı ve mâ fîhin ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Li Allah mulku : Allah, mülkü, sahip, hükümdar,
idare eden,

El semâvât ve el ardı : Gökler, ulvî âlem, arz, yeryüzü,
yer,

Ve mâ fî hinne : Şey, değil, ne, içinde, onda,
orada,

Ve huve alâ kulli şey kadîr : O, bütün her şeydeki kudret,

Meâli: “Göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi Allah’tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

İşte insan, Allah hakikatini, varlığın kendinde olan kudretin tecellisinde aramalıdır.

Varlığın varoluşunu araştıran kişi, mutlaka hakikate erişecektir.

Varlık, belli bir kudretin tecellisi ile var olmuştur, şekillenmiştir, bedenlenmiştir.

Ve o kudret, her an bedenlenen varlıkta kendini ispat eder.

Varlığın özünde olan kudreti, yâni gücü, kuvveti kimse inkâr edemez.

Varlığın kendinde olan hareketlilik, bir kudret sayesinde olmaktadır.

Doğada hiçbir şey, yâni hiçbir varlık, durağan değildir.

Durağan gibi görünen her bir varlık, özünde bir hareketlilik taşır.

Varlığın atomik yapısı, bir hareketlilik içindedir.

Varlığı oluşturan atomlar ve atom altı parçacıklardır.

Bu parçacıklar da parçacıklardan oluşur.

Bu alt parçacıklara, şimdilik “kuarklar” denilmiştir.

Kuarkların da alt parçacıkları vardır ve henüz keşfedilmemiş nice alt âlemde mikro zerreler, parçacıklar vardır.

Tüm bunların hepsi bir hareketlilik halindedir.

Bu hareketlilik, bir kudretin tecellisidir.

Evrende durağan bir şey yoktur.

Her şey ama sükûn olarak ama hareke olarak, bir kudretin tecellisidir, her şey bir hareketlilik içindedir.

Bu kudret, varlığın, Evrenin hareketliliğini oluşturur.

Hareketliliği yapan kudret, nice hareketliliğin oluşumuna kapılar açar.

Hareketliliği oluşturan kudret, kendi özünden nice varlığın açığa çıkışına kapılar açar.

Rahîmiyette ne varsa rahmânîyete o çıkar.

Aynen bir tohumdan açığa çıkan ağacın, zaman içinde adım adım şekillenmesi gibi...

İşte âyetle belirtildiği gibi; “Allah alâ kulli şeyin kadır” Allah hakikatine ancak ve ancak varlığın kudretini anladığımız zaman erişebiliriz.

Her varlıkta bir kudret vardır, her şeyde bir kudretin bir akışı vardır.

Varlık bir kudret denizinin içinde akar gider.

Her varlık o kudretin şekillenmesidir.

Hiçbir şey yoktur ki, o kudret deryasının içinde olmasın.

İnsan dönüp kendi vücûduna baktığında, nefes alıp vermesi de, kâlbini atması da, her hücrenin çalışması da o kudretin göstergesidir.

Kişinin bu kudreti inkâr etmesi mümkün değildir.

Allah'ı layığıyla anlamak, varlıkta olan kudreti anlamakla mümkündür.

Allah'ın sübûtî sıfatlarından biri "Kudret" sıfatıdır.

Kudret sıfatı, tüm sıfatların işleyişinde vardır.

İnsan, vücûdunda olan kudreti, yâni gücü anlamaya çalışmalı, o gücü o kudreti asla kendine nispet etmemelidir.

İnsan, kendindeki kudretin sahibini anlar, O'na teslimiyet içinde yaşarsa, mü'minlerden olur, Sâlih kimse olur.

Bütün varlık, Allah'ın rahîmiyet boyutundan açığa çıkmıştır.

Bakara Sûresi 163: "Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm."

Meâli: "Sizi var eden, tek var edicidir, O'ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır."

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, O'ndan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, O'ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, O'ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Her varlıkta Allah'ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Allah, hayydır, kayyumdur.

O'ndan başka hayat sahibi yoktur, O'ndan başka kudret sahibi yoktur.

Âl-i İmrân Sûresi 2: "Allah lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm."

Allah lâ ilâhe illâ huve	: Allah, ilah, güç, yok, ancak, o vardır,
El hayyu	: Diri olan,
El kayyûm	: Diriliği ile sürüp giden, diriliğiyle tutan,

Meâli: "Allah, O'ndan başka güç yoktur, sadece O vardır, O her yerde diri olandır, O her varlığa hâkim olandır."

Hayy; diri olan, canlı olan, ölümsüz olan demektir.

Varlığın ardında varlığı tutan, varlıkta hayy olan tüm kâinatın tek sahibi olan, tüm vücûdları tutan zât ancak Allah'tır.

Hayy, hayat, hayret, ihya, muhyi, hayal, haydi, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kelimelerin aslı "Hû"dur.

Her varlık "Hayy" sıfatıyla yaşam bulur ve yaşamını devam ettirir.

Her varlıkta olan dirilik "Hayy" olan Allah'a mahsustur.

Mü'min Sûresi: 65: "Huvel hayyu lâ ilâhe illâ huve fedûhu muhlisîne lehud dîn el hamdu lillâhi Rabbil âlemîn."

Meâli: "Diri olan O'dur, O'ndan başka diri olan yoktur. Bundan sonra tüm içtenliğinizle O'na yönelin. Din

O'na aittir. Bütün tecelliler, bütün varlığı vücûdlandırıran Allah'a mahsustur.”

Kişinin vücûdundaki diriliğin sahibi, Allah'tır.

Kişi, vücûdunu kendine nispet etmemelidir.

Ve bilmelidir ki, tüm vücûdların tek sahibi vardır, O da Allah'tır.

İşte bu şuur kişiyi takva makamına erİştirecektir.

İnsan takva içinde olmalıdır.

Takva, Allah'ın ekberiyetine erişmek, O'ndan gayrı bir şeyin olmadığını bilmektir.

Allah'ın ulviyetinin karşısında kendine benlik isnat etmemektir.

Takva; fenalardan sakınmaktır, kötülüklerden sakınmaktır, benlikten gururdan sakınmaktır, Allah'a ortak koşmamaktır, kimseye zerre kadar zarar vermekten sakınmaktır.

Takva, her varlıkta Allah'ın olduğunu bilmektir.

Ve bu şuurda hareket etmektir.

Takva kelimesi, kötü şeyden sakınmak mânâsına gelen ittikâ kelimesinden alınmıştır.

Burada kötü şey denilen, benlik içinde, kibir içinde, Allah'a karşı şirk içinde olmaktır.

Allah hakikatine erişen, senlik benlik kavgasında olmaz, her varlığı sıfatlarıyla ihâta edenin Allah olduğunu bilir.

Ve “ben yokum sen varsın, benim varlığım senin varlığın” bilincine erİştirir.

İşte bu duygu ve düşünce takvadır.

Takvaya uyana “muttaki” denir.

“Takva-ittika-muttaki” aynı kökten gelen kelimelerdir.

Hucurât Sûresi 1. âyetinde geçen “semîun alîm” kelimeleri Allah’ın sıfatlarındandır.

“El Semî” esması, sıfatı Allah’ın sıfat-ı subutiyesindendir.

Semî “Semea” kelime kökünden gelmiştir.

Ses vermek, seslenmek, işitmek, duymak, icabet etmek, anlamlarına gelir.

“El Semî” esmâsı Allah’ın varlıktan seslenişidir, vahyidir.

Allah yarattığı her varlığı sıfatlarıyla donatmıştır.

Her varlıkta “Semî” sıfatı vardır.

Her varlığın seslenişi de vardır, sesleri kaydetmesi de vardır.

Seslerin kaydedilişi ve o kaydediliştten olan seslenme “El Semî” esmâsının tecellisidir.

Her ne kadar işitmek, insana hayvana mahsus dense de, bitkilerin de, toprağın da, suyun da, atomların da işitme ve ses çıkarma özellikleri vardır.

İnsanın işitmesi de Allah’ın “el semî” sıfatının tecelisi sayesinde.

“El alîm” esması, tüm varlığı saran ilmî boyuttur.

“El alîm” esmâsı, ilmin sahibi Allah’tır demektir.

Allah, her varlıkta ilmini gösterir.

İlim; varlığın kendinde olan, varlığın varoluş sisteminin satır satır yazılı olan ilâhî yazılımın işaretleridir.

Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, o ilmin boyutlarıdır.

Bilgi, ilim demek değildir.

İlim varlığın özünde olan, varoluşun yazılımı olan varlığın gerçekleridir.

Bilgi ise, bir konu ile ilgili, ama kitaplardan ama dillerden akan sözlerdir.

Bilgiler, ama kitaplardan, ama dillerden sunulur.

Tüm kâinat kitabı, her varlık kitabı, Allah'ın ilminin yazılı olduğu sayfalardır.

Hakikatler kâinat kitabında satır satır yazılıdır.

Her varlık ilmin sonsuz sayfalarıdır.

Varoluşu ve Varedeni anlamak, ancak ve ancak varlık kitabındaki ilmi okumakla, anlamakla mümkündür.

İlim Allah'ın âlim sıfatının tecellileridir ve tüm varlık, bu ilimle açığa çıkar, varlık sayfalarında hep o ilim yazılıdır.

İlim, Allah'ın subûti sıfatlarındandır.

Ve ilim Allah'a aittir.

İlim asla kişiye ait olamaz.

Kişi, varlıktaki hiç bir yazılımı yapamaz.

Bir atomun bile ilimsel yazılımını asla yapamaz.

Kişi yaratıcı değildir, yaratılandır.

İlim, varoluşun yazılımının sistematiğidir.

Hakikatler, kâinat kitabındaki ilimlerdir.

İlim; Allah'ın âlim sıfatının tecellileridir ve tüm varlık bu ilimle açığa çıkar.

Varlık sayfalarında sonsuz ilim yazılıdır.

Varlığın hakikatini anlamak için, ilim üzere olmak gerekir.

İlim kişiyi şahitliğe götürür.

İlim üzere okumak, temiz akılla mümkündür.

Aslı olmayan bilgiler akıldan atılmadan, temiz akıl açığa çıkmaz.

İnsanın dayandığı bilgiler her zaman düşünülmelidir.

Beynimizde bizi firavunlaştıran bilgiler olmamalıdır.

Mûsâ'nın dayandığı âsâ sırrı budur.

Mûsâ'nın Tûr dağında bıraktığı âsâ, kişiyi kibre düşüren her türlü bilgidir.

Mûsâ'nın Tûr dağında aldığı âsâ ise, Tevhîd şuuruna götüren, ilimle tanıştıran ilâhî bilgilerdi.

Tûr dağı insanın gönül boyutudur.

İnsanın gönlü tertemiz olmalıdır.

İnsan kendi vücûd şehrini okuyabilmesi için, akli ve gönlü tertemiz olmalıdır.

İnsan vücûdu, bir ilim şehridir.

İnsan vücûdu "İkrâ" âyetinin işaret edildiği yerdir.

İnsan, kendi vücûdunda tüm hakikatlere ulaşabilir.

Kendini okuyan kişi, varoluşun hakikatine ulaşabilir.

İşte bu bölümün başındaki âyette "lâ tukaddimû" işaret edilen hakikat, Hakk yolundan ayrılmamak gerektiğidir.

Adım adım hakikat yolunda yol alan nice hakikatlere erişecektir.

İnsan yeter ki varlıktan gelen seslenişe gönlünü döndürsün.

Yeter ki insan kâmil insanların sözlerini cân kulağıyla duysun.

-2-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ
النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ
أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

Ya eyyuhellezîne âmenû lâ terfeû asvâtekum
fevka savtin nebiyyi ve lâ techerû lehu bil
kavli ke cehri badikum li badin en tahbeta
amâlukum ve entum lâ teşurûn

Ya eyyuhâ ellezine amenu	: Ey iman edenler,
Lâ terfeû	: Yükseltmeyin, çıkarmayın,
Asvâte-kum	: Sesleriniz, sözleriniz, söyledikleriniz, bildikleriniz,
Fevka	: Üzerine, yukarı,
Savti	: Sesi, söyledikleri, bildirdikleri, savları,
En nebiyyi	: Haber veren, hakikatleri bildiren,
Ve lâ techerû	: Bağırmanın, cehr etmeyin, cehren yok
Lehu bi el kavli ke	: Onun sözü gibi, demek, söylemek, öğrettiği gibi
Cehri	: Açığa çıkmak, açıkça, konuşmak, bağırarak, cehren,
Badi kum li badin	: Bazınız bazınıza, birbirinize,

En tahbeta	: Heba olması, boşa gitmesi, engellemek,
Amâlu kum	: Amelleriniz, çalışmalarınız, gayretleriniz, vaktiniz,
Ve entum lâ teşurûne	: Siz, yok, şuur, kendinin, çevresinin farkında olmak,

Meâli 1: "Ey iman edenler! Siz hakikatleri bildirenin üzerine, kendi bildiklerinizde inat edip seslerinizi yükseltmeyin ve o hakikatleri bildirenin üzerine, söylemlerinizle bağırıp çağırmayın. Birbirinize karşıda bağırarak konuşmayın. Çalışmalarınızı boşa geçirmeyin ve sizler, kendinizi ve çevrenizi anlamayı terk etmeyin."

Meâli 2: "Ey iman edenler! Sesinizi yükseltmeyin, hakikati bildirenlere karşı sessizce dinleyin. Karşılıklı konuşurken bir inat içinde olmayın. Amellerinizi heba etmeyin. Siz şuursuzluk içinde olmayın."

Meâli 3: "Ey iman edenler! Bilmişlik yapıp, tartışmalara girmeyin. Hakikati anlatanları dinleyin, onlara sesinizi yükseltmeyin. Birbirinize de sesinizi yükseltmeyin. Boş çalışmalar içinde olmayın, şuurlu hareket edin."

Buradaki öğütler de ne kadar uyarıcı!

İnsan asla bilmişlik yapmamalıdır.

Kendinden büyükleri dinlemeli, onların anlattığını anlamaya çalışmalıdır.

Her zaman sevgi ve saygı içinde olmalıdır.

Karşısındaki kişiyi dinlemeli, anlamaya çalışmalıdır.

Tartışmalara girmemelidir.

Bilmişlik yapmamalıdır.

İnatlaşmamalıdır.

Dinlemeli, düşünmelidir.

Hemen itiraz etmemelidir.

İlle de benim bildiğim doğru, senin bildiğin doğru değil dememelidir.

İnatlaşan insanlar hakikatleri anlamaktan uzaktırlar.

Kendi bildiklerinin inadıyla hareket ederler.

Kendi bildiğinin inadında duranlar, başkalarını dinlemezler.

Dinlemedikleri gibi yargılarlar, ötelerler, kâfirlikle suçlarlar.

Tartışan kimseler öğrenme derdinde değildirler, bilmişlik içindedirler.

Kur'ân tartışmalardan, kavgalardan uzak durulmasını ister.

Buradaki hikmet nedir?

Neden ısrarla tartışmalardan uzak durmamızı tavsiye eder?

Neden duyduklarını ya da okuduklarını doğru bilip, tartışmaya girenlerden uzak durmamızı tavsiye eder? Hatta adeta emreder.

Tartışma içinde olanın aklı ne ile meşguldür, tartışma içinde olmanın amacı ne olabilir?

Önemli olan dinlemek, anlamaya çalışmak değil midir?

Topluma konferanslarda, televizyonlarda, kitaplarda, sohbetlerde tartışma halini hissettirmenin tehlikeleri ne olabilir?

Kur'ân'ı incelediğimizde; hep okumayı, araştırmayı, varlığı incelemeyi, tefekkür etmeyi yâni eşyaya bakıp fikir üretmeyi, çevremize faydalı olmayı, iyi insan olmayı tavsiye eder.

Ve kavgadan, tartışmadan, kötülük etmekten, kibirden, şan-şöhret içinde olmaktan, makam-mevki derdine düşmekten uzak durmayı tavsiye eder. Adeta emreder.

Peki, Kur'ân bize neden kavgadan, tartışmadan uzak durmamızı emreder?

Ve kavga ortamlarından uzak durun, oradan ayrılın ve ayrılırken de güzellikle ayrılın der.

Ankebût Sûresi 46: "Ve lâ tucâdilû ehlel kitâbi illâ bil-letî hiye ahsenu illellezîne zalemû minhûm ve kûlû âmennâ billezî unzile ileynâ ve unzile ileykum ve ilâhunâ ve ilâ-hukum vâhıdun ve nahnu lehu muslimûn."

Meâli: "Aktarılan söylentilerde kalanlarla tartışma-yın. Ancak iyiliğe meyledenler başka. Zalimlik hâlinde olan kimselere sadece deyin ki: Biz, bize de verilene ve size de verilene ve bizi de var edene sizi de var edene, bir olana iman ettik ve biz, barış ve huzur üzere olanlarız."

Nisâ Sûresi 107: "Ve lâ tucâdil anillezîne yahtânûne en-fusehum innallâhe lâ yuhıbbu men kâne havvânen esîmâ."

Meâli: "Kendi hatalarını, eksiklerini görmeyen kimse-lerle tartışmaya girme. Muhakkak ki kötülüklerde, kendi hevasında olan kimselerde Allah sevgisi yoktur."

Mü'min Sûresi 56: "İnnellezîne yucâdilûne fî âyâtıl-lâhi bi gayri sultânin etâhum in fî sudûrihim illâ kibrun mâ hum bi bâligîh festeiz billâh."

Meâli: "Bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya giren kimseler ise, onların gönüllerinde kibir vardır. Onlar hakikatlere ulaşacak olanlar değildir. Bu hal-lerden Allah'a sığının."

En'âm Sûresi 68: "Ve izâ reeytellezîne yahûdûne fî âyâtinâ fe arıd anhum hattâ yahûdû fî hadîsin gayrih ve immâ yunsiennekeş şeytânû fe lâ takud badez zikrâ meal kavmiz zâlimîn."

Meâli: "Âyetlerimiz hakkında bir kavga hâlinde olan kimseleri gördüğünde, artık onlardan uzak dur. Hatta o ha-kikatlerin dışındaki konuşmalardan da. Bir kavga hâlinde

olanlardan da uzak dur. Fakat şeytani hâller bunu sana unutturabilir. Artık hakikatleri anmaktan uzak olan kimselerle oturma. Kötülük hâllerinde olan kimselerle birlikte hareket etme.”

Kehf Sûresi 54: “Ve kâne el insânu eksere şeyin cedelâ.”

Meâli: “İnsanlar çoğu cedel-tartışmalar içinde oluyor.”

Kur’ân’ı incelediğimizde görüyoruz ki tartışmalardan uzak durmamız isteniyor.

Tartışma içinde olanların kendi şeytanlarına esir olduğu bildiriliyor.

Bir ortamda tartışma varsa, oradan güzellikle ayrılmamız gerektiği bildiriliyor.

Müzzemmil Sûresi 10: “Söylenen şeylere sabret ve onların yanından ayrılacağın zaman güzellikle ayrıl.”

Kur’ân bizlere; “tartışmaya girmeyin, tartışmalardan uzak durun” öğütleri sunarak, bir bilmişlik içinde olmamızı ve herkesi bir saygı ölçüsünde dinlememizi bildiriyor.

Tartışma ortamları gönülleri; kibirle, bilmişlikle, küçük görmekle, öteki görmekle, hor görmekle kirletiyor.

Böylelikle gönüller; ilmi araştırmalardan, ilmi hakikatlere ulaşmaktan, varlığı tanımaktan, ilimsel değerler ortaya koymaktan uzaklaşıyor ve kavga-tartışma haliyle kirletiliyor.

Yâni gönüllerde hâl, kavga-tartışma hâli oluyor, böyle olunca hakikati öğrenme gayesi ise derinlerde kalıyor.

Onun için Kur’ân bizlere muhteşem bir ikâz yapıyor.

Gönüllerinizi kavga-tartışma ile değil, hakikatleri anlama gayretiyle meşgul edin diyor.

Gerçek cihat da aslında budur. Kâinatın değerlerini anlamak için bir mücadele içinde olmanın adı cihattır.

Ufacık çocuklar tartışma, kavga ortamında büyüdüğünde, bir bilmişlik, ego, gurur, küçük görme ve dışlama gibi hallerin içine düşüyor.

Ve bilimsel değer üretmeyi amaç edinmiyor, kavga içinde olup bilmişlik hâli sergiliyor.

Beyinleri kavga, tartışma hâli ile kirletirsek, bilimsel düşünceler gelişmez.

Tartışma içine düşen kimselerin içinde, kin, nefret, ayrımcılık olur.

Tartışma ortamları hep kendi bildiğini doğru bilme kavgasının olduğu yerdir.

Ve böyle yerlerde başkasının bildiği, kültürü, inancı hor görülür, orada kişiler kâfir ilan edilir ve hedef gösterilir.

Tartışma içine düşen kimseler; düşünmekten, araştırmaktan uzaklaşır sadece söylenenlerin kavgasını yapar.

Yâni tartışma ortamları kişilerle kavga ortamıdır, bilimsel değerleri anlama, sorgulama ortamı değildir.

Onun için Kur'ân'da; egodan, tartışmadan, kavgadan uzak durmamız bildirilir.

Tartışma ortamlarından hakikat çıkmaz sadece kibir halleri oluşur der.

Ve gönlümüzü kesinlikle düşünmeye, araştırmaya, hakikatleri anlamaya açmalıyız der.

Beyinlerimizde kibir olmamalı.

Bilmişlik olmamalı.

Başkalarını öteki görmek olmamalı.

Başkalarını cahil görmek olmamalı.

Bunun için âyetlerde; tartışmalardan- kavgalardan uzak durun diye bildirilir.

Evet, anlıyoruz ki; ilimsel gönül taşıyan, samimi olarak hakikatlerin arayışında olan kimse:

Tartışmalardan uzak durur.
Bilmişlik içinde olmaz.
Hiçbir fikri küçük görmez.
Ayrımcılık içinde olmaz.
Saygı ve sevgisini hiç kaybetmez.
Kişilerin inançlarına kültürlerine saygı duyar.
Kişilerin sözlerine takılıp kalmaz.
Kimsenin ardından konuşmaz.
Kimseye kötü gözle bakmaz.
İçinde hasetlik, fesatlık, kibir halleri taşımaz.
İşte Kur'ân bizlere ne kadar hikmet dolu mesajlar veriyor.

Öğütler ne kadar muhteşem!

Dinle, anla.

Sesini yükseltme.

Bağırıp çağırma.

Bil ki sesini yükselten, bağırıp çağıran içsel öfkeleri olan kişidir.

Bağırıp çağıran, bir şeyleri örten kişidir.

Bağırıp çağıran, kendini haklı göstermeye çalışan kişidir.

Bağırıp çağırmakla haklılığını ispat edemezsin.

Zaten bir kimseye de haklılığını ispat etmek derdin olmamalı.

İnsanlarla konuşurken onların konuşmasını kesme.

İnsanları anlamak için sessizce dinle.

Öğrenmek istiyorsan sus ve dinle.

Bağırıp çağırmakla, sesini yükseltmekle, başkasının sesini kesmekle, hakikate eremezsin.

Bağırıp çağıran duyamaz, düşüneyemez, anlayamaz.

Birini dinlerken sözünü kesme, ille de ben konuşacağım duygusundan kurtul.

İnsanların konuşmasına izin ver.

İnsanları dinle, anlamaya çalış.

Birinin sesini kesme, ona sesini yükseltme.

Sesini yükselterek kimsenin sesini bastırma.

Tevâzûlu davran.

Tevâzû içinde dinle.

Tevâzû içinde sor.

Lokmân Sûresi 19: “Vaksid fî meşyike vagdud min savtik inne enkerel asvâtî le savtul hamîr.”

Meâli: “Tevâzû içinde davran. Sesini yükseltme, doğrusu sesini yükselterek, başka sesleri bastırmak doğru değildir.”

Bilmişlik içinde olan kişi sesini yükseltir.

Başkasının düşüncesine saygısı olmayan kişi sesini yükseltir, onun konuşmasına izin vermez.

Bağırıp başkasının sesini kesen, hakikatleri işitemez.

Onlar sadece kendi içsel öfkelerinin sesini duyarlar.

Onlar başkalarını dinlemedikleri gibi varlıktan gelen ilâhi seslenişi de duymazlar.

Kur’â’nda ne güzel belirtilmiş.

Bakara Sûresi 171: “Ve meselullezîne keferû ke meselillezî yenîku bi mâ lâ yesmeû illâ duâen ve nidâa summun bukmun umyun fe hum lâ yakîlûn.”

Meâli: “Hakikati görmemezlikten gelip örtenlerin durumu; hep bağırıp çağırmaktan başkasını işitemeyen kimsenin durumu gibidir. Onlar duyarlar işitemezler, hakikatleri konuşamazlar, bakıp göremezler ve onlar akıl edip düşünemezler.”

Bağırıp çağırma.

Bilmişlik ısrarında olan kimsenin gözleri varlığa hikmet nazarıyla bakamaz.

İlle de benim bildiğim doğru inadında durma, ya senin bildiğin hakikat değilse.

Başkasını dinle ki düşünesin, araştırasın.

Sesini yükselten, bağırıp çağıran kimse, gönlünü öğrenmeye kapatmış olan kimsedir.

O kimsenin, öğrenmeye anlamaya derdi yoktur, o kimse kendi bildiğinin inadında olan kimsedir.

Hucurât Sûresi 2: “Lâ techerû lehu bil kavli ke cehri ba’dıkum li ba’dın.”

Meâli: “Söylemlerinizi sesinizi yükseltmeyin, birbirinize karşı bağırıp çağırarak konuşmayın.”

Bak Kur’ân ne güzel öğütler vermiş.

Söylemlerinde sesini yükseltme.

Hiç kimseye karşı bağırarak konuşma.

Bil ki boş testiden, boş tenekeden, boş bardaktan çok ses çıkar.

Dolu bardaktan, dolu testiden, dolu tenekeden farklı ses çıkar.

Bağırıp çağıranın içinde; kin, nefret, düşmanlık vardır.

Onlar çevrelerine zarar verirler.

Onların anlamaya, düşünmeye gönülleri yoktur.

Onlar Allah’ı anlamaktan uzaktırlar.

Munâfıkûn Sûresi 4: “Ve izâ reeytehum tu’cibuke ecsâ-muhum ve in yekûlû tesma li kavlihim ke ennehum huşu-bun musennedeh yahsebûne kulle sayhatin aleyhim humul aduvvu fahzerhum kâtelehumullâhu ennâ yûfekûn.”

Meâli: “Onları gördüğün zaman, onların görünüşleri ve eğer söylediklerini dinlersen, onların sözleri seni şaşırtır. Sanki onlar biliyor gibidirler, ama onlar bir şuursuzluk içinde söylediklerinin manalarını anlamaktan uzaktırlar. Hep zanlarına dayanırlar. Onlar kendilerini haklı göstermek için bağırarak konuşurlar. Onlar hep bir düşmanlık içindedirler. Onlar hep zarar veren hâller içindedirler. Onların tüm o hallerinden sakın. Onlar Allah’ı anlamaktan uzaktırlar.”

Âyetle belirtildiği gibi, biliyorum zannında olmak doğru değildir.

Bu zanda kalırsak, kendimizi haklı göstermek için bağırarak konuşma durumuna düşebiliriz.

Bilmişlik zannıyla hareket eden kimseler tartışır, kavgâ ederler.

Oysa ilim yolunda tevâzû içinde dinlemek, anlamaya çalışmak vardır.

Kavga olan yerden uzak durmak gerekir.

Bağırıp çağırان kimselerin yanından sessizce ayrılmak gerekir.

Aklı bilmişlik içinde olan kimseler, bağırarak konuşur. İçlerinde kin, nefret olan kimseler seslerini yükseltir, bağırır.

Sesini yükseltenler başkalarını duymazlar.

Bağırıp çağırانlar, doğanın sesini duymaktan uzak olanlardır.

Gönlü hakikatlerle dolu olan;

Sesini yükseltmez, kimseye karşı bağırmaz.

İnsanları tevâzû içinde dinler.

Onları anlamaya çalışır.

Onlara belli bir ölçü içinde anlatmaya, düşündürmeye çalışır.

Gel kardeşim!

Sesimizi kimseye yükseltmeyelim.

Kimseye bağırıp çağırmayalım.

Karşımızdaki kişiyi dinleyelim, anlamaya çalışalım.

Doğadan gelen seslenişi gönül kulağıyla duymaya çalışalım.

Bilelim ki susan duyar.

Bilelim ki duyan düşünür.

Bilelim ki düşünen anlar.

Bilelim ki anlayan şahit olmuştur, hakikate ermiştir.

Bilelim ki hakikate eren Kâmil insan olmuştur.

Kâmil insanlarla bağımızı koparmayalım.

Onları cân kulağıyla dinleyelim.

Onlara karşı saygılı olalım.

Onlara asla sesimizi yükseltmeyelim.

Kâmil insanlar yıllarca ilim yolunda terbiye görmüş kişilerdir.

Onların tecrübeleri çok önemlidir.

Onların hakikat yolunda ne yapılması gerektiği ile ilgili uyarıları çok önemlidir.

İnsan şuurlu olmalıdır.

Bu bölümde belirtildiği gibi "lâ teşurûn" şuursuz hareket etmemelidir.

Şuur, şiar, işaret birbirine bağlı kelimelerdir.

İşaretlere göre hareket etmek, şuur makamına eriştirir

Şuur, gafletten uzaklaştırır.

Gaflet fark edememektir.

Şuur fark etmektir, bilmektir, anlamaktır.

Şuur kendinin ve varlığın hakikatine erip, ona göre hareket etmektir.

Şuur birlik üzere bakabilmektir.

Gaflet ikilikte kalmaktır.

Şuurlu insan, Allah hakikatine ermiş kişidir.

Şuurlu insan, varlığın ardında varlığın sahibi olan Allah'a nazar eden kişidir.

Varlığın sûretinde kalmayan, varlığın özünü gören kimsedir.

Şuur, hak ile bâtılın ayırt edilebilme idrakidir.

Her varlıkta, Hakk'ın işaretlerini görebilme duygusudur.

İnsanın şuura ulaşabilmesi için, varlıktaki işaretleri görmesi ve tüm varlığın birbiriyle olan bağını anlamasıyla mümkün olacaktır.

Şuurlu insan, Allah'ın zâtını ve sıfatlarını varlık boyutunda görebilen insandır.

Şuur, varlık ile Allah arasındaki bağı görebilmektir.

Şuurlu olan insan, kul olduğunun farkında olan insandır.

Kulluk, varlığın içinde bir varlık olduğunu anlama idrakidir.

İnsan ölümlü olduğunu unutmamalı ve kibre düşmeye gayret etmelidir.

İnsan aciz bir varlıktır ve yaratılan varlıkların içinde en aciz olanıdır.

Bir ağaç, insan olmadan da yaşayabilir, ama insan ağaçlar olmadan, ağaçlardan sunulan oksijen olmadan, meyve olmadan yaşayamaz.

Hayvanlar, insan olmadan da yaşayabilir, ama insan, hayvanlar olmadan yaşayamaz.

Toprak, su, hava, insan olmadan yaşamını devam ettirir, ama insan toprak su olmadan yaşayamaz.

Yaratılmış en aciz varlık insandır.

Ama insan, ona verilen akıl, şuurla, varoluşu ve varedeni anlayabilecek tek varlıktır.

Yeter ki insan acizliğini unutmasın, yeter ki insan ona verilen akli işletsin.

Yeter ki insan edep, ahlak içinde yaşasın, birbirine yardım etsin.

Âyette belirtildiği gibi, insan bir şuursuzluk içinde olmasın, kendini ve çevresinde olan varlığı anlamak için gayret gösterebilir.

İnsan, Allah hakikatine erebilmesi için; kendini ve görünen varlığı, varlıktaki ilme dayalı olarak, aşk, samimiyet, sadakat, teslimiyet içinde anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, kendi hakikatini bilmek için kendine dönmeli ve kendini okumalıdır.

İnsan, kendini okuduğunda, kendi varoluşunu anladığında, her bir varlığın da varoluşunu anlayacaktır ve böylelikle şuur içinde olacaktır.

İnsan, şuursuzluk içinde olduğunda kendini anlamaktan uzaklaşarak, bedenindeki ilâhî boyutları idrak edemez ve benlik, öfke, hiddet, kavga, menfaat, yalan, kibir, gibi fenâ duygulara düşerek, bâtıl alanın içine sürüklenir.

İnsan kendini tanımalı ve hayr üzere olmalıdır.

İnsana verilen akıl, tefekkür, tezekkür, firâset, şuur, gibi duygularla insan kendini ve kâinatı okuyabilir tüm sırlara ulaşabilir.

Ölümü unutan, kulluk şuurundan uzaklaşan kişi, bir benlik içine düşer.

Enbiyâ Sûresi 34: “Senden önce de bir beşere ölüm-süzlük vermedik. Sen de öleceksin. Sonra onlar ebedi kalacaklarını mı sanıyorlar?”

Muhakkak ki ölüm bir gün başa gelecektir.

Kaçınılmaz gerçek tecelli edecektir.

Hacc Sûresi 7: “Muhakkak ki ölüm vakti başa gelecektir, onda şüphe yoktur.”

İnsan ölümü unutmamalı, kâlb kırmamalı, kimsenin hakkına girmemeli, kimseye zulüm etmemelidir.

Her an şuur içinde yaşamalı, geldiğimiz aslımızı unutmamalı, aslımız olan Allah’ın, her varlıkta her an tecelli ettiğini unutmamalıdır.

İşte şuur Allah’ın yüceliğini her varlıkta görebilme duygusudur.

Şuurlu insan varlıktan akan mesajları okuyabilir.

Tüm kâmil insanlar şuur makamına erişmiş kimselerdir.

Onlar halk’a Hakk nazarıyla bakarlar.

Çevrelerine hakça davranırlar.

-3-

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

İnnellezîne yeguddûne asvâtehum inde resûlillâhi
ulâike ellezîne imtehan allâhu kulûbehum
lit takvâ lehum mağfiretun ve ecrun azîm

İnne ellezine	: Muhakkak, doğrusu, onlar, o kimseler,
Yaguddûne	: Kısarlar, alçaltırlar, düşürürler,
Asvâte hum	: Seslerini, konuşmalarını,
İnde resûl Allah	: Yanında, resûl, hakikatleri gösteren, Allah
Ulâike ellezine	: İşte onları, o kimseleri,
İmtehan	: İmtihan, test, sınanmak, kazanmak, anlamak, mesajı yakalamak,
Allah	: Allah, her varlıktaki kudret,
Kulûbe hum	: Onların kâlbleri, idrakleri, anlayışları,
Li et takvâ	: Takva için, fenalardan sakınmak ortak koşmamak, Allah
Le hum mağfiretun	: Elbette, onlar, mağfiret, bağışlanma, af,
Ve ecrun azîm	: Mükâfat, karşılık, büyük, yüce,

Meâli 1: "Doğrusu Allah resûlünün yanında seslerini kısan o kimseler, işte onlar Allah'ı anlamada gayret gösteren kimselerdir. Onların kâlbleri fenalardan sakınma, Allah'a

ortak koşmama içindedir. Elbette onlara mağfiret vardır ve yüce karşılıklar vardır.”

Meâli 2: “Hakikati anlamak isteyen kimseler, Allah’ın resûlünün yanında susarlar, anlatılanı dinlerler. İşte o kimseler her şeyden ders çıkarırlar. Onların kâlbleri takva içindedir. Elbette onlar, mağfiret yolunda nice yüceliklere erişeceklerdir.”

Meâli 3: “Allah’ın resûlünden gelen hakikatleri dinleyenler, elbette nice hikmetlere erişirler. Onların idrak ve anlayışları bağıllık içindedir. Elbette onlara nice mağfiret ve güzellikler vardır.”

Dinleyen elbette anlamaya kapılar açacaktır.

Risâlet boyutundan gelen ilâhi akışlara teslim olanlar, nice hakikatleri anlayacaklardır.

Allah’ın resûlüne tâbi olan, mutlaka Allah’a şâhit olacaktır.

Susan duyacaktır.

Duyan düşünecektir.

Düşünen ilim ile buluşacaktır.

İlim ile buluşan şâhitlik makamına erişecektir.

Şâhitlik makamına erişen Allah’a şâhit olacaktır.

Allah’a şâhit olan, takva içinde olacaktır.

Kâlbleri takva makamına ermiş kimseler, nice sırlara erişeceklerdir.

Allah’ın mağfiretine mazhar olacaklardır.

Ecrin azîm-yüce karşılıklara erişeceklerdir.

Çünkü onların kâlbleri Allah için atar.

A’râf Sûresi 96: “Ve ittekav le fetahnâ aleyhim berekâtin min el semâi ve el ardı.”

Meâli: “Takva ehli, yerlerin ve göklerin hakikatlerinden feyiz alırlar, her şeyin ortaya çıkışının Bize ait olduğunu anlarlar.”

Burada da belirtildiği gibi, takva ehillerinin kâlbleri her an Allah’a râbîta içinde olduğundan dolayı, yerlerde göklerde nice hakikatlere erişirler.

Onlar varlığın kendine olan ilmî akışa teslim olmuşlardır.

Onların akılları, zerre kadar kendi çıkarları için duygu ve düşünce içinde olmaz.

Takva, gönlünü ve aklını temizleyenlerin ve ilmî ledün terbiyesi görmüş kimselerin ulaştığı bir makamdır.

Bu makama ulaşmadan sırlar kapısı açılmaz.

Allah hakikatine, ancak ve ancak muttaki olanlar erebilir.

Mânâ ilmine tertemiz olanlar erecektir.

Vâkıa Sûresi 79. âyette bu çok güzel bir şekilde belirtilmiştir.

Vâkıa Sûresi 79: “Lâ yemessuhû illel mutahherûn.”

Meâli: “Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz.”

İnsanın kendi aslını arama yolculuğu, öncelikle aklını ve gönlünü temizlemekle başlar.

İlm-i Tevhîd yolculuğu, edebe erişenlere açılacaktır.

Edep takva dairesine girmekle mümkün olacaktır.

İlm-i Tevhîd yolculuğu talebeyi, Allah hakikatine eriştirecektir.

Allah hakikatine erişen talebe, Allah’a karşı şirk içinde olmayacaktır.

Benlik durumunu terk edecektir.

İlm-i Tevhîd dersleri, bir Mürşid-i Kâmil’den alınır.

İlm-i Tevhîd dersleri; Hazreti İbrâhîm'im oluşturduğu Fenâ makamları ve Hazreti Muhammed'in oluşturduğu Bekâ meratiplerinden oluşur.

Kur'ân'da "Millet-i İbrâhîm" âyeti ile buna işaret edilir.

Nahl Sûresi 123: "Summe evhaynâ ileyke enittebi millete ibrâhîme hanîfâ ve mâ kâne minel müşrikîn."

Meâli: "Sonra sana vahyettik: İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı."

Kur'ân'da yedi yerde "Millet-i İbrâhîm" kelimesi geçer.

Millet-i İbrâhîm; İbrâhîm'in oluşturduğu düzen, ilkelere, Tevhîd'in yolu demektir.

Hazreti İbrâhîm'in düzenlediği fenâ makamları, kişinin kendinde ve varlıkta Allah'ın hakikatlerine ârif olma yolculuğudur.

Hazreti İbrâhîm, Kâbe'yi oluşturmuş ve insanları İlm-i Tevhîd yoluna davet etmiştir.

Varlığın nasıl var olduğunu, kendinin nereden geldiğini, nasıl bedenlendiğini anlamak isteyenler, İbrâhîm'e giderler, İlm-i Tevhîd eğitimine tâbi olurlardı.

Hacc Sûresi 27. âyette "Yetu ke-sana gelsinler" mesajı buna işarettir.

Âyette belirtildiği gibi, Hazreti İbrâhîm, yaşadığı dönemde hakikatleri tebliğ eden idi.

İbrâhîm, dönemin Mürşid-i Kâmil'i idi.

Kendi aslını anlama heyecanı içinde olanlar, Mürşid-i Kâmil'e gelirler, ona tâbi olurlar.

Hakk yoluna tâbi olana sâlik denir.

Sâlik, Hakk yoluna sülûk eden demektir.

Yâni sâlik, hakikatler yoluna giren demektir.

Hazreti İbrâhîm'in düzenlediği İlm-i Tevhîd derslerinden fenâ makamları kısaca şöyledir.

Zikrullah:

Sâlik, Zikrullah dersinde, Zâkir ve zikir hakikatine erer.

Zâkir olan Allah'tır, Allah her varlıktan her an zikrendir.

Zikir, varlıktaki hiç bitmeyen ilâhî rezonans, ilâhî tınıdır.

Zâkir ve zikir birbirinden ayrı değildir.

Zikir, varoluşun ilk ve her an devam eden ilâhî terennümüdür.

Cümle varlık zikirle var olur, zikirle sarılıdır, zikirle korunur, zikirle sürüp gider.

Hicr Sûresi 9: "İnnâ nahnu nezzelnez zikre ve innâ lehu le hâfizûn."

İnnâ nahnu nezzelna	: Muhakkak biz, indirdik, sunduk,
El zikr	: İlâhî ses, hakk kelamı, hakikatler, anmak,
Ve innâ lehu le hafizun	: Biz, onu, elbette, koruyan, muhafaza eden

Meâli 1: "Muhakkak ki bütün her şey zikrimizle açığa çıkar ve muhakkak ki her şey zikrimizle muhafaza edilir.

Meâli 2: "Şüphesiz Biz her yerden zikrimizi sunarız ve her şeyi onunla koruruz."

Zikir, Zâkir hissine eren talebeye Tevhîd-i Efâl tebliğ edilir.

Tevhîd-i Efâl:

Tevhîd-i Efâl, efâlin birliği demektir.

Bir işe fiil, birçok işe ise efâl denir.

Tevhîd-i Efâl bütün işlerin bir iş olduğunu bilmektir.

Sâlik bu derste, kendinde ve her varlıkta her an işleyenin Allah olduğunu idrak eder.

Varlığın varoluşundaki işleyiş ve varlığın sürüp gitmesindeki işleyiş Allah'ın işleyişidir.

Hiçbir kimse fiilinin hâlikı değildir, yâni hiç kimse kendi varlığını var edemez ve kendi vücûdundaki işleyişin fâili olamaz.

Hâlik ve fâili muhtar Hakk teâla hazretleridir.

Hiç kimse kâlbini attıramaz, nefes alıp verişini yapamaz, kanını dolaştıramaz, hücrelerinin işleyişini yapamaz.

Kişinin bedeninde her an devam eden faaliyetin, yâni işleyişin sahibi Allah'tır.

Sâlik, bu derste kendine nisbet ettiği işleyişin Allah'a ait olduğunu anlar ve "ben işlerim" gafletinden kurtulur.

Sâlik bu derste, fiil, fâil, efâl, mefûl, amel inceliğini tefekkür ederek, bu dersi anlamaya çalışır.

Fiil, fâil, mefûl, amel inceliği çok önemlidir.

Eğer bu inceliği anlayamazsak, şer-kötülük Allah'tandır deme gafletine düşeriz.

Yûnus Sûresi 36: "İnnallâhe alîmun bimâ yefalûn."

Meâli: "Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır."

Fiil, fâil konusu, ilmî bir tefekkür üzere öğrenilecektir.

Fiil, fâil, amel, meful konusu Tevhîd derslerinin temelidir.

Bunu anlayan talebe, bedende olan işleyişin Allah'a ait olduğunu, o işleyiş alet ederek yapılan eylemlere "amel" dendiğini idrak eder.

Bunu anlayamayan talebe, kötülükleri de Allah'tan bilir.

İnanç topluluklarında; "ben atmadım Allah attı, ben yapmadım Allah yaptı, o öldürmedi Allah öldürdü, şer de Allah'tandır" diye anlatılan bilgiler, fiil, fâil, âmel konusunu idrak edememekten kaynaklanır.

İnanç toplulukları, Kur'ân'da bazı âyetleri örnek gösterirler.

Enfâl Sûresi 17: "Fe lem taktulûhum ve lâkinnallâhe katelehum ve mâ rameyte iz rameyte ve lâkinnallâhe ramâ ve li yubliyel mu'minîne minhu belâen hasenâ innallâhe semîun alîm."

Diyanet: "Onları siz öldürmediniz fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmamıştın, fakat Allah atmıştı. Allah bunu, inananları güzel bir imtihana tabi tutmak için yapmıştı. Doğrusu O işitir ve bilir."

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: "Sen bir güçle bir şey yaptığında o güç senin değildir, fakat o güç Allah'ındır, gücü kendine nispet edip, gücün Allah'a ait olduğunu anlayamayanlar kendilerine yazık ettiler, işte o hâlde olanlara siz yazık etmediniz, mü'minler başlarına gelen sıkıntıları dikkatlice düşünürler, ondan güzel bir ders çıkarırlar. Muhakkak ki Allah işittirendir, ilmin sahibidir."

Âyeti incelediğimizde, insan bir şey yaptığı zaman, vücûdunda olan bir güçle yapar, o güç Allah'a aittir.

İnsan, bedenindeki gücü kullanarak yâni onu alet ederek bir şey yapar.

Kişinin bir şey atması, o güç iledir.

İşte bedendeki kudret sahibi Allah'tır, beden her an o kudret ile işlemektedir.

Fiile dayalı yapılan eylem arasındaki bağ, fiil fâile aittir, eylem ise kişinin tercihiyle kişiye aittir.

Yâni kişinin bedenindeki işleyiş fâil olan Allah'ın işleyişidir.

Allah'ın işleyişine dayalı, kişinin yaptığı eylem ise, onun amelidir.

Kişinin bedenindeki işleyişin fâili Allah'tır.

Fiil, fâilden ayrı değildir.

Beden fâilin fiiliyle işlemektedir.

Bedende fâil olan, bedenın Zâtıdır.

Kişinin yaptıklarına yâni eylemlerine amel denilir.

Kişi amellerini Allah'ın fiiline dayanarak yapar.

Kişi iyi bir şey de yapsa, kötü bir şey de yapsa, bedeninde Allah'ın fiili olmadan yapamaz, kişi yapacağı eylemi, fiili alet ederek yapar.

Kişinin ne yapıp yapmayacağı, onun tercihlerine, kararlarına bırakılmıştır.

İyi bir eğitimden geçen, edep ve ilim üzere yetiştirilen kişinin tercihleri, kararları, hayr üzere olacaktır.

Ama iyi bir eğitimden geçmeyen, bâtil ve zararlı bilgilerle yetiştirilen kişinin tercihleri, şer üzere olabilir.

Böyle kişiler kötülüğü de Allah'tan bilecektir.

Oysa Kur'ân'da "Allah kötülük veren değildir" diye bildirilir.

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Talebe bu derste bedenindeki işleyişi ve o işleyişle yapılan amellerini çok iyi tefekkür etmelidir.

Kişi, kendi tercihlerinden, kararlarından ve bunların sonucu yapmış olduğu amellerinden sorumludur.

Enbiyâ Sûresi 23: "Lâ yuselu ammâ yefalu ve hum yuselûn."

Meâli: "Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Kendindeki ve her varlıktaki fiil, fâil hakikatini anlayan kişi salih amel üzere olur.

Bunu anlayamayan kişi ise zalim amel üzere olur.

Kur'ân'da birçok âyette salih amelden ve zalim amelden bahsedilir.

Talebe bu derste, daha önce iyi ve kötü diye adlandırıldığı kişilerin, bedenlerinde olan işleyişi yapanın Allah olduğunu anlayacak ve eski bakışı değişecektir.

İyi ve kötü denilen şey, kişilerin amellerine, hâllerine nispet edilir.

Kişilerin bedenine iyi ya da kötü bedenli denilemez.

Bedenler Allah'ın tecelli tezâhürüdür.

Bu makamda sâlik, iyi, kötü diye eski bakışına takılmadan yalnızca kendindeki ve her varlıktaki işleyişi anlamaya çalışacak.

İyi ya da kötü hâller kişinin Hakk'ı idrak edip etmemesiyle ilgilidir.

Bunu dersleri ilerledikçe anlayacak.

Tevhîd-i Efâl' in râbıtası: "Lâ fâile illAllah"tır.

Yâni "Allah'tan başka işleyen yoktur."

Gerek enfûsümüzde, gerek afâkımızda tüm varlıktan her an işleyen Allah'tır.

Bütün varlıktan her an işleyen Allah'tır.

Allah'ın işleyişi ile bu varlık var olur.

Hiçbir varlığın kendi işleyişi yoktur ve kendini var etmemiştir.

Özetle, bizim kendimize nispet ettiğimiz fiilimiz fâni, Hakk'ın fiili bâkidir.

Bizim fiilimiz zaten fâni idi ve elân da öyledir ve yoktur.

Biz bilmezlikle Hakk'ın fiilini bizim zannederdik.

Şimdi bütün fiillerin Hakk'ın olduğunu anladık.

Bizim kendi varlığımızdaki işleyişte, iktidarımız ve ihtiyarımız yoktur.

Kâlb sahibi olan kişi hayr üzere olur.

Kendi hevâsı üzere olan kişi şer üzere olur.

Yâni hayrın mecrası kâlbdir.

Şerrin mecrası kişinin kendisidir, hevâ boyutudur, aileden gelen toplumdan gelen ayrımcılık içeren bilgisel kodlamalardır.

Yâni hayr Allah'tan, şer kişinin kendindendir.

"Hayrı Allah'tan şerri kendinizden bilin" âyeti buna işaret eder.

Nisâ Sûresi 79: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minal-lâh ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike."

Meâli: "Tüm hayırlar, güzellikler Allah'tandır ve yaptığınız kötülükler ise sizin kendinize mahsustur."

Tevhîd-i Efâl dersini anlayan talebeye, Tevhîd-i Sıfat tebliğ edilir.

Tevhîd-i Sıfat:

Tevhîd-i Sıfat demek, sıfatın birliği demektir.

Bu cümle âlemde görünen sistemin hepsi bir sıfattır.

Bir Zâtın sıfatlarıdır.

O da kendi Zâtı ile kâim olan Allah'ü teâlanın sıfatlarıdır.

Enfüste ve afakta, sükûn ve harekette görünen sıfatlar Hakk'ın sıfatlarıdır.

Yâni kendimizdeki ve gördüğümüz her varlıktaki sabit olan sıfatlar, Hakk'ın sıfatlarıdır.

Cümle varlık Hakk'ın sıfatları ile donatılmıştır.

Her varlıkta, her ne kadar Hakk'ın sıfatlarının mazharı tam değilse de mazharı nakısıdır, mazharı tam olan ancak "insan"dır.

Hakk'ın mahlukâta tââlluk eden sıfatları sekizdir.

Bunlar şunlardır; “Hayat, İlim, İrade, Semi, Basar, Kudret, Kelam ve Tekvin.”

Bu sıfatlara “Sıfat’ı Subutiye” denir.

Subutiye demek; Hakk’ın Zâtına sabittirler demektir.

Değişmeyen demektir.

Hakk’ın Zâtı bâki olduğu gibi, sıfatları dahi Zâtı ile bâkidir.

Kıyamları Zâtullah ile kâimdir, kendilerine ait vücûd-
ları yoktur.

Hakk’a mahsus olan bu sıfatların cümlesi, insanda mevcut olup, onda tecelli etmiştir.

Bütün âlem bu sıfatlarla ihâta edilmiştir.

Zaten ucu bucağı olmayan bu âlem, işte bu sekiz sı-
fattan ibarettir.

Bu sıfatlar kalkmış olsa âlem yok olur.

Demek oluyor ki bizim âlem dediğimiz Hakk’ın kendi
sıfatlarından ibarettir.

Talebe bu derste her bir sıfatı ince ince tefekkür eder.

Kendine nisbet ettiği sıfatların, Allah’a ait olduğunu
idrak eder.

Mürşid-i Kâmil’in sofrasında her bir sıfatın kendin-
deki ve varlıktaki karşılığını anlamanın sohbetine katı-
lır ve tefekkürünü daha da güçlendirir.

Tevhîd-i Sıfat makamının râbıtası:

“Lâ mevsûfe illa Allah” yâni “Allah’tan başka mevsûf
yoktur.”

Mevsûf; vasıflanan, sıfatlanan, sıfatların sahibi demektir.

Yâni bu âlemdeki sıfatlar Allah’ın sıfatlarıdır.

Hiç kimsenin kendine ait sıfatları yoktur.

Bizim sıfatlarımız var ise de, fâni ve topraktır.

Hakk'ın sıfatları bâki ve nûrdandır.

Bir adam öldüğünde onu teneşire uzattıklarında onun, gözü, kulağı ve dili vardır, ama görmez, işitmez, söylemez.

İşte bizdeki kul sıfatları denilen onlardır.

Hakk'a nisbet edilen nûr sıfatlar, kuldan çekilince, onlar kuru bir alet gibi kalır, toprağa gider.

İşte sâlik, Tevhîd-i Sıfat makamında: "Lâ mevsûfe il-Allah" şâhitliğine erişecek ve Hakk'ın sıfatlarından başka bir şey görmeyecek.

Sâlik, derslerin keyfiyetini tam anlayabilmek için, kendi gibi ilm-i Tevhîd yolunda olan dostları ile konuşup sohbet etmeli ve idrak edemediği konuları sorup öğrenmeye çalışmalıdır.

Sohbetlerde dostlar, Tevhîd derslerini iyi anlayabilmek için, birbirlerine yardımcı olurlar.

Sohbetlerde her soru, tefekkürlere kapılar açar, herkes nasibi kadar lütûflanır.

Tevhîd-i Sıfat makamını idrak eden talebeye, Tevhîd-i Zât makamı tebliğ edilir.

Tevhîd-i Zât:

Tevhîd-i Zât; Zâtın birliği, tek Zât demektir.

Rabb makamıdır, Rububiyet makamıdır.

Rabb, Allah'ın vücûddaki karşılığıdır.

Enfüste ve afakta, sükûn ve harekette görünen vücûd Hakk'ındır.

Hakk'ın vücûdundan gayrı vücûd yoktur.

Fakat bu görünen sûretlere Hakk'ın vücûdu denmez.

Topraktan oluşmuş sûret vücûdlarına beden denilir.

Sûret bedenlerini tutan melekeye-kuvveye "vücûd" denilir

Vücûd sırrı Hakk sırrıdır.

Hakk zâhir demek, cümle bedenleri tutan Hakk'tır demektir.

Bu gördüğümüz bedenler bugün var ise yarın yoktur.

Ama sûret bedenleri tutan kuvve bâkidir.

Sûret vücûdlarını tutan kudret kâdiri mutlak olan Hakk'tır.

İşte vücûdu mutlak, kâdiri mutlak O'dur.

İşte bu âlem bir ağacın gölgesine benzer.

Ağacın gölgesi inkâr olunmaz.

Gölge, yerde bir karaltı olarak görünür ama kendi vücûdu yoktur.

O gölge ağacın vücûdu ile durur.

İşte bu âlemdeki varlıklar gözümüze görünüyor, ama kendi vücûdları yoktur.

Hakk'ın Zâtının gölgesidir.

Hakk'ın Zâtı ile dururlar.

İşte bu makamda her şey her an fânidir.

Zâtı mutlak olan bâkidir.

Talebe, bu makamın zevk ve şuhudunda, Hakk'ın Zâtından gayrı bir şey görmez.

Bu makamın zevkinde, ne yer, ne gök, ne dağlar, ne denizler, ne bilinen, ne bilinmeyen, hiçbir şey yoktur.

Çünkü kendi Zâtından başka bir şey yok ki O'na var densin, O'nu bilsin.

Bu makamda cenabı Hakk kendi Zâtında kendi Zâtını kendi Zâtı ile şuhut eder.

Misal; nasıl ki bir gemi ile engin denize açılınca belli bir süre sonra kara görünmez olur.

Geminin her yönü sudur ve denizden başka bir şey görünmez olur.

Talebe, Tevhîd-i Zât makamında, bu âlemi bir gölge mesabesinde görüp, Zâtullahtan başka bir şey olmadığını, her şeyin kendiyle beraber hiç olduğunu, gölge gibi görünen bu âlemin hakikatleri bir vücûd olup, bir Zât olduğunu şuhut eder.

Sâlik şuhut edecek dediğimiz zaman, bu bile anlatmak için bir tâbirdir.

Yoksa bu makamda hiç kimsenin ve sâliğin varlığı yok ki şuhut etsin.

Sâlikteki şuhut da, tefekkür de, idrak da Hakk'ındır.

Bu makamda akıl, tefekkür her şey teslim olur.

Bunun için Hakk kendi Zâtını, kendi Zâtı ile şuhut eder.

Bu makam fenâfillâhın nihâyetidir.

Bu yerde sâlik, ölmezden evvel ölmenin sırrına erişir.

"Mutu kable ente mutu-ölmezden evvel ölünüz" hakikati budur.

İşte sâlik kendi varlığının Hakk'ın varlığı olduğuna, kendinin bir gölgeden ibaret olduğuna ârif olunca, yok oldu, öldü demektir.

Yâni kendi ihtiyari ile yokluğu kabul etti.

Bu makam İsâ'nın bedeninin çarmıha gerildiği boyuttur.

Çarmıh, dört mih demektir.

Çar, Farsçada dört demektir.

Mih, mihlanmak, tam teslim olmak, hareket edemez hâle gelmek demektir.

Dört makamda teslim olan talebe, bedeninden geçer, Hakk'a mihlanır, yâni tam teslimiyetle bağlanır.

Dört makamda teslim olmak, Zâkir olan, Fâil olan, Mev-suf, Mevcûd olan Hakk'ta fâni olmak demektir.

İşte talebe, Tevhîd-i Efâl'de fiilini, Hakk'ın fiilinde...

Tevhîd-i Sıfat'da, sıfatlarını Hakk'ın sıfatlarında...

Tevhîd-i Zât'da, vücûdunu Hakk'ın vücûdunda fâni eder, yâni yok eder.

Zaten sâliğin vücûdu yok idi, zan ile benim der idi.

Ne zaman anladı vücûdun sahibi Hakk, benlikten kurtuldu.

Fakat biz Hakk'ın fiilini, sıfatını, vücûdunu bizim zannederdik.

Şimdi bunların Hakk'ın olduğunu anlayınca bizim varlığımız kalmadı.

Zevk ve şuhut itibariyle öldük demektir.

Tevhîd-i Zât makamının râbitası: "Lâ mevcûde illâ Hû" dur.

Yâni: "O'ndan, Allah'tan gayrı mevcûd yoktur."

Mevcûddan maksat; tüm bedenleri tutan ilâhî vücûd, ilâhî kudrettir.

İşte Tevhîd-i Zât sâliği, ârifi, fânisi, her an bu şuhutta bulunacak.

Bu makam teslimiyet makamıdır, secde makamıdır, İbrâhîm makamıdır.

Hazreti İsâ'nın çarmıha gerilme sırrı budur.

Yâni bedenden geçme sırrı bu makamdır.

Rahmân Sûresi 26-27: "Kullu men aleyhâ fân ve yebkâ vechu rabbike zûl celâli vel ikrâm."

Meâli "Bütün sûretler gelir geçer. Sıfatlarının sahibi olan ve tüm varlığı Zâtıyla tutan Rabbinin yüzü bâki kalır."

Kasas suresi 88: "Kullu şey'in hâlikun illâ veche."

Meâli: "Bütün her şeyde hâlikin-halk edenin sadece yüzü-gerçeği vardır."

Fenâ makamlarında fenâfillah boyutuna eren talebeye, Bekâ Ulvîyeti açılır.

Bekâ merâtibleri Hazreti Muhammed tarafından düzenlenmiştir.

Tarife sığmaz, kelimelerle anlatılamaz.

Bekâ merâtibleri; “Makam-ı Cem, Hazret’ül Cem, Cem’ül Cem, Ehadiyet ve Âmâ” olarak sunulmuştur.

Bedeninden geçen fenâfillah olan talebeye; “Rûh boyutu, Nûr boyutu, Hû boyutu, Ehâdiyet ve Âmâ boyutları” zevk ettirilir.

Bu merâtibler bedensiz Ulvî boyutlardır.

Tarife gelmese de talebeye tebliğ-i zevk ettirilir.

Makam-ı Cem’de sâlik, Hakk zahir, Halk bâtın zevkine erer, üflenen rûh sırrına erer.

Bu merâtib, sonsuz olan âlem Hakk’tan başka bir şey değildir zevkinin olduğu yerdir.

Bu merâtibde sâlik, cümle âlemi beyaz bir bulut gibi ya da sonsuz bir deniz gibi zevk eder, tüm varlık o beyaz bulutun içinde ya da denizin içinde kaybolmuştur, görünmez olmuştur.

Hazret’ül Cem’de sâlik, Halk zâhir Hakk bâtın zevkine erer, nûr alâ nûr sırrına erer.

Bu merâtibde sâlik, her varlığı denizin damlaları gibi görür, bedensiz görür, bir nûr olarak görür.

Mutlak nûr Hakk’tır.

Damlalar boyutu, nûr, Halk’tır.

Yâni Deniz Hakk’tır, Denizin damlaları Halk’tır.

Halk, Hakk birbirinden ayrı değildir.

Bedenin hücrelerden ayrı olmadığı gibi, damlalar der-yadan ayrı değildir.

Makam-ı Cem, mutlak nûrdur.

Vahdet makamıdır.

Hazret'ül Cem; damlalar boyutudur, halk boyutudur, kul boyutudur, nûrdan akan nûr damlalarıdır.

Kesret makamıdır, bu makamdaki kesret damlalar boyutudur, her varlık tek olan nûrun damlalarıdır.

“Nûr alâ nûr” âyeti buna işaret eder. (Nûr Sûresi 35)

Bu makamdaki damla nûrun adı “Muhammed” dir.

Bu âlem Muhammed boyutunun şahıs ve sûretidir.

Hakikat boyutu ise nûrdur.

Bu makamın zevkiyle Niyazi Mısri şu mısraları yazmıştır.

“Beşer denen bu âlem ki senin sûretle şahsındır

Hakikatte hüviyette değilsin ya Resûlallah”

Her varlığın hüviyeti Hakk'tır yâni nûrdur.

Cem'ül Cem merâtibi ise, iki cem'in cem'idir.

Bu makam “Hû” makamıdır.

Bu makamın zevki keyfiyeti şöyledir; “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın.”

Yâni: “Evveli Hakk, âhiri Hakk, zâhiri Hakk, bâtını Hakk.”

Hazreti Muhammed'in; “Üç cumayı-cemi terk etmeyin” (Ebû Dâvûd, “Salât”, 210; Tirmizî, “Cum'a”, 7) sözü, “Makam-ı Cem, Hazretül Cem, Cemül Cem” olan üç ulvî makamlardır.

Hazreti Muhammed, üç cem'in zevki keyfiyetinden kopmayın demek istemiştir.

Üç cem makamının zevkiyle âleme bakan, Halk'ta Hakk'ın vechîni görür ve o şuurla yaşar.

İşte İnsan olmak, İslâm olmak, Müslüman olarak yaşamak, bu şuura erişmekle mümkündür.

İlm-i Tevhîd dersleri özetle böyledir.

Bu dersleri gören, Allah'ın resûlünden gelen hakikatlere ârif olur.

-4-

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

İnnellezîne yunâdûneke min verâil
hucurâti ekseruhum lâ ya'kılûn

- İnne ellezine : Muhakkak, o kimseler
Yunâdûne ke : Seslenirler, karşılık verirler, sen,
Min verâi : Arkadan, arkasından,
El hucurâti : Oda, hücre, dolap, odacık, kendi benlik, ego,
kayıtlarında,
Ekseru hum : Onların çoğu,
Lâ yakılûne : Akıl etmiyorlar, akıl etmezler, düşünmezler,

Meâli 1: "Muhakkak ki sana karşı kendi bildikleriyle inat edip karşılık veren o kimseler; kendi geçmiş bildiklerinde, kendi egolarındadırlar. Onların çoğu akledip düşünmezler."

Meâli 2: "Senin ardından çekiştiren kimseler, kendi benlik odalarında-duygularında kalan kimselerdir. Onların çoğu akledip düşünmezler."

Meâli 3: "Kendi aralarında senin ardından seni çekiştirenler, seni hor görenler kendi bildiklerinde kalanlardır. Onların çoğu hakikati düşünmezler."

Burada geçen "Hucurât" kelimesi; hücreler, odalar, özel yerler anlamındadır.

İnsanın beyninde de onlarca oda vardır.

Her bir oda bir duyguyu taşır.

İyi duygularımız da kötü duygularımızda odalarda beklemektedir.

Şeytani odalar ve rahmânî odalar her insanda vardır.

Hangisi açığa çıkacak zamanla belli olur.

Eğer rahmânî bir eğitiminin içindeyse, iyi duygular tecelli edecektir.

Eğer şeytani bir eğitimin içindeyse, kötü duygular, kötü haller açığa çıkacaktır.

İnsan kendini, hangi duygusunun odasına hapsediyor iyi düşünmelidir.

Nasıl ki hapisaneler onlarca odadan oluşuyorsa ve her bir odada suç işlemişler varsa ve o odalara hapsolmuşsa, insan da kendi gönlünde hangi odalarda yaşıyor iyi düşünmelidir.

İnsanın aklında, fitnelik odası, fesatlık odası, hasetlik odası, kıskançlık odası, alay etme odası, yargılama odası, hor görme odası gibi onlara zulme kapı açan duyguların odaları vardır.

Aynı şekilde insanın beyninde rahmânî odalar olan, rahmet, şefkat, sevgi, saygı, aşk, tevâzû, tenezzül gibi onlarca rahmânî odalar vardır.

Çocukken, çocuğa verilen eğitim, çocukta bu odaların kapılarının açılmasına sebeptir.

Atalardan gelen nice duygular, “DNA”mızdaki odalarda kilitlidirler.

Onun için çocuklar iyi eğitilmelidir.

Şeytani odalardaki uyuyan duygu ve düşünceler uyan-dırılmamalıdır.

Eğer uyanmışlarsa, o duygu ve düşünceler Müslüman edilmeye çalışılmalıdır.

Tam burada Hazreti Muhammed'in çok güzel sözü, tüm insanlığa yol göstermedir.

Bir gün sahâbi sordu; "Sizin de şeytanınız var mı ya Resûlullah?" O da şu cevabı vermiştir: "Evet, fakat Yüce Allah bana yardım etti de benim şeytanım Müslüman oldu (bana teslim oldu, sadece hayrı emreder hale geldi)." (İbni Mesud'dan rivâyet)

İşte her insan atalardan gelen, onlarca olumsuz, kibre düşüren, zalimliğin kapısını açan duygu ve düşünceler taşır.

Bunlar beyinde odalarda taşınırlar.

Her insanın hücrelerinde taşınırlar.

Odaların iki boyutu vardır.

Rahmânî odalar, şeytani odalar.

Hangi odada olan beslenirse o odada olan açığa çıkar.

Onun için atalardan gelen şeytani duygu ve düşünceler o odalarda açığa çıkarsa, bu olumsuz duygu ve düşünceler terbiye edilmelidir, Müslüman edilmelidir.

İşte Hucurât Sûresinde nice olumsuz duygu ve düşüncelerin kontrol edilmesi gerektiği, terbiye edilmesi gerektiği öğütleri sunulur.

Hucurât, hucu kelime kökünden gelir.

Hucu, uyuyan, gaflet uykusunda olan demektir.

Yâni beynimizde olan nice odalarda birçok duygu uyur vaziyettedir.

Bunların hangileri uyandırılıyor iyi düşünülmelidir.

Bebek dünyaya geldiğinde, kendinde olan nice olumlu ya da olumsuz duygular uyur vaziyettedir.

Anne rahminde olan bebeğin, hücrelerinde-odalarında olan rahmânî ya da şeytani duygu ve düşüncelerin açığa çıkmasına sebep, öncelikle anne babadır, sonra da yakın akrabalar, topluluklardır.

Rahminde başlayan yolculukta, anne bebeğine hamile iken, annenin her duygusu, düşüncesi, sözleri, davranışları eşiyle olan diyologları, kavgaları ya da sevgi dolu davranışları hatta annenin yediği içtiği besinler, bebekte olan odaların kapılarının zillerinin çalmasına sebep olur.

Odaların içindeki duyguların uyanmasına sebep olur.

Onun için anne ve baba ifade ettikleri sözlerle, davranışlarıyla, bebeğin oluşumunda, bebeğe neler kaydediliyor, bebekteki hangi duygular uyandırılıyor bunlara çok dikkat etmelidir.

Hücrelerde uyur vaziyette olan duygu ve düşüncelerin uyanmasında öncelikle anne baba sorumludur.

Önemli olan olumlu rahmânî duyguların uyanmasıdır.

Çocuklar şuurlu yetiştirilmelidir.

Eğer çocuklar, gaflete düşecek şekilde bâtil bilgilerle yetiştirilirlerse çocuklar şuurlu yetişemezler.

Ama kâmil bir insanla karşılaşp, onun irfân sofrasına oturan çocukların duygu ve düşüncelerinin değişimi olabilir.

Bulundukları yerlerde gaflet uykusunda olanlar, kendilerinin ve varlığın aslîyetinin farkında değillerdir.

Gaflette olan kişiler kendi şahsi çıkarları peşinde koşarlar, onlar kendi benlikleriyle hareket ederler.

Kendi benlik odalarında yaşayanlar senlik benlik kavgasında olurlar.

Onlar kişilerin ardından konuşarak, çekiştirme içinde olurlar

Yine burada geçen “yunâdüneke min verâi” arkadan konuşmak demektir.

Yâni insanların ardından olumsuz konuşanlar demektir.

Akıllardaki dedikodu, çekiştirme odalarında oturanlar, insanların ardından konuşurlar.

Gizli yerlerde, odalarda, insanların ardından konuşan, çekiştiren kimseler benlik içinde, kibir içinde olan kimselerdir.

Onlar kendi egolarıyla yaşarlar.

Kendi egosuna kendini hapseden kimseler, buradan kurtulmadığı müddetçe ayrıştırma, yargılama, hor bakma içinde olurlar.

İşte bu bölümde “hucurât” kelimesiyle, kendi benlik odalarında yaşayanların o hallerine işaret edilmiştir.

Kendi çıkar duygularının odalarında yaşayanlar, o odalara kendilerini hapsedenler, kendi çıkarları için hareket ederler.

İnsanların ardından konuşurlar, kendi çıkarlarına uymadığı zaman insanları kötülerler.

İlimden edebden uzaklaşırlar.

Her zaman fitnelik, fesatlık, hasetlik içinde olurlar.

Tüm olumsuz duygu ve düşünceler temizlenmelidir.

Hucurât Sûresi başından sonuna, ilmî ve edebî öğütler sunar.

O sûrede, tüm kötü huylardan kurtulunması gerektiği bildirilir.

Benlik odalarından çıkılması gerektiği bildirilir.

İkilik odalarında yaşayanlar, senlik benlik kavgalarında olurlar.

Tevhîd hakikatine erişemeyenler, her zaman ikilikte kalırlar.

Nice kâmil insan, yaşadığı dönemde topluma Tevhîd hakikatini anlattı.

Tüm varlığın Allah'ın birliğinde olduğunu anlattı.

Lâkin kendi inançlarında kalanlar, kâmil insanlara saldırdılar, onlara iftiralar attılar.

Hazreti Muhammed de yaşadığı dönemde gece gündüz insanlara hakikatleri tebliğ etti.

Lâkin o da nice saldırılara maruz kaldı.

Müşrikler, gizli gizli onun hakkında planlar yaptılar.

Peki, Hazreti Muhammed ne demişti de yaşadığı toplumda saldırılara maruz kalmıştı.

Hazreti Muhammed'in anlattığı hakikatler müşriklerin hoşuna gitmedi.

Dinden para kazanan kimseler, "dini alanda karşılık beklemeyin" diyen Hazreti Muhammed'den rahatsız oldular.

Hazreti Muhammed; "cariyelik ve kölelik yoktur" dediğinde kölelikten para kazanan kimseler rahatsız oldular.

Müşrikler, cariyeleri alıp satmaktan para kazanıyorlardı.

Hazreti Muhammed'in gayreti, amacı insanlık içindi.

Müşrikler ise kendi çıkarları için koşuyorlardı.

Hazreti Muhammed'in amacı; adaleti sağlamak, zalimliği önleme mücadelesi idi.

Kadını küçük görenler, Hazreti Muhammed'in "genç kızları zorla evlendirmeyin, onların da eşlerini seçme hakkı olsun" sözüne tepki gösterdiler.

Hazreti Muhammed'in sunduğu hakikatler o günün zihniyetine uymadı.

"Ben neysem Bilal odur" dediğinde Mekke sarsıldı.

"Dini kullanmayın, çıkarınıza alet etmeyin."

"İnsanları Allah diyerek kandırmayın."

"Asılsız şeyleri anlatarak toplumu aldatmayın."

"Köleliği kaldırın."

“Dinde kölelik, cariyelik yoktur” dediğinde ona düşmanlık ettiler, öldürmeye kalktılar.

Bilal gibileri köle görenler bundan asla hoşlanmadı.

“Bilal bizimle nasıl eşit olabilir, Allah bizi Mekke’nin sahipleri olarak yaratmış, onu ise köle olarak yaratmış” dediler.

İşte Hazreti Muhammed’in evrensel sözleri o dönemde birilerinin hoşuna gitmedi.

Hazreti Muhammed’in sözleri insanların gönlünde yer bulmaya başlayınca, Hazreti Muhammed’i kötülemeye başladılar onunla ilgili aslı olmayan şeyler söylediler.

Hazreti Muhammed hayatı boyunca kimse kimseye köle olmasın, kadınlar cariye olmasın diye mücadele etmiştir.

Hazreti Muhammed, Bilal’i Habeşi’yi kölelikten kurtarmak için ödediği para o günün Mekke’sinde günlerce konuşulmuştur.

Ebu Süfyan’ın eşi Hind; “kölelere bu kadar para verirse çalıştıracak köle bulamayız” demiştir.

Kendi din anlayışlarında kalanlar, dinden menfaat elde edenler, insanları Allah diyerek aldatanlar, Hazreti Muhammed’in söylemlerine muhalefet ettiler ve onun ardından konuştular, onun hakkında dedikodu yaptılar.

Hucurât Sûresinde belirtilen, “odalardan konuşanlar, ardından konuşanlar” konusunda bu ifade edilir.

Hazreti Muhammed’in şu sözlerinden rahatsız olmak ne kadar acıdır.

“Kul hakkına girmeyin.”

“Kimsenin hakkını yemeyin.”

“Dini ticaret haline getirmeyin.”

“Dinden para kazanmayın, menfaat edinmeyin.”

“İhtiyacı olana yardım edin.”

“İnsanları inançlarına, ibadetlerine, kültürlerine göre ayırmayın.”

“Kimseyi kötölemeyin.”

“Kölelik cariyelik yoktur.”

“Öldürmeyin.”

“Zulüm etmeyin.”

“Zarar vermeyin.”

“Fitnelik, fâsıklık, yapmayın.”

“Dedikodu yapıp, çekiştirmeyin.”

“Batıl olan şeylere yönelmeyin.”

“Hurafeleri terk edin.”

“Allah’ın sevgisini hissedin, o sevgiye erişin.”

“Birbirinizi o sevgiyle sevin.”

“Kendinizi, yaratılan hiçbir varlıktan üstün görmeyin.”

“Hiçbir topluluğa hor bakmayın.”

Kendilerini seçilmiş, üstün görenler bu sözlerden hoşlanmadılar.

Mekkeli müşrikler göklerde bir yerlerde Allah’a inanırken, O insanlığa “Allah’ı kendinizde arayın” diyerek, Allah’ın bizden ayrı olmadığını anlatmaya çalışmıştır.

Mekkeli müşrikler, Kâbe’ye Allah’ın evi derken, Hazreti Muhammed; “tüm bu âlem ve sizin vücûdunuz Kâbe’dir, Allah size şah damarınızdan yakındır.” (Kâf Sûresi 16) demiştir.

İşte dinden para kazananlar Hazreti Muhammed’in mücadelesinden hoşlanmadılar ve ona saldırdılar.

Her türlü dedikodu, çekiştirme içinde oldular.

İşte bu bölümde de belirtildiği gibi “ekseruhum lâ ya’kılûn” arkadan konuşma, çekiştirme, kötöleme içinde olmak, aklımızı işletmemeye kapılar açar.

Bize bahşedilen aklı işletmek çok önemlidir.

İnsanın hakikate erişmesi ancak aklını işletmek mümkündür.

Akıl saf mı, temiz mi bağımsız mı yoksa olumsuz şeylere esir mi bunları düşünmeliyiz.

Aklın kendine has özelliği, temiz yapısı, anne baba tarafından korunur, ya da akıl olumsuz şeylere esir edilebilir.

Aklın yaratılmasındaki ana gaye; düşünmek, çözmek, kavramak, kaynağına ulaşmak, akışın nereye olduğunu görebilmektir.

Fakat anne ve baba, sorgulayan bir çocuğa; “sorma dinden çıkarsın, çarpılırsın, sadece inan, sana ne deniyorsa onu yap, emirlere yasaklara uy” diyerek aklın çalışmasına engel oluyorsa, akıl yaratılışının ana gayesinden uzaklaşır ve esir bir hale düşer.

Aklımızın esir olup olmadığını anlayabilmemiz gerekir.

Esir olmuş bir aklı, esaretten kurtaran bir kişi, yaratılışın sırlarını bir bir çözmeye başlar.

Akıl neye esir olmuş olabilir?

Dekikodu, çekiştirmeye mi?

Alay etmeye mi?

Hor görmeye mi?

Kendini büyük görmeye mi?

Dünya menfaatine mi?

Mal mülk, şan şöhret, makam sevdasına mı?

Yalan, dedikodu, hasetlik, fesatlık, kin, nefret, gibi duygulara mı?

Din adına anlatılan, aslı olmayan şeylere mi?

Karamsarlık, umutsuzluk, gelecek korkusu, işsizlik gibi duygulara mı?

Allah korkusu, cehennem korkusu, cin, iblis, şeytan korkusuna mı?

Kibir, gurur, hor bakmak, kendini yüce görmek, yolunu yüce görmek, seçilmişlik, üstünlük gibi duygulara mı?

Ya da akıl olumlu duygu ve düşünceler mi?

Evet, akıl neye esir olmuş olabilir?

Bunu çok iyi anlamalıyız.

Anlamalıyız derken bile, anlamak bile aklın başka bir kanadıdır.

Akıl yüzlerce kanatlı bir kuştur.

Kişiyi ya kendi egosuna doğru uçurur, ya da hakikatleri çözmeye uçurur.

Aklı esir eden şeylerden kurtulan bir kişi, saf bağımsız düşünebilir, varoluşu ve varedeni anlayabilir.

Akıl, iman için şarttır.

Akıl olmadan iman olmaz

İnsan olarak yaratılmanın sırrı akıldır.

İnsan doğduğunda, yâni bebek iken, saf bir akı vardır.

O akılda asla yargılama alanı yoktur.

Çocuk en saf bir şekilde, eşyanın hakikatini anlamak için bakar.

Çocukta, yargılama yoktur, kötülüğe meyletme yoktur.

Çocuğun akli, şahitliğe doğru akar.

İşte tam bu akışta aile devreye girer.

Ya çocuğun aklının akışına engel olur ve akli bazı bilgilere, duygulara esir eder.

Ya da, aklın akışına yardımcı olur ve çocuk eminlik yolunda, yâni iman yolunda ilerler.

Çocuğun beynine, her türlü ayrımcılık, üstünlük, kötülöklere kapı açacak olan bilgiler, aile tarafından ekilir.

Çocukta oluşan olumsuz duygu ve düşünceler, çocuğun hayat akışına yansır.

Şahit olmak, anlamak, idrak etmek, çözümlemek için akıl şarttır.

Aklın beşeri boyutu ve kâlbî boyutu vardır.

Onun için Kur'ân'da "kulûbun yakılûne" akledecek kâlbten bahseder.

Hacc Sûresi 46: "E fe lem yesîrû fîl ardı fe tekûne lehum kulûbun yakılûne bihâ ev âzânunyesmeûne bihâ fe in-nehâ lâ tamal ebsâru ve lâkin tamal kulûbulletî fîs sudûr."

Meâli: "Yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Böylece onların akıl edecek kalbleri yok mu, ya da işitecek kulakları. Fakat onların görmelerinde körlük olmaz ve lâkin gönüllerindeki idraklerdedir körlük."

Kâlbî akıl tefekkürle, kendi aslını anlama yolunda idrak yolculuğu yapar.

Beşeri akıl beden ihtiyaçları ile ilgili çalışmalar yapar.

İşte akklı işletmek, Kur'ân'da onlarca âyette insanlara adeta emredilir.

Allah'a şahit olma yolunda akıl şarttır.

-5-

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ
خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Ve lev ennehum saberû hattâ tahruce ileyhim le kâne
hayren lehum, vallâhu gafûrun rahîm

Ve lev enne hum	: Eğer, ise, onlar oldu, olması,
Saberû	: Sabırlı olmak, beklemek, sonunu beklemek,
Hattâ tahruce	: Bitirme, dışarı çıkmak, ortaya koymak,
İleyhim	: Onlara, onların yanına,
Le kâne hayran lehum	: Elbette, hayır, iyi olurdu, iyi oldu, onlar,
Ve Allah gafûrun	: Allah, bağışlayan, af, mağfîret, veren,
Rahîm	: Rahîm, varlığı özünden varedendir,

Meâli 1: "Eğer onlar; sen hakikatleri ortaya koyuncaya kadar sabırlı olsalardı, elbette onlar için daha hayırlı olurdu ve mağfîret edenin, varlığı özünden varedenin Allah olduğunu anlarılardı."

Meâli 2: "Eğer onlar dinlemede sabırlı olsalardı, onlar için hayırlı olacak olan senin açıkladığın hakikatleri anlarılardı. Allah gafûrdur, rahîmdir."

Meâli 3: "Eğer onlar seni sonuna kadar dinleselerdi, hayırlı olanın ne olduğunu anlarılardı. Allah her şeyi kendi özünden var edendir, var ettiğini mağfîretiyle kuşatandır."

Burada da belirtilen hakikat, Hazreti Muhammed hakikatleri ortaya koyduğunda, onu dinlemediler, hemen saldırdılar.

Oysa onlar sabredip, dinleselerdi, anlamaya çalışsalar, mutlaka onların hayrına olurdu.

Çünkü Hazreti Muhammed, tüm insanlığın hayrı için olan rahmet dolu bilgiler sunuyordu.

Buradan anlamalıyız ki biri konuşuyorsa onu anlamak için sabırla dinlemeleyiz.

Her zaman her şeyde her olayda sabır çok önemlidir.

Sabır, iyi anlaşılmalıdır.

Âl-i İmrân Sûresi 200: “Yâ eyyuhâllezîne âmenu us-birû ve sâbirû ve râbitû.”

Meâli: “Ey iman edenler! Sabrın ne olduğunu anlayın ve gönlünüzü Allah’a râbıta ederek sabredin.”

İnsan sabırlı olmalıdır.

Sabrını, Allah’a râbıta içinde gerçekleştirmelidir.

Kâmil insanlar sabırları sonucu, kâmil insan olmuşlardır.

Onlar her olayın hikmetine vasıl olmak için sabrederlerdi.

Kendilerine yapılan tüm saldırılara karşı sabırlı olurlardı.

Başlarına gelen acılara sabrederlerdi.

Birilerini dinlerken onları anlamaya çalışırlar, sabır içinde dinlerlerdi.

Ama kendi inançlarının iddiasında, tartışmasında kalan kişiler her dâim sabırsız olurlar, kendi bildiklerinin inadında dururlar.

Sabır çok önemli bir makamdır.

Sabır öncelikle Allah’a dayanmaktır.

Allah’a tevekkül içinde olmaktır.

Allah'a güvenmektir.

Her zaman Allah'a teslimiyet içinde olmaktır.

Sabır, râbîta içinde olmalıdır.

Râbîta iyi anlaşılmalıdır.

Râbîta; alâka, bağlantı, bağlayan, rabteden, varlıktaki hak bağlantısı, iki şeyi birbirine bağlayan, tüm varlığı birbirine bağlayan gibi anlamlara gelir.

Râbîta makamına gelen sabırlı olacaktır.

Sabır, bir şeyin sonunu beklemektir.

Sabır, hikmete ermek için beklemektir.

Sabır, her olaya hikmet üzere bakmaktır.

Tüm acılara, sıkıntılara dayanmaktır.

Hemen karar vermemektir, inceden inceye düşünmek ona göre karar vermektir.

Hemen faaliyete geçmemektir, zamanını beklemektir.

Hemen bir şeye kalkışmamak, şuurlu davranmaktır, zamanını beklemektir.

Olayların nereye aktığını anlamak ve öyle faaliyete geçmektir.

Başına gelen olumlu ya da olumsuz her şeye karşı göğüs germektir.

Olayların akışını okumaktır.

Öncelikle her olayın arka yüzünü görmek, öyle hareket etmektir.

Başına gelen olumsuz bir şeye, hemen sinirlenmemek, öfkelenmemek, kaygılanmamak, beklemektir.

Bekleyip olayın akışını görebilmektir.

Olay nereye akacak bilmektir.

Öfkeni yutmaktır.

Öfke ile bir şey söylememek, dilini tutmaktır.

Sabırlı olunduğunda, olayın sonu, öyle ya da böyle hayra kapı açacaktır.

Hazret Muhammed sabır makamının Sultanı idi.

Bilelim ki sabır; beklemektir, dayanmaktır, karşı koymaktır, direnmektir, sebat etmektir, göğüs germektir.

Bilelim ki sabır; dilini tutmaktır, öfkeni yutmaktır, hemen karar vermemektir.

Bilelim ki sabır; olayın nereye gittiğini görebilmektir, iç yüzünü görebilmektir, hikmetine erebilmektir.

Bilelim ki sabır; olaylar karşısında hemen hareket etmemektir, şuurlu davranmaktır.

Bilelim ki sabır; Allah'a dayanmaktır.

Bilelim ki sabır; zamanın akışını görebilmek, o akışa teslim olmaktır.

Sabır, zaman ile alakalı bir boyuttur.

Her şey zamanı gelince açığa çıkar, zamanı gelince gerçekleşir.

Mesela bir ağacın meyve vermesi, zaman dilimi içinde gerçekleşir.

Meyve hemen oluşmaz, önce yapraklar, sonra çiçekler, sonra meyve oluşur.

İşte bu zaman dilimi akışında, bir şeyin olgunlaşmasını bekleme zamanı sabırdır.

Çiftçi tohumu eker, bakımını yapar ve meyve alıncaya kadar sabreder.

Hemen meyve çıksın istemez, bilir ki meyvenin çıkma zamanı vardır.

Meyve ortaya çıkıncaya kadar, meyvenin oluşması için çalışır, gayret eder.

İşte gayret içinde olmak da sabırdır.

Sabrını emekle, gayretle birleştirir.

Yaprak zamanı gelmeden düşmez.

Civciv zamanı gelmeden doğmaz.

Çocuk zamanı geldiğinde doğar.

Doğan çocuk hemen büyümaz.

Güneşin doğması, batması zamanı gelince olur.

Zamanın gelişi ve zamanın akışı ve zaman yolunun sonu vardır.

İşte sabır, zamanın gelişini, zamanın akışını, zamanın sonunu görebilmektir.

İnsan sabrın ne olduğunu anlamalı ve bunu hayatına geçirmelidir.

Her insan sabır makamında yaşamalıdır.

Eğer kişi sabrın ne olduğunu iyi anlarsa, bir şeyin nereye gittiğini ve sonucunun ne olacağını bilir.

Kişi sabrı yakalayamazsa, isyana, öfkeye, hiddete, kavgaya kayar.

Sabır beklemektir, dayanmaktır, zamanın akışını görebilmektir.

İnsana hep sabretmesi tavsiye edilir.

Kişinin başına ne olay gelirse gelsin, kişi o olaydan gerekli dersi çıkarmak için sabretmelidir ve olayı iyi okumalıdır.

Kişi, olayın iç yüzünü görebilmek için ve olayın nereye aktığını anlayabilmek için sabretmelidir.

Kişinin başına bir olay geldiğinde, iki kapı açılır.

Biri sabır kapısıdır.

Biri isyan kapısıdır.

İsyan kapısını açan; öfke, hiddet, kin, nefret, karamsarlık, acelecilik, intikam gibi duygularla karşı karşıya kalır ve kişi akıllı düşünemez, akıllı hareket edemez.

Ama kişi, sabır kapısını açarsa; bekler, olayı çözmeye çalışır, olaydan gerekli dersi çıkarmaya çalışır, olayın hikmetine erer.

Her olaydan gerekli dersi çıkaran, bunu ileride başına gelen başka bir şeyde kullanır, o derse göre hareket eder.

Kâmil kimse, sabrederek, her şeyden ders çıkararak kemâlâta erer.

İşte bu bölümde geçen “lev ennehum saberû” âyetinde Hazreti Muhammed’e karşı çıkanlar, onu dinlemenden ona saldırdılar, sözünü kestiler, seslerini yükselttiler, onu dinlemediler.

Âyette belirtildiği gibi, eğer dinleselerdi, mutlaka bir şeyleri anlayacaklardı.

Kendileri ve insanlığın hayrı için olan hakikatleri anlayacaklardı.

İşte biri konuşurken mutlaka onu anlamak için dinlemeliyiz.

Anlatılanların içinden gelen mesajları yakalamaya çalışmalıyız.

Kimsenin sözünü kesmemeliyiz.

Sesimizi asla yükseltmemeliyiz.

İnsan, kendisi ve toplum için hayırlı olan hakikatlere erişmelidir.

İşte sabır kişinin hayatında çok önemlidir.

Sabreden, tevekkül sahibidir.

Sabretmek beklemektir, zamanı geldiğinde hareket etmektir.

Sabır, gönlünü Allah’a râbıta ederek beklemektir.

“Ya sabır Allah” diyerek; “Allah’ım bana sabır ver, Allah’ım bana bu olayın nereye çıktığının hikmetini ver” diyerek dua edilmelidir.

Sabır makamı gönlünde tecelli eden kimseler;
Sabırlıdırılar, beklerler, hemen karar verip uygulamazlar.
Öfkelenenler de öfkelerini yutarlar.

İsyan etseler de isyanlarını kontrol ederler.

İçlerinde oluşan hüznü taşımayı bilirler, "Allah'ım hüznümü al, hüznümü sevince dönüştür ya Rabbi" diye dua ederler.

Dillerini tutmasını bilirler, ne zaman konuşacaklarını bilirler.

Öfke ile hemen konuşmazlar, ne zaman neyi söyleyeceklerini bilirler.

Söylenen sözün hangi kapıyı açacağını sezerler.

Onlar zaman diliminin akışını çok iyi görebilirler.

Onlar sonuca endekslidirler.

Bir olayda hemen parlamazlar, o olayın nereye akacağını sezerler.

Hepimiz, bir şekilde üzüldük, üzdük, bir şekilde zulme uğradık, zulüm ettik.

Kırdık, kırıldık, kötü söze maruz kaldık, kötü söz söyledik.

Hepimiz bir şekilde isyan ettik, öfkelenedik, öfkeden yerimizde duramadık.

Adalet arayayım derken en büyük adaletsizliği yaptık.

İnsan, sabrın ne hikmetlere kapı açacağını bilmelidir.

Sabrın ne lütuflar getireceğini bilmelidir.

Hızır, Mûsâ'ya dedi; "Ve keyfe tesbiru alâ mâ lem tuht bihî hubrâ."

Meâli: "Olayların iç yüzünü, nereye gittiğini bilmek için sabretmelisin."

İnsan her zaman sabır için dua içinde olmalıdır.

Allah'ım! Bizlere sabır gücü nasip et.

Allah'ım! Dilimizi tutmayı, öfkemizi yutmayı nasip et.

Allah'ım! İsyan etmemeyi, kavgaya sürüklenmemeyi nasip et.

Allah'ım! Olayların nereye gittiğini görebilmeyi, hikmetine erebilmeyi nasip et.

Allah'ım! Kâlb kırmamayı, kimseyi üzmemeyi, kötü söz söylememeyi nasip et.

Allah'ım! Hemen karar verdirmemeyi, hikmetine erdirmeyi nasip et.

Allah'ım! Başımıza iyi bir şey geldiğinde şımarmamayı, gururlanmamayı nasip et.

Allah'ım! Başımıza kötü bir olay geldiğinde, isyan etmemeyi, kaygıya düşmemeyi, fevri davranmamayı nasip et.

Allah'ım! Başımıza kötü bir şey geldiğinde, birdenbire şuursuzca

hareket etmemeyi nasip et.

Allah'ım! Bizlere sabır gücü ver her olay karşısında sabırlı davranmayı nasip et.

Hazreti Muhammed, sabrın en güzel uygulayıcısı idi.

O kendine yapılan saldırılara sabretti.

Kendine söylenen olumsuz sözlerle sabretti.

Başına gelen nice acı olaylara sabretti.

Kendinden önce Fatıma'nın dışında tüm evlatları ve-fat etti.

Hepsine sabretti.

O gönlünü Allah'a râbıta ederek sabretti.

Onun sabrı inşallah tüm insanlığa örnek olsun.

Yine bu bölümde geçen "Allah gafûrun rahîm" Allah'ın râhim ve gafûr esmalarını iyi anlamalıdır.

Rahîm “الرحيم”; tüm varlığı özünden var eden, tohum, öz, kaynak demektir.

Her varlık rahîmiyet boyutundan gelir.

Rahîm kelimesini ve rahmân kelimesini, Türkçe’ye tam karşılığıyla çevirmek kolay değildir.

Kur’ân kelimelerinin, Türkçe’de tam karşılığını bulmak zordur.

Onun için, meâllere çevrim denilmemiştir, meâl denilmiştir.

Meâl, bir kelimenin, açıklanmasıdır, yorumlanmasıdır.

Rahîm esmâsı, tüm varlığın geldiği kaynaktır.

Tüm varlık, rahîmiyet boyutundan açığa çıkar.

Yâni bir ağacın tohumu gibidir.

Nasıl ki ağaç her şeyiyle tohumdan süzülüp geliyorsa, bu âlem ve âlemde olan her şey de bir kaynaktan süzülüp gelir.

İşte bu kaynak Allah’ın rahîm esması olarak isimlendirilmiştir.

Allah’ın rahîmiyet boyutu, “rûh, nûr” boyutudur.

Rahîm esmâsı, varlığın var olmadan önceki, “Levh-i Mahfûz” boyutunun yazılımının olduğu boyuttur.

Nasıl ki çocuk, anne rahmînde şekillenir ve bedenleşir.

Görünen görünmeyen tüm varlıkta, rahîm boyutunda şekillenir ve bedenleşir.

Ve oradan süzülüp gelir.

Açığa çıkan her şey rahmân boyutudur.

Allah rahmân boyutunu gafûr esmasıyla kuşatmıştır.

Açığa çıkan varlık Allah’ın mağfiretiyle kuşatılmıştır.

Allah varlığı tertemiz lütufları ile kuşatmıştır.

Gaffar, gafur, mağfiret; “ga-fe-re” harf kökünden gelir

Gafûr, gaffâr, gâfir, mağfiret kelimeleri aynı kökten gelir ve benzer anlamları vardır.

Varlığın Allah'a ait olan tertemiz hasenatıyla kuşatıldığını görebilen, arınma, temizlenme makamına erişir.

Yâni Allah'ın mağfiretine erişir.

Gaffar olan Allah, kulunun günahlarını affeder, ona mağfiret eder, mağfiret ettiği kuluna lütûflar sunar.

Gaffâr; temizleyen, arındıran, temiz olanı bahşeden demektir.

Gafûr; temizleyenin, temizleyici olarak sunduğu lütûflardır.

Mağfiret; kirlenmeyecek olanla donanmak demektir.

Kişinin, Allah'a karşı günahları vardır, kullara karşı günahları vardır.

Kulun, Allah'a karşı düştüğü günahlardan temizlenmesi "Gafûr-Gaffar-Mağfiret" esmâsının açılımıdır.

"El Afüvv" esmâsı kulun affedilmesidir.

"El Gaffar" esmâsı ise mağfiret edilmesidir.

Arada ince bir durum vardır.

Kişi günahından döndüğünde affedilir.

Kişi, günahından döndüğünde ve bir daha o günaha ve diğer günahlara dönmediğinde ve kul varlıkta Allah'ın tecellilerine şâhit olduğunda, o kula mağfiret edilir.

Mağfirette lütûflar vardır, Allah'a ait olan sırlara ulaşmak ve makam makam yol almak vardır.

-6-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن
تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

Yâ eyyuhellezîne âmenû in câekum fâsikun bi
nebein fe tebeyyenû en tusîbû kavmen bi cehâletin
fe tusbihû alâ mâ fealtum nâdimîn

Yâ eyyuhâ ellezine âmenû	: Ey iman edenler, inananlar,
İn câe kum	: Eğer, geldi, siz,
Fâsikun	: Fâsık, hakikatten çıkmak, bozgunculuk, ikilik,
Bi nebein	: Bir haber, bilgi,
Fe tebeyyenu	: Araştırın, inceleyin, emin olun, açık, apaçık,
En tusîbû	: Musibet, kötülük, bulaşma, zarar veren, isabet,
Kavmen bi cehâletin	: Cahil bir kavim, cahil kimseler, bilgisiz,
Fe tusbihû	: Olursunuz, olmak, haline,
Alâ mâ fealtum	: Yaptığınız şey, yaptıklarınız,
Nâdimîne	: Pişman olmak, pişmanlık duymak, tövbe hâli,

Meâli 1: "Ey iman edenler! Size bir bilgi geldiğinde, o bilginin ikilik çıkarıp çıkarmadığını, bozgunculuk meydana getirip getirmediğini iyice araştırın, yoksa bir bilgisizlik içinde zarar veren kimselerden olursunuz. Sonra yaptığınız şeylerden pişmanlık duyarsınız."

Meâli 2: "Ey iman edenler! Size gelen bilgilerin içinde ikilik olup olmadığını mutlaka araştırın. Yoksa bir cehalet içinde başınıza olumsuzluklar gelebilir. Pişmanlık içinde kalabilirsiniz."

Meâli 3: "Ey iman edenler! Size gelen bilgilerin içinde bozgunculuk, ikilik varmı diye iyice araştırın. Yoksa pişman olacağınız şeyler yapabilirsiniz."

Burada da muhteşem bir uyarı vardır.

İnsan bir bilgiyle karşılaşınca bunu her yönden araştırmalıdır.

Bilginin içinde nasıl algılar vardır süzmelidir.

Bilgiler kişiyi, birliğe mi ikiliğe mi sürüklüyor görebilmelidir.

Burada geçen "nebe" kelimesi; haber, bilgi, söz anlamlarına gelir.

Okuduğumuz, duyduğumuz, aktarılan her bilgi, her haber "nebe" olarak adlandırılır.

Burada belirtilen uyarı, size gelen her bilgiyi her yönden araştırın uyarısıdır.

Okuduğun, duyduğun her bilgiyi her yönden araştır.

Sana biri gelse, bir bilgi aktarsa, doğru olup olmadığını mutlaka araştır.

İnsan kendine gelen bilgileri her yönden araştırmalıdır.

Bize gelen bilgiler nelere kapılar açıyor, çok iyi anlamalıyız.

Kur'ân, "ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin" diye bildirir.

İsrâ Sûresi 36: "Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm."

Meâli: "Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin"

İlim ile bilginin inceliği çok iyi bilinmelidir.

İlim; varlığın kendinde olan, varlığın varoluş sisteminin satır satır yazılı olan ilâhî yazılımının işaretleridir.

Bu yazılım boyutuna; “Levh-i Mahfûz” denilir.

Burûc Sûresi 22: “Fî levhın mahfûz.”

Meâli: “Tüm hakikatler, varlık sayfalarının içinde muhafaza edilmiştir.”

Varlıkta yazılı olan ilim, varlığın geldiği boyut olan “Levh-i Mahfûz” boyutunda gizlidir.

Varlık var olmaya başlayınca, “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” ilmi adım adım tecelli eder.

Allah’ın ilim esması, “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” alanında tecelli eder.

Varlığın kendisi, bu dört ilim boyutundan gelen tecellilerle sarılıdır.

Varlık bu boyutlarla var olur ve şekillenir ve işler.

İlim, varlığın varoluş sisteminin yazılı boyutudur.

Kitaplarda yazılan bilgilere, dil ile aktarılan sözlere ilim denilemez.

İlim aranacaksa, kesinlikle varlığın özüne bakılmalıdır.

Evrenin ve her bir varlığın varoluşunu anlamak için ilim şarttır.

Çünkü Evren ve her bir varlık, ilimsel bir yazılımın tecellisidir.

Varoluş için ilim şarttır, varoluşunu anlamak için de o ilimle buluşmak şarttır.

Bunu çok iyi bilen Hazreti Muhammed, düzenlediği ezanda; günde 20 defa “Eşhedü” kelimesini duyurarak, insanlara şâhit olmalarının yolunun ilim olduğuna işaret etmiştir.

İlim şâhit olmaya götürür.

Şâhit olmak, ispata götürür, eminliğe götürür.

Çünkü kişi gördüğü şeyi inkâr edemez.

Şâhit olmak; görüşmektir, buluşmaktır, anlamaktır, deneyler yaparak iç yüzünü görmektir.

Şâhit olmak, kişiyi Allah hakikatine götürür.

Onun için Kur'ân, ilim üzere olmayı tavsiye eder.

Hacc Sûresi 3: "Ve min el nâsi men yucadilu fî Allâh bi gayrı ilmin ve yettebiu kulle şeytan merid."

Meâli: "İlme dayanmadan, Allah hakkında konuşan kimseler, şeytani hallere kapılır giderler."

Varlıktaki ilmi okumanın adı bilimdir.

Bilim; her bir varlığın varoluşunun temel kaynağı olan ilmi takip ederek, varlığın kendinde olan işaretleri anlamak için, önce gözlemleyerek, daha sonra deneyler yaparak, ilmi anlamaya çalışmaktır, o ilimden tespitler çıkarmaktır.

Bir örnek vermek gerekirse:

Bir meyve düşünelim, kayısı ya da şeftali ya da incir olsun.

Her bir meyvenin kendinde; matematik, fizik, kimya, biyolojik boyut vardır, işte bu ilimdir.

Şimdi o meyvenin kimyasal boyutunu inceleyelim:

Laboratuvarda, meyvenin içindeki, kimyasal boyut olan; sodyum, potasyum, kalsiyum, glikoz, gibi oranları ortaya çıkarmak bilimdir.

Bilimin dayandığı tek kaynak ilim boyutudur.

Bilime dayalı olarak yapılan tespitlerin, söze dökülmesine, kağıdlara yazılmasına bilgi denir.

İnsanların birbirlerine konuştuğu sözler, ya da kitaplardan okudukları bilgidir.

Bilgide hatalar olabilir, çünkü yaptığımız tespitler, tam olmayabilir.

İlim ve Bilimde hata yoktur, bizim onu okumamızda hatalar olabilir.

Fakat yapılan bu hatalar bile, bilimin daha çok gelişmesine sebep olur.

Çünkü kişi yaptığı hatayı fark ederse, döner tekrar tekrar inceleme yapar.

Bu incelemeler kişiye daha derin baktırır.

Edison, ampulü icat etme yolunda, yüzlerce defa deney yaptı.

Ona sordular: “999 kez hata yapmanıza rağmen, bininci deneyi yapacak gücü nereden buldunuz?”

Edison şu cevabı verdi: “Ampulün icadı bin aşamalı bir süreçti. Hata gibi görünen ilk 999 aşama, bininci ve son aşamaya götüren öğrenmelerle doluydu.”

Bilimsel tespitlerde eksikler çoktur, ama her bir eksik gibi görünen parça bütüne götüren bir yoldur.

Varlığın iç ve dış yüzü olarak iki boyutu vardır.

Ayrıca iç yüzünün sonsuz boyutları vardır.

İşte kişi, varlığın varoluşuna ve varlıktaki sırlara merak duyduğunda, sorular sorar. Sorduğu soruların cevabını bulacağı yer varlığın kendisidir, varlıktaki ilim boyutudur.

İlim tektir, varlığın özündeki yazılımdır.

Bilim ise, ilmin kollarıdır, matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi.

Bunların her birinin, birbirlerine bağlı olan farklı farklı kolları vardır.

İşte ilim: Varlığın varoluşuna etki eden ve varlığın kendinde yazılı olan ulvî boyuttur.

Bilim; ilmin araştırılmasıdır, yâni varlığın “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” boyutunun incelenmesidir, keşfidir.

Fen; Varlığın, “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” boyutunun ortak adıdır.

Fen fakülteleri, bu dalları incelemek üzere kurulmuştur.

Kur’ân’da Rahmân Sûresi 48. âyetinde “Fen-Efnan” kelimesi geçer.

Rahmân Sûresi 48: “Zevâtâ efnân.”

Zevâtâ; zâtlar, kişiler, sahipler demektir.

Efnan; fen, ilim, dallar, fidan, şube, çeşit, tüm varlık demektir.

Rahmân Sûresi 48: “Zevâtâ efnân.”

Meâli: “Fen bilimi varlığın Zâtını anlamaya götürür.”

İşte bilim okumalarında eriştiğimiz değerleri anlatmak bilgidir.

Bilgi, ilim araştırılırken doğru ya da yanlış tespitlerin kâğıtlara dökülmesi, dil ile anlatılmasıdır.

Ayrıca kitaplarda olan yazılardır, insanların birbirine aktardığı sözlerdir.

Aktarılan bilgiler çok iyi analiz edilmelidir.

Kötü niyetli birinin aktardığı bilgi, kötülüğe, ayrımcılığa, fâsıklığa kapı açacaktır.

Ama gönlü rahmet ile sarılı birinin aktardığı bilgi, rahmete kapı açacaktır.

İşte her türlü söz, yazı bilgidir.

Varlığın özü ilimdir.

İlim okumak bilimdir.

Hakikat ancak ve ancak ilimle anlaşılır.

Bilinmeyenler, ilimle bilinir olur.

Delillere ilimle ulaşılır.

Ve bil ki kitaplarda yazılanlar ilim değildir.

İlim, varlığın sayfalarında yazılı olanlardır.

Kitaplarda yazılan bilgiler sana yardımcı olur, ama bil ki o bilgiler asla ilim değildir.

Gel kardeşim, ilim nedir bilgi nedir, ince ince düşün?

İlim; varlığın varoluşunun akışında ve işleyişinde vardır.

İlim, varlığın özünde olan, varlığın varoluşunun ve varlığa ait olan sonsuz inceliklerdir, yazılımdır, hakikatlerdir.

İlim varlığın özünde vardır.

Bilgi ise sözlerde ve kitaplarda vardır.

Edindiğimiz her bilgiye dikkat etmeliyiz.

Bilgi vardır, ilimle tanıştırır.

Bilgi vardır, zulümle tanıştırır.

Onun için bu bölümde “câekum fâsikun bi nebein fe tebeyyenû- size gelen bilgilerin içinde bozgunculuk var mı yok mu iyi araştırın” diye bildirilir.

Gel kardeşim sakın ilimden ayrılma.

Hazreti Muhammed’in mesajı olan ezanda, günde 20 defa okunan “Eşhedü” kelimesinin işareti olan ilimle buluş.

Şâhit olmak için ilim şarttır.

İlim seni hakikate ulaştırır.

Asla unutmayalım.

Allah, âlim isminin tecellisi olan ilim ile her varlıktan mürşitlik yapar.

Allah her varlıktan, âlim isminin tecellisi olan ilim ile irşat eder.

Bize gelen bilgilere hemen inanmayalım.

Düşünelim, araştıralım, bize ne algılar sunuyor iyi anlayalım.

Bilelim ki aslı olmayan şeyler bizi, ayrımcılığa, kibre, cehalete sürükleyecektir.

Bilelim ki ayrımcılık algısı veren her söz, bizi zalimleştirecektir.

Bilelim ki Tevhîd'e iletmeyen her açıklama, bizi şirke düşürecektir.

Bundan dolayı ilimden ayrılmayalım.

Hep ilimle hareket edelim.

Bilelim ki ilim, varlığın varoluş sıfatlarından biridir.

Bilelim ki ilim, Allah'ın sıfatlarından biridir.

Bilelim ki ilimsiz her şey bizi; ikiliğe düşürür, bilmişliğe sürükler, kibre düşürür.

Bilelim ki ilim, yol göstericidir, rahmettir.

Asılsız şeylere itibar etmeyelim.

İlimle tanışmak istiyorsak varlık kitabını, beden kitabını okuyalım.

İlimden ayrılmak istemiyorsak, varlığın varoluşunu inceleyelim.

Mü'minlik makamına ermek istiyorsak, ilmin gösterdiği yoldan ayrılmayalım

Düşünmeden, araştırmadan, gözlemlemeden, incelemeyen ayrılmayalım

Bilelim ki ilim bizi varoluşun ve varedenin hakikatine erdirecektir.

Bilelim ki ilim bizi geliştirecektir.

Bir keşiften diğer bir keşfe eriştirecektir.

Ve aradığımız soruların cevaplarına ulaştıracaktır.

Aslı olmayan şeylerin ardına düşürmeyecektir.

Bilelim ki aslı olmayan şeyler, yâni hurafeler bizi yozlaştırır.

Bilelim ki aslı olmayan şeyler bizi, her gün aynı yerde bırakır, her gün aynı şeyi yaptırır.

İlim bizi varlığın varoluşunun sırlarına götürür.

Kitaplarda yazılanlar ilim değildir, onlar bilgidir.

Birilerinin kendi inançlarını yansıtmasıdır.

İlim, varlığın sayfalarında yazılı olanlardır.

İlim, Allah'ın varlıktaki "Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji" tecellisidir.

İlim hakikatin yoludur.

İlim tüm sorularının cevabına ulaştırır.

İlimle tanışmayan kişinin müşkülleri yok olmaz, hakikatlere ulaşmaları olmaz.

Tövbe Sûresi 120: "İşte bundan dolayı onların ilimle tanışmaları olmadı ve müşkülleri yok olmadı."

İlim Allah'a aittir, Allah'a ait sıfatlardan biridir.

Allah'a ait olan ilimle, Allah'ı anlamaya çalışmak, insan olmaya kapı açar.

Kehf Sûresi 65: "Ve Bize ait olan ilimle, o Bizi bilenlerdendi."

Bir ilim olmadan hareket edersek, hurafelere kapılırız.

İlim olmadan hareket edersek, bir ego içinde şeytanlaşırız.

Hacc Sûresi 3: "İnsanlardan, Allah hakkında bir ilim olmaksızın mücadele eden bazı kimseler vardır. O halde onların hepsi şeytani hallere tâbi olurlar."

Allah hakkında konuşabilmen için, Allah'a ait olan ilme tâbi olman gerekir.

Varlık kitabındaki ilimle buluşman gerekir.

Bil ki Allah hakikatine ermenin sırrı ilimdir, "Eşhedü-Şâhit ol" sırrıdır.

İlme dayalı olmayan her bilgi, ikiliğe düşürür, kibre düşürür.

Hacc Sûresi 8: "İnsanlardan, Allah hakkında bir ilim olmadan ve doğru yolu bulmadan ve her varlığın aydınlatıcı bir kitap olduğunu anlamadan mücadele eden bazı kimseler vardır."

Hacc Sûresi 9: “Onlar Allah yolundan kendi cehaletlerine saptırırlar, kibirlenip ikiliğe düşürürler. O halde olana yaşamlarında kaybetme vardır ve ölünceye kadar cehaletin o yakıcı sıkıntılı hallerinde kalmak vardır.”

Bil ki ilimsiz hareket etmek, kişiyi zalimleştirir.

Bilelim ki ilimsiz hareket etmek, Allah hakikatine erdirmez.

En’âm Sûresi 144: “Bir ilim olmaksızın hareket eden, insanları hakikatlerden saptırandan daha zalim olan kimdir? Muhakkak ki zalim kimseler Allah’a yol bulamazlar.”

Hevâ nedir anla ve hevâna göre hareket etme.

Aslı olmayan bilgilerle oyalanma.

Bâtıl sözlere kanma.

Zulme kapı açacak her bilgiden uzak dur.

Bakara Sûresi 145: “Elbette sen; sana sunulan ilimden sonra eğer onların hevâlarına uyarsan, muhakkak ki sen o zaman elbette zalimlerden olursun.”

Bakara Sûresi 182: “Böylece ilimde ileri gelenlerin gösterdiği, öğrettiği gibi bilip görenlerden olsun ve işleyişin sahibini bilip huzur bulanlardan olsun.”

Mâide Sûresi 4: “Bundan sonra bir ilim ile beslendiğiniz o hakikatlere sahip çıkın ve her varlıkta olan Allah’ın işaretlerini anlayın ve fenalardan sakının, Allah’a ortak koşmayın.”

A’râf Sûresi 52: “Doğrusu onlara, tüm varlığı bir kitap olarak sunduk. İnanan kimselerden olmaları için, yol gösterici ve rahmet olan, içinde ilim barındıran hakikatleri, onda ayrıntılı bir şekilde açıkladık.”

Hûd Sûresi 46: “Artık bir ilim taşımayan şeyi Bende arama. Cahillerden olmamanız için her varlıktan her an hakikatleri bildiriyorum.”

Hûd Sûresi 47: “Nûh dedi ki: Rabbim! Bir ilim taşımayan şeyi istemekten sana sığınırım.”

İsrâ Sûresi 36: “Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm innes sema vel basara vel fuâde kullu ulâike kâne anhu mesûlâ.”

Meâli: “Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin. Muhakkak ki işitmeniz ve görmeniz ve idrakinizle, işte bunların hepsiyle o konuda sorumlu olursunuz. “

İşte edindiğimiz bilgilere dikkat etmeliyiz.

Eğer duyduğumuz, okuduğumuz bilgi bizi:

Bölücülüğe, ayrımcılığa, ikiliğe götürüyorsa...

Fırkalara, gruplara bölüyorsa...

İnsanları, bizden bizden değil diye ayırıyorsa...

Seni ve yolunu yüce gösterip, başkasına hor baktırıyorsa...

Bilelim ki bu bilgiler bizi, kibre sürükleyecek ve zalimleştirecektir.

Kitaplarda yazılı olanlar bilgidir.

Birilerinden dinlediğin sözler bilgidir.

Bilgi bizi ilme götürmelidir, hurâfelere götürmemelidir.

Rûm Sûresi 29: “Ancak zalimler bir ilim olmadan hevâlarına tâbi olurlar.”

Allah’ın ilmi bizi birliğe beraberliğe götürür.

İlim bizi, hasetlikten, fesatlıktan, kıskançlıktan uzaklaştırır.

Câsiye Sûresi 17: “Onların aralarında ortaya çıkan; kıskançlık, zulüm gibi şeyler sunulan ilimde yoktu.”

Fetih Sûresi 5: “Mü’min olanlar ve mü’minlik yolunda olanlar huzur içindedirler ve makamlarında bir ilim üzeredirler, devamlı o ilim üzere hareket ederler.”

Hicr Sûresi 22: “Birliği anlamamızı sağlayacak latif duygular verdik. Ulvî Âlem’den o ilmi size sunduk.

Böylece sizler o ilimle gelişirsiniz ve siz o değerlerin sahibi değilsiniz.”

İlim bizi, Hakk’la Hakk ettirecektir.

Bizim vücûdumuzu saran Hakk boyutuna erdirecektir.

Tekâsür Sûresi 5: “İlmel yakîn”

İlmel yakîn bilmek, kesin delillerle bilmektir.

İlmi kendimize nisbet etmemeliyiz.

Ben bilirim dememeliyiz.

Allah’ın ilmi bana verildi dememeliyiz.

Ve bilelim ki ilim Allah’a aittir.

İlim asla kişiye ait olamaz.

Kişi, varlıktaki hiçbir yazılımı yapamaz.

Bir atomun bile ilimsel yazılımını asla yapamaz.

İlim herkese açıktır.

Gönlü öğrenme duygusuyla yananlar, ilimle buluşurlar.

İnsan kendini seçilmiş görmemelidir, yüce görmemelidir.

Kasas Sûresi 78: “Kârun: O’nun katındaki ilim sadece bana verildi, dedi. Bu halde olan Allah’ı bilebilir mi?”

İnsan ilimle tanışmalı ve ilim yolundan asla ayrılmamalıdır.

Hakikat ile bâtilı fark etmenin tek yolu ilimdir, irfândır.

Tevhîd’in sırrı ilimdir.

İlim kendini bilmektir, Allah hakikatine arif olmaktır.

İlim yaratılışın sırrıdır, yaratılışı anlamanın da sırrıdır.

İlimle tanışmanın yolu, edeptir, tevâzûdur.

İlim kişiyi, insan makamına, rahmet makamına ulaştırır.

Müslüman olmanın yolu ilimdir, şehadettir.

Müslüman çevresine rahmeti hissettirir, şefkati hissettirir.

Müslüman çevresine güveni hissettirir, huzuru hissettirir.

İlim yolundan asla ayrılmamalıyız.

İlim bizi tüm soruların cevaplarına iletecektir.

İlim bizi, huzura erdirecektir.

Din adına aktarılan bilgilere dikkat etmeliyiz.

Anlatılanların hûrâfe yâni asılsız şeyler olup olmadığını araştırmalıyız.

Hemen inanmamalıyız, duyduklarımızı düşünmeli araştırmalıyız, şâhit olmayı istemeliyiz.

Bize verilen akli kullanmalı, ilmî düşünmeliyiz.

Canlı kitap olan, varlık kitabındaki sayfalardan okumalıyız.

İşte bu bölümde muhteşem bir şekilde ifade edildiği gibi içinde fâsıklık olan bilgiler, “en tusîbû kavmen bi cehâletin” bizleri bir cehalet içinde olmaya sürükleyecektir.

Her bilgi araştırılmalı, hemen doğru denilmemeli, hemen yanlış da denilmemelidir.

Ama maalesef insanlar genelde, gelen bilgileri kendi inançlarıyla kıyaslıyorlar, eğer inançlarına uyumuyorsa yanlış diyorlar.

İnançlarına uyuyorsa doğru diyorlar.

Bilgiler inançlardan bağımsız değerlendirilmelidir.

İlme, edebe, birliğe, beraberliğe dayalı olup olmadığına bakılmalıdır.

İçinde ayrımcılık, ikilik, bozgunculuk, öteleme, hor görme, dışlama var mı bunlara dikkat edilmelidir.

Her bilgi mutlaka analiz edilmelidir.

İşte bu bölümde buna “in câekum fâsikun bi nebein fe tebeyyenû” muhteşem vurgu yapılmıştır.

-7-

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي
كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَبٌ إِلَيْكُمْ
الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ
وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ

Va'lemû enne fîkum resûlallâh lev yutîkum
fîy kesîrin minel emri le anittum ve lâkinnallâhe
habbebe ileykumul îmâne ve zeyyenehu fî
kulûbikum ve kerrehe ileykumul kufre vel
fusûka vel isyân ulâike humur râşidûn

Valemû	: Bilin, anlayın,
Enne fîy kum	: İçinizde olduğu,
Resûlu Allah	: Allah'ın resûlü,
Lev yutîu-kum	: Eğer, şâyet, uymak, sizler tabi olur, anlar, itaat eder,
Fîy kesîrin	: Çoğunda, birçok, çokluk içinde, kesret üzere olan,
Min el emri	: İşlerden, işlerin oluşu, tevîdîn idraki, düzen, hükümler,
Le anittum	: Sıkıntıya düşmek yok, meşakkat, tasarlandı, demek,
Ve lâkinne	: Ama, ancak ve lakin, fakat,
Allah habbebe	: Allah, sevgi, aşk, sevdirmek, değerli,
İleykum el îmâne	: Sizlere, iman etmek, iman, inanmak, güvenmek,

Ve zeyyene hu	: Müzeyyen kıldı, süsledi, döşedi, sıfatlandırdı, o,
Fî kulûbi-kum	: Kâlblerinizde, idrak ve anlayışlarınızda,
Ve kerrehe	: Kerih, çirkin, fena, kötü,
İleykum el kufre	: Size küfrü, örtmeyi, hakikati görmemezlikten gelmeyi,
Ve el fusûka	: Fısk, çıkan, bölen, bozan, ikiliğe düşme,
Ve el isyâne	: İsyan, karşı çıkma, itaatsizlik,
Ulâike hum el râşidûne	: İşte onlar, erdemli, akıllı, doğru yolda olan, irşat olan,

Meâli 1: "İçinizde Allah resûlünün olduğunu bilin. Eğer kesretteki işleyişi anlayıp hakikatlere tâbi olursanız, sıkıntıya düşmezsiniz. Ancak Allah sevgisine ulaşmak, sizlerin hakikatleri kabul edip, tasdik etmesiyledir ve o sevgi kâlblerinizin süsüdür. Hakikatleri görmemezlikten gelme halleri ve ikiliğe düşme ve isyan etme halleri, sizler için fena hallerdir. İşte bu halleri terk edenler doğru yolda olanlardır."

Meâli 2: "Allah'ın resûlünün sizinle olduğunu bilin. Varlık âlemindeki işleyişi anlayın. Elbette sıkıntılarınız olacak. Allah sevgisi, imanınızı gösterir. Sevgi kâlblerinizin süsüdür. Küfür, isyan, fâsıklık, kötü hallerdir. İman ehli bu hallerden uzaktır, İşte onlar irşat olmuşlardır."

Meâli 3: "Allah resûlü sizinledir. Kesretteki işleyişi anlayın, Sıkıntılarınızı Allah sevgisine dayanarak atlatın, iman içinde olun. Sevgi kâlblerinizin ziynetidir. Hakikati görmezden gelmek, bozgunculuk içinde olmak, isyan içinde olmak kerih hallerdir. Allah sevgisine erişenler irşat yolunda olanlardır."

Hazreti Muhammed gece gündüz insanların iyiliği için gayret gösterdi.

O yaşadığı toplumda halkın içindeydi.

Asla kendini büyük görmedi.

“Ben de sizin gibi beşerim, kuru ekmek yiyen bir anenin evladıyım, sizden üstünlüğüm yok” diyerek tevâzû-sunu gösterdi.

İnsanlara varlıktaki işleyişin nasıl olduğunu düşüncelerini tavsiye etti.

Kesret âlemini tutan vahdet boyutunu anlamalarını öğütledi.

Çokluk gibi görünen bu âlemi zâtıyla tutan tektir.

Her varlıkta fiiliyle işleyen tektir.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan tektir.

İşte insan kesrette vahdete erişmelidir.

Allah’ın tekliğine erişmelidir.

İnsan manevi yoldan ayrılmamalı, beşeri sorumluluklarını da ihmal etmemelidir.

İnsanın hem beşeri hem manevi müşkülleri elbette olacaktır.

Bu bölümde belirtildiği gibi her insanın “le anittum” elbette sıkıntıları olacaktır.

Fakat sıkıntıların atlatılması, sıkıntılarda isyana dönüşmemesi, kâlblerin Allah’a râbıta olmasıyla mümkündür.

Allah sevgisi her türlü sıkıntıyı taşımayı öğretir.

İnsan beşerdir, şaşar.

Hazreti Muhammed her zaman bu yönünü dile getirdi.

Fussilet Sûresi 6: “Kul innemâ ene beşerun mislukum.”

Meâli: “De ki doğrusu ben de sizin gibi bir beşerim.”

O, beşeri boyutunu unutmadı.

Kâlbini Allah’a râbıta etti.

Allah sevgisinden ayrılmadı.

O, kendini asla yüceltmedi.

Her yerde her zaman Allah’ın yüceliğinden bahsetti.

O iman ehliydi.

Bu bölümde bahsedildiği gibi, “Allah habbebe ileykumul îmâne” iman ehli Allah sevgisine erişmiştir.

İman ehli, Allah’a iman edendir, Allah’tan emin olandır, mü’min olandır.

İman ehli, Allah’a karşı saygılıdır, O’na ortak koşmaz, asla kibirli değildir.

O’nun gönlünde Allah sevgisi oluşmuştur.

O her yerde sevgiyle hareket eder.

Allah’a iman sevgiye kapı açar.

Kendi benliğinde kalan, Allah şuurundan uzak olan sevgiden uzak olacaktır.

Meryem Sûresi 96: “Muhakkak ki iman edenler ve doğru hak yolunda çalışanlar, tüm varlığı nûruyla sara-nın sevgisi üzere hareket ederler.”

Hacc Sûresi 38: “Muhakkak ki hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin, kötü niyetli olanların tümünde Allah sevgisi yoktur.”

Nahl Sûresi 23: “Muhakkak ki o kibirli kimselerde sevgi yoktur.”

A’râf Sûresi 31: “Doğrusu o taşkınlık içinde olanlarda sevgi yoktur.”

Enfâl Sûresi 58: “Muhakkak ki emanete hıyanet edenlerde Allah sevgisi yoktur.”

Âyetlerde belirtildiği gibi, Allah iman etmeyen kimse kendi benliğinde kalan kimsedir, kibre düşen kimsedir.

Kibirli kişi hakikati anlamayı önemsemez.

Kibirli kimse isyan ehlidir.

Fâsıklık içindedir.

Fâsıklık; sapmak, haddi aşmak, bölmek, bozgunculuk yapmak, ara bozmak, kendi çıkarı için kötülük yapmak demektir.

Kur'ân bizlere, dini layıkıyla anlayan bir bölünme içinde olmaz, der.

Kur'ân bizlere, bölünmeyin, Tevhîd üzere, yani birlik üzere olun, der.

Bu dönemde maalesef, cemâat ve târîkatlar birlikten çok, kendi yollarını yüce görüp, başka inançlara hor bakma durumuna düşmüşlerdir.

Ne zaman ki bir târîkata, cemâate gidilse, bir ayrımcılık, bir üstünlük halleri hissedilmeye başlanır.

Buna örnekler verirsek;

Bizden, bizden değil.

Onların yolu doğru değil, bizim yolumuz hidâyet yolu.

Bizim yolumuz şefâat yolu.

Biz gerçek ibadet ediyoruz, onların ki doğru değil, onlar şeytana uyuyor.

Şeriatlı, şeriatsız.

Onlar İslâm dışı.

Onlar cehennemlik, gibi onlarca öteki gösteren, bölen sözler duyuyoruz.

Kendileri gibi olmayanları dışlayan ve kendilerini yüce gören sözlerle rastlıyoruz.

Her kim:

İnsanları; fırkalara, gruplara bölüp, kendi yolunu üstün görüyorsa, başkalarına hor bakıyorsa...

İnsanları; dinlerine, inançlarına, ibadetlerine göre ayırıyor, kendi inancını üstün görüyorsa...

İnsanları; renklerine, milletlerine, cinsiyetlerine göre ayırıp, kendi milletini, kendi rengini üstün görüyorsa...

İnsanları; bizden, bizden değil diye ayırıyorsa...

İnsanları; alevi, sunni, bektaşî, nakşî, kadiri, nurcu vs diye ayırıyorsa...

İnsanları; Müslüman, Hristiyan, Musevi diye ayırıyorsa, kendi gibi olmayanı cehennemlik görüyorsa...

İnsanları; kendi çıkarı için din ile inanç ile ibadet ile kandırıyor, kendine saltanat oluşturunca...

İnsanları; kendi çıkarı için, Allah diyerek, kitap diyerek, din diyerek aldatıp, onların malına mülküne çöküyorsa...

Erkeği kadından üstün görüyorsa, kadını insan yerine koymuyorsa...

İşte bu durumuna düşen fâsıklık içine düşendir.

İşte Kur'ân'ın muhteşem bir şekilde belirttiği gibi:

Her türlü ayrımcılık...

Her türlü bölücülük...

Kendini büyük görüp, başkalarını hor görmek...

Varlığın eşya boyutunu görüp, özünü görememek fâsıklıktır.

Fâsık kişiler, birlik için değil, kendi çıkarları için yaşarlar.

Fâsıklıktan kurtulmak, ancak ve ancak Allah hakikatine erişip iman ehli olmaktır.

İman ehli Tevhîd şuuruna erişmiş kimsedir.

İman ehli, sevgi ehlidir.

İman ehli, Allah sevgisine ulaşan kişidir.

Her an sâlih amel üzere yaşar, yâni iyi insan olarak yaşar.

İyi insan olan, tüm varlığı sevgi üzere kucaklayan Allah sevgisine erişmiş kişidir.

Allah sevgisine erişmiş kişide;

Zerre kadar kibir olmaz, yâni hiçbir kimseyi ve hiçbir varlığı küçük görmez, kendini asla yüce görmez.

Kimsenin hakkına girmez.

Kimseye kötülük yapmaz.

Asla fâsıklık, ikilik içinde olmaz.

Kimseyi çekiştirmez, arkasından konuşmaz.

Zarar verici sözlerden ve hallerden uzak durur.

İnsanları inançlarına, ibadetlerine, milletlerine, renklerine, mesleklerine, cinsiyetlerine göre ayırım yapmaz.

Kimseyi yargılamaz.

Kimseyi küçük görmez, kimseyi de yüceltmez.

Tüm varlığı Allah'ın kulu bilir ve bu şuurla yaşar.

Varlıktan sevgisini ve saygısını eksik etmez.

Ve sonuçta her an Allah sevgisi üzere hareket eder.

Ve Allah'ın ona sunduğu karşılık olan, cenneti yâni huzuru, mutluluğu, sevgiyi her an içinde hissederek yaşar.

Allah sevinciyle yaşar.

Allah sevinci iman ehlinin cennetidir.

Bu bölümde de belirtildiği gibi "ulâike humur râşidûn" iman ehli irşad olmuş kimsedir.

Yâni Allah hakikatine erişmiş, her yerde Allah'a nazar eden kimsedir.

Allah ilim sıfatı ile kişiyi irşâd eder.

Her varlıktan kendine kapı açan Allah'tır.

Her varlık kapısının ardında Allah vardır.

Kehf Sûresi: "Fe len tecide lehu veliyyen murşid."

Meâli: "Allah'tan başka doğru yolu gösteren bir dost bulamazsın."

İlmi takip eden, ilmen var oluşu ve var edeni idrâk eden kişi, irşad olacaktır.

Allah, var ettiği varlıktaki işaretleriyle insanı irşâd eyler, kendini ispat eyler.

Açığa çıkan tüm varlık, varlığın geldiği boyut olan Allah'ın rahîmiyet boyutudur.

İşte bu akışı ilmen takip eden irşad makamına erişecektir.

İlim, Allah'ın mürşîd boyutudur.

Açığa çıkan varlığın özündeki işaretler, deliller, varlığın kendinde olan, varlığın sahibi olan Allah'ı gösterir.

İlim kişiyi iman sahibi yapar, İslâm makamına eriştirir.

İşte iman ehlinin kâlbi Allah sevgisiyle süslenmiştir.

فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Fadlen minallâhi ve ni'meh vallâhu alîmun hakîm

Fadlen min Allah	: Fadl, fazilet, erdem, lütuf, yaradılıştaki tüm nitelik, Allah
Ve nimeten	: Nimetler, iyilik, lütuflar, tüm sıfatlar, sıfatlarla donatılmak,
Ve Allah alîm	: Allah, ilmin sahibi, ilmiyle vareden,
Hakîmun	: Hâkim olan, hüküm hikmet sahibi,

Meâli 1: "Tüm lütuflar ve sıfatlar Allah'ındır ve Allah ilmiyle varedendir, tüm varlığa hâkim olandır."

Meâli 2: "Allah varlığı sıfatlarıyla donatandır. Tüm sıfatlardaki nimetler O'nundur. Allah alîmdir, hakîmdir."

Meâli 3: "Allah tüm değerlerin, tüm nimetlerin sahibidir. Allah ilmin sahibidir, tüm âleme hakîm olandır."

Bu âlemdeki tüm değerler Allah'ın değerleridir.

Varlık sıfatlarla kuşatılmıştır.

Kâmil insanlar varlıktaki sıfatları şöyle tanımlamışlardır.

"Hayat, ilim, irade, semi, basar, kudret, kelâm ve bunların kaynağı olan Tekvin."

Bunlara "Sıfat-ı Sübûtiye" denilir.

Yâni zâtına bağlı sıfatlar.

Allah zâtıyla ehâddır.

Sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, O'ndan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, O'ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, O'ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan, bir olan, tek olan zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Allah tüm varlığı ilmî değerleriyle yaratmıştır.

Tüm varlığa zâtı ile ve sıfatlarıyla hakîmdir.

Her varlık, kayyûm esmâsıyla ayakta durur ve sürüp gider.

Her varlığı hayy esmâsıyla ve kayyûm esmâsıyla ihâta eden Allah'tır.

Her varlığı kontrol eden Allah'tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah'tır.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah'tır.

Her varlık Allah'ın hâkimiyetini gösterir.

Allah hakîm esmasıyla tüm varlığa hakîmdir.

Hakem Allah'tır, hakîm Allah'tır.

Hakem “الحكم”; Hakk ile batılı ayırt etme yeteneğini sunan, hüküm veren, varlığın birbiri arasında hükmü sağlayan demektir.

Hakîm “الحكيم”; Varlığa ve varlıktaki tüm tecellilere, değerlere hakîm olan, tüm âleme hâkim olan demektir.

Hakem; hüküm sahibi, hükmünü uygulayan demektir.

Yaratılıştaki her niteliğin, her varlığın nasıl var olacağının hükmü “El Hakem” esmâsıyla verilir.

Göz oluşurken, “DNA” da olan göz hücreleri, hiç şaşmadan gider gözü oluşturur.

Bu diğer tüm hücre, doku ve organlarda da aynıdır.

İşte her bir niteliğin, nereye nasıl gideceği ve orada nasıl bir yapı oluşturulmasındaki hakem sahibi Allah’tır.

Gözün, göz olmasına, kulağın kulak olmasına ve diğer tüm organların oluşmasına hüküm veren Allah’tır.

Bu tüm varlık ve tüm varlıktaki nitelikler için de aynıdır.

Ayrıca, hak ile bâtıl arasındaki belirleyicilik “El Hakem” esmâsıyla belirlenir.

Bir bilginin ve davranışın bâtıl olup olmadığının ölçüsü, hakem olan Allah’ın ilmidir.

Konuşmalarda, aktarılan bilgilerde, bu bilgilerin ilme dayalı olup olmadığının ölçüsü, hakem esmâsıdır.

İnsanların birbirine yaptıkları iyilik ve kötülüklerde de hakem olan Allah’tır.

Hakîm ise; konusuna hakîm olan, cümle varlığa ve varlıktaki her niteliğe hakîm olan, her şeyi yerli yerine koyan, hükmünü, hikmetini gösteren, demektir.

Allah her varlığı var ederken, ince ince, yerli yerince bir bütünlük içinde vareder.

Allah, var ettiği varlığın niteliklerine hakîmdir ve onu ne şekilde, hangi ölçüde var edeceğinde de hüküm sahibidir.

İnsanı insan şekliyle, hayvanı hayvan şekliyle, bitkiyi bitki şekliyle yaratmada, hüküm sahibidir.

Ve cümle varlığın kendinde olan, niteliklere hakîmdir.

Akıştaki şaşmaz adaletin sahibidir.

En’âm Sûresi 114: “E fe gayrallâhi ebtegî hakemen ve huvellezî enzele ileykumul kitâbe mufasssala vellezîne âtey-nâhumul kitâbe yâlemûne ennehu munezzelun min Râb-bike bil hakkı fe lâ tekûnenne minel mumterîn.”

Meâli: "Allah'tan başka hüküm sahibi aranır mı? Ki O'dur her bir varlığı açıklanmış bir kitap olarak sunan. Doğrusu sunduğumuz o kitaba bakanlar, o sunulanlarda kendilerini vücûdlandırıranın hakikatlerinin olduğunu bilirler. Bundan sonra sakın şüphe edenlerden olma."

Hüküm sahibi olan Allah, hakîm esmâsıyla tüm esmâlarda hüküm sahibidir.

Tîn Sûresi: "E leysallâhu bi ahkemil hâkimîn."

Meâli: "Allah hükümleriyle bütün her şeye hâkim olan değil midir?"

Allah, varlığı var etmede ki hükümlerini ve bütün her şeye hakîm olmasını, varlıktaki tecellilerle gösterir.

Allah, varlığın kendinde olan işleyişte hem hüküm sahibidir, hem de o işleyişe hakîmdir.

Fiiline fâil olarak hakîmdir.

Allah, varlığın kendinde olan tüm sıfatların oluşumunda ve işleyişinde hüküm sahibidir, hem de tüm sıfatlarına hakîm olandır.

Allah, tüm bedenleri zâtı ile tutandır, zâtında hüküm sahibidir, tüm bedenlerin hakîmidir.

Allah varlığı var etmede ve varlığın şekillenmesinde mutlak hakîm olandır.

Ayrıca, insanların iyi ya da kötü şeyler yaptığında da, yaptıklarının karşılığını vermede hüküm sahibidir.

Onun hükmü, anında tecelli eder.

Zilzal Sûresi 7-8: "Fe men yamel miskâle zerretin hayren yereh ve men yamel miskâle zerretin şerren yereh."

Meâli: "Artık kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür ve kim, zerre kadar şer yaparsa onun karşılığını görür."

Birine kötülük yapan, hakkını yiyen, iftira atan, asla kurtulacağını sanmasın.

Muhakkak ki karşılığını görür, Allah onun vücûdundan hükmünü gösterir.

Kim birine iyilik yaparsa, o da kendi vücûdunda karşılığını anında bulur.

Furkân Sûresi 19: “Sizlerden kim, birine haksızlık ederse, o büyük bir azabın içinde kalır.”

Birine kötülük yapan kişinin, vücûdunda kimyasal dalgalanma değişir.

Hücreleri farklı çalışır, beyin farklı çalışır.

Birine kötülük yapan, haksızlık yapan, iftira atan, arkasından konuşan, toplumda bir kişiyi aşağılayan, yâni zalimlik içinde olan kişinin, vücûdundaki heyecan, mutluluk hormonları dediğimiz, “adrenalin, endorfin, serotonin, dopamin” gibi hormonların salgılanması değişir.

İnsan güzel şeyler yaptığında, bu hormonların salgısı artar.

Kötü şeyler yaptığında da, bu hormonların salgısı azalır.

İyi şeyler yapan insanlar, bu hormonlar sayesinde mutlu, huzurlu, sevgi dolu olur.

Kötü şeyler yapan kişinin bu hormonları azalır, azalan bu hormonlar sayesinde kişi; stres, panik, huzursuz, mutsuz, kavgacı, olur.

Vücûd, kişi ne yaparsa yapsın anında gerekli karşılığı verir.

Bu karşılık kişinin yaşantısında kendini belli eder.

Huzura kavuşmanın tek yolu, sâlih amelde, iyi insan olmaktır.

Huzursuzluğun yolu, kötü amelde, zararlı kişi olmaktır.

(Kişinin vücûdundan ortaya çıkan çeşitli rahatsızlıkların “DNA” ile bağlantıları iyi okunmalıdır, oradan gelen tıbbi, genetik hastalıklar farklı mesajlar içerir. Bu konu ilmî olarak çok ince değerlendirilmelidir)

Mutluluk hormonu olarak adlandırılan “endorfin, serotonin, dopamin” gibi hormonlar insana huzur, mutluluk verir.

Toplum arasında denir; “Allah bu kötü insanı neden cezalandırmıyor”, aslında kötülük içinde olan insan, anında kendi vücûdunda karşılığını bulur.

Huzursuzluğu para vererek gideremezsiniz.

Huzur bakkalda satılmıyor ki gidip para vererek alınsın.

Huzura kavuşmanın tek yolu sâlih amelde, iyi insan olmaktır.

Kur’ân; “Zarar veren bilgisiz kimselerden olmayın, kötü hâllerde olmayın, birbirinizin arkasından konuşmayın, iki-liğe düşmeyin, adalet üzere olun, birbirinizle alay etmeyin, kötü sözler söylemeyin, birbirinize yardım edin” der.

Hep bunlar bizlerin iyi insan olması içindir.

İyi insanın alacağı karşılık; sevgi, huzur, mutluluktur.

İyi insan tüm varlığa sevgi ile bakar.

Bunlar para ile alınmaz, bunlar ancak iyi insan olabilen kişinin vücûdunun ona sunduğu lütuflardır.

Allah, sistemini insanın vücûdunda oluşturmuştur.

İyilikler içinde olan insanın bulacağı karşılık, cennet, yâni huzur, sevgi, mutluluktur.

Kötülükler içinde olan insanın bulacağı karşılık cehennemdir, insan öncelikle bunu kendi vücûdunda yaşar.

İnsan vücûdu, muhteşem bir işleyişle çalışır.

Kötülük yapan bir kimseyle, iyilik yapan bir kimse-
nin vücûd işleyişinde, beyin işleyişinde farklılıklar vardır.

Eğer bu iyi anlaşılabilirse, mutluluğun ve mutsuzluğun kaynağını anlayabiliriz.

İşte Allah'ın ecridenilen şey budur.

Bu şaşmaz adaletteki hüküm sahibi Allah'tır.

İnsan vücûdu, insanın yaptığı şeylerin karşılığını, muhakkak ki ona sunar.

Yâni kötülük yapan insanın yaptığı yanına kalmaz, beden onun karşılığını verir.

İyilik yapan insanın yaptığı iyilik te hebâ olmaz, beden onun da karşılığını verir.

Kötülükte huzursuzluk gelir, çeşitli rahatsızlıklar gelir.

İyilikte huzur gelir, rahatlık gelir, şifa gelir.

Kim ne yaparsa yapsın, vücûdunun karşılığını verir.

“El Hakem- El Hakîm” esmâsı gönlünde tecelli eden kimse:

Allah'ın varlığa hâkimiyetini idrâk etmiştir.

Allah'ın tüm vücûdlara her an hakîm olduğunu görüyordur.

“Allah hükümleriyle hakîm olandır” şuuruyla hareket eder

Adaletten asla şaşmaz, edeb içinde yaşar.

-9-

وَأِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا
فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي
حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا
بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

Ve in tâifetâni minel mûmînîn ektetelû fe aslihû beyne
humâ, fe in begat ihdâhumâ alel uhrâ fe kâtilûlletî tebgî
hattâ tefîe ilâ emrillâh fe in fâet fe aslihû beynehumâ bil
adli ve aksitû, innallâhe yuhıbbul muksitîn

Ve in tâifetâni	: Eğer, şâyet, ise, iki taraf, iki topluluk, bölünme,
Min el muminîn	: Mü'minlerden, inanç yolunda,
İktetelû	: Mücadele etmek, savaştılar, kavga,
Fe aslihû	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma,
Beyne-humâ	: Onların aralarını, o ikisinin arasını,
Fe in begat	: Eğer zulmetmek, haksızlık, taşkınlık, haktan sapma,
İhdâ-humâ	: İkisinden biri,
Alâ el uhrâ	: Diğer yandan, diğer taraftan olma,
Fe katilu	: O zaman, mücadele edin, savaşın,
Elletî tebgî	: Ki o zulmeder, olmayan, dışarı çıkar, haktan sapmak,
Hattâ tefie	: Karşılama, buluşma, dönünceye kadar,

İlâ emri Allah	: Emir, iş, hüküm, hakikat,
Fe in faet	: Bundan sonra, pişman olup dönmek,
Fe aslihû	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma,
Beyne-humâ	: Onların aralarını, o ikisinin arasını,
Bi el adli	: Adaletle, hakka uyma, tevhide uyma telkin etme,
Ve aksitû	: Daha adil, fazlası, titizlikle,
İnne Allah	: Muhakkak, Allah, sever, sevgisinde,
yuhibbu	
El muksitine	: Adil olanlar, adaletli davranma, adalet üzere olmak,

Meâli 1: “Eğer inananlar; hakikatlerin yolunda taifelere bölünür, bir kavga içinde olurlarsa, onların aralarını hakikatleri göstererek düzeltin. Eğer onlardan biri haktan saparsa, haktan yana olup, haktan sapana Allah’ın hükümlerini anlatmak için gayret gösterin. Eğer bundan sonra pişman olur dönerse, onların aralarında uzlaştırmacı olun ve titizlikle Tevhîde uymalarını telkin edin. Muhakkak ki adalet üzere hareket edenlerde Allah sevgisi vardır.”

Meâli 2: “Mü’min olanlar, toplumda bölünmelere karşı birlik için mücadele etsinler, uzlaştırmacı olsunlar. Bölünenlere hakikatlerle yol gösterebilirler. Haktan sapmalar olursa, hakikatleri ortaya koysunlar, Allah’ın hükümlerini anlatsınlar. Hatalarını anlayıp pişman olanların arasında sulh olsun, adalet olsun. Muhakkak ki dosdoğru hareket edenlerde Allah sevgisine erişmişlerdir.”

Meâli 3: “Bölünme, ayrışma içinde olan toplulukları birleştirecek olanlar, mü’min olan kimselerdir. Mü’minler hakikatlerle hareket ederler. Onlar uzlaştırmacı olanlardır. Onlar haktan sapanlara hakikatleri ortaya koyanlardır. Allah’ın hükümlerini anlatanlardır. Islah edici olanlardır, insanların

arasında barışı, adaleti ortaya koyanlardır. Muhakkak ki adaletle hareket edenler, Allah sevgisine erişmiş olanlardır.”

Burada belirtildiği gibi, mü’min olanlar toplumda barışı, adaleti, sulhu sağlamaya çalışanlardır.

Toplumda bölünme, ayrışma karşısında, birlik için gayret edenler Allah’ın birliğine erişmiş olanlardır.

Mü’min kimse salâh makamına erişmiş kimsedir.

Salâh, sâlih, ıslâh, sulh, ıslahat, aynı kökten gelen kelimelerdir.

İyileşmek, temizlenmek, arınmak, düzgünlük, doğruluk, barış, birleşmek, gibi anlamlara gelir.

Salâh makamı, ıslâh olma makamıdır.

Dosdoğru hareket etme makamıdır.

Allah’ta ıslâh olma makamıdır.

Allah’a karşı ve kullara karşı günahlarını anlayan ve günahları terk eden kimse, aklını ve gönlünü ıslah edecektir.

Aklını ve gönlünü ıslah eden, Allah’ın mağfiretine mazhar olacaktır.

Âl-i İmrân Sûresi 89: “İllellezîne tâbû min badi zâlike ve aslehû fe innallâhe gafûrun rahîm.”

Meâli: “Bundan sonra yaptıkları hatalardan pişmanlık duyup bir daha yapmayanlar ve ıslah olanlar başka. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

İşte sulh, salâh, bâtıldan kurtulmak, ilme bağlanmak demektir.

Allah’ın ilmi insanı salâh makamına eriştirir.

Islah olan kimse, temizlenmiş, arınmıştır.

Zanlarından kurtulmuştur.

İnsan her zaman hatalarını görebilmeli ve onları temizlemeye gayret göstermelidir.

Her zaman düştüğü gafleti görmeli, gafletten dönmeye gayret göstermelidir.

Salâh makamı, Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendine benlik isnat etmeme makamıdır.

Salâh makamı, ıslah olma, terbiye olma, temizlenme arınma makamıdır.

Salâh makamı, Allah'a dönme, O'nda yokluğunu anlama makamıdır.

Salâh makamı, tüm varlığın tek özden geldiğini görme makamıdır.

Mü'min'in makamı salâh makamıdır.

Salâh kelimesiyle ilintili kelimelerden örnekler şöyledir.

صَلَح-saluha: İyi olan, düzgün olan,

أَصْلَح-aslaha: Düzeltmek, onarmak, barış sağlamak,

صَالَح-salâha: Sulh etmek, barış yapmak, ara bulmak, uzlaşmak,

تَصَالَح-tasalâha: Karşılıklı barışmak, küslüğün bitmesi,

صَلَاح-salâh: Doğruluk, iyilik, erdem, faydalılık,

إِصْلَاح-islâh: Onarmak, düzeltmek, ehlileştirmek,

مُصْلِح-muslih: Onaran, düzelten, ıslah eden, barıştıran,

صُلْح-sulh: Ara bulmak, barış sağlamak, anlaşmayı gerçekleştirmek, uzlaşmak,

صَالِح-sâlih: İyi kimse, dürüst kimse, erdemli kimse, hayırlı kimse,

Tüm bunların birleştirici anlamı, ezanda en güzel bir anlamda ifade edilir.

Ezanda okunan, "Hayye ale's-Salâh";

Haydin temizlenmeye, arınmaya, ıslâh olmaya...

Haydin sulh içinde yaşamaya...

Kavaları, savaşları bitirmeye...

Barış içinde yaşamaya...

Kardeşçe yaşamaya, mesajıdır.

İşte salâh makamına erişenler mü'min kimselerdir.

Onlar toplumun barışı için koşarlar.

Onlar toplumda, adaletin, doğruluğun, dürüstlüğün oluşması için gayret içindedirler.

Bu bölümde geçen "beynehumâ bil adli-aranızda adil olun" öğüdü çok önemlidir.

İnsan adaletin ne olduğunu iyi bilmelidir.

Bunun için de Allah'ın "El Adil" esmasını iyi bilmelidir.

Allah'ın adil esmâsı, varlığın varoluşunda ve varlığın işleyişinde kendini gösterir.

Varlığın açığa çıkışı, bir özden gelen akışla mümkündür.

Bu akışta muhteşem bir adalet vardır.

Mesela, insanın hücreleri, dokuları, organları, Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik, işleyişin düzeyini gösterir.

Göz hücrelerinin sayısı bellidir, göz hücreleri ya da kulak hücreleri dokuları birbirine karışmaz.

Göz ya da kulak ya da diğer organlar oluşurken, kendilerine has hücrelerle şekillenirler ve sayıları bellidir, kimyasal salgıları da bellidir.

Anne karnında çocuk bedenlenirken, her hücre yerini bilir, her doku yerini bilir ve oluşum ona göre olur.

İşte bu Allah'ın adil esmâsının tecellisidir.

Bir tarlada, bir bitki şekillenirken ya da ağaç, tohumda ne varsa zaman dilimi içinde o açığa çıkacaktır.

Tohumun içsel yazılımı, tohumda olanın açığa çıkışı muhteşem bir adalet hakikatini ortaya koyar.

İncir tohumunda, incir ağacının yazılımı vardır, bu yazılım bir adaletin göstergesidir.

İncir ağacının yaprakları, dalları, çiçeği, meyvesi, bellidir, tohumda hepsi bir düzen içinde bulunur.

Zamanı gelince, bir bir açığa çıkmaya başlar, meyve en son açığa çıkar.

Bu işleyiş düzenini okumak, Allah'ın adil esmâsını görebilmektir.

Varlıktaki bu işleyişi anlayan kimse, kendi yaşantısında da adalet üzere olur.

Yâni adalet, varlıktaki Hakk'sal düzeni anlayabilmekte gizlidir.

Hakk ve adalet birbirinden ayrılmaz kavramlardır.

Allah'ın her varlıkta Hakk esmâsı vardır, o Hakk esmâsının hukuksal işleyişi adalettir.

Güneşin, Dünyanın her gün bir ölçü içinde hareket edişinde "Adil" esmâsını görmek mümkündür.

Bir hücrenin oluşumu ve işleyişinde, adil esmâsını görmek mümkündür.

Adil esmâsı, öncelikle varlığın varoluşu ve işleyişinde okunmalıdır.

Bir kişinin sosyal hayatta, dürüst olabilmesi, adaletli olabilmesi, varlıkta Allah'ın adil esmâsını anlamakla mümkündür.

Evren'in; Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik bir düzeni vardır.

Bu düzenin akışı, bir adaleti gösterir.

Ateş, toprak, su, hava boyutlarının muhteşem oluşumu ve işleyişi vardır.

Bunların işleyişinde bir düzen vardır, işte bu düzen iyi okunursa, oradaki oluşum ve akışta "Adil" esmâsı görülür.

İşte insan, bu adaleti anlamalı ve sosyal hayatta adaletli olmalıdır.

İnsan çevresine adil davranmalıdır.

Nahl Sûresi 90. âyet bize muhteşem bir öğüt sunar.

Nahl Sûresi 90: “Muhakkak ki Allah; adil olmayı ve iyiliklerde olmayı ve sahip olduklarınızı yakınlarınızla paylaşmayı emreder. Kendini üstün görmeyi ve fenalarda kalmayı, inkâr etmeyi ve hasetlik yapmayı, haksızlık yapmayı, zulümlerde olmayı ise yasaklar. İşte size böylece öğüt verir. Umulur ki hakikatlere ulaşır o hâl ile davranırsınız.”

Allah’ın adaleti ama varlığın işleyişinde, ama sosyal hayatta asla şaşmaz.

Kim ne yaparsa, iyilik olun, kötülük olun, muhakkak ki karşılığını bulur.

Allah’ın “Adl” esmâsı ve “Hakk” esmâsı her an tecelli eder.

Adl ismi, adaletin karşılığıdır.

Hakk ismi, Hukuk’un karşılığıdır.

Hukuk, Hakk kelimesinin çoğuludur.

Hukuk, adaletin korunmasıdır.

Her varlığın:

Yaşama hakkı,

Üreme hakkı,

Beslenme hakkı,

Korunma hakkı,

Barınma hakkı, gibi hakları vardır.

İşte hukuk, bu hakları korumak için tecelli etmiştir.

Hukuk’un temeli adalettir.

Kim, adalet üzere davranmazsa, hukuk’a riayet etmezse zalim olur.

İşte:

Kim ne yaparsa yapsın, karşılığını bulur.

Kim birine zulüm ederse, muhakkak ki karşılığını bulur.

Kim birine haksızlık ederse, muhakkak ki kendi azabının içine düşer.

Allah sistemini, insanın vücûduna gizlemiştir.

Kimsenin yaptığı zulüm yanına kalmaz.

Kim birine iftira atar, biri hakkında yalan söylerse, kendi kuyusunu kazmıştır, o kuyu azaptır, eninde sonunda oraya düşer.

Kim birinin hakkını yerse, muhakkak ki kendisi, büyük bir azabı kendine davet etmiştir.

O azap kendi vücûdundan o kişiye gelir.

Allah'ın şaşmaz adaleti insanın vücûduna gizlenmiştir.

Nahl Sûresi 90: "Allah haksızlık yapmayı, kötülük yapmayı yasaklar."

Adalet sahibi olan kişiler yâni dürüst olan kişiler bu bölümde de belirtildiği gibi "innallâhe yuhıbbul muksitîn" Allah'ın sevgisine erişmiş kişilerdir.

-10-

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

İnnemel mü'minûne ihvetun fe aslihû beyne
ehaveykum vettekûllâhe leallekum turhamûn

İnnemâ el muminune	: Sadece, ancak, mü'minler, inananlar,
İhvetun	: Kardeşler, yakın dost, arkadaş, kardeşlik üzere olan,
Fe aslihu	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma,
Beyne ehavay kum	: Kardeşlerinizin arasını,
Ve ittekû Allah	: Fenalardan sakınmak ortak koşmamak, Allah
Lealle-kum	: Umulur ki, böylece siz,
Turhamûne	: Merhamet, korunursunuz, rahmet olunursunuz,

Meâli 1: "Kardeşlik üzere olanlar ancak mü'minlerdir. Bundan sonra kardeşlerinizin arasında uzlaştırmacı olun. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın. Umulur ki siz merhamete ulaşırsınız."

Meâli 2: "Sadece mü'minler kardeşlik makamına erişmişlerdir. Onlar insanların arasında uzlaştırmacı olanlardır. Onlar Allah'a takva içindedirler. Umulur ki siz merhamet makamına erişirsiniz."

Meâli 3: "Ancak mü'minler kardeşlerinin arasını düzelterlerdir. Onlar Allah'a teslimiyet içindedirler. Umulur ki sizler rahmet içinde davranırsınız."

Burada geçen "ihvetun-ihvan" kardeş, dost, arkadaş, yakınlık anlamındadır.

İhvan, "Ah-ahî" kelimesinin çoğuludur.

Burada da belirtildiği gibi, mü'minlik makamına erişenler, tüm varlığın birbiriyle olan bağıını görürler.

Her bir varlığın da Allah'a olan bağıını görürler.

Ve tüm varlığa birlik içinde bakarlar.

Varlığın birbiriyle olan kardeşlik bağıını anlarlar.

Tüm varlık birbiriyle kardeştir.

Tüm doğa kardeşliğini gösterir.

Tüm varlık birbirine kenetlenmiş, kardeşliğini gösterir.

Her bir varlık, tek olan bir özden süzülüp geldi.

Her bir varlık, tek olanın tekliğini gösterir.

Rahîm boyutundan süzülüp gelen her bir varlık, birbiriyle ihvandır-kardeştir.

Bunu ancak mü'minlik makamına erenler görebilir.

Mü'min Allah'tan emin olmuş, iman sahibi olmuş, her varlıkta Allah'ın niteliklerine nazar eden kimsedir.

Onun için mü'min varlığa kardeş olarak bakar.

Bilir ki varlıkta olan şey kendi bedeninde vardır.

Mesela taş, toprak diyelim, bunlar insan bedeninde mineral olarak vardır.

Hayvanların, bitkilerin kendilerinde olan nitelikler insan bedeninde vardır.

Mü'min, tüm varlığın benzer özelliklerle halk edildiğine şâhit olmuştur.

Tüm varlık nitelikleri ile birbirine bağlıdır.

Bitkilerin, hayvanların, insanların “DNA”sına baktığımızda, varlığın birbirine yakınlık derecelerini anlarız.

Kâmil kimseler, tüm varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlatmaya çalışmışlardır.

Toplumda zulüm olmasın, kan dökülmesin, kötülükler olmasın mücadelesini vermişlerdir.

Kur’ân hep bu öğütlerle doludur.

“Bir kişiyi öldüren herkesi öldürmüş gibidir.” (Mâide Sûresi 32)

“Allah bir câna kıymayı yasak etti.” (İsrâ Sûresi 33)

“Bir kişiyi yaşatan, tüm insanları yaşatmış gibidir.” (Mâide Sûresi 32)

“Bölmek, öteki görmek, yargılamak, şeytanlıktır.” (Mücadele Sûresi 19)

“Müslüman kan dökmeyendir, kötülük yapamayan-
dır.” (Mâide Sûresi 3)

İşte kardeşlik makamına eren kimse, varlığa Hakk nazarıyla bakar.

Varlığa edeb içinde bakar.

Çünkü her bir varlığın ardında, varlığı tutan zât Allah’tır.

Bunu anlayan insan merhamet içinde olur.

Anlayamayan insan ise, çıkarları içinde, benliği içinde olur.

İnsanlar neden birbirine düşman olur.

Allah hakikatini anlayamayan insan, benlik içinde kalır ve düşmani tavırlar sergiler.

Bundan dolayı egonun oluşmaması için “ihvan-kardeşlik” makamı iyi anlaşılmalıdır.

Kardeşlik, nedir kardeşlik?

Hârûn kardeşi Mûsâ'ya neden "Ya ibn umme-ey anamın oğlu" dedi? (Tâ-Hâ Sûresi 94)

Bulunduğu o halde neden "kardeşim" diyemedi?

Hârûn, Mûsâ'nın öğütlerini unuttu, kavminin dediğini yaptı.

Onların puta dönmesine seslenemedi.

Mûsâ ile aynı yolda iken yâni kardeş iken, neden toplumuna bir şey diyemedi, neden Allah için mücadelede sessiz kaldı?

Mûsâ ile aynı duygu, aynı mücadele, aynı gayretten düştü mü?

Yâni kardeşlikten düştü mü?

Elbette düşmedi.

Ama Hârûn'un kavmine ses çıkarmaması, Mûsâ'nın gayretine uymadı.

Onun için Mûsâ, o durumda Hârûn'a "Ya ibn umme-ey anamın oğlu" dedi.

Yoksa Mûsâ Hârûn kardeşliği asla bitmedi.

Hakikat yolunda mücadele devam etti.

Sadece o durumda Mûsâ böyle dedi.

Ve buradan hakikat yolunda mücadele edenlere en güzel işaret sunuldu.

"Bir an bile olsa, gönlünüzü hakikatten düşürmeyin."

"İnsanlara hakikatleri üslubuyla bildirin, korkmayın, vazgeçmeyin."

Evet, Mûsâ'nın Hârûn'a seslenişi bizlere idi.

Kardeşlik makamı iyi bilinmeli idi.

Kardeşlik makamı, aynı anadan doğmak değil, aynı duygu, aynı düşünce, aynı özde, aynı gayrette buluşmaktır.

Hakikat yolunda etle tırnak olmak gibidir.

Aynı özden süzülüp geldiğini bilen, aynı yolda kenetlenen kişiler, kardeşlik makamına erişir.

Aynı anne babadan doğana da kardeş denilmiştir.

Çünkü çocuklar aynı rahîmden geliyor.

Aynı rahîmden süzülüp gelenlere kardeş denilmiştir.

Tüm varlık ta Allah'ın rahîmiyet boyutundan süzülüp geliyor.

Tüm varlık aynı rahîm olan, Allah'ın kendi özünden süzülüp geliyor.

Bunu görebilen kardeşlik makamına erişmiştir.

Aynı anne babadan doğana kardeş dense de, onlar kardeşlik makamında buluşmadığı müddetçe, kardeş olamazlar.

Onun için Hârûn, kavminin puta tapmasına ses çıkaramayıp, Mûsâ'nın mücadelesinde, onun yanında olamayıp, nasıl bir gaflet içinde olduğunu anladı ve kardeşlikten düştüğünü anladı ve mahcup oldu.

"Kardeşim" diyemedi.

"Ya ibne umme-ey anamın oğlu" dedi.

Âyette ne muhteşem bir hatırlatma yapılmış.

Anandan gelen, senin kardeşin olmayabiliyor.

Seninle hakikat yolunda kenetlenenler kardeş oluyor.

Seninle aynı duyguda, aynı mücadelede, aynı yolda buluşan kardeş oluyor.

Şimdi bakalım doğaya.

Her varlık kardeşliğini gösteriyor.

Ama insan, hakikat yolundan düşmekle düşmanlığını gösteriyor.

Her bir varlıkta olan ortak değerler, onların kardeşliğinin en güzel göstergesi değil midir?

Bir taşın, bir ağacın, bir kuşun nitelikleri birebir insan vücûdunda yok mudur?

Var elbette, bu kardeşlik göstergesi değil midir?

İşte her varlığın geldiği özü gören, her bir varlıkta ortak değerleri gören ve bunların hepsinin Allah'a bağlı olduğunu gören "ihvan-kardeşlik" makamına erişir.

Yunus Emre; "sen kendine ne sanırsan ayruğa da onu san" diye boşuna söylememiştir.

Her varlık kardeşliğini sunuyor iken, insan neden düşmanlığını sunar?

İnsan neden varlıkla olan bağını anlayamaz?

Kendi egosuna çekilerek, varlıktan kendini ayrı görür.

İşte insan, varlıkla olan bağını görebilmelidir.

Her varlıkla olan kardeşlik boyutunu görebilmelidir.

Vu bundan dolayı hiçbir varlığa ve hiçbir kimseye, düşmanlık içinde olmamalıdır.

-11-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ
أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ
أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا
تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ
وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

Yâ eyyuhellezîne âmenû lâ yeshar kavmun min kavmin
asâ en yekûnû hayren minhum ve lâ nisâun min
nisâin asâ en yekunne hayren minhunn ve lâ telmizû
enfusekum ve lâ tenâbezû bil elkâb bi'sel ismul fusûku
ba'del îmân ve men lem yetub, fe ulâike humuz zâlimûn

Yâ eyyuhâ ellezine âmenû	: Ey iman edenler, inanenlar,
Lâ yeshar	: Alay etmesin, küçük görmesin,
Kavmun min kavmi	: Kavim, kimse, topluluk, bir kavim bir kavimle
Asâ en yekûnû hayren minhum	: Belkide, olurlar, daha hayırlı, onlardan
Ve la nisâun	: Yok, kadınlar, nefsinin tanıma yolunda olanlar
Min nisaun	: Yok, kadınlar, nefsinin tanıma yolunda olanlar
Asâ en yekunne	: Belkide, olurlar

Hayren min hunne	: Daha hayırlı, onlardan
Ve lâ telmizu enfuse kum	: Ayıplamayın, kusur, ayıbını arama, birbirinizin
Ve lâ tenabezu	: Yok, çağırmak, anmak, seslenmek, birbiriniz çağırmayın
Bi el elkabi bise el ismu	: Kötü isimlerle, kötü lakaplarla, takma isim
El fusûku	: Fâsıklık, hakikatten sapmak, bölenlerden, bozucu,
Bade el îmâni	: Sonra, iman, inanç,
Ve men lem yetub	: Kim tövbe etmez, pişman olmaz, dönmez,
Fe ulâike hum el zalimune	: İşte onlar, zalimlerdir, kötü olanlardır,

Meâli 1: "Ey iman edenler! Bir topluluk bir toplulukla alay etmesin, belki de o alay edilenler daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınları alaya almasın, belki de o alaya alınanlar daha hayırlıdır. Birbirinizin ayıbını aramayın. Birbirinize kötü isimler, kötü lakaplar takıp çağırmayın. İmandan sonra hakikatlerden sapmak, bölücülük içinde olmak ne kötüdür. Yaptıkları hatalardan pişman olup dönmeyenler, işte onlar zalimlerdir."

Meâli 2: "Ey iman edenler! Bir kimse bir kimse hakkında alay etmesin. Alay ettikleriniz iyi kimseler olabilir. Nefsini bilme yolunda olanlarla da alay etmeyin, onlarda hayır yolunda olabilir. Birbirinizin eksiğini, gediğini araştırmayın. Birbirinize kötü lakaplar takmayın, kötü lakaplarla seslenmeyin. İman etme yoluna girdikten sonra fâsıklık içinde olmayın. Hatasını görmeyen, o hatadan dönmeyen, elbette zalimliğe kayacaktır."

Meâli 3: "Ey iman edenler! Kimseyi hor görmeyin. Belki hor gördüklerinizin sizden daha hayırlı olabilir. Nâs yolunda

*olanlar da birbirini hor görmesin, belki hor gördüğünüz kim-
seler hayr yolunda olabilir. Hiç kimsenin kusurunu aramayın.
Hiç kimseye kötü mahlas takmayın, kötü mahlasla çağırma-
yın. İman edenler asla bozgunculuk, bölücülük içinde olma-
sın. Kendi eksiğinizi hatanızı arayın, yoksa zalim olursunuz.”*

Burada da muhteşem edeb dolu öğütler vardır.

Bunlardan ilki “alay etme” öğüdüdür.

“Lâ yeshar-Alay etme”

Tüm âyetlerde olduğu gibi bu âyeti de cân kulağıyla
duymamız gerekir.

Duy kardeşim.

Bu âyeti de tüm ruhunda duy.

Kâlbınle duy.

Vicdanınla duy.

Ruhunla duy.

Kimseyle alay etme.

Kimseyi hor görme.

Kimseyi hiçe sayma.

Kimseyi dışlama.

Kimseye karşı böbürlenme.

Birinin eksiğini arayıp, onu alaya alma.

Birini kusurlu görüp, ondan iğrenme.

Kimsenin inancıyla ibadetiyle alay etme.

Kimsenin giysisi ile alay etme.

Kimsenin örfü, âdeti, geleneğiyle alay etme.

Kimsenin şekliyle, diliyle, mesleğiyle, yoksulluğuyla
alay etme.

Kimsenin arkasından çekiştirme, kötülüme.

Kimseye alaycı bakışlarla bakma, kimseyi horlama.

Bil ki birini alaya alman, seni kibre düşürecektir.

Bil ki birine hor bakman, seni şeytanlaştıracaktır.

Birinin kusurunu aramak, seni fitneci durumuna düşürecektir.

İnsan insanla eğlenir mi hiç?

İnsan insanı aşağılar mı hiç?

İnsan insanla alay eder mi hiç?

Neden birini küçük görürsün?

Neden biriyle alay edersin?

Sen Allah'ın kulusun da o değil mi?

Seni yaratan Allah da onu yaratan değil mi?

Şeytan, Âdem'i hor görüp, şeytan olmadı mı?

Firavun, Mûsâ'ya hor bakıp, onu alaya alıp, kendi kibrinde boğulmadı mı?

Nemrut, İbrâhim'i küçük görerek, ona tepeden bakarak, kendi başını yakmadı mı?

Nedir bir düşün, Nemrut'un burnundan giren onun ölümüne sebep olan sinek?

İnsanları ya da bir varlığı hor görmek, alaya almak, insan olana yakışır mı hiç?

Birini alaya alıp, onun kalbini incitmek kadar kötü bir şey olabilir mi?

Birinin eksikliğini arayıp, onun eksikliğiyle alay etme.

Birinin hatasını görüp, onun hatasını birine anlatıp, onu alaya alma, onu küçük görme.

Hiç unutma, sen de beşersin, her zaman hataya düşersin.

Birini alaya alarak düştüğün durumu bir düşün.

Alaya aldığın kişinin bedenini sen mi yarattın?

Onun bedenini sen mi şekillendirdin?

Ona nefes aldırıp verdiren sen misin?

Onların kalbini attıran, kanını dolaştıran sen misin?

Yaratılan her şeyi anlama içinde ol, hiçbir varlığı hor görme, alaya alma.

Ağaçlara, taşlara, kuşlara, arılara, solucanlara, farelere, sineklere her bir mahlukata muhtaçtır insan oğlu.

Onlar olmazsa insanın yaşamı olmaz.

Yaratılan her şey birbirine bağlıdır, gel bu bağın ne olduğunu anla ve her varlığa karşı saygı içinde ol.

Saffat Sûresi 12-13: "Bel acibte ve yesharûn."

12-13: "Festeftihim e hum eşeddu halkan em men halaknâ, innâ halaknâhum min tînin lâzib. Bel acibte ve yesharûn."

Meâli: "Artık onlar araştırırsınlar; halk oluştaki güç onların mı, yoksa her şeyi halk eden Bizim mi? Muhakkak ki onları bir özden, bir bütünlük içinde Biz halk ettik. Bilakis sen yaratılışı anlamada hayret içinde sin. Onlar ise alay ederler, önemsemezler."

Bakara Sûresi 212: "Dünya hayatının çıkarı için koşanlar, hakikatleri anlamak istemediler, hakikati anlamak için koşanlarla da alay ettiler."

Mütaffifin Sûresi 30: "Bi him yetegâmezûne-alaycı bakışlarla bakmak"

Gel kardeşim:

Kimseyle alay etme.

Kimseye hor bakma.

İnsanların inançlarıyla, ibadetleriyle alay etme.

İnsanların inançlarını, ibadetlerini hor görme.

Herkes kendi inandığı şekliyle Allah'a yönelir.

Kendi duygusuyla Allah'a inanır ve O'nu gönlünde hisseder.

İnanç ve ibadet, Allah ile kul arasında bir bağıdır.

Kimseyi namazlı namazsız diye ayırma, kimseye hor bakma.

Bil ki gönülleri ancak Allah bilir.

Gel kardeşim:

Baş örtülü kardeşimin baş örtüsüyle alay etme.

Başı örtüsüz kardeşimin başı açıklığıyla alay etme.

Bırak herkes inandığı gibi giyinsin.

Sen sen ol, vücûdların dışına bakma, özüne bak.

Baş örtüsüne bakayım derken, başın sahibini unutma.

Saçı görünüyor deyip, saçına bakarken saçın sahibini unutma.

Vücûdun sahibini unutma, sahibinin o vücûdda her an tecelli ettiğini unutma.

Sûretlere bakayım derken, siretlerde olan Hakk'ı görmeyi unutma.

Âlay etmek, kişiyi kibre düşürür.

İnsanların inançlarıyla, ibadetleriyle, milletleriyle, meslekleriyle alay etme hakkımız asla yoktur.

Burada geçen “nisâ” kelimesi, kadınlar, nefsini bilme yolunda olanlar, nâs yolunda olanlarda olarak da çevrilebilir.

Nisâ, nas yolunda olan demektir.

Bunu kadın olarak çevirirsek, “kadınlar birbiriyle alay etmesinler” meâli karşımıza çıkar.

Ama bu kelimeyi, nâs yolunda, kendini bilme yolunda olarak çevirirsek, hak yolunda olan talebelerde birbiriyle alay etmesinler meâli karşımıza çıkar.

Her iki meâl de kendi içinde edebî öğütler sunar.

Talebe olmak, hak yoluna intisap etmektir.

Hak yolunda talebe hakkı anlamak için bir tefekkür içinde olmalıdır.

Aynı yolda olan kardeşinin eksikliğini gediğini arama-
malıdır.

Yine bu bölümde geçen “lâ telmizû ve lâ tenâbezû”
âyetlerinden de öğütler sunulur.

“Birbirinizin eksikliğini, gediğini aramayın.”

“Birbirinize kötü mahlaslar takmayın.”

Her insan hata yapabilir, kimsenin hatasını arayıp
onunla alay etmek doğru değildir.

İnsan kendini hatasını görüp onu düzeltebilir.

Bir kişiye yardım etmek elbette önemlidir.

Ama birini küçük görmek, hatalı görmek, onun hata-
sıyla alay etmek hiç doğru değildir.

Hatasız insan olabilir mi, elbette olamaz.

İnsanoğlu beşerdir şaşar.

İnsan hataya düştüğünde hatasını görmeli ve tövbe
içinde olmalıdır.

İnsan kendi hatasını düzeltmek için, öncelikle kendine
yardımcı olmalıdır.

Başka birinin hatasında da, o kişi kendi hatasını dü-
zeltme konusunda yardım istediğinde ona da yardımcı
olmalıdır.

Kendi hatasını ve bir başkasının hatasını düzeltme ko-
nusunda yardımcı olan kimse, erdemli kimsedir.

Erdemli kimseler, insanları hatalı görüp alay etmezler.

Çünkü erdemli kimseler her zaman yapıcıdırlar, asla
yıkıcı değildirler.

Onlar toplumun ilmî ve edebî gelişmesi için yardımcı
olurlar.

Bundan dolayı onların öğütleri her zaman rahmet do-
ludur.

-12-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ
الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَّعْضُكُم بَعْضًا
أُحِبُّ أَحَدَكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْنَاهُ وَأَتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

Yâ eyyyuhellezîne âmenûctenibû kesîran minez zanni,
inne ba'daz zanni ismun ve lâ tecessesû ve lâ yagteb
ba'dukum ba'dâ e yuhıbbu ehadukum en yekule lahme
ahîhi meyten fe kerihumûh vettekullâh
innallâhe tevvâbun rahîm

Yâ eyyyuhâ ellezine amenu : Ey iman edenler, inananlar,
Ectenibû kesiren : Çekinin, kaçınmak, sakının, çok,
Min el zanni : Zandan, faraziye hipotez,
İnne bade ez zani : Muhakkak zanlardan sonra, bir
kısmı,
İsmun : Günahları, günaha düşmek,
ikiliğe düşürebilir,
Ve lâ tecessesû : Gizli yönlerini hatalarını
araştırmak,
Ve lâ yagteb : Gıybetini yapmasın, arkasından
çekiştirmesin,
Badu-kum bada : Bazınız bazınızı, birbirinizi,
E yuhıbbu ehadukum : Sizlerden biriniz, sever misiniz?
En yekule lahme : Yemek, beslenmek, et, suret,
Ahîhi meyten : Kardeş, ölü,

Fe kerihumû-hu	: İşte tiksindiniz, kötü hale geldiniz,
Ve ittekû Allah	: Fenalardan sakınmak ortak koşturmak, Allah
İnne Allah tevvâbun	: Muhakkak, Allah, tövbeleri kabul eden,
Rahîmin	: Rahimdir, varlığı özünden varedendir,

Meâli 1: Ey iman edenler! Zanlardan çok kaçın. Muhakkak ki zanların bazıları, sizleri fenalara sürükleyip günahkâr yapabilir. Bazınız bazınızın arkasından çekirtmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşturmayın. Muhakkak ki Allah, hatalarını anlayıp pişman olanların tövbelerini kabul edendir, varlığı özünden varedendir.

Meâli 2: "Ey iman edenler! Zanlara dikkat edin. Zanların bazıları sizi günaha düşürebilir. Kimsenin özelini araştırmayın. Kimse hakkında gıybet etmeyin, dedikodu yapıp çekirtmeyin. Dedikodu yapıp kötülemek ölü kardeşinin etini yemek gibidir. İşte iğrendiniz. Takva içinde olun. Muhakkak ki Allah tevabdır, rahîmdir."

Meâli 3: "Ey iman edenler! Kesin bir bilgiye dayanmadan konuşmayın. Aslı olmayan şeylere düşüp hata yapmayın. Kimsenin özel hayatını araştırmayın. Kimsenin ardından kötülemeyin. Biri hakkında dedikodu yapıp çekirtmek, ölmüş birini yemek gibidir. İşte rahatsız oldunuz. Allah'a karşı benlik içinde olmayın. Allah tövbeleri kabul edendir, doğuşların sahibidir."

Burada da muhteşem öğütler vardır.

Zanda kalma, bir şeyin aslını araştır.

Sana gelen bilginin hakikatini araştır.

Kimsenin özel hayatını kurcalama, merak da etme.

Kimseyi kötüleme çekiştirme.

Dedikodu yapma.

Kimsenin arkasından çekiştirme.

Kimse hakkında gıybet etme.

Kimsenin hatasını, gizli yönlerini araştırma.

Burada geçen "lâ yagteb-gıybet etme" uyarısı cân ku-lağıyla duyulmalıdır.

Birbiriniz hakkında gıybet etmeyiniz.

Gıybet, büyük günahlardandır.

Gıybet edende dinleyen de günaha girer.

Kâmil kimseler "gıybet edilen yerde durmayın" der.

Falanın işlediği şu günahdan beni Allah korusun demek, başkasına hor bakmak, kendini günahsız görmek de gıybettir, kibirdir.

Ama buradaki niyet, kardeşini hor görmeyip, onun düştüğü günaha kendinin de düşmemesi için dikkatli olmasının duygusu elbette güzeldir.

Hazreti Muhammed'e iki kişi gelir.

"Şurada iki kişi zina yapıyorlar" derler ve onları kö-tülerler.

Hazreti Muhammed; "gıybet zinadan daha tehlikeli-dir, zina yapan tövbe eder ve Allah onu affeder, ama gıy-bet edenin günahı affedilmez, ta ki gıybet edilen kimse tarafından affedilirse."

Bir kişide var olan bir şeyi, onu kötülemek, aşağılamak onu deşifre etmek için orada burada anlatmak gıybettir.

Eğer o şey o kimsede yoksa buna iftira denilir.

Gıybet, birilerini çekiştirmek, onları aşağılamak, ken-dini temiz görmektir.

Kur’ân’da gıybet etmek, ölü kardeşinin etini yemek gibidir denilir.

Biri hakkında gıybet etmenin, ölmüş insanın etini yemek gibi olduğu bildirilir.

Hazreti Muhammed der ki; “Miraç yolculuğumda bakırdan tırnaklarıyla yüzlerini ve göğüslerini tırmalayan kimseler gördüm.”

“Bunlar kim?” dedim. Cebrail aleyhisselam, “Gıybet ederek insanların etini yiyen, şahsiyetlerini zedeleyen kimselerdir” dedi.) (Ebu Davud)

(Kıyamette bir kimse, sevap defterinde, yapmadığı ibadetleri görür. “Bunlar seni gıybet edenlerin sevaplarıdır” denir.) (Harâiti)

(Bir cemaat içinde bulunurken, bir kimse hakkında gıybet edildiğini görürsen, o kimse için yardımcı ol. Ve cemaatı da ondan men etmeye çalış veya oradan kalk git.) (İ.Ebiddünya)

(Kardeşinin hoşlanmayacağı şeyi ona söylemek gıybettir.) (İbni Asakir)

(Bir kimsenin yanında din kardeşi gıybet edilir de, yardıma muktedirken ona yardım etmezse, Allahü teâlâ o kimseyi dünya ve ahirette rezil eder.) (İbni Ebiddünya)

(Bir kimsenin malı az, çoluk çocuğu çok, namazı güzel olursa ve müslümanları gıybet etmezse, kıyamette onunla yan yana oluruz.) (Hatib)

(Falancanın boyu kısadır) diyen birine, Hazreti Muhammed; (Bu sözün denize atılsa, denizi kokutur) buyurdu. (Tirmizi)

İşte gıybet büyük günahtır.

Bilelim ki dedikodu yapmak, arkadan çekiştirmek, ölü kardeşinin etini yemekten bile kötüdür.

Kur’ân’ın muhteşem uyarısını kâlbınle duy ve ona uy.

“Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz.”

Ölü kardeşinin etini yer misin?

Yemezsin değil mi?

Düşünmesi bile rahatsız edici değil mi?

Dedikodu edip, insanların arkasından çekiştirmek, ölü eti yemekten bile iğrenç ise, neden dedikodu ederiz?

Bu bölümde ne kadar muhteşem uyarı yapılmış.

“En yekule lahme ahîhi meyten-ölü kardeşinin etini yemek.”

İşte gıybet, dedikoku, Kur’ân’da kesinlikle yasak edilmiştir.

Eden kimseler için, ölü kardeşinin etini yemekten kötü tutulmuştur.

Çünkü bir insanı toplumda kötülemek, onu hedef göstermek, onu aşağılamak en büyük zalimlikler.

Her insanın toplumda kişisel hakları vardır.

Bunu kimsenin suistimal etme hakkı yoktur.

Hazreti Muhammed’e biri gelir.

Hazreti Muhammed ona süt ikram eder.

O da der ki: “Orucum ya Muhammed.”

Hazreti Muhammed: “Buyur süt iç.”

Kişi yine der: “Orucum ya Muhammed.”

Hazreti Muhammed: “Hayır oruç değilsin, buyur süt iç.”

O kişi ısrar eder: “Orucum ya Muhammed, sabahtan beri bir şey yiyip içmedim.”

Hazreti Muhammed: “Az önce et yedin.”

O kişi der: “Yemedim ya Muhammed.”

Hazreti Muhammed: “Az önce dedikodu yapmadın mı? Dedikodu yapıp, çekiştirmek ölü kardeşinin etini yemek gibidir, onun için sen oruçlu değilsin.”

Hazreti Muhammed: “Gıybet, birinizin, kardeşini hoşlanmayacağı şeyle anmasıdır!” diye açıklamasından sonra, orada bulunan bir adam: “ya benim söylediğim onda varsa, bu da mı gıybettir?” dedi.

Hazreti Muhammed şöyle cevap verdi: “Eğer söylediğin onda varsa gıybetini yapmış oldun. Eğer söylediğin onda yoksa bir de bühtanda (iftirada) bulundun demektir.” (Müslim, Birr 70)

Gıybet yâni dedikodu yapıp çekiştirmek, ne kadar büyük bir günah ki, ölü kardeşin etini yemekten bile kötü tutulmuştur.

Gıybet, toplumda bozgunculuk çıkartan bir davranıştır.

Gıybet arkadan çekiştirmektir

Alay etmektir.

Dedikodu etmektir.

Humeze Sûresi:

- “Arkadan çekiştiren, alay eden, dedikodu edenlerin vah o hâllerine.”

- “Arkadan çekiştiren, alay eden, dedikodu edenler Allah’ın rahmetinden uzaklaşmışlardır.”

Her insan hata yapabilir, insan kendi hatasını düzeltme hakkına sahiptir.

İnsanın bu hakkı varken, onu kötülemek, arkadan çekiştirmek, toplumda ona küçük düşürmek, onu hedef göstermek, kibirli kimselerin davranışdır.

Yine bu bölümde geçen “lâ tecessüs-casusluk yapma” âyeti de cân kulağıyla duyulmalıdır.

Kur’ân muhteşem bildirir.

Kimsenin özelini araştırma.

İnsanların özel hayatını kurcalama.

İnsanlarda hata arama.

Kimsenin hatasını arayıp, casusluk yapma.

Kimseyi çekiştirip, gıybet etme.

Kimsenin ikili ilişkilerine karışma.

İnsanların arasındaki ilişkiye saygı duy.

Onların ilişkisini onlara bırak.

Birilerini toplumda, küçük düşürecek her sözden uzak dur.

Birilerini hedef gösterecek her sözden uzak dur.

İnsanların sevgi ilişkisine saygılı ol.

Kimseyi aşağılama.

Birileri kirli de, sen mi temizsin?

Birileri kusurlu da sen mi kusursuzsun?

Birileri cahil de, sen mi bilen sin?

Kur'ân'ı cân kulağıyla duy.

Ve onu hayatına uygula.

Toplumda kimseyi aşağılama.

Hor görücü sözler etme.

Kişiyi incitici sözler etme.

Kâlb kırma.

Kendini günahsız sayıp, başkasını günahkâr sayma.

Kendini hayırlı görüp, başkasını hayırsız görme

Şeytan iblis oldu, sonra şeytan oldu.

İblis kendini hayırlı gördü, Âdem'i hayırsız gördü.

İblis "ene hayrun min hu-ben ondan hayırlıyım" dedi.

Ve hor baktı, hor gördü.

Aşağıladı, küçük gördü.

İşte bu onu şeytanlaştırdı.

Gel benlik içinde kalma.

Her varlıkta Hakk'a nazar et.

Kimseyi aşağılama.

Kimseyi toplumda çekiştirme.

Kimseyi yargılama.

Başkasını günahkâr görüp, kendini günahsız görme.

Kendini günahsız görmek, ne büyük bir kibirdir.

İnsan kendi noksanını aramalıdır.

İnsan kendini muhasebe etmelidir.

İnsan başkasına asla hor bakmamalıdır.

İnsan kimsenin dedikodusunu yapmamalıdır.

Tüm bunlar Kur'an öğütleridir.

Bunları cân kulağıyla duymalıdır.

Bunları hayatına geçirmelidir.

Edeb üzere yaşamalıdır.

İnsan hatalarını görebilmelidir.

Bu bölümde belirtildiği gibi Allah'ın tevval esmasına sığınmalıdır.

Burada belirtildiği gibi kişi, yaptığı hatalara karşı tövbe içinde olmalıdır.

Kişi günahlarını görmeli ve hatalarına geri dönmemelidir.

İnsan Allah'a karşı ve kullarına karşı düştüğü hatalarını görebilmelidir.

Kişi, Allah'a karşı benlik içindeyse tövbe etmeli ve Allah'tan özür dilememelidir.

Kişi, kullara karşı hata içindeyse, kullardan özür dilemeli, kul hakkına girmemelidir.

Özür makamı ulvi bir makamdır.

Özür dileyen kimse özü gören kimsedir.

Özür dileyen kimse, tevâzûlu kimsedir.

Birine karşı hata mı yaptın? Özür dile.

Birinin hakkına mı girdin? Özür dile.

Birinin kâlbini mi kırdın? Özür dile.

Birinin gıybetini mi yaptın? Özür dile.

Birini orada burada kötüledin mi? Özür dile.

Birinin gıybetini mi yaptın? Özür dile.

Birini aldattın mı? Özür dile.

Kul hakkına mı girdin? Özür dile.

Birinin dedikodusunu yapıp, çekiştirdin mi? Özür dile

“Azzerû-özür dilemek” (A'râf Sûresi 157)

Benlik içinde mi oldun, kibir içinde mi oldun?

Gel Allah'tan özür dile.

Allah'a karşı özür; O'na karşı ortak koşmaktan pişmanlık duymaktır, tövbe etmektir.

Allah'a karşı özür, O'na şahit olamamaktan pişmanlık duymaktır, tövbe etmektir.

Allah'a karşı özür; O'nun ulvîyetinin yanında “ben de varım” gafletinden dönmektir.

Allah'a karşı özür; kibre düşmekten pişmanlık duymaktır.

Allah'a karşı özür; O'nun var ettiği varlığa zarar vermekten pişmanlık duymaktır.

Allah'a karşı özür; varlıkta O'nu görmemekten dönmektir.

Yâni Allah'tan aff dilemektir, tövbe etmektir.

İşte Allah’a karşı özür; Allah’ım Seni bilemedim, her yerde olan Seni göremedim, Sana kendimde ve varlıkta şâhit olamadım, beni affet duygusudur.

“Özür” kelimesi bile ne kadar muhteşem bir kelimedir.

Kelime “Öz” kelimesinden gelir.

Senin Öz’ün de benim Öz’üm de aynı Öz.

O Öz, Allah’ın Öz’ü.

Hepimizin Öz’ü Allah’tır.

Her şeyin özü Allah’tır.

İnsan varlığa baktığı zaman dışını değil, özünü göremek bakmalıdır.

Özü göremeyen her zaman özür dilemelidir.

Özür dilerim demek; “senin Öz’ün olan Allah’ı göremedim” affet beni demektir.

“Senin tenini tutan Allah’tır” şuurundan koptum, affet beni demektir.

Hangi varlığa bakarsak bakalım, o varlığın özünü göremediğimizde, o varlıktan özür dilemeliyiz.

Özür dilemek, karşıdaki kişinin Öz’ünden aff istemektir.

Allah’a karşı özür dilemek, her yerde tecelli eden Allah’a şâhit olmaktan geçer.

Allah’a karşı özür dilemek, ben de varım gafletinden kurtulmaktan geçer.

Allah’a karşı özür, O’na ortak koşmaktan dönmektir.

Özür dilemek, pişmanlığın sonucunda yaptığı hayatı tamir etme gayretidir.

Özür dilemek, yaptığı hatanın farkına varmaktır.

Özür dilemek; yaptığı davranışlarının, eylemlerinin, söylemlerinin dürüstçe olmadığını görebilmek ve yaptığı hatalardan pişmanlık duymaktır.

Özür dileyebilmek, erdemlilik yolunda olan insanların davranışdır.

Erdemli insanlar, özür dileme durumuna düşmemeye gayret gösterirler.

Çünkü onlar, böyle bir durumun meydana gelmesine izin vermezler.

Zalim kimseler özür dilemezler.

Çünkü onlar kendi yaptıklarını doğru sanırlar.

Her insan hata yapabilir.

Önemli olan bunu görebilmektir.

Ve önemli olan yaptığı hatadan dönebilmektir.

Gaflette olan insan her zaman hata yapabilir.

Kâmil insan ise neyin hata olduğunu bilir ve onu yapmaz.

Özür dilemek, kişinin doğru olana yönelme isteğidir.

Özür dilemek, kişinin karşı tarafa saygılı davranma isteğidir.

Özür dileme duygusu olanlar mü'min olanlardır.

Onlar Allah'a iman edenlerdir.

A'râf Sûresi 157: "Fe ellezîne âmenû bihî ve azzerû hu."

Meâli: "İman eden kimseler, yaptıkları hatalara karşı özür dileme içinde olurlar."

İman, inanıyorum demek değildir.

İman her varlığın ÖZ'ünün Allah olduğunu görebilmektir.

Öz, özür birbirine bağlı kelimelerdir.

İman, emin olmaktır.

Her varlıkta Allah'ın olduğundan emin olmaktır.

Şah damarından yakın olan Allah'ı kendinde bulmaktır.

İman sahipleri özür dilerler.

Bir an da olsa gaflete düşen, karşısındakinin özünü görmekten uzaklaşan, düştüğü gafleti anlar ve özür diler.

Özür dilemek, birine gösterilen saygıdır.

Birine gösterilen saygı, Allah'a gösterilen saygıdır.

İnsan hata yapar, hata yaptığı kişiye karşı özür dileme içinde olur.

Yâni tövbe etme içinde olur.

Allah'ın tevvab esmasına sığınır.

Kâmil insanlar özür dileme durumuna genelde düşmezler.

Onlar birine karşı hata yapmamaya dikkat ederler.

Özür dileyen kişi, mutlaka kendini muhasebe eden kişidir.

Kendini muhasebe eden kişi, hatalarını git gide azaltır.

Neyin doğru neyin doğru olmadığını bilir.

Ve Kâmil insan yolunda adım adım ilerler.

Erdemli insan, özür dileyecek bir duruma kapı açmama gayret eder.

Kimseyi kırmamaya gayret eder.

Kâmil insanlar erdemli insanlardır.

Onlar her varlığa saygı ve sevgi içinde yaklaşırlar.

İşte bu sevgi ve saygı, küçük yaşta çocuğa, ailesi tarafından öğretilmedir.

Çocuğa küçükken özür dileme öğretilmelidir.

Öğretilmelidir ki günü geldiğinde karşısındaki kim-seden ya da varlıkta ya da Allah'tan özür dilesin ve özür dileyecek şey yapmamaya gayret göstere.

Ve erdemlilik makamına erişsin.

Her varlık değerlidir.

Her varlık Allah'ın değerlerini taşır.

Hiçbir varlığa hor bakmamalıyız.

Varlığın Öz'ünün Allah olduğunu görebilmeliyiz.

Erdemli insan her değere saygı gösterir.

Huzurlu toplumun temeli, birbirine saygı ve sevgi içinde davranmakla oluşur.

Huzurlu toplumun göstergesi, karşılıklı saygı ve sevgidir.

Özür dileyebilmek, tenezüllü, tevâzûlu kimselerin davranışdır.

Özür dileyebilmek; beşer olmanın, şaşar olmanın, aciz olmanın duygusunun göstergesidir.

Özür dileyen insanlar; saygının, sevginin, dürüstlüğü, samimiyetin nasıl olacağını gösterir.

Özür dilemek, kişiyi alçaltmaz, tam tersi onu erdemli kılar.

Her insan hata yapabilir.

Kişi hatasını görmeli ve özür dilemelidir.

Özür dilemek, "ben hata yaptım" duygusunu hissedebilmektir.

Özür dilemek tövbe etmektir.

İşte bu bölümde geçen "innallâhe tevvâbun rahîm" Allah tevvabdır âyeti hiç unutulmamalıdır.

Allah tövbeleri, özürleri kabul edendir.

Rahîmdir, yâni gönüllerde yeni bir doğuşun duygusunu verendir.

Tövbe eden, özür dileyen ve bir daha kul hakkına girmeyenin gönlüne, annesinden yeniden doğmuş duygusu hissi verilir.

İşte bu bölümdeki "tevvabû rahîm" âyetinde bu işaret edilir.

İnsan yaptığı hatalara karşı samimi tövbe etmelidir.

Buna "nasûh tövbesi" denilir.

Tahrîm Sûresi 8: “Tövbeten nasûhâ-içten samimi tövbe edin.”

Evet, nedir tövbe?

Nedir nasûh tövbesi?

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah’a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, gıybeti, kibri, bilmişliği, kâlb kırmayı, dedikoduyu çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hâsetliği, fesâtlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Yaptığı hataya tövbe edip, o hataya tekrar dönüp, tekrar tövbe edip tekrar hataya dönüp tekrar tövbe edilmesi tövbe değildir.

Günah; hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe; hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe; yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı kötülükten pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yâni insan olmanın kapısını açar.

Tövbe de kul hakkı vardır.

Kişi, Allah’ın bir kulunun hakkını yediğinde zalim durumuna düşer.

Zalim kişi kendi cehennemini hazırlamıştır.

Ve yaptığı zulmün muhakkak ki karşılığını alacaktır.

Tövbe “توب، ب”: Günahlardan dönmeye söz vermek, dönmek, vazgeçmek, terk etmek, pişmanlık duymak gibi anlamlara gelir

Nasuh” نَصُوحُ”; hâlis, temiz, nasihat, bozulmayan, kirlenmeyen, nesh etmek, hükümsüz bırakmak, iptal etmek, kaldırmak, o halden vazgeçmek, gibi anlamlara gelir.

Nasûh tövbesi; yaptığı hataya bir daha dönmek üzere Allah’a söz vermek ve bir daha o hataya dönmemektir.

İşte insan tövbeyi, özür dilemeyi iyi bilmelidir.

Öncelikle Allah’tan özür dilemek nedir bilmelidir.

“Allah’ım! bende ve varlıkta fâil olan Sen’mişsin, gafletle ben işlerim dedim, tövbe ediyorum, özür diliyorum, beni affet ya Rabbim!”

“Allah’ım! bende ve varlıkta mevsûf-sıfatların sahibi olan Sen’mişsin, gafletle Sana ait olan sıfatları kendime nispet ettim, tövbe ediyorum, özür dilerim, beni affet ya Rabbim!”

“Allah’ım! benim ve her bir varlığın bedenini tutan Zât Sen’mişsin, gafletle Sana ait olan vücûda benim dedim, tövbe ediyorum, özür dilerim, beni affet ya Rabbim?”

Kuldan özür dilemek nedir bilelim.

Kimseyi kırmayalım, aldatmayalım, hor görmeyelim.

Kimseye zalimlik etmeyelim, haksızlık etmeyelim.

Yaptığımız hataları fark edelim.

Lâ yeshar; kimseyle alay etmeyelim, kimseyi hor görmeyelim.

Lâ telmizu; kimsenin kusurunu, ayıbını, hatasını aramayalım.

Lâ tenabûzu; kimseye kötü bakmayalım, kötü mahlaslar takmayalım, alay edici olarak davranmayalım.

Lâ fâsık; fâsıklık içinde olmayalım, bozgunculuk yapmayalım, ara bozmayalım.

Lâ zâlim; zalim olmayalım, kimseye kötülük yapmayalım, hiçbir varlığa kötülük yapmayalım.

Lâ tececcüs; kimsenin özel hayatını kurcalamayalım, kimsenin duygularıyla alay etmeyelim, iki kişinin ilişkisine karışmayalım, onları kötülemeyelim.

Lâ yagteb; kimseye gıybet etmeyelim.

Kişiler hakkında olumsuz konuşmayalım.

Toplumda kimseyi küçük düşürecek şeyler söylemeyelim.

Hasetlik içinde olmayalım.

Fesatlık içinde olmayalım.

Kimsenin ardından konuşmayalım, kimseyi kötülemeyelim.

Düştüğümüz hataları anlayalım, tövbe içinde olalım, özür dileme içinde olalım.

Hepimizin Öz'ü Allah'tır bilelim.

Özür dilemekten çekinmeyelim.

Bilelim ki özür dilemek, hepimizin Öz'ü olan Allah'a karşı eğilmektir, O'ndan aff dilemektir.

Hepimizin, her şeyin Öz'ü Allah'tır.

Kuldan özür dileyen Allah'tan özür dilemiştir.

Çünkü Allah kulunda gizlidir.

Özür, tövbe; "Allah'ım karşımdaki kimsede Seni göremedim beni affet" diyebilmektir.

-13-

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنْثَى
وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Yâ eyyuhên nâsu innâ halaknâkum min zekerin ve
unsâ ve cealnâkum şuûben ve kabâile li teârefû inne
ekremekum indallâhi etkâkum, innallâhe alîmun habîr

Yâ eyyuhâ en nâsu	: Ey insanlar,
İnnâ halaknâ kum	: Biz, yarattık, halk ettik, siz,
Min zekerin ve unsâ	: Bir erkek ve bir kadın,
Ve cealnâ-kum	: Sizi kıldık, yaptık, çoğalttık,
Şuûben	: Şube, neseb, halk, sınıflar, aynı soya mensup topluluk,
Ve kabâile	: Kabileler, topluluklar,
Li teârefû	: Tanımanız için, arif olmanız için,
İnne ekreme kum	: Muhakkak ki, yardımcı olmak, eli açık olmak, erdemli,
İnde Allâh etka kum	: İndinde, ona ait, Allah, takva sahibi, fenalardan sakınan,
İnne Allâh	: Muhakkak ki Allah
Alîmun	: İlmin sahibi,
Habîrun	: Tüm varlıktan bildiren, bilgiyi sunan, haber veren,

Meâli 1: "Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık,

birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için. Muhakkak ki sizden erdemli olan kimse, Allah'a ait olan hakikatleri bilen, fenalara düşmekten sakınandır. Muhakkak ki Allah, ilmiyle varedendir, tüm varlıktan hakikatlerini bildirendir."

Meâli 2: "Ey insanlar! Sizi, bir anne bir babadan dünyaya getirdik. Topluluklar halinde çoğalttık. Birbirinizi tanımanız ve birbirinize yardım etmeniz için. Siz ikram etme içinde olun. Allah karşı takva içinde olun. İlmin sahibi olanın Allah olduğunu ve her yerden hakikatleri sunduğunu bilin."

Meâli 3: "Ey insanlar! Sizi bir kadın ve bir erkekten halk ettik. Kabileler halinde çoğalttık. Birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için. Siz her zaman paylaşma içinde olun. Allah karşı benlik içinde olmayın. Muhakkak ki Allah alîmdir, habîrdir."

Bu bölümde de muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, insan nasıl halk olduğunu ve niçin halk olduğunu düşünmelidir.

İnsan kendinin ve varlığın halk oluşunu düşünmelidir.

İnsan kendi yaratılışına ârif-teârefû olmalıdır.

Nasıl halk olduğunu düşünmelidir.

Nasıl bir varlık olduğunu anlamaya çalışmalıdır.

Nasıl bedenlendiğini ilmi olarak tefekkür etmelidir.

Kendi vücûd şehrinde ne hakikatler var, anlamalıdır.

Allah hakikatini kendinde bulmalıdır.

İnsanın kendi vücûd şehrinde nice makamlar vardır.

O makamlarda nice sırlar vardır.

İnsan bilmelidir ki tüm makamlar, tüm sırlar, hep kendi vücûd şehrinde.

Nice resûl nice nebî hakikati kendi vücûd şehrinde.

İnsanın vücûdu mânâ şehridir.

O şehirde Hakk'ın kendisi vardır.

Hakk'a ait nice boyutlar vardır.

İnsan kendini tanımalı, çevresini tanımalı, toplulukları tanımalıdır.

İnsanın bu âleme gelme sırrı ne olabilir?

Niçin yaratıldığını düşünmelidir?

Görevi ne düşünmelidir?

Akıp giden bir âlemdesin.

Gün gün gitmekteisin.

Hayat gemisinde...

Bir deryaya akmaktasın.

Doğumdan ölüme...

Bir hayat yolundasın...

Gelen mutlak gidiyor.

Sende bir gün gideceksin.

Peki, nereye bu yolculuk?

Düşündün mü hiç?

Bu akış nereye idrak ettin mi?

Hayat yolculuğunu düşündün mü?

Nehirler denize akmakta.

Denize varıp karışmakta.

Peki, sen nereye akmaktasın?

Hayat yolunda nereye gitmekteisin?

Ölüm nedir?

Ölüm sonrası nedir?

Nasıl ağaç tohuma akıyorsa...

Tohum yeni bir var oluşa hazırlanıyorsa...

Bu âlem de bir tohuma akıyor.

Bu âlem yeni bir âleme hazırlanıyor.

Düşün bunları.

Boş değil bu âlem.
Her nefesin kıymetini bil.
Her anın kıymetini bil.
Kendine değer ver.
Çünkü sen değerlisin.
Çünkü sen...
Hakk'ın değerlerini taşıyorsun.
Yaşamın sırrına eriş.
Yaşamın akışına eriş.
Yaratılış gayeni anla.
Niçin yaratıldığını düşün.
Göz görmek için yaratıldı.
Kulaklar duymak için yaratıldı.
Ayaklar yürümek için yaratıldı.
Her organ bir görevle yaratıldı.
Peki, senin görevin ne?
Sen niçin yaratıldın?
Varoluşu düşün?
Niçin bu âleme geldiğini düşün?
Varlığın yaratılışını düşün.
Bitkilere bak, onları tanımaya çalış.
Hayvanlara bak onları tanımaya çalış.
Her bir varlığın görevini düşün.
Hayat yolundaki akışı düşün.
Tefekkür içinde ol.
Gayret içinde ol.
Kabiliyetini anla.
Bu hayattan bir gün gideceksin.

Gidiş nereye düşün.

Sonrasını düşün.

Zümer Sûresi 42: “Li kavmin yetefekkerûn.”

Meâli: “Tefekkür içinde olan kimselerden ol.”

Bu bölümde belirtildiği gibi “li teârefû” kendine ve varlığa ârif ol.

İnsan bir anne babadan dünyaya geldi.

“Kabâile” kabileler halinde çoğaldı.

Ve dünyanın her yerine dağıldı.

Farklı farklı milletler oluştu.

Farklı farklı inançlar oluştu.

İnancına göre ibadetler yaptı, ibadethaneler yaptı.

Artık insan tanımaya çalışmalı idi.

“Ve cealnâkum şuûben ve kabâile li teârefû” topluluklar birbirini anlamaya çalışmalıydı.

Birbirinin kültürünü, adetlerini, geleneklerini, inançlarını anlamaya çalışmalıydı.

Birbirini hor görmeden, dışlamadan, yargılamadan...

Birbirini kâfir ilan etmeden, zındık ilan etmeden...

Birbirini tanımaya çalışmalıydı.

Birbirine “ekremekum” yardım ederek, ikram ederek, paylaşarak davranmalıydı.

Peki, Kur’ân bunları bildirirken, insan bunları uyguladı mı?

Hayır, insanoğlu bölündü, ayrıştı, yargıladı, kendi inancını, milletini, ibadetini üstün gördü.

Kendi gibi olmayanı küçük gördü, cehennemlik gördü.

Kendi çıkarı için, kan döktü, cana kıydı, zalim oldu.

Birbirine zulüm etti, beldeler bastı, evleri yaktı yıktı, tecavüzler etti.

Kendi milletini üstün gördü, başka milletleri yok etmeye çalıştı.

Oysa Kur'ân'da "birbirinizi tanıyın, yardım edin" diye bildirilmişti.

Kan dökmeyin diye bildirilmişti

Bakara Sûresi 84: "Lâ tesfikûne dimâekum-kan dökmeyin."

Bir cana kıymayın diye bildirilmişti.

En'âm Sûresi 151: "Lâ taktulûn nefselletî harremallâhu-bir cana kıymayın ki onu Allah yasakladı."

Fitnelik yapmayın diye bildirilmişti.

Bakara Sûresi 191: "El fitnetu eşeddu minel katli-fitne öldürmekten daha tehlikelidir."

Ama bunları duymadı.

Kendi çıkarı için yaktı, yıktı.

İlle de benim inancım, benim dinim yüce, diğerleri bâtıl dedi.

İnsan zalim olmamalıdır.

Kimseye zulüm etmemelidir.

Zalim olan kimse kan döken kimsedir

Kur'ân'da bildirildi:

Kan dökmeyin.

Bir cana kıymayın.

Fitnelik yapmayın.

Fâsıklık, bozgunculuk, arabozculuk yapmayın.

Dedikodu, çekiştirme yapmayın.

Alay etmeyin, hor bakmayın, küçük görmeyin.

Kur'ân'da nice edebî öğütler sunuldu.

Ama insanoğlu bunu can kulağıyla duymadı.

İnsanoğlu bunu yaşamına geçirmedi.

İnsanoğlu tam tersini yaptı.

Kan döktü, cana kıydı, fitnelik içinde oldu, fâsıklık içinde oldu.

Dedikodu yaptı, çekiştirdi, hor baktı, küçümsedi.

İnsanoğlu zalimlik yaptı.

İnsanoğlu bu kadar zulmün içindeyken kendini iman sahibi saydı.

Allah'a iman ettiğini sandı.

Allah'a ibadet ettiğini sandı.

Oysa ibadet zalim olmamaktır.

Oysa ibadet Salih kimse olmaktır.

Oysa ibadet Allah'ı tanımak ona kul olmaktır.

Ama insanoğlu Allah'ı tanımadı, zannına göre var ettiği Allah'a inandı, ona kulluk etti.

Zannına göre inandığı Allah ile kendisi gibi olmayana saldırdı, onu küçümsedi, onun kanını döktü, onu cehen-nemlik gördü ve bunu inancının gereği saydı.

Kan neydi?

Kan, cân idi.

Kan, yaşam idi, yaşamın sahibi idi.

Kan, hayat, hayatın sahibi idi.

Kan, diri olanın işareti idi.

Kan dökmek neydi?

Cânı, yaşamın sahibini, diri olanı, hayy sahibini yok saymak idi, görmezden gelmek idi.

Bir dedikodu bile kan dökmek idi.

Fitnelik, kan dökmek idi.

Hor görmek, kan dökmek idi.

Hor bakmak, kan dökmek idi.

Kan dökmek zulüm idi.

Kan dökmek cana kıymak idi.

Kan dökmek Allah'a baş kaldırmak idi.

Kur'ân'da fitnelik kan dökmekten daha tehlikeli olarak bildirilmiş.

Hangimiz fitnelik içinde olmadık ki?

Fitnelik nedir bilebildik mi?

Neden Kur'ân'da fitnelik bu kadar tehlikeli olarak bildirilmiş?

Çünkü fitnelik, kan dökmenin, kötülüğün, bozgunculüğün, yozlaşmanın, Allah'tan uzaklaşmanın kaynağıdır.

Fitnelik, gerçek olanın, ekber olanın Allah olduğunu anlamamak, kendine yücelik nispet etmektir.

Fitnelik, insanların arasını açmak için söylenen her sözdür.

Fitnelik, ayrımcılık ifade eden her sözdür.

Fitnelik, kargaşa çıkarmak için söylenen her sözdür.

Fitnelik, hor bakmaktır, birini küçük görmektir, kendini büyük görmektir.

Fitnelik, insanların ayıbını aramaktır, insanlarla alay etmektir.

Fitnelik, insanların inancını ibadetini hor görmek, kendi inancını ibadetini makbul saymaktır.

Fitnelik, Allah'ı unutmak dünyaya meyletmektir.

Fitnelik, insanları hurafelere, yalanlara boğmaktır.

Fitnelik, insanların hakkına girmektir.

Fitnelik yapan kişi, yaptığı dedikodularla, birilerini hedef gösteren, onlara zulüm edilmesinin önünü açan kişidir.

Fitnelik kan dökücü olmaktır.

Fitnelik zalim olmaktadır.

Hangimiz fitnelik gafletine düşmedi?

Hangimiz dedikodu yapmadı?

Hangimiz hor bakmadı, küçük görmedi?

Hangimiz alay etmedi, alaycı bakmadı?

Hangimiz kan dökücü olmadı?

Fitnelik bir toplumun:

İlimden, adaletten, haktan, hukuktan uzaklaşmasına...

Dedikodu, çekiştirme hastalığının artmasına...

Hor bakma, küçük görme, görmezden gelme duygularının artmasına...

Şefkatin, saygının, sevginin yok olmasına...

Merhametin, yardımın, koruyuculuğunun azalmasına...

Benliğin, gururun, kibrin artmasına yol açan bir hastalıktır.

Onun için Kur'ân'da fitneliğin tehlikesi belirtilir.

Evet, Kur'ân'da kan dökmeyin, fitnelik içinde olmayın diye bildirildi.

Bunu cân kulağıyla duyabildik mi?

Bunu hayatımıza geçirebildik mi?

Kan dökmek zalim olmaktır.

Kan dökmek karşımdaki kişide hayy olanı diri olanı görmemektir.

Kan dökmek, bedenleri tutan Zâtı yok saymaktır.

Kan dökmek, Allah'ı inkâr etmektir.

Kan dökmek, Allah'a baş kaldırmak, O'na asi olmak, O'na savaş açmaktır.

İnsan Kur'ân'ı can kulağıyla duymalıdır.

Kan dökmemelidir.

Fitnelik, fâsıklık, fesatlık, hasetlik içinde olmamalıdır.

Kimsenin ardından dedikodu edip çekiştirmemelidir.

Yaratılan hiçbir varlığı küçük görmemelidir.

Yaratılan her varlıkta Hakk'ı görmelidir.

Kimseyle alay etmemeli, kimseye hor bakmamalı, kimseyi küçümsememelidir.

Bedenlerin zâtını bedenlerde görmelidir.

Allah hakikatine ermeli, Allah'a teslimiyet içinde yaşamalıdır.

Kimseye haksızlık etmemeli, kimseye zulüm etmemelidir.

Hiçbir canlıya zulüm etmemelidir.

Kan dökmenin, bir varlığa zarar verme olduğunu anlamalıdır.

İnsan bu duygusunu terbiye etmelidir.

Bu bölümde bildirildiği gibi, birbirini tanımaya ve birbirine yardım etmeye çalışmalıdır.

İnsan çevresine bakmalı, öncelikle varlığın kendine nasıl yardımcı olduğunu görebilmelidir.

Hava olmasa nefes alabilir mi?

Su olmasa susuzluğu giderilebilir mi?

Toprak olmasa yiyeceği besinler olabilir mi?

Güneş olmasa, yaşam olabilir mi?

Aldığın nefesi bir düşün!

Hava, senin nefes alman için sana yardım ediyor.

Ağaçlar sana oksijen sunuyor.

Ağaçlar sana meyve sunuyor, bitkiler senin için gıda sunuyor.

Su, senin bedeninin dörtte üçünü oluşturuyor.

Su, senin yaşamın için sana akıyor.

Gökten yağan yağmur, toprak için rahmet oluyor, toprak sana çeşit çeşit gıda sunuyor.

Güneşe bak, ışıyla sana yaşam sunuyor.

Aya bak, yıldızlara bak, hepsi beden için ne etkiler sunuyor.

Yaşadığın Dünyayı düşün, seni besliyor, büyütüyor, sana analık yapıyor, sana babalık yapıyor.

Hayvanları düşün, sana nice hizmetler ediyorlar.

Çiçekleri düşün, renk renk çiçekleriyle sana nice güzellikler, ilaçlar, sunuyor.

Arıyı düşün, çiçek çiçek dolaşarak meyvenin oluşumunda, bal yapmasında sana nice yardım ediyor.

Başını kaldır şöyle doğaya bir bak, her şey sana yardım ediyor.

Şimdi düşün, hava, toprak, su, ateş sana yardım ediyorken...

Doğa, sana yardım ediyorken...

Güneş, Ay, yıldızlar sana yardım ediyorken...

Sen çevren için, insanlar için ne yapıyorsun?

İnsanlara iyilikler için mi yardım ediyorsun, kötülükler için mi yardım ediyorsun?

Allah bizleri, birbirimize yardım edelim diye halk etti.

Birbirinize ikramda bulunun “inne ekremekum” diye bildirdi.

“Asla kötülükler için yardımlaşmayın” diye bildirdi.

“Yardıminız iyilikler için olmalı” diye bildirdi.

Mâide Sûresi 2: “İyilikler üzere yardımlaşın, asla kötülükler üzere yardımlaşmayın”

Şimdi düşünelim!

Birbirimize yardım ediyor muyuz?

Ediyorsak, iyilik için mi, kötülük için mi?

Bir dedikoduya ortak olmak, nasıl bir yardımdır?

Biri hakkında gıybet etmek, çevremizde olan insanlara nasıl bir yardımdır?

Gıybet, dedikodu, kötülüğün yayılmasına yardımcı olmaktadır.

Bir kimsenin inancını aşağılamak, onu hor görmek, onu kâfir ilan etmek, fitneliğin yayılmasına yardımcı olmaktadır.

Yardım, iyiliklere kapı açmalıdır.

Gönlü temiz olanlar, iman sahibi olanlar, iyilikler üzere yardımlaşırlar.

Kötülükler üzere yardımlaşanlar, iman sahibi değildirler, onlar sadece kendi çıkarları için yaşarlar.

Hazreti Muhammed; “komşun aç iken tok yatma, birbirinize yardım edin” diyerek, yardımın önemini bildirmiştir.

İhtiyacı, sıkıntısı, karamsarlığı, umutsuzluğu olan bir insana, hiçbir şey beklemeden yardım etmek, Allah’ın rızasına uymaktır.

Kâmil insanlar, “kula yardım etmek Allah’a yardım etmektir” diye bildirmişlerdir.

Şu kıssa bunun için önemlidir.

Yâ Mûsâ!

“Hasta idim geldin mi?”

“Aç idim doyurdun mu?”

“Çaresizdim yardım ettin mi?”

“Takatsız idim elimden tutun mu?”

Yâ Rabbi!

“Sen hasta olur musun?”

“Sen aç olur musun?”

“Sen çaresiz olur musun?”

“Sen takatsız kalır mısın?”

Yâ Mûsâ!

“Bir kulum hasta ise ben hastayımdır.”

“Sen ona yardım edersen, Bana yardım etmiş olursun.”

“Bir kulum aç ise, ben açımdır.”

“Onu doyurmakla beni doyurmuş olursun.”

“Çaresiz bir kuluma yardım edersen, bana yardım etmiş olursun.”

“Takatsız bir kulumun elinden tutarsan, benim elimden tutmuş olursun.”

İşte buradan anlıyoruz ki ihtiyacı olan birine, iyilik üzere, hayr üzere yardım etmek Allah’a yardım etmektir.

Bir kimseye yardım edene, elbette Allah’ta ona yardım eder.

Hacc Sûresi 40: “Elbette Allah, bir kimseye yardım edene, yardım eder.”

Yardım etmek, insan olmaktır.

“Nas” makamına erenler, insan olurlar.

İnsan olanlar, “Nasr” makamına ererler.

Kur’ân’da başlı başına “Nasr-yardım etmek” sûresi vardır.

Nasr makamına erenler, yardım etmenin ulviyetine ererler.

İnsan niçin yaratıldığını bilmelidir.

İnsanlar birbirine yardım etmeli, birbirlerinin sıkıntılarını çözmelidir.

İnsan olarak yaratılmanın hikmeti budur.

Hucurât Sûresi 13. âyet bunun için sunulmuştur; “bir-birinize yardım etmeniz için sizi halk ettim.”

Sıkıntılar içinde olan insanlar her zaman vardır.

Karnı aç olanlar, işsiz olanlar, umutsuz olanlar her zaman olacaktır.

Hasta olanlar, çaresiz kalanlar, umutsuzluğa, karamsarlığa düşünler her zaman olacaktır.

Gelin Kur'ân'ı cân kulağıyla duyalım.

Gelin, birbirimize umut olalım.

Gelin, birbirimize iyilikler üzere yardım edelim.

Gelin, çevrimizde ihtiyaç sahiplerine yardım edelim.

Bilelim ki yardım edersek yardım buluruz.

Kimseye, fakir, muhtaç, kimsesiz diye bakmadan yardım edelim.

Kimseye hor bakmadan, onları utandırmadan yardım edelim.

Hepimiz çaresizliğe düşeriz, o anda o çaresizlikten kurtulmak isteriz.

Çaresize yardım etmek, ona elini uzatmak, ona moral olmak, Allah'ın rızası üzere hareket etmektir.

Hazreti Muhammed; "bir tebessüm bile ibadettir, yardımdır" diye bildirmiş.

Ve şunu asla unutmayalım, gönlünde Allah sevgisi, şuuru olan insan zengin insandır.

Gönlünde Allah sevgisi, şuuru olmayan insan, paralar içinde olsa da, fakir insandır.

Asıl yardım, Allah'ın ne olduğunu hissettirmek, ona şahit ettirmektir.

Gelin, birbirimize yardımcı olalım.

Çaresize çare olalım.

Umutsuza umut olalım.

Karanlıkta olana güneş olalım.

Allah sevgisini hissettirelim, birbirimizi güçlü kılalım.

-14-

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا
أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ
تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Kâletil arâbu âmennâ, kul lem tuminû ve lâkin
kûlû eslemnâ ve lemmâ yedhulil îmânu fî kulûbikum
ve in tutîullâhe ve resûlehu lâ yelitkum min
amâlikum şeyâ innallâhe gafûrun rahîm

Kâlet el arâbu	: Dediler, bedevi, çölden gelen, kendi inancında olan,
Âmennâ	: İman ettik, inandık,
Kul lem tûminû	: Anlat, de, henüz, iman etmediniz,
Ve lâkin kûlû eslemnâ	: Lâkin, fakat, teslim olduk deyin,
Ve lemmâ yedhul el îmânu	: Henüz dâhil olmadı, girmede, iman,
Fî kulûbi kum	: Kâlblerinize, anlayış ve idraklerinize,
Ve in tutîû Allah	: Eğer, Allah'a itaat edersiniz,
Ve resûle-hu	: Resûl, o, hakikati gösteren,
Lâ yelit-kum	: Eksiltmez, solmaz, kararmaz, sizden, kaybolmaz,
Min amali-kum şeyen	: Sizin amellerinizden, çalışma, gayret, bir şey,

İnne Allâhe gafurun : Muhakkak ki Allah, mağfiret eden, temizleyen,
Rahîm : Rahîmdir, varlığı özünden varedendir,

Meâli 1: "Kendi inançlarından gelenler: Biz iman ettik, dediler. Henüz iman etmediklerini anlat. Lâkin teslimiyet yoluna girdik desinler. İman henüz kâlblerinize girmedir. Eğer Allah'a itaat ederseniz ve o resûlü anlarsanız, sizin hakikatleri anlama gayretinizden bir şey kaybolmaz. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden varedendir."

Meâli 2: "Rabb yoluna gelenler, inandık dediler. Henüz emin olmadılar, sadece teslim oldular, eminlik henüz kâlblerinde oluşmadı. Eğer resûlün gösterdiği yolda, Allah'a itaat ederlerse, gayretlerinin karşılığını alacaklardır. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir."

Meâli 3: "Nasıl bedenlendiğini anlamak için gelenler, biz inandık dediler. De ki: İslâm yoluna yeni girdiniz, hakikat yoluna yeni teslim oldunuz, henüz mü'min olmadınız, iman kâlblerinize yerleşmedi. Eğer resûlün sunduğu hakikatlere tâbi olursanız, Allah'a şâhit olup O'na râbîta içinde olursanız, irfaniyet sahibi olursunuz, çalışmalarınızın karşılığını alırsınız. Allah gafûrdur, rahîmdir."

Bir yola girmek başka bir şeydir, o yolda zaman içinde pişmek, olgunlaşmak, o yoldan emin olmak başka bir şeydir.

İşte bu âyette bu hakikat açıklanır.

Burada sunulan anlamı yakalayabilmemiz için burada geçen "Arab" kelimesi iyi anlaşılmalıdır.

Arab dediğimizde, bazı ülkelerde yaşayan adına arap denilen topluluklar anlaşılmalıdır.

Bu kelimenin ilk ortaya konulduğu o dönemdeki anlamı araştırılmalıdır.

Ve bunun için “Rab” kelimesiyle olan bağlantısı incelenmelidir.

Kur’ân’da geçen “Rabbin kim” âyeti düşünülmelidir.

Tâ-Hâ Sûresi 49: “Men rabbi-rabbin kim.”

“Rabbim kimdir?” denilmesinden maksat, “beni bedenlendiren, bedenimi işleten kimdir?” diye düşünmektir.

Rabb kelimesi incelendiğinde Arab kelimesiyle bağlantısı az çok hissedilecektir.

“Râb- رَبّ ” ; vücûdlandırıran, var eden, dizayn eden, terbiye eden, şekillendiren, vücûdun sahibi, vücûdu işleten demektir.

Râb, arab, rubûbiyet, erbaa, râbia, mürebbiye, râbita, râbit, râbtiye, terbiye, ribâ, birbirine bağlı kelimelerdir.

Hepsi “Rabb” kelime kökünden gelir.

Rabb “R-B” harfleriyle yazılır.

“Rı” harfi varlığın açığa çıkışı, filizlenme, bedenlenme boyutudur.

“Be” harfi, her şeyin bir özden açığa çıkışına işaret eder.

Râb esmâsı; Allah’ın her bedendeki, beden sahibi ve o bedendeki işleyişin esmâsıdır.

Allah’ın, bir vücûddaki karşılığı “Rabb” esmâsıdır.

Yâni bir vücûdun sahibine “Rabb” denir.

Tüm vücûdların sahibine “Allah” denir.

Allah’ın, bir vücûddaki sahipliği “Rabb” esmâsıdır.

Tüm âlemlerin sahibi Allah’tır, Allah’ın bir vücûddaki sahipliği Rabb’dır.

Onun için, bir evin sahibine de “Rabbü’l dâr” denir.

Bir malın, bir mülkün, bir sermayenin sahibine de “Rabbü’l mâl” denilir.

Rabbim kelimesi, efendim anlamında da kullanılmıştır.

İnsanın bedeninin efendisi Allah'tır, bedendeki Allah'ın efendi boyutu Rabb'dır.

Arab kelimesi de rab kelimesiyle bağlantılıdır.

“Arabe” kelimesi, Hazreti İsmail'in diyarının ismi, evinin çevresi olarak da anılmıştır.

Kâbede olan “Hicr-i İsmail” makamı da iyi düşünülmelidir.

Rabb hakikatini arayan, İbrâhîm'i bulmalıdır.

İbrâhîm'in huzurunda durup rabb yoluna intisab etmelidir.

İşte Hicri İsmail makamı, Arabe makamı, öğretmenini bulup ona tâbi olup, Rabb hakikatine erişme makamı, Rab-bini bilme makamıdır.

İşte Arab bir makamdır.

Hakikat yolunda yol almaktır, hakikate giden yolculuktur, araba kelimesi de buradan gelir.

Nasıl ki araba ile bir yerden bir yere yol alınıyorsa, Rab yolunda olanlar da kendilerinden Rablerine yol alırlar.

İşte bundan dolayı Arab makamına erişenler, hakikat yolunda yol alırlar.

Tâbi oldukları Mürşid-i Kâmiller sayesinde kendilerini var edene ârif olurlar.

Arab, rabb, ribâ, râbîta kelimeleri aynı kelime kökünden gelir.

Rab: “رَبّ”

Ribâ: “رِبَا”

Râbîta: “رَابِطٌ”

Arab; “عَرَابٌ”

Arab, rab kelimesinin bağlantısı iyi anlaşılmalıdır.

Rabb;

Bedeni oluşturan, bedeni işleten, bedeninin Zâtı...

Beden boyutundaki Allah'ın işleyişi...

Vücûdlandıran, şekillendiren, biçimlendiren...

Terbiye eden, yâni bedeni en ince bir biçimde şekillendiren, anlamlarına gelir.

Şöyle düşünelim, bir tohumda Rabb esması gizlidir.

Ne zaman tohumdan ağaç adım adım açığa çıkmaya başlar, işte Rabb esması orada tecelli eder.

Allah, Rabb esmasıyla, ağacı şekillendirir, terbiye eder, işletir, sıfatlandırır.

İşte, kişinin vücûdunu şekillendiren, yâni kişiyi vücûdlandıran ve her an o vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın kişideki adı Rabb'dır.

Her vücûdu tutan Allah'ın vücûd boyutundaki karşılığı Rabb'dır.

İşte Arab; Rabbini arama yolunda olan, hakikat için bir yerden bir yere giden, kendi yaratıcısını arayan anlamındadır.

Hazreti İbrâhîm'in rabbini araması, yâni kendini yaratıcı, kendi bedenini şekillendireni araması hakikati "rabbim kim" arayışıdır.

İşte Arab kelimesi bu anlamda ortaya çıkan bir kelimedir.

Hazreti İbrâhîm yerlere göklere baktı.

"Kâle hâzâ rabbî-Rabbim bu mudur?" Dedi.

İşte kişinin kendi yaratıcısını araması, bu yolda olması, İbrâhîm gibi bakması "Arab" kelimesiyle ifade edilmiştir.

"Nurî İbrâhim-İbrâhîm gibi bakmak" (En'am Sûresi 75)

Anlamak için bakmak.

Tanımak için bakmak.

Şâhit olmak için bakmak.

Hikmetsel bakmak.

Çözümsel bakmak.

Mesajı yakalamak için bakmak.

Varoluşu ve var edeni anlamak için bakmak.

Varlığı şekillenmesinin boyutu olan Rabb hakikatini anlamak için bakmak.

Bu bakışlar kişiyi, bir tefekkür içine sokacaktır.

Tefekkür sonucu da şâhitlikten imana bir akış getirecektir.

Allah’a inanmak ile Allah’a iman aynı şey değildir.

Şâhit olmadığımız bir Allah inancı, iman değildir.

Onun için her ezanda 4 defa, günde 20 defa söylenen “Eşhedü” kelimesi, “Şâhit olun” mesajıdır.

Şâhit olmak, tanımak, hakikatleri görebilmek, iman boyutuna kapı açar.

Şâhit olmak için bakmalı, incelemeli, tanımaya çalışmalıdır.

İnanç, şâhit olmadığımız bir Allah’a inanmaktır.

İman, şâhitlik boyutu olan bir Allah inancıdır.

Hazreti İbrâhim, görünen varlığın hakikatini aradı.

Yerlere göklere baktı.

“Bu görünenler nedir, varlık nasıl oldu, varlığı kim yarattı, beni kim yarattı?” diye sorguladı.

Hazreti İbrâhîm’in M.Ö 2000 li yıllarda yaşadığına inanılır.

Bakmanın, gözlemlemenin, sorgulamanın, hakikati aramanın sembolüdür.

Yerlere göklere bakarak “Bu âlem nasıl var oldu, bu âlemi var eden kimdir, benim Rabbim sen misin?”

sorularını sorarak, “Hakikati arayanların babası” olarak anılır olmuştur.

En’âm Sûresi 75-79

75- İşte böylece İbrâhim; göklerdeki ve yerdeki gücün sahibini anlamak, nûrumuzu anlamak ve hakikatlerden emin olmak için baktı gözlemledi.

76- Sonra da, gece bir bilememezlik içindeyken bir yıldız gördü ve dedi ki: Rabbim bu mudur? Fakat o gelip geçtiği zaman, gelip geçenlerde sevgiye ulaşamam, dedi.

77- Sonra da, ortaya çıkan Ay’ı gördüğünde dedi ki: Rabbim bu mudur? Fakat o da gelip geçtiği zaman, eğer ben Rabbimin hidâyetini anlayamazsam, elbette dalâlette kalan kimselerden olurum, dedi.

78- Sonra da, ortaya çıkan güneşi gördüğünde dedi ki: Bu daha büyük olan mıdır Rabbim? Fakat o da gelip geçtiği zaman dedi ki: Ey kavmim! Ben sizin ortak koştunuz şeylerden uzayım.

79- Ben yüzümü Tevhîd üzere, gökleri ve yeri var eden o güce çevirdim ve ben O’nun varlığının yanında kendime varlık isnat eden değilim.

İbrâhim’i bakmak, anlamak için bakmaktır.

Hepimiz çocuk iken annemize babamıza “Ben nasıl oldum, bu görünen âlem nasıl oldu?” diye sorular sorduk.

Ailemiz “Allah yarattı” dedi.

“Anne Allah nerede, ben onu görebilir miyim?” diye sorduk.

Çoğu anne baba çocuğuna “Allah görünmez, göklerde” dedi ve çocuğun saf sorgulamasının, anlamak istemesinin önüne geçti.

İşte, İbrâhim’i bakmak; anlamak, tanımak, şahit olmak için bakmaktır.

Şunu çok iyi düşünmeliyiz “Saf masum çocuklara nasıl bir din anlayışı öğretiyoruz?”

Görünen varlığın, yaratılışını ve yaratıcısını anlamak için mi?

Yoksa, emirler, yasaklar, ibadetler, cennet, cehennem diyerek, dinin hakikatini hiç öğretemediğimiz bir din anlayışı mı?

Allah korkusu, cehennem korkusu ile büyüyen bir çocuk, saf, temiz düşünebilir mi, anlamak, şâhit olmak için bakabilir mi?

Çoğumuz, korkularla, emirlerle, yasaklarla büyütüldük.

Hiç şâhit olmadığımız bir Allah inancı ile büyütüldük.

Bizlere öğretilen din anlayışıyla, bizim gibi inanmıyor diye karşımızdakini yargıladık, kâfir saydık, cehennemlik saydık, onlara saldırdık, zulüm ettik.

Çoğumuz eksik aramak için yetiştirildik.

Çoğumuz yargılamak için yetiştirildik.

Çoğumuz karşımızdaki insanın da bizim gibi bir yaratıcı tarafından yaratıldığını anlamak için bakmadık.

İbrâhim’i bakmak nedir?

İbrâhim gibi gözlemlemek nedir?

Rabbini bilmek nedir?

İbrâhim gibi yaratıcısını tanımak için bakıp gözlemek nedir? Öğrenmedik.

Benim Rabbim kim, yâni beni vücûdlandırıran, benim vücûdumda her an işleyen kim? Diye düşündürülmedik.

“İbrâhim’i bakmak nedir?” nedir iyi bilmeliyiz.

Varlığın nasıl var olduğunu anlamak için varlığa bakarak düşünmeliyiz.

Yerlere göklere bakmalıyız.

Bakalım, gözlemleyelim, işleyişi anlamak için tefekkür edelim.

Nasıl var olduk, nasıl vücûdlandık? Düşünelim.

“Nereden geldik, nereye gidiyoruz?” Düşünelim.

Kimseyi yargılamayalım.

İnsanların inançlarını, ibadetlerini onlara bırakalım, inançları küçük görmeyelim.

Kimsenin din anlayışını kerih görmeyelim.

Bakara Sûresi 256: “Lâ ikrâhe fîd dîni-kimsenin din anlayışını kerih görmeyin.”

Akledelim, şâhit olalım.

İbrâhim’i bakmak makamına erişelim.

Varlığın oluşumunu, varlığı varedeni anlamak için İbrâhim gibi bakalım, gözlemleyelim.

İbrâhim’i bakmak makamına erişelim.

Rabbimizi arayalım.

Yâni Arab makamına erelim.

Yâni “Rabb” hakikatine erişelim.

İşte bu bölümde geçen, “arâbu âmennâ, kul lem tu-minû” Rab hakikatini anlama yolunda olanlar, hakikati anladıklarında iman sahibi olacaklardır.

Ve böylelikle İslâm makamına erişecekler ve Allah’a kendilerinden geçerek teslimiyet içinde olacaklardır.

-15-

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ
يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

İnnemel mû'minûnellezîne âmenû billâhi ve resûlihî
summe lem yertâbû ve câhedû bi emvâlihîm ve
enfusihîm fî sebîlillâh ulâike humus sâdikûn

İnnemâ el muminûne	: Sadece, mü'min olan, emin olanlar,
Ellezine âmenû	: Onlar, iman ettiler, inandılar,
Bi Allah ve resûli hi	: Allah'a ve resûl, o, hakikati gösteren,
Summe lem yertâbû	: Sonra, şüphe etmediler, tereddüt,
Ve câhedû	: Cihad, hakikatleri anlamak için gayret etmek,
Bi emvâli-him	: Mallarıyla, değerleri,
Ve enfusi-him	: Canları, nefisleri, bedenleri,
Fî sebîli Allah	: Allah'ın yolunda,
Ulâike hum es sâdikûn	: İşte onlar, sadık olanlar, sadakat, dosdoğru olan,

Meâli 1: "Sadece emin olanlar, onlar Allah'a iman ettiler ve o resûlü anladılar. Ardından da şüpheye düşmediler. Allah yolunda, canlarıyla, mallarıyla, hakikatleri anlamak ve anlatmak için gayret gösterdiler. İşte dosdoğru olanlar onlardır."

Meâli 2: "Mü'minler, Allah'a iman eden ve resûlünü anlayan kimselerdir. Allah'tan şüphe etmeyenlerdir. Allah yolunda

mallarıyla canlarıyla insanlığa hakikatleri anlatmak için mücadele edenlerdir. İşte onlar Allah'a sadakat içinde olanlardır."

Meâli 3: "Ancak mü'minler iman sahibidirler. Onlar Allah ve resûlünün kendilerinde olduğunu bilirler. Onlar Allah'tan şüpheye düşmezler. Onlar canları pahasına tüm değerleriyle hakikati anlatmak için gayret ederler. İşte onlar sadık olanlardır."

Tüm kâmil insanlar mü'min kimselerdir.

Mü'min Allah'tan emin olan demektir.

Baktığı her varlıkta Allah'a nazar eden demektir.

Mü'min iman sahibidir.

Allah'a iman etmek, Allah'a şâhit olmakla mümkündür.

Varlığın yaratılışını anlamaya çalışmak, tefekkür içinde olmak, kişiyi iman makamına götürür.

Tefekkür, kişiyi şâhit olmaya götürür.

Şâhit olmadan iman olmaz.

İnanç, atalardan gelen bilgilere inanmak demektir.

İman ise, görünen varlığın içini dışını anlamak için yapılan tefekkürle, şâhit olunarak emin olma durumudur.

İslâm yolunda şâhitlik şarttır.

Onun için Ezan'da, günde 20 defa "Eşhedü" kelimesi söylenir.

Şâhit olan kişi, emin olur, yâni mü'min olur.

Mü'min, İslâm makamıyla şereflenir.

İman ehli Allah'tan emin olan demektir.

Eşhedü makamına erişen kişi, her varlığın Allah'ın kendinden, rahîm boyutundan süzülüp geldiğini görür.

Nasıl ki bir ağaçta olan tüm yapraklar, çiçekler, meyveler, dallar, kökler, aynı tohumdan süzülüp gelmişse,

açığa çıkmış olan tüm varlık da Allah'ın kendi özünden süzülüp gelmiştir.

İşte buna şâhit olan kimse, Allah'tan emin olma makamı olan, mü'minlik makamına erişir.

Ve mü'min olarak yaşar.

Mü'min olan Allah'a teslimiyet içinde olandır, yâni müslümandır.

Müslüman olan kişi:

Müslüman, Hristiyan, Musevi kavgasında, ayrımcılığında olmaz.

İnsanları inançlarına göre, renklerine göre, milletlerine göre ayırmaz.

Asla ayrımcılık, yargılama, hor görme içinde olmaz.

Asla kendini yüce görme içinde olmaz.

Asla içinde kin, nefret, öfke, kavga barındırmaz.

Asla kimseye ve hiçbir varlığa haksızlık etmez, zerre kadar zarar vermez.

İslâm makamına erişmiş kişi:

Yönünü varlığın varoluş hakikatlerine döner.

Her an varlığın var oluşunu anlamaya çalışır.

Evrenin ilâhî akışını, mucizelerini heyecanla anlamaya çalışır.

Cümle varlığa Hakk nazarıyla bakar.

Güvenilir insandır.

Emin olunan kimsedir.

Hâl ve yaşantısıyla, barış ve huzur veren insandır.

Mü'minlik ve İslâm birbirine bağlı makamlardır.

Mü'min insan, Allah'ın hakikatlerini anlatmak için gayret gösterir.

Bu bölümde belirtildiği gibi, “câhedû bi emvâlihîm ve enfusihîm fî sebîlillâh” Allah yolunda canıyla malıyla mücadele eder.

Mü'min kimse cihad ehlidir.

Cihad hakikatini iyi anlamak gerekir.

Hep cihadı, düşmanla olan savaş olarak öğretiler.

Allah yolunda, kâfirlerle olan savaş olarak öğretiler.

Din yolunda kâfirleri öldürmek olarak anlattılar.

Peki, cihad bu mudur?

Cihad dışarıda kâfir arayıp onlarla savaşmak mıdır?

Allah yolunda savaşıyorum deyip, kendin gibi inananları öldürmek midir?

Oysa en büyük cihat, Allah'ı anlamak için yapılan teffekür mücadelesidir.

Kişinin kendini ıslah etme mücadelesidir.

İçindeki tüm kötülük getiren duygu ve düşünceleri yenme mücadelesidir.

Cihad hakikati iyi anlaşılmalıdır.

Cihad, asla birilerini kâfir görüp onları öldürmeye kalkışmak değildir.

Maalesef toplumlarda kâfirleri öldürmeyi cihad diye öğretiler

Allah, Kur'ân'da, Tevratta, İncilde “öldürmeyeceksin” diye bildirir.

Hakikat yolunda, öldürmeyeceksin, zulüm etmeyeceksin, kötülük yapmayacaksın, diye öğretilir.

Ama birileri cihat diyerek ortaya çıkıp; kâfirler, dinsizler, imansızlar, namaz kılmayanlar öldürülmeli diyorsa, bilelim ki bu söz şeytanın sözüdür.

Bunu Kur'ân meâllerinin çevrimine bağlıorsa, bilelim ki o meâl doğru bir çevrim değildir.

Bilelim ki Kur'ân'ın bir âyeti, diğer âyetiyle çelişmez.

Çelişiyorsa, meâl yapan doğru meâl yapmamıştır.

Hakk yolunda, "sakın öldürme" diye öğretilir.

"Bir kişiyi öldüren, tüm insanları öldürmüş gibi olur" diye öğretilir.

Asla kötülük yapmayacaksın.

Kötülük Allah'tandır diyenlere asla inanmayacaksın.

Kötülüğü kendinde, kendi şeytanında arayacaksın.

Ve o şeytanını Müslüman edeceksin.

Öldürmeyeceksin.

Zulüm etmeyeceksin.

Kul hakkı yemeyeceksin.

Dedikodu yapmayacaksın, çekiştirmeyeceksin.

Kalb kırmayacaksın.

Ah dedirtmeyeceksin

Kimseyi; kâfir, dinsiz, imansız, namazsız, diyerek hedef göstermeyeceksin.

Bilelim ki kalb kırmak da öldürmektir.

Zulüm etmek de öldürmektir.

Kul hakkı yemek de öldürmektir.

Hedef göstermek de öldürmektir.

Sinsi düşüncelerde olmak da öldürmektir.

Kıskançlık, hasetlik, fesatlık, ayrımcılık da öldürmektir.

Gurur, kibir kişinin kendi gönlünü öldürmesidir.

Sana, kâfirler öldürülmeli diyenlere sakın inanma.

İman etmeyenler öldürülecek diyenlere kanma.

Namaz kılmayanlar öldürülür diyenlere inanma.

Sana, öldürme kodlaması yapanlara dikkat et.

O kodlamayı yapan şeytanın kendisidir.

Şeytanı da dışarıda arama.

Bil ki o senin kendinde ki zalimlik boyutudur.

Mâide Sûresi 32: “Ke ennemâ katelen nâse cemîa.”

Meâli: “Bir insanı öldüren, sanki tüm insanları öldürmüş gibi olur.”

İsrâ Sûresi 33: “Ve lâ taktulûn nefselletî harremallâhu.”

Meâli: “Allah bir kimseyi öldürmeyi haram-yasak kıldı.”

Tevrat On Emir: “Öldürmeyeceksin.”

İncil, Matta 19: İsâ şu karşılığı verdi: “Kimseyi öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın, yalan yere tanıklık etmeyeceksin, annene babana saygı göstereceksin ve komşunu kendin gibi seveceksin.”

Ne kadar çarpıcı değil mi?

Toplumda din adına, mezhep adına; kâfir, imansız, dinsiz, namaz kılmayan öldürülmeli diye öğretilirken, kutsal kitaplarda “öldürmeyeceksin” emri vardır.

Her kim din adına birilerine öldürülmeli diyorsa bilelim ki bu öğretiler, şeytanın öğretilerdir.

Hakk yolunda öldürmek yoktur, yaşatmak vardır.

Hakk yolunda kötülük yapmak yoktur, iyilik yapmak vardır.

İslâm kelimesinin bile anlamı barıştır.

İnsan kötülük yapma içgüdüsünün kaynağını iyi keşfetmelidir

Öldürme içgüdüsünün kaynağını iyi keşfetmelidir.

Beynine ekilen bilgilerin kaynağına kadar inebilmelidir.

Yâni kendini şeytanlaştıran alanı iyi keşfetmelidir.

Ve asıl cihadın, kendini şeytanlaştıran bu alanı yenme mücadelesi olduğunu iyi bilmelidir.

Aklına gelen, kötülük düşüncelerinin kaynağına inmeli ve o düşünceleri yok etmelidir.

Aklına gelen, gurur, kibir, üstünlük, seçilmişlik, hor görmek, düşüncelerinin kaynağına inmeli ve o düşünceleri yok etmelidir.

Bilelim ki hâle dönüşen zalimliklerin ana kaynağı düşüncelerdir.

Bilelim ki kötü düşüncelerin ana kaynağı öğretilerdir.

İnsan öğrendiği bilgilere dikkat etmelidir.

Kendine sunulan bilgilerin açtığı kapıları düşünmelidir.

Emir ve yasaklar diyenlerin asıl niyetlerini anlamalıdır.

Kötülük Allah'tandır diyenlere kanmamalıdır.

Kur'ân'da "Allah kötülük vermez" âyeti vardır.

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Nisâ Sûresi 79: "Ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike."

Meâli: "Ve kötülük gibi şeyleri kendinizde arayın."

İşte insan kötülüğün kaynağını düşünmelidir.

Ve kötülüğü yok etmek için cihad içinde olmalıdır.

İnsan, beynine ekilen bilgilerin, nelere kapı açacağını iyi düşünmelidir.

Aileden, toplumdan, arkadaşlarından, gittiği topluluklardan öğrendiği bilgilere dikkat etmelidir.

Aklında olan, zulme kapı açan bilgileri reddetmelidir.

Kendi yolunu üstün gösteren, başkalarının yoluna hor baktıran her türlü bilgiyi reddetmelidir.

İnancını, milletini, mesleğini üstün gösteren her türlü bilgiyi reddetmelidir.

İkilik getiren, ayrımcılık yapan, küçük gösteren, hor baktıran, bozgunculuk kapısı açan, her türlü bilgiye reddetmelidir.

Hakk yolunda boşuna "öldürmeyeceksin" denilmez.

Önemli olan savaş değil barıştır.

İslâm kelimesinin özü barıştır.

Müslüman, barış üzere yaşayan demektir.

Toplumda, müslümanın diyenin yaşantısı iyi incelenmelidir.

İslâm yaşantısına yansıyor mu bakılmalıdır.

Sakal bırakmakla, cübbeyle, namaz kılmakla, Allah demekle müslüman olunup olunamayacağını düşünülmelidir.

"Allah şeklinize bakmaz, kalbinize bakar" sözü iyi anlaşılmalıdır.

"Kâlb ile tasdik" nedir, iyi bilinmelidir.

Varlığın dış yüzünde kalınmamalı, iç yüzü görülmelidir.

Tüm varlıkta tecelli eden Allah'a şâhit olunmalıdır.

Ayrımcılık değil, birlik üzere olunmalıdır.

Kur'ân'ın, İncil'in, Tevrat'ın;" öldürmeyeceksin, zulüm etmeyeceksin, kötülük etmeyeceksin, kul hakkına girmeyeceksin, aldatmayacaksın, hor bakmayacaksın, dedikodu yapmayacaksın, yargılamayacaksın" âyetleri çok ama çok iyi düşünülmelidir.

Toplulukların din diye, inanç diye öğrettiği akıllara öldürme ile ilgili bilgilerin ekilmesine asla izin verilmemelidir.

İçinde olan, her türlü kötülük, benlik, gurur, kibir, üstünlük gibi düşünceleri ıslah etmelidir.

Ve asıl cihadın da bu olduğu iyi anlaşılmalıdır.

Asıl cihad kişinin kendini ıslah etme mücadesidir.

Bakara Sûresi 160: “İllelezîne tâbû ve aslahû ve bey-yenû fe ulâike etûbu aleyhim ve enet tevvâbur rahîm.”

Meâli: “Ancak yaptıkları hataları anlayıp dönenler ve ıslah olanlar ve hakikatleri açıklayanlar, işte onlar; hatalarını anlayıp Bana dönenlerdir ve tüm varlığı özünden var edenin, pişman olunup dönülecek yer olanın Ben olduğumu anlayanlardır.”

İnsan her zaman hatalarını görebilmeli ve onları temizlemeye gayret göstermelidir.

Her zaman düştüğü gafleti görmeli, gafletten dönmeye gayret göstermelidir.

Salâh makamı, Allah’ın ûlvîyetinin yanında kendine benlik isnat etmeme makamıdır.

Salâh makamı, ıslah olma, terbiye olma, temizlenme arınma makamıdır.

Salâh makamı, Allah’a dönme, O’nda yokluğunu anlama makamıdır.

Salâh makamı, tüm varlığın tek özden geldiğini görme makamıdır.

Salâh makamına erişmenin mücadelesi cihaddır.

Salâh makamına erişen mü’min olacaktır.

Mü’min kimse içinde zerre kadar kötülük barındırmayan kimsedir.

Mü’min, Allah’ın her an kendinde olduğunu bilen kimsedir.

Resûlün yolunda olan kimsedir.

Mü’min “İlem yertâbû” asla Allah’tan şüphe etmeyen kimsedir.

Çünkü mü’min her varlıkta Allah’ın tecellilerini gören kimsedir.

Mü'min "câhedû bi emvâlihîm ve enfusihi fî sebîlil-lâh" Allah yolunda, hakikatleri gece gündüz anlatmak için mücadele eden kimsedir.

Mü'min kimseler topluma, Allah hakikatini öğrenmeleri için gayret göstermişlerdir.

"O'nu göklerde bir yerde aramayın, kendinizde arayın" diye öğütler vermişlerdir.

Varlığı incelemeyi, varlığın birbiriyle bağını anlamayı tavsiye etmişlerdir.

Kur'ân'da bu çok güzel belirtilir.

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil ver'îd."

Meâli: "Ve Biz ona şahdamarından daha yakınız."

İnsan, kendine şah damarından yakın olan Allah'ı, kendi vücûd şehrinde aramalıdır.

Kur'ân'ın tamamı, Allah hakikatine nasıl erişileceğini her âyetinde açıklar.

Mü'min kimseler bu bölümde de belirtildiği gibi, "ulâike humus sâdikûn" her zaman sadakat içindedirler.

Mü'min kimseler Allah yolunda dosdoğru hareket ederler.

Onlar her zaman samimidirler.

Vefâlıdırlar.

Sadakat, gönlünü Allah'a râbıta eden kimselerde tecelli eder.

Sadakat ve samimiyet iç içedir.

Samimiyet; vefâdır, ihlastır, sadakattir, sarılmaktır, kopmamaktır.

Samimiyet; içten davranmaktır, kâlden davranmaktır.

Samimiyet; Allah aşkıyla sarılmaktır, eş olmaktır, dost olmaktır.

Samimiyet; menfaat beklemeden koşmaktır, gönüllere şifa olmaktır.

Samimiyet; niyetin hâlisane olmasıdır, niyetin Allah rızası için olmasıdır.

Samimiyet; için dışın bir olmasıdır, ten ile cân gibi olmaktır.

Samimiyet; her zaman Allah aşkına dayalı hareket etmektir.

Allah’a sadakatin ne olduğunu bilenler, samimiyet makamına ererler.

Allah’a sadık olan; vefalı olandır, samimi olandır.

“Ulâikellezîne sadakû-Onlar sadıktırlar, samimidirler.” (Bakara Sûresi 177)

İşte onlar, tüm içtenlikleri ile Allah’a bağlanırlar.

Onlar Muhsin olanlardır.

Onlar ihlâs sahibi olanlardır.

Onlar vefâlı olanlardır.

Onlar iyi kimselerdir.

“Min hayrin yuveffe-Vefâlı olan kimseler iyi kimselerdir.” (Bakara Sûresi 272)

Onların dostluğu hâlisanedir.

Onlar en içten davranırlar.

Samimiyetleri kâlbendir.

Çünkü onların kâlbi Allah aşkıyla kuşatılmıştır.

“Ahlasnâ hum bi hâlisatin-Onlar ihlaslıdırlar, halistirler.” (Sad Sûresi 46)

Allah’ın aşkına erişenin kâlbi, kâlbi selimdir, samimidir.

“Kâlbi selim-samimi, dürüst kâlb” (Şuâra Sûresi 89)

Samimiyet ve sadakat makamına erişmeyenler kendilerine samimi olamazlar.

Kendilerine samimi olmayanlar, sadık ve samimi olmayan kimseleri bulurlar.

-16-

قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Kul etualli mûnallâhe bi dînikum vallâhu yalemu mâ fîs
semâvâti ve mâ fîl ard vallâhu bi kulli şeyin alîm

Kul e tuallimûne	: De, bilmez misiniz, öğretiyorsunuz, öğreten,
Allah bi dini kum	: Allah, din, yasa, yaratılış yasaları, siz,
Ve Allah yalemu	: Allah, ilmiyledir, vareden, bilmek,
Mâ fî es semâvâti	: Göklerdeki, göklerde ne varsa,
Ve mâ fî el ardı	: Yerdeki, yerde ne varsa,
Ve Allah	: Allah
Bi kulli şeyin alîmun	: Her şey, ilmin sahibidir, ilmiyle varedendir,

Meâli 1: "De ki: Siz, yaratılış yasalarının Allah'a ait olduğunu, göklerdeki ve yerdeki bütün her şeyi ilmiyle varedenin Allah olduğunu ve Allah'ın her şeydeki ilmin sahibi olduğunu bilmez misiniz?"

Meâli 2: "De ki: İlim üzere olun, dinin Allah'a ait olduğunu bilin, yerlerde ve göklerde olan her şeyin Allah'ın ilmi ile sarılı olduğunu ve Allah'ın her varlıkta ilmin sahibi olduğunu bilin."

Meâli 3: "Siz, her şeyin Allah'a ait olan yasalarla yaratıldığını, göklerde ve yerde olan her şeyin Allah'ın ilmiyle

kuşatıldığını ne zaman bileceksiniz? Ve Allah bütün varlıktaki ilmin sahibidir.”

Burada işlenen konu her varlığın ilimle sarılı olduğu ve her varlığın yasalarla yaratıldığı hakikatidir.

Burada geçen din konusu iyi anlaşılmalıdır.

Toplumda hep, senin dinin benim dinim kavgası vardır.

Din kavgaları tüm dünyada insanlara zulümler getirir.

Maalesef din savaşları yüzünden milyonlarca insan öldürülmüştür.

Bu nasıl bir din anlayışıdır ki insanlığa huzur getirmesi gerekirken zulüm getirir.

İnsanlık din anlayışının kendini nereye sürüklediğini iyi düşünmelidir.

Ve dinin hakikatinin ne olduğunu iyi düşünmelidir.

Toplum, anne babasından öğrendiği inancını din diye bilir.

Ve anne babadan öğrendiği din inancını kendine nispet eder.

Çocuk doğduğunda, anne babanın din inancı neyse, çocuk büyüdüğünde, anne ve baba, kendi din inançlarına göre o çocuğu büyütürler.

Aslında çocuk doğduğu zaman bir din anlayışı yoktur.

Anne baba hangi din inancı içindeyse çocuk da ona göre büyür.

Müslüman inancında olan bir anne babadan doğan bir bebeği alsak, Hristiyan inancında olan bir anne babaya versek, çocuk Hristiyan din anlayışına göre büyür.

Hristiyan inancında olan bir anne babadan doğan çocuğu alsak, Müslüman inancında olan bir anne babaya versek çocuk Müslüman inancında olur.

Demek ki çocuk bir din anlayışına göre doğmuyor.

Anne baba hangi inançta ise çocuk da öyle oluyor.

Kur'ân'da "ataların yolu üzere olmak" diye belirtilen konu budur.

Enbiyâ Sûresi 53: "Kâlû vecednâ âbâenâ lehâ âbidîn."

Kalu veced na abae na : Dediler, bulduk, atalarımız,

Leha abidin : Ona, onlara, kulluk,

Meâli: "Dediler ki: Atalarımızı onlara kulluk ediyor bulduk."

Şuara Sûresi 74: "Kâlû bel vecednâ âbâenâ kezâlike yefalûn."

Kalu bel vecednâ : Dediler, hayır, biz bulduk,

Abae nâ : Atalarımız, anne babamız,

Kezalike yefalûn : Böyle, yapıyorlar,

Meâli: "Dediler ki: Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk."

Ne kadar çarpıcı bir uyarı!

Anne babamı bir inanç yolunda buldum, bende öyle yaptım.

Anne babamdan namaz öğrendim, ben de öyle yaptım.

Anne babamdan kiliseye gitmeyi öğrendim, ben de oraya gittim.

Anne babamdan havraya gitmeyi öğrendim ben de oraya gittim.

Beynimize ne kodlandıysa, ona inandım, duygularım, düşüncelerim davranışlarım ona göre oluştu.

Yüz mimiklerim, sevinçlerim, öfkelerim de ona göre oluştu.

Anne babam, kendi inançları adına, onlara göre din anlayışı adına, beynime ne kodladılarsa, öyle inandım, öyle yaptım.

Onları öyle yapıyor buldum, ben de öyle yaptım.

Âyette belirtildiği gibi; “vecednâ âbâenâ kezâlike yefalûn-anne babamı öyle yapıyor buldum.”

Anne babam neden böyle yapıyor düşünmedim.

Bakara 170. âyette belirtildiği gibi din adına yaptığımız şeyleri düşünmedik, doğrusu nedir diye araştırmadık.

Bakara Sûresi 170: “Âbâuhum lâ yakılûne şeyen ve la yehtedûn.”

Meâli: “Onlar anne babalarından din adına bulduğu şeyleri akletmezler mi, doğrusunu araştırmazlar mı?”

Âyette ne güzel uyarı vardır!

Anne babamızdan, din adına öğrendiğimiz bilgilerin, ibadetlerin aslı nedir, anlamı nedir, bunları neden yapıyoruz diye düşünmüyoruz.

Anne babamızdan ne bulduysak öyle yapıyoruz.

Bize kodlanan inancı doğru biliyoruz.

Başkasının inancını hor görüyoruz.

Kendi inancımızı din diye biliyoruz.

Ve dinin hakikati nedir araştırmıyoruz.

Edindiğimiz din anlayışını kendimize nispet ediyoruz.

Senin dinin benim dinim kavgasına girerek, birbirimize zulüm ediyoruz.

Toplum hep, kendine din edinmiştir ve dini kendine nispet eder.

“Benim dinim, onun dini, bizim dinimiz, onların dini” der.

İnanç ile dini karıştırırız, “Benim dinim” deriz, oysa “Benim inancım” denilmelidir.

Her toplum kendi din inancını kendine nispet ederek, kendi dinini yüce görür.

Ve “benim dinim, onun dini, bizim dinimiz, onların dini” diyerek, bir din ayrımcılığı içine düşer.

Peki, Kur'ân'a göre dinin açılımı nedir?

Kur'ân'ı çok dikkatlice incelediğimizde dinin anlamı, anne babamızdan öğrendiğimize uymuyor, bambaşka bir anlamda karşımıza çıkıyor.

Kur'ân'a göre din; varlığın yaratılış yasalarıdır.

Kur'ân'a göre sünnet; varlığın işleyiş yasalarıdır.

Kur'ân ölçüsüyle din Allah'a aittir.

Kur'ân ölçüsüyle, kişinin dini olmaz, imanı olur.

Çünkü kişi bir şey yaratamaz.

Yaratan Allah olduğu için, dinin sahibi Allah'tır.

Kur'ân'ı incelediğimizde, birçok yerinde, "din Allah'a aittir" âyetiyle karşılaşırız.

Mü'min Sûresi 14: "Lehu el dîn-Din O'nundur."

Mü'min Sûresi 65: "Lehu el dîn-Din O'nundur."

Zümer Sûresi 11: "Lehu el dîn-Din O'nundur."

Nahl Sûresi 52: "Ve lehu ed dîni vasıben-Ve din da-ima O'nundur."

Din O'nundur ifadesindeki "O" Allah'a işaret eder.

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki "din Allah'a aittir."

Peki, din nedir?

Bunu da Kur'ân en güzel bir anlamda bizlere sunuyor.

Kur'ân'ı incelediğimizde Yûsuf Sûresi 76 ve Rûm Sûresi 30. âyetinde "Din nedir?" sorusunun hakikatine ulaşıyoruz.

Yûsuf Sûresi 76: "Fe bedee bi eviyetihim kable viâi ahîhi, summostahrechehâ min viâi ahîh kezâlike kidnâ li Yûsuf mâ kâne li yehuze ehâhu fî dînîl meliki illâ en yeşâAllah nerfeu derecâtin men neşâ ve fevka kulli zî ilmin alîm."

Fe bedee

: Böylece, başladı, arama, ilk olarak, bedi, uygunlukla,

Bi eviyeti him	: Heybeleri, torbaları, onlar,
Kabl viâi ahî hi	: Önce, heybe, torba, kap, kardeşinin,
Summe estahrecephâ	: Sonra onu çıkardı,
Min viâi ahî-hi	: Kardeşinin heybesinden,
Kezâlike kidna li Yûsuf	: İşte böylece, düzen, çalışma, hile, çare, Yûsuf için,
Mâ kâne li yehuze	: Olmadı, olmazdı, tutması, alıkoyması,
Ehâ hu	: Kardeşi,
Fî dîni el meliki	: Din, kural, kanun, yasa, Melik, Hükümdar,
İlla en yeşâu Allah	: Ancak, başka, isteme, Allah,
Nerfeu derecatin	: Yücelik, yükselme, derece, makam,
Men neşâu	: Kim, kimse, isterse,
Ve fevka kulli	: Üstünde, her, hepsi,
Zî alîm	: Sahip, zat, ilmin sahibi, bilgi sahibi,
Alîmun	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden,

Meâli: “Böylece kardeşinin heybesinden önce, onların heybelerini aramaya başladı. Sonra onu kardeşinin heybesinden çıkardı. İşte böylece Hükümdar’ın yasaları olmasa o kardeşini tutamazdı, bu durum Yûsuf için çare oldu. O ancak Allah’ı anlamayı isteyenlerdendi. Kim isterse O’nu anlamak makam makam yükseltilir. Ve her bilgi sahibinin üstünde ilmin sahibi vardır.”

Burada geçen “dîni el melik” kelimesini inceleyelim.

Yûsuf kıssasında geçen olayda Hükümdarın kâsesi kaybolur.

Kıssada Yûsuf, Hükümdarın kaybolan kâsesini, Yâkûb’ın oğullarının heybelerinde arattı.

Önce kardeşlerinin heybesini bir bir arattı.

Sonra Bünyamin’in heybesinden Hükümdar’ın kaybolan kâsesi bulundu.

Böylece Bünyamin alıkonuldu.

Bu alıkonulma, devleti yöneten Hükümdar'ın yasalarıyla oldu.

Çünkü oluşturulan yasada, biri hırsızlık yaptığında, o kişi artık o devletin malı olurdu.

Devlet onu istediği şekilde kullanırdı, ister savaşa gönderir, ister hapse atar, ister asar, ister sarayda hizmetçi yapar, ister birinin emrine verir, kısacası devlete hizmet ettirecek şekilde o hırsızlık yapanı kullanırdı.

İşte Yûsuf, bu bölümde geçen “Dîni el Melik” âyetiyle, Bünyamin'i alıkoydu.

“İşte böylece Hükümdar'ın yasaları olmasa o kardeşini tutamazdı” âyetiyle bu durum izah ediliyor.

Buradan anlıyoruz ki “Din” kelimesi; yasa, kanun anlamındadır.

Dîni el Melik; Hükümdarın yasaları-kanunları anlamındadır.

“Dîni el Melik” kelimesini çoğu müellif “Hükümdar'ın dini” çeviriyor.

Melik kelimesini, Hükümdar olarak çevriliyor.

Ama din kelimesi olduğu gibi bırakılıyor.

Hükümdarın dini olarak çevirim yapılıyor.

Oysa din kelimesi de anlamına göre çevrilmelidir.

Burada geçen “Din” kelimesini, “Yasa-Kanun” olarak çevirmemiz, kelimenin anlamına daha uygun düşüyor.

Çünkü her devletin, kendine göre yasaları vardır ve o devlet o yasalarla yönetilir.

İşte Yûsuf da, kardeşi Bünyamin'i, Mısır'ın yasalarına göre alıkoydu.

“Dîni el Melik” âyetini çok dikkatlice incelediğimizde, Hükümdarın yasaları anlamı karşımıza çıkıyor.

Buradan da anlıyoruz ki din kelimesi Kur’ân’a göre yasadır, kanundur.

Peki, yasa-kanun ne demektir?

Neyin yasası, neyin kanunu?

Kur’ân anlamıyla din kelimesini incelemeye devam edelim.

Rûm Sûresi 30. âyette “dîni hanîfâ fıtrat Allah” kelimesi vardır.

Burada geçen kelimelerin açılımı şöyledir:

Din; yasa, kanun demektir.

Hanif; Hân üzere, birlik üzere, Tevhîd üzere, Hân’ın yolu üzere demektir.

Fıtrat; açığa çıkma, yaratılış, yaratmak, varoluş, tüm kâinatın açığa çıkması, tohumun kabuğunun yarılp filizin çıkışı anlamındadır.

Hazreti İbrâhîm’e hânif denilmesinin maksadı, birlik üzere, Tevhîd yolu üzere olmasından dolayıdır.

Yâni âlemin tek Han’ı, tek Hükümdar’ı, tek Sultan’ı Allah’tır şuurunda olmak hanifliktir.

İşte bu âyetten de anlıyoruz ki din, Allah’ın fıtratı demektir.

Yâni Allah’ın varlığı yaratması.

Allah’ın varlığı bir özden yasalarla açığa çıkarması demektir.

Şimdi Rûm Sûresi 30. âyeti kelime kelime inceleyelim.

Rûm Sûresi 30: “Fe ekim vecheke lid dîni hanîfâ fıtratallâhilletî fataran nâse aleyhâ lâ tebdîle li halkıllâh zâli- ked dînul kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn.”

Fe ekim veche ke : Artık, öyleyse, o halde durmak, ikame, yüzünü, yönünü,

Li el dîni	: Dine, yaratılış yasaları, hükümleri, incelikleri,
Hanifen	: Tevhîd üzere olan, diri olana, birlik üzere olan,
Fitrata	: Fitrat, varlığın açığa çıkması, yaratılış, yaratmak, varoluş,
Allah	: Allah, her varlıktaki kudret,
Elletî fatara	: Ki o, ondan, vücûda geliş, ortaya çıkış, yarılıp çıkmak, varoluş,
El nâs aleyhâ	: İnsanlar, onların üzerinde olan,
Lâ tebdîle	: Yok, değişiklik, değiştirmek,
Li halkı Allah	: Varoluş, yaratılış, halkoluş, Allah
Zalike el dîn	: İşte bu, din, varlığın yaratılış yasaları,
El kayyim	: Değerli, tüm varlıkta diri olan sürüp giden, dosdoğru,
Ve lâkinne eksere	: Lâkin, fakat, çoğu,
El nas lâ yâlemûn	: İnsanlar, bilemiyorlar, hakikatleri bilmiyorlar,

Meâli: “Bundan sonra yüzünü, Allah’ın varlığı yaratmasına, varlığın yaratılış yasalarına, Tevhîd üzere çevir. İnsanların vücûda gelişi O’ndandır. Allah’ın Halkiyetinde bir değişiklik yoktur. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu dinin hakikatini bilemiyorlar.”

Bu bölümü incelediğimizde anlıyoruz ki din “li el dini hanifen fitrata Allah, elleti fatara” Allah’ın fitratıdır.

Yâni varlığı yaratma yasalarıdır.

Yaşamın oluşma kanunlarıdır.

Her bir varlığın bedenlenme kanunlarıdır.

Her bir varlık kendi yazılımındaki fitrata göre açığa çıkar, şekillenir ve bedenlenir.

İşte her bir varlığın ayrı ayrı şekillenmesi bir yaratılış yasasına göredir.

Varlık mükemmel bir şekilde “Matematik-Fizik-Kimya-Biyoloji” yasalarına göre yaratılır.

Her atom, her hücre, her doku, her organın bir oluşma yasası vardır.

İşte buradan da anlıyoruz ki din, Allah’ın varlığı yaratmadaki yasalarıdır, kanunlarıdır.

Kur’ân incelediğiniz zaman anlıyoruz ki varoluş yasalarına “Din” denilir.

Varlıktaki yaratılış, nitelikten niceliğe, atomdan moleküllere, zerreden küreye tüm varlığın varoluşundaki yasalara-kanunlara, Kur’ân’da “Din” diye tanımlanır.

İşte varlığı belli bir nizam içinde yasalarıyla yaratan Allah’tır.

İnsan bir hücre zarı bile yaratamaz.

Bir atomu bile halk edemez.

Yaratıcı Allah’tır.

Yaratma yasalarını düzenleyen Allah’tır.

Bundan dolayı Kur’ân’da birçok yerde “lehu ed dîni” kelimesi geçer.

Yâni din O’nundur.

Yâni din Allah’a aittir.

Onun için İnsan, benim dinim diyemez.

Çünkü insan varlığın var olmasındaki yasalarını oluşturan değildir.

Yasa Allah’a aittir.

Onun için din Allah’a aittir.

Onun için Kur’ân’da birçok yerde “Din O’nundur” diye bildirilir.

Rûm Sûresi 30. âyette çok çarpıcı olarak; “zâliked dînul kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn-dinin gerçeği budur, lâkin insanların çoğu bilmiyor” diye bildirilir.

Evet dinin gerçeği Kur’ân’da çok güzel târif edilir.

Din yasadır, kanundur.

Yaratılış kanunlarıdır.

Ve bu kanunlar Allah’ın kanunlarıdır.

Bundan dolayı “din Allah’a aittir-lehu ed dîni.”

İşte bundan dolayı insanın dini olmaz.

İnsanın imanı olur.

Varlığın yaratılış hakikatine erişen kimse iman makamına erişir.

İnsan, dini anladığında iman sahibi olur.

Allah’tan emin olur.

Din iyi anlaşılmalıdır.

Dinin Allah’a ait olduğunu anlayamayan, dini kendine nispet eder.

Senin dinin benim dinim kavgasına girer.

Bu durum, Rûm Sûresi 32. âyette açıklanmıştır.

Rûm Sûresi 32: “Minellezîne ferrakû dînehum ve kânû şîyeâ kullu hızbin bimâ ledeyhim ferihûn.”

Min ellezîne ferrakû : O kimselerden, fırka, bölmek, ayrılık, partileşmek,

Dîne hum : Din, varlığın yaratılış yasaları, onlar,

Ve kânû şîyeân : Târikat mezhep cemâatlere ayrılmak, fırka fırka olmak,

Kullu hızbin : Bütün hepsi, grup, fırka, bölünmek,

Bimâ ledeyim : Kendinde olan, her zümre kendi inançlarıyla,

Ferihûne : Sevinme, şımarma, azma, avunup övündü,

Meâli: “Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bütün hepsi târikatlara, mezheplere, cemâatlere bölündüler. Her zümre kendi inançlarıyla sevinip övündü.”

İşte dini, Kur’ân’a göre anlayamayan kişi, atalardan gelen inançla, bir ayrımcılığın içinde kalır ve böylece “Benim dinim, onun dini” diyerek, dinin hakikatinden uzaklaşır.

Anne babadan öğrendiği din inancını yüce görür, başka din inancında kalanları kâfir görerek, onları cehennemlik sanır.

Dinin hakikatini anlayamayan kişi, din ayrımcılığı içinde hareket eder.

İslâm dini, Hristiyanlık dini, Mûsevilik dini diye bir ayrımcılığın içinde olur.

Ve kendini din savaşlarının içinde, kâfirleri yok etme inancı içinde bulur.

Ayrıca, Rûm Sûresi 32. âyette belirtildiği gibi, kendi din edindiği inançta bile, cemâatlere, târikatlara, mezheplere bölünerek, kendi cemâatinde, târikatında, mezhebinde olmayanlara hoş bakmaz “Bizden, bizden değil” anlayışıyla bakar.

Kur’ânî ölçüde, din inceliğini anlayan, bir ayrımcılığın içine düşmez.

Senin dinin benim dinim kavgasına girmez.

Tüm varlığa Hakk nazarıyla bakar.

Tüm varlığı yaratanın şekillendirenin Allah olduğunu bilir.

Allah’a varlığın yaratılışında şâhit olur.

Varlığın yasalarla yaratıldığına şâhit olur.

Bu şâhitlikle Allah’tan emin olur.

Mü’min olur, iman sahibi olur.

Asla senlik benlik kavgasına girmez.

Ve bilir ki din; her türlü varlığın, varoluşundaki Allah'a ait olan yasaların adıdır.

Ve bilir ki din Allah'a aittir.

Asla kendine nispet etmez.

İşte bu durum Beyyine Sûresi 5. âyette çok güzel işaret edilmiştir.

Beyyine Sûresi 5: "Ve mâ umirû illâ li ya'budûllâhe muhlisîne lehud dîne hunefâe ve yukîmûs salâte ve yutûz zekâte ve zâlike dînul kayyimeh."

Ve mâ umirû	: Şey, ne, değil, emr, iş, hüküm, hükme uymazlar,
İlla li yabudû Allah	: Ancak, Allah'a kul olmak tan başka,
Muhlisîne	: Muhlis, hâlis, samimi, içten, tüm özülle bağlı olan,
Lehu el dine	: Ona, din, varoluş yasaları,
Hunefâe	: Haniflik, Tevhîd üzere, birlik,
Ve yukîmû el salâte	: Her an salât üzere olmak, Hakk'a bağlılık durumu, bağlılık,
Ve yutû ez zekâte	: Firasetle temizlenmek, kendinde olanı paylaşmak,
Ve zâlike dine	: İşte bu, işte onlar, din, varlığın yaratılış yasaları,
El kayyimet	: Diri, ayakta tutan, doğru, varlığı diri tutan sürüp giden,

Meâli: "Onlar Allah'a kul olmaktan başka hükme uymazlar. En içten davranışlar içindedirler. Dinin O'na ait olduğunu bilirler, Tevhîd şuurundadırlar. Her an Hakk'a bağlılık şuru ile hareket ederler. Firâsetle temizlenirler, kendinde olanı paylaşırlar. İşte bu onların; varlığın yaratılış yasalarını, varlığı diri tutan sürüp gideni bilmelerinden dolayıdır."

İşte âyette belirtildiği gibi, dosdoğru din; Allah’a kul olarak yaşamaktır, Tevhîd üzere olmaktır, her an Hakk’a bağlılık içinde olmaktır, ihlâslı olmaktır, her an temizlik içinde olmaktır.

İşte, Kur’ân’a göre din Allah’a aittir.

Bu hakikati bilen dinin hakikati hakkında yalana sü-rüklenmez, yalanda kalmaz.

Bir bebeğin anne rahmînde bedenlenmesi, belli bir yasalara göredir.

İşte bu yasaları anlayan dinin hakikatine erecektir.

Bu konu Tin Sûresinde çok güzel açıklanmıştır.

Tîn Sûresi

1-

وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ

Vet tîni vez zeytûn

Ve el tîni : Tin, öz, rûh, incir,

Ve el zey tîni : Gelen, kostümler, sıfatlar, nitelik, zeytin,

Meâli: Öze ve özden gelen sıfatlara.

2-

وَطُورِ سِينِينَ

Ve tûri sînîn

Ve tûri sînîn : Gönül, sıfatlar, üretken, geliştirilmiş, insan vüçûdu,

Meâli: Sıfatlarla donatılmış insan vüçûduna.

3-

وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ

Ve hâzel beledil emîn

- Ve hâzâ : Bu, şu, işte bu,
El beledi : Belde, şehir, gönül şehrine, duyguların kaynağı,
El emîni : Emin, güvenilir, inanılır, hakikati bilen,
tehlikesiz,
Meâli: Emin olunan gönül şehrine.

4-

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

Lekad halaknel insâne fî ahseni takvîm

- Lekad halakna el insan : Andolsun, gerçekten, yaratmak, halk
ettik, insan,
Fi ahseni takvîm : Ahseni takvîm içinde, güzel, tertip,
düzen, genlerdeki plan, Allah'a ait tüm
nitelikleri, güzellikleri taşır bir hâlde,
Meâli: İnsanı Ahsen-i Takvîm üzere halk ettik.

5-

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ

Summe redednâhu esfele sâfilîn

- Summe redednâ-hu : Sonra, bıraktık, gönderdik, iade ettik,
çevirdik,
Esfele sâfilîne : Alt kısım, kendi dünyasına, tüm saflığıyla,
aşağı, anneden doğuş,
Meâli: Sonra onu tüm saflığıyla kendi
dünyasına bıraktık.

6-

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ
مَمْنُونٍ

İllellezîne âmenû ve amilûs sâlihâtî fe lehum ecrun
gayru memnûn

İllâ ellezine amenu : Ancak, iman edenler, hakikate yönelme,
Ve amilû el salihâtî : Salih amelde, uygun hareket etme, iyi
amel eden,
Fe lehum ecrun : İşte, artık, onlar, ecir, mükâfat, karşılık,
ödül,
Gayru memnûnin : Devamlılık, kesintisiz, tükenmeyen,
minnettar, hep huzur,

Meâli: Bundan sonra ancak iman edenler ve dosdoğru
hakk yolunda çalışanlar, işte onlara tükenmeyen
karşılıklar vardır.

7-

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ

Fe mâ yukezzibuke badu bid dîn

Fe mâ : Artık, sonra, ne, şey, değil, yalanlamak, sen,
yukezzibu ke

Badu bi el dîn : Bundan sonra, din, yaratılış yasaları,

Meâli: Artık bundan sonra sana dini-yaratılış yasalarını
ne yalanlatabilir.

8-

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

E leysallâhu bi ahkemil hâkimîn

E leyse Allah : Allah değil midir?

Bi ahkemi : Hükümleriyle, hâkimiyet, sağlam, var oluş
hükümleri,

El hâkîm : Hâkim olan, tüm varlığa hâkim olan,

Meâli: Allah hükümleriyle bütün her şeye
hâkim olan değil midir?

Burada 7. âyette çok güzel bir anlamla açıklandığı gibi
“Fe mâ yukezzibuke badu bid dîn” dinin hakikatini anla-
yan din hakkında yalanlara düşmez.

8. âyette belirtildiği gibi, dinin hakikatini anlayan
kimse “E leysallâhu bi ahkemil hâkimîn” Allah’ın varlığı
yaratma yasalarıyla her şeye hâkim olduğunu bilir.

Tîn Sûresinde, insanın bir özden yâni rahîm boyutun-
dan bedenlenmesi çok güzel sunulur.

İnsanın, Allah’ın rahîm boyutundan ana rahmîne düş-
mesi ve oradan hücre hücre yaratılışı izah edilir.

Ve bu yaratılışın din olduğu bildirilir.

İnsanın ve her bir varlığın bedenlenmesindeki oluşum,
bir nizam içinde yasalarla mümkündür.

İşte bu yasalar din diye adlandırılmıştır.

Ve bunu anlayan dinin hakikatine erişecektir diye
bildirilir.

Dinin hakikatini anlayan, dini yalanlayamaz.

7. âyette “Fe mâ yukezzibuke badu bid dîn-dini an-
layan dini hakikatinde yalanlara düşmez” diye bildirilir.

İşte yaşamın ortaya çıkışı, her bir varlığın, her bir zer-
renin şekillenmesi belli bir yasalara göredir.

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki varlığın ya-
ratılış yasalarına “Din” deniliyor.

Bunu anlayan bir kimse, dini kendine nispet etmez, benim dinim senin dinin kavgasına girmez.

Çünkü bilir ki din Allah'a aittir, insan zerre bir varlığı yaratan, şekillendiren olamaz.

Allah varlığı belli bir yasalarla halk eder.

Halk ettiği varlığın belli bir yasalara göre de işleyişini sağlar.

Varlığın işleyiş yasaları da Allah'a aittir.

Varlığın işleyiş yasalarına da "Sünnet" denilir.

İnanç dünyasında Allah'ın sünneti kelimesi genelde ifade edilmez.

Çoğunlukla peygamberin sünneti kelimesi kullanılır.

Peygamberin sünneti diyerek, Hazreti Muhammed'in davranışları, halleri, çevresi ile olan ilişkileri anlatılır.

Peki, Kur'ân anlamıyla Allah'ın sünneti ne demektir.

Sünnet denilince neyi anlamalıyız?

Kur'ân'da geçen "sünnetullâh" kelimesinin açılımı nedir?

Sünnet; görünen görünmeyen her varlığın işleyişinde, sürüp gitmesinde, Allah'a ait olan yasaların adıdır.

Kur'da geçen "Sünnetullah" kelimesi bunu ifade eder.

Dinin hakikatini anlayan, sünnet hakikatini de anlar.

Kur'ânda geçen sünnetullâh kelimesinden bazı örnekler; Ahzab Sûresi 38-62, Fetih Sûresi 23, Fatır Sûresi 43.

Bunlardan bir örnek verelim.

Fetih Sûresi 23: "Sunnetellâhilletî kad halet min kabl ve len tecide li sunnetillâhi tebdîlâ."

Sunnete Allah	: Sünnet, kanun, yol, işleyiş, işleyiş yasaları,
Elleti kad	: Ki o oldu, olan,
Halet min kabl	: Gelip geçen, daha önce, geçmişten geleceğe,
Ve len tecide	: Asla bulamazsın,

Li sunneti Allah : Sünnet, kanun, yol, işleyiş, işleyiş yasaları,
Tebdilen : Değişme, yaratma inceliği, değişiklik,

Meâli: “Allah’ın varlıktaki işleyiş yasaları geçmişten geleceğe devam eder gider ve Allah’ın varlıktaki işleyiş yasalarında asla bir değişiklik bulamazsınız.”

Mü’min Sûresi 85: “Sunnetâllahilletî kad halet fî ibâdih ve hasire hunâlikel kâfirûn.”

Sunnet : Varlığın işleyiş yasaları, yaratma incelikleri, kanunları,
Allah elleti : Allah, ki o,
Kad halet : Gelip geçti, geçmişten geleceğe,
Fî ibâdi hi : İçinde, ayrı değil, hakkında, kulluk, kul olan, o,
Ve hasire hunâlike : Hüsrân, kayıptadırlar, orada, vardır,
El kâfirûn : Hakikatleri görmeyip örten, kabul etmeyen,

Meâli: “Geçmişten geleceğe varlığın işleyişindeki yasalar Allah’a aittir. O kullarından ayrı değildir. İşte hakikatleri görmemezlikten gelenler, bunları anlayamadıklarından dolayı hüsrâdadırlar.”

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman görüyoruz ki sünnet Allah’a aittir.

Varlıktaki işleyiş belli bir nizama, yasaya göredir.

İşte bu nizamın, yasanın adı “Sünnet” kelimesi ile ifade olunur.

İşte bunun için peygamberin sünneti kelimesi doğru değildir.

Sünnet Allah’a aittir.

Varlıktaki işleyişi yapan Allah’tır.

Bu işleyişin kanunları Allah’a aittir.

Kur’ân’a göre din; varlığın yaratılış yasalarıdır.

Kur'ân'a göre sünnet; varlığın işleyiş yasalarıdır.

Yâni, varlığın varoluşundaki yasalarına "Din" denilir.

Varlığın, işleyiş sistemindeki yasalarına "Sünnet" denilir.

Bunlar birbirinden ayrılmaz.

İnanç dünyası genelde, peygamberin sünneti lafzını kullanır.

Lâkin Kur'ân'da; sünneti resûl, sünneti nebî kelimesi yoktur, sünnetullâh kelimesi vardır.

Toplumda peygamberin sünneti diye ifade edilen kelime, Kur'ân dinamiğine göre uygun değildir.

Yâni resûllerin sünneti olmaz.

Allah'ın sünneti olur.

Tüm insanların ve tüm varlığın vücûdlarındaki ve tüm evrendeki işleyiş yasalarına "Sünnetullâh" denilir.

Bunu şöyle açıklayabiliriz.

İnsan bedeninin oluşumundaki yasanın adı dindir.

İnsan bedenindeki işleyişin adı sünnettir.

Bu durum tüm varlık için de geçerlidir.

İnsanın oluşumu, anne rahmînde hücre hücre gerçekleşir.

Babanın spermi ile annenin yumurtasının birleşimi ile başlayan bedenlenme DNA'daki yazılımla gerçekleşir.

Bu yazılım "Kader" hakikatidir.

DNA'da bedenlenmenin bir nizamı, yasası vardır.

Hücre hücre oluşan beden, Allah'ın yazdığı bir yasaya göre oluşur.

İşte bu yasanın adı Kur'ân'da "Din" diye tanımlanır.

Ayrıca, açığa çıkan tüm varlıkta bir işleyiş vardır.

İşte bu işleyiş yasaasının adı da Kur'ân'da "Sünnet" diye tanımlanır.

Kur’ân’da geçen “sünnetullâh” kelimesi, “varlıktaki Allah’ın işleyiş yasaları” olarak tanımlanır.

“Sunnetellâhilletî kad halet min kabl” âyetiyle belirtilen hakikat, gelmişten geçmişe varlıkta olan işleyiş yâni sünnetullah, Allah’ın işleyiş yasalarına göre gerçekleşir.

“Ve len tecide li sunnetillâhi tebdîlâ” bu işleyiş yasalarında bir değişme olmadan varlıktaki işleyiş evvelden âhire devam eder gider.

Dünyada hangi varlık olursa olsun, insan tarafından yaratılmış değildir.

Doğada olan her bir varlıkta olan işleyişi de yapan insan değildir.

Her bir varlığın kendinde olan işleyiş sayesinde yaşam devam eder gider.

İşte varlığın oluşunda ve işleyişinde belirli bir yasalar bütünlüğü vardır.

Varoluşun ve işleyişin yasaları birbirine bağlıdır.

Yâni din ve sünnet birbirine bağlıdır.

Yâni şöyle düşünebiliriz.

İnsan bedeninde ölen bir hücrenin yerine yeni bir hücre var olur ve o hücrenin de bir işleyişi vardır.

İnsan bedenindeki işleyiş yasalarını kısaca şöyle tanımlayabiliriz.

İnsanın gözlerinin işleyişi, beynin işleyişi, kulakların işleyişi, kanın dolaşımı, işleyişi, nefes alıp vermekle olan işleyiş, hücrelerin, dokuların, organların işleyişi hep sünnetullah diye tanımlanır.

İnsan bedeninde olan her bir hücrenin, atomun bir işleyişi vardır.

Bu işleyişi yapan Allah’tır.

Doğada her varlık atomlardan oluşur.

Atomların işleyişi ile hücreler oluşur.

Doğada yaşayan her beden hücrelerden oluşmuştur.

Hücrenin içinde nice yapılar vardır.

Bu yapıların içinde de organik nice nitelikler vardır.

Bunlar, su, yağlar, asitler, bazlar, enzimler, hormonlar, vitaminler, proteinler, karbonhidratlar gibi nice kimyasal yapılar bulunur.

Sadece hücrenin işleyişini inceleyen bilim dalına “Sittoloji-Hücre bilimi” denilir.

Doğada bulunan, insanlar, hayvanlar, bitkiler çok hücrelidir.

Tek hücreli olan canlılar da vardır.

İşte ister tek hücreli ister çok hücreli olsun her bir varlığın özünde bir işleyiş vardır.

Bu işleyiş de belli yasalarla olur.

İşte bu işleyiş “Sünnetullah” hakikatidir.

Bu işleyişi inceleyen nice bilim dalı ve o bilim dallarında nice bilim insanları vardır.

İşte tüm bilim insanları, kendi dallarında gece gündüz, Allah'ın sünnetini inceliyorlar.

Bundan dolayı toplumda söylenen peygamberin sünneti sözü doğru değildir.

Doğru tanımlama Kur'ân'da “Sünnetullah” diyerek sunulur.

Resûl, nebî dediğimiz insanların sünneti olmaz.

Onların siyerleri olur.

Yâni yaşamdaki gayeleri, amaçları, tarzları, uygulamaları, makâmları, takip ettikleri bir sistemleri olur.

Yâni kısaca; makâmlara göre davranışları, hâl ve hareketleri, yaşam biçimleri olur.

Onun için, her insan duyduğu sözlerin aslını araştırmalıdır.

Sünnetin hakikatini öğrenmelidir.

Allah'ın sünnetinin ne olduğunu iyi bilmelidir.

Peygamberin sünneti diye söylenen sözün doğru olup, olmadığını iyice araştırmalıdır.

Bizlere hep peygamberin sünnetinden bahsettiler.

Allah'ın sünneti nedir hiç bahsetmediler.

Kur'ân'da sünnetullâh mı geçer, yoksa peygamberin sünneti diye mi geçer diye araştırmadık.

Gittiğimiz cemâatler peygamberin sünneti sözünü beyinlerimize kodladılar, Allah'ın sünnetini hiç açıklamadılar.

Sünnetullâh hakikati derin derin araştırılmalı, hakikati anlaşılmalı çalışılmalıdır.

Kur'ân'da geçen Allah'ın sünneti yine Kur'ân'da çok güzel açıklanmıştır.

Yeter ki Kur'ân'ı anlamak için okuyalım, sevap için değil.

Mânâsına erişemediğimiz bir şeyin sevabı da olamaz.

Toplumda peygamberin sünneti diye öğretilen bilgiler, "Allah'ın sünneti" hakikatini örtüyor.

Düşünelim, "Sünnetullâh" hakikatini anlamaya çalışalım.

Kur'ân'da geçen "Sünnetullâh" kelimesi ne anlama geliyor araştıralım?

Dikkat edelim "peygamberin sünneti" derken Allah'ın sünneti hakikatini örtmeyelim.

Bizlere Hazreti Muhammed'in yaşantısında yaptığı şeyler için "peygamberin sünneti" diye öğretiler.

Oysa Kur'ân, onun yaşantısındaki hâl ve davranışlarında "Güzel örnekler vardır" diye işaret eder. (Ahzâb Sûresi 21)

Kur'ân ölçüsüyle sünnetullâh hakikatini, başka bir âyette inceleyelim.

Fâtır Sûresi 43: "Fe hel yenzurûne illâ sunnetel evvelîn fe len tecide li sunnetillâhi tebdîlâ ve len tecide li sunnetillâhi tahvîlâ."

Fe hel yenzurûne : Bundan sonra, artık, bakıp ta görmezler mi?

İllâ sunneten : Var, sünnet, yaratılış incelikleri, işleyiş yasaları,

El evvelin : İlk andan beri, evvel, önceki,

Fe len tecide : Böylece, işte, asla bulamazsın,

Li sunnetillâhi : Sünnet, Allah, varlığın işleyiş yasaları, incelikleri,

Tebdilen : Değişme, sapma, çarpıklık,

Ve len tecide : Asla, değil, asla bulamazsın, göremezsin,

Li sunnetillâhi : Allah'ın sünnetinde, yaratma kanunu, işleyiş yasaları,

Tahvilen : Değişme, dönüştürme, çevirme,

Meâli: "Artık ilk andan beri var olan, varlığın işleyiş yasalarına bakıp da görmezler mi? İşte, Allah'ın varlıktaki işleyiş yasalarında asla bir değişiklik bulamazsın ve Allah'ın varlıktaki işleyiş yasalarında asla bir sapma bulamazsın."

İşte burada da görüyoruz ki sünnet hakikati, varlığın işleyiş yasalarıdır.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki, peygamberin sünneti değil, Allah'ın sünneti vardır.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki din ve sünnet hakikati toplumda anlatıldığı gibi değildir.

Din ve sünnet hakikati iyi anlaşılmalıdır.

Tekrar edersek, Kur'ân'a göre din; varlığın varoluş yasalarıdır.

Kur'ân'a göre sünnet; varlığın işleyiş yasalarıdır.

Varlık bir yasaya göre var olur, bir yasaya göre işleyiş içinde olur.

Varlığın var oluşu ve işleyişinde “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” ana etkindir.

Varlığın, Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik işleyişi, Evrenin var oluşundan, Evrenin sonuna kadar devam edip gidecektir.

Yâni sünnetullâh hakikati; âyette belirtildiği gibi: “Allah'ın varlıktaki işleyiş yasaları geçmişten geleceğe devam eder gider” hakikatidir.

İnanç dünyasının dilinde hep, “Peygamberin sünneti” kelimesi vardır.

Oysa Kur'ân'da; “Sünneti Nebî” kelimesi yoktur, “Sünnetullâh” kelimesi vardır.

Yâni peygamberin sünneti olmaz, Allah'ın sünneti olur.

Allah'ın sünnetini de anlamamız için varlıktaki “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” yasaları iyi bilinmelidir.

Bu yasalar varlıkta her an kendini gösterir.

Evet, dikkat edelim, birilerinden peygamberin sünneti sözünü duyduğumuzda hemen onlara soralım.

“Peki, Allah'ın sünneti nedir, bunu bize açıklar mısınız?” diyelim ve onlardan izah isteyelim.

Evet, Sünnetullâh, varlığın işleyiş yasalarıdır.

Hazreti Muhammed'in yaşantısındaki hâl, hareket, davranışlar ise, Kur'ân deyimiyle “güzel örnekler”dir.

Sünnetullâh; varlığın işleyiştir, evrenin işleyiştir.

Suyun işleyişi, toprağın işleyişi, bitkilerin yeşermesi, dallanması, yapraklanması, çiçeklenmesi, meyveye yürüyüşü hep sünnetullâhtır.

Hayvanların dünyaya gelişi, yaşamı, beden işleyişleri hep sünnetullâhtır.

Suyun buharlaşması, yağmurun yağışı, kar oluşumu, dolu oluşumu, hep sünnetullâhtır.

Gökte ve yerde olan her türlü işleyiş sünnetullâhtır.

Evet, sünnetullâh; tüm Kâinata olan işleyiş hakikatidir.

Kur'ân bizlere varlığın işleyişine iyi bakmamızı işaretle eder.

Çünkü Allah'ı layıkıyla anlayabilmek için varlığın var oluşunu ve varlıkta olan işleyişi iyi anlamamız gerekir.

Yâni din, sünnet, şerîât hakikati iyi anlaşılmalıdır.

Hiçbir varlık kendini var edemez ve kendinde olan işleyişi yapamaz.

İşte varoluşu ve varlıktaki işleyişi yapan kudretin adına Allah denilir.

Allah bütün her şeydeki kudretin adıdır.

Allah gerçektir her bir varlıkta kudretiyle kendini gösterir.

Hacc Sûresi 6: "Zâlike bi ennAllahe huvel hakku ve ennehu yuhyil mevtâ ve ennehu alâ kulli şeyin kadîr."

Zâlike bi enne Allah : İşte bu, muhakkak ki Allah, o hu

El hakk : Hakk, gerçek, hakikat,

Ve enne hu yuhyi : Muhakkak ki o, hayat veren,

El mevt : Nutfe, ölümü sunan, sınırlayan,

Ve enne-hu : Muhakkak o, doğrusu o,

Alâ kulli şeyin kadîr : Bütün her şeydeki kudrettir,

Meâli: "İşte muhakkak ki gerçek olan Allah'tır. O hayat verendir, ölümü sunandır ve muhakkak ki O bütün her şeydeki kudrettir."

Âyetle belirtildiği gibi, hakk kelimesi, gerçek, hakikat anlamında ifade edilmiştir.

Allah, haktır, yâni gerçektir.

Allah, her varlıkta kendi gerçeğini zâhir eyler.

Her varlık, Allah'ın rûhundan üflenip gelmiştir.

Her varlık, Allah'a şehadet alanıdır.

Allah açığa çıkan tüm varlığın ana kaynağıdır, asliyetidir.

Hûd Sûresi 4: "Îlâllâhi merciu kum ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Îlâ Allah merciu kum : Allah'tır, dönülecek yer, merkez,
kaynak, siz,

Ve huve alâ kulli şeyin : O, bütün her şeydeki,

Kadîr : Kudret, güç, her şeye muktedir olan,

Meâli: "Kaynağınız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir."

Âyetle muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, hepimizin geldiği kaynak Allah'tır.

Allah hakikatının cevabını arayacağımız yer, âyetle belirtildiği gibi "alâ kulli şeyin kadîr" varlığın kendinde olan kudret boyutudur.

Anlıyoruz ki Allah denilen, bütün her şeydeki kudrettir.

Bakara Sûresi 20-106-109-148: "İnne Allah alâ kulli şeyin kadîr."

İnne Allah : Muhakkak, Allah,

Alâ kullu şeyin kadîr : Bütün her şey, kudret, güç

Meâli: "Muhakkak ki Allah, bütün her şeydeki kudrettir."

Mâide Sûresi 17-19-40: "Ve Allah alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Allah bütün her şeydeki kudrettir."

Mâide Sûresi 120: "Lillâhi mulkus semâvâti vel ardı ve mâ fihîn ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Li Allah mulku : Allah, mülkü, sahip, hükümdar,
idare eden,
El semâvât ve el ardı : Gökler, ulvî âlem, arz, yeryüzü,
yer,
Ve mâ fî hinne : Şey, değil, ne, içinde, onda,
orada,
Ve huve alâ kulli şey kadîr : O, bütün her şeydeki kudret,

Meâli: “Göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi Allah’tır
ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

İşte insan, Allah hakikatini, varlığın kendinde olan
kudretin tecellisinde aramalıdır.

Varlığın varoluşunu araştıran kişi, mutlaka hakikate
erişecektir.

Varlık, belli bir kudretin tecellisi ile var olmuştur, şe-
killenmiştir, bedenlenmiştir.

Ve o kudret, her an bedenlenen varlıkta kendini is-
pat eder.

Varlığın özünde olan kudreti, yâni gücü, kuvveti kimse
inkâr edemez.

Varlığın kendinde olan hareketlilik, bir kudret saye-
sinde olmaktadır.

Bütün varlık, Allah’ın rahîmiyet boyutundan açığa
çıkıştır.

Bakara Sûresi 163: “Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe
illâ huver rahmânûr rahîm.”

Meâli: “Sizi var eden, tek var edicidir, O’ndan başka
var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm
varlığı rahmetiyle sarandır.”

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, O’ndan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, O’ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, O'ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Her varlıkta Allah'ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Allah, hayydır, kayyumdur.

O'ndan başka hayat sahibi yoktur, O'ndan başka kudret sahibi yoktur.

İşte varlığın var oluş ve işleyiş yasalarını takip eden, Allah hakikatine erişecektir.

Neye Allah denildiğine ârif olacaktır.

Evrenin muhteşem bir işleyişi vardır.

İnsan aklını aşan bir muhteşemlik Evrende hep kendini gösterir.

Bir tohumdan filizin çıkması ile başlayan ağaçlanma süreci, okunması gereken bir işleyiştir.

Sünnetullâh; Allah'ın varlıktaki ilk andan son ana kadar devam edip giden değişmeyen işleyiş yasasıdır.

Sünnetullâhı okuyan kişi; varlığın varoluşunun ve varlığı var edenin, hakikatlerine ulaşacaktır.

Allah'ın sünnetullâhı; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji olarak tecelli eder.

Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, varlığın varoluşunda ve varlığın işleyişinde değişmeyen yasalardır.

İnsan vücûdunda; her bir organın, her bir hücrenin işleyişinde, Matematiksel, Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik bir düzen vardır.

Mesela, bir gözün oluşumu ve işleyişi, muhteşem bir Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik düzendir.

Kâmil kişiler, hep sünnetullâha dikkat çekmişlerdir.

Çünkü şahitlik sırrı, sünnetullâhı anlamakta gizlidir.

Ama maalesef toplumda ise, peygamberin sünneti denerek, sünnetullah hakikati örtülmüştür.

Onun için toplumda çoğumuz, Allah'a inanırız ama şahitlik nedir bilmeyiz.

Din adına anlatılanlara inanır ama şahitlik alanı nedir bilmeyiz.

Ezanda günde 20 defa okunarak hatırlatılan "Eşhedü" kelimesini düşünmeyiz bile.

Çünkü toplumda hepimiz sünnetullâh hakikatinden uzağız.

Kur'ân ise hep şahit olmaktan bahseder.

Hazreti Muhammed, düzenlediği ezanda günde yirmi defa "Eşhedü" kelimesiyle şahit olmaya işaret eder.

Çünkü şahitlik sırrı sünnetullâhtır, yâni varlığın işleyişine yönünü döndürmek ve o işleyişi anlamaktır.

Ahzâb Sûresi 38: "Mâ kâne alen nebiyyi min harecin fîmâ faradallâhu lehu sunnetallâhi fîllezîne halev min kabl ve kâne emrullâhi kaderen makdûrâ."

Ma kane ala el : Yoktur, olmadı, haberci, nebiy, hakikati
nebiy bildiren,

Min harecin : Şek, şüphe, tereddüd, ikilikte kalmak,

Fimâ farada Allah : O halde, içinde, şey, ne, Allah farz kıldı, gerekli,

Lehu sunnet Allah : Ona, varlığın işleyiş yasaları, kanunları, Allah

Fî ellezîne halev : O kimseler içinde, arasında, gelip geçen,

Min kabl : Önceden,

Ve kâne emr Allah : Oldu, emir, işleyiş, Allah,
Kader makdûr : Ölçü, takdir, ölçülü, düzen, belirlenmiş,
idare,

Meâli: “Hakikate erişip bunu bildirenlerde tereddütte, ikilikte kalma olmaz. Onlar da, onlardan önce gelip geçen kimseler gibi, Allah’ın varlıktaki işleyiş yasalarına uyma, hep Allah’a icabet etme hâli üzeredirler ve onlar tüm varlıktaki Allah’ın işleyişinin belirlenmiş bir ölçü ile olduğunu bilirler.”

İşte âyette belirtildiği gibi, “Allah’ın varlıktaki işleyişi, önceden belirlenmiş bir takdir bir ölçü iledir.”

İşte bu takdir ve ölçü, sünnetullâhtır.

İşte bu takdir ve ölçü, Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojidir.

İşte şâhitlik, bu takdir ve ölçüyü varlıkta görebilmektir.

Allah’ın, Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojinin işleyiş yasalarında, bir sapma bir değişiklik olmadan, varoluş devam eder gider.

İşte sünnetullâh hakikatini çok iyi anlamalıyız.

Ve bilmeliyiz ki, sünnetullâhı bilmeden Allah hakikatine eremeyiz.

Sünnetullâh hakikatini bilmeden; inancımız imana dönmez, şâhitlik gerçekleşmez.

Hazreti Muhammed yaşadığı dönemde, hep sünnetullâh hakikatine işaret etmiştir.

Ama maalesef bizler, peygamberin sünneti diyerek, sünnetullâh hakikatinden uzaklaştık.

Kur’ân’da onlarca âyette “Bakıp görün” diyerek varlığın işleyişini anlamamız işaret edilmiştir.

Bakara Sûresi 210: “Varlıktaki işleyişi her an Allah’ın döndürdüğünü, bakıp da görmezler mi?”

Mülk Sûresi 3: “Haydi, çevir döndür bakışlarını, bir yarık bir çatlak görüyor musun?”

Mülk Sûresi 4: “Sonra tekrar tekrar bakışlarını döndür, incele, bakışlarını kendine çevir, acizliğini ve hiçbir şeyin sahibinin sen olmadığını anla.”

Varlığın işleyişini anladığımızda bu işleyişi yaparı da anlarız.

Ve bunu anlatırken de işleyişin hakikatini hatırlatmak üzere anlarız.

İsrâ Sûresi 77: “Sunnete men kad erselnâ kableke min rusulinâ ve lâ tecidu li sunnetinâ tahvîlâ.”

Sunnete	: İşleyiş yasası, yol, adet, işleyişin ilahi nizâmı,
Men kad ersel nâ	: Oldu, açığa çıktı, biz,
Kabl ke min resûli nâ	: Senden önce, resûller, biz, hakikatlerimiz,
Ve lâ tecidu	: Bulamazsın, eksiklik, noksanlık,
Li sunnet naâ	: Sünnetimizde, varlıktaki işleyiş yasaları,
Tahvil	: Değişiklik, döndürmek,

Meâli: “Senden önce gelen resûller de, varlıktaki işleyiş yasalarımızı anlatmak için açığa çıktılar. Varlıktaki işleyiş yasalarımızda bir değişiklik bulamazsın.”

Âyeti incelediğimiz zaman anlıyoruz ki varlık her daim bir yasaya göre işlemektedir.

Ve bu yasa gelmişten geçmişe devam eder gider.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki, sünnetullâh hakikati çok önemlidir.

Varlığın işleyiş yasalarını anlamak, Allah’ı idrak etmektir.

Anlıyoruz ki, sünnetullâh ile tanışmayan hakikatleri anlayamaz.

Anlıyoruz ki Allah'ı layıkıyla idrak edebilmek, sünnetullâh hakikatinde gizlidir.

Ve şunu da hiç unutmamalıyız, Muhammed boyutu sünnetullâh boyutudur.

Halk boyutu, nûr boyutu, sünnetullâh boyutudur.

Hakk kendini Halkiyetten izhâr eyler.

İşte Halkiyet sırrı, varlıktaki sürüp giden sünnetullâh sırrıdır.

Hazreti Muhammed, sünnetullâhtır.

Muhammed, Hamd hakikatidir.

Hamd hakikati, tüm âlemi saran Allah'ın sıfatlar hakikatidir.

Tüm hazerat Halk'tır.

Halk, Hakk'ın kendi halkiyetidir.

Tüm Halk'taki Allah'ın işaretleri, şerîât hakikatidir.

Şerîât konusu da çok iyi anlaşılmalıdır.

Şerîât hakikatini anlayabilmek için öncelikle din ve sünnet hakikatini anlayabilmeliyiz.

Şerî kanunlar diye ifade edilen söz, şerîât kanunlarıdır.

Şerîât kanunları denilince akla devletin hukuk sistemi gelmemelidir.

Şerîât denilince akla varlıktaki işleyişe ait nizam, işaretler, nitelikler gelmelidir.

Toplumda şerîât anlayışı nedir?

Kur'an'da şerîât nasıl tanımlanır?

Toplumda bizlere şerîâtı, Allah'ın emirleri ve yasakları diye öğrettiler.

Şerîâtın emirleri diyerek, namaz, oruç, hacc gibi ibadetleri sundular.

Bazı toplumlar, devlet düzeni içerisinde, bazı cemâat ve târikatlar da, şerîât kanunları diyerek kanunlar oluşturdular.

Ve her toplum şerîâtı ayrı ayrı yorumladı.

Hatta bazı cemâat ve târikatlar insanları şerîâtlı, şerîâtsiz diyerek ayırdılar.

Namaz kılmayanları, oruç tutmayanları şerîâtsiz diyerek kâfir ilan ettiler ve yeri geldi onları dışladılar ve yeri geldi öldürdüler.

Şerîâtı, sünni inanç sistemine göre yorumladılar ve Alevi, Bektaşî gibi inançları yok saydılar.

Hatta diyanetin en üst seviyesindeki bazı kişiler, Alevi ve Bektaşî inançlarını İslâm dışı, din dışı saydılar.

İslâm'ı ve dini, her cemâat ve târikat kendi inançlarına göre yorumladılar.

Her cemâat kendi yorumlarını doğru, diğerlerini doğru değil diye anlattılar.

Toplumda inanç sisteminde şerîât anlayışını tarihsel olarak incelediğimizde, bugün kü bilinen şerîât anlayışı ile Hazreti Muhammed'den önce ki Mekkeli müşriklerin şerîât anlayışı arasında benzerlik olduğunu görüyoruz.

Şerîât kelimesini inceleyelim.

Kur'ân'da Câsiye Sûresi 18. âyette "Şerîât" kelimesi vardır.

Ayrıca Necm Sûresi 49. âyette de aynı kökten gelen "Şir'a" kelimesi vardır.

Hazreti Muhammed'den önce de bu kelimeye, Mekkeli müşriklerin şiirlerinde rastlıyoruz.

Araplar, yerin altından kendiliğinden çıkan suya ve bunu kesintisiz akmasına "şeri'a" derlerdi.

Şer-şır'a-şerîât; ilâhi yol, ilâhi düzen, su yolu, suyun açtığı yol, varlıktaki yüce düzene ait tüm işaretler olarak tanımlanmıştır.

Buradan anlıyoruz ki şerîât; ulvî nizam, ulvî yol, kâinatın işleyişinin, varlığın ortaya çıkışındaki işleyişin yüce düzeni, yüce düzenin varlıktaki işaretleridir.

Nasıl ki yerin altından su kendiliğinden ortaya çıkarak akıyorsa, bu kâinatta her varlık bir sistemden bir işleyişle ortaya çıkıyor.

İşte bu sistem ulvî sistemdir ve işleyişte o ulvî sistemin yüce düzenidir.

Kur'ân'da bizlere şerîât; Kâinatın işleyişinin yüce düzeni olarak sunuluyor.

Ulvî nizam, varlığın işleyişindeki Allah'ın nizamıdır, mizanıdır, yâni şerîâtıdır.

Câsiye Sûresi 18: "Summe cealnâke alâ şerîatin minel emri fettebi hâ ve lâ tettebi ehvâ ellezîne lâ yalemûn."

Summe cealnâ ke	: Sonra, kıldık, yönelttik, yapmak, sunmak, sen,
Alâ şerîatin	: Şerîât, yüce düzen, doğru yol, yasa, hukuk, yol, nûr,
Min el emri	: İş, işleyiş, hüküm, Kâinatın işleyişi,
Fe ittebi hâ	: Böylece, bundan sonra, tabi olmak, uymak,
Ve lâ tettebi ehvâ	: Uyuma, tabi olma, hevâ, zanlar, hevesler,
Ellezine lâ yalemûne	: Bilmeyen kimseler,

Meâli: "Sana kâinatın işleyişinin yüce düzenini sunduk. Artık ona tâbi ol ve sakın bilmeyen kimselerin hevâlarına uyma."

Burada geçen “şerîât” kelimesini incelediğimizde anlıyoruz ki varlığın oluşum ve işleyiş hukukunun nizamındaki tüm işaretler şerîâttır.

Şerîâtın hakikatini anlatmayıp, Allah hakkında doğru olmayan bilgiler aktarmak, şerîât diyerek, insanları şerîâtlı, şerîâtsiz diye bölmek zalimliklerdir.

Bu durum Kur’ân’da Câsiye Sûresi 19. âyetinde açıklanır.

Câsiye Sûresi 19: “İnnehum len yugnû anke minallâhi şeyâ ve inne zâlimîne baduhum evliyâu bad vallâhu veliyyul muttekîn.”

İnne hum len yugnû an ke	: Doğrusu, onlar, yok, değil, asla, fayda, yarar, sen,
Min Allah şeyâ	: Allah, bir şey söyleyen,
İnne zâlimîne	: Şüphesiz, doğrusu, zalimler, zalimlik yapan,
Badu hum evliyâu badin	: Bazıları, onlar, evliya, dost, dostlar, bazıları,
Ve Allah veliyyu	: Allah, dost, veli,
El muttekîne	: Fenalardan sakınan şirk koştırmayan,

Meâli: “Onların Allah hakkındaki söyledikleri şeylerde sana asla bir fayda yoktur. Şüphesiz zalimlerden bazıları bazılarıнын dostlarıdır. Fakat fenalardan sakınanlar, şirk koştırmayanlar ise Allah’ı dost edinirler.”

Burada belirtildiği gibi Allah hakkında doğrular belirtilmeli.

Allah diyerek zulme kapı açan bilgiler, asla Tevhîdi şura uygun değildir.

Şerîât diyerek Allah’ın kanunu diyerek, varlıktaki oluşum ve işleyişin işaretlerinin kanunları, aslı olmayan bilgilerle örtülmemelidir.

Varlıktaki Allah'a ait olan tüm işaretlerin şerîât olduğu iyi anlaşılmalıdır.

Necm Sûresi 49: "Ve ennehu huve rabbuş sırâ."

Ve enne hu huve rabb : Muhakkak ki o, Rabb, vücûdlandırıan,
El şirâ : Şiar, şerîât, yönelme, duyuş, işaret,
varlıktaki işaretler,

Meâli: "Muhakkak ki vücûdlandırıan O'dur, varlıktaki bütün işaretler O'nu gösterir."

Peki, nedir hakikatte şerîât?

Kur'ân ölçüsüyle nedir şerîât?

Câsiye Sûresi 18. âyette de bizlere muhteşem bir tavsiye vardır, "Şerîâta tâbi ol."

Kur'ân'a göre şerîât şöyle açıklanmış; Kâinatın işleyişinin yüce düzeni şerîâttır.

İşte bize deniliyor ki Allah'ı bilmek istersen kâinatın yüce düzenini anla.

Zaten "İkra" âyeti, kâinatı gözlemle, düşün, araştır anla demektir.

Kâinatın işleyişini düşünen, araştıran, varlığın işleyiş düzenini anlayan şerîâtı anlar.

Uyacağımız gerçek, kâinatın işleyişinin yüce düzenidir.

Her varlık, ulvî sistemin işleyişiyle ortaya çıkar ve ulvî sistemin işleyişiyle belirli bir zamana kadar yaşar gider.

Allah'ı bilen ancak ve ancak kâinatın yüce düzenini anlayandır.

Bize şerîât diye anlatılanların, Kur'ân'da açıklanan şerîâtle uzaktan yakından alâkası var mıdır, yok mudur çok iyi düşünmek gerekir.

Câsiye Sûresi 19. âyette: "Zalimlik yapanların, zerre kadar da olsa bir kötülük içinde olanların şerîâtı anlaması olamaz" hakikati vardır.

“Zalimlik içinde olan kişilerin şerîâtı anlaması olamaz” uyarısı çok iyi anlaşılmalıdır.

Bir kişi hem zalimlik içinde olup, hem de Allah’ı anlaması ve anlatması olamaz.

Zalimlik duygusu taşıyan kimsenin Allah adına anlattıkları yalnızca hevâdan ibarettir, duyumdan ibarettir.

Yâni Allah’a şâhit olmadan anlatılan bilgiler, duyumlardır, okuduklarımızdır, anne babadan öğrenilen adetlerden başka bir şey değildir.

Zulüm içinde olanın, Allah hakkında anlattığı şeylere ihtiyatlı yaklaşmak gerekir.

Bir kişi yaşantısında iyi bir insan ise, onun Allah hakkında verdiği bilgiler daha samimi olabilir.

Eğer bir kişi zerre kadar da olsa gıybet, hasetlik, fesatlık, gurur, kibir, dedikodu içinde ise, bu kimsenin Allah hakkında söylediği şeylere itibar etmemek gerekir ve o kişiden uzak durmak gerekir.

Zerre kadar da olsa birine zarar vermek zalimliklidir.

Kur’ân’a göre zalim kimsenin Allah’ı bilmesi olamaz.

Allah’a ârif olanın da zalimliği olmaz.

Zalim bir kişi eğer Allah’ı bilse, zalimliğini bırakır, zerre kadar da olsa kimseye bir kötülük yapamaz.

Onun için Kur’ân bizlere, Allah’a inanmayı değil, şâhit olmayı, bilmeyi tavsiye eder.

Allah’ı bilen kişi her varlıkta O’nun şerîât düzenine, yâni varlıktaki O’na ait işaretlere şâhit olmuştur.

İşte Kur’ân’ın bizlere açıkladığı şerîât; bu kâinatın oluş ve işleyişindeki düzene ait olan işaretlerdir.

Bu Kâinatın yüce düzeni ve bu yüce düzeni gösteren tüm işaretler “şerîât” diye adlandırılmıştır.

İnsanın ve her varlığın açığa çıkışındaki işleyişin ve bedenlerdeki işleyişin nizamı şerîâtıdır.

İşte şerîât;

Kâinatın ulvî nizamıdır.

Varlığın açığa çıkışındaki yüce düzendir.

Varlıkta işleyişin yüce düzenidir.

Varlığın açığa çıkmasındaki ve varlığın sürüp gitmesindeki ulvî nizamdır.

Matematik, fizik, kimya, biyolojik işleyiştir.

Varlıktaki ulvî nizamı gösteren tüm işaretlerdir.

Muhammed nûrudur şerîât.

Halkiyetin işleyiştir şerîât.

Halkta Hakk'ın işaretleridir şerîât.

Hakk'tan halkın açığa çıkışıdır şerîât.

Din, sünnet, şerîât boyutu iç içedir.

Şerîâtsiz olmaz denilen hakikat, varlığın işleyişine ait işaretlerdir.

Varlıktaki nûr boyutunun akışıdır.

Şerîât; Allah'ın varlıktaki ilâhî nizamı, ilâhî işleyiştir, ilâhi işaretleridir.

Şerîât; nûr boyutundan gelen ilâhi dalgalanmadır.

Din, o dalgalanmanın varlığa dönüşüdür

Sünnetullâh; oluşan varlığın kendinde olan işleyiştir.

Şerîât; oluşumdaki ve işleyişteki tüm işaretlerdir.

Şerîât; Allah'ın varlıktaki "kader, makdûr" sırrıdır.
(Ahzâb Sûresi 38)

Şerîât; Allah'ın varlıktaki kaderidir.

Cümle varlık bir nûrla açığa çıkar, o nûrla işleyip gider.

Kaderî ilâhi, nûrdan akan varlığın, nûrla oluş ve nûrla işleyiştir.

Nûr Sûresi 35. âyette geçen “Nûr alâ nûr” bu hakikate işaret eder.

Varlıktaki tüm işaretler, Allah’ın nûrunu yansıtır.

Şerîât ehli, varlığın oluşumu ve işleyişindeki işaretleri takip ederek Allah’a tevekkül içinde olur.

Şerîât ehli, varlıktaki işaretlere göre konuşur, hevâsından konuşmaz.

Şerîât ehli şuurludur.

Şu âyet buna işaret eder.

Necm Sûresi 3: “Ve mâ yentıku anil hevâ.”

Meâli: “O hevâsından konuşmaz.”

Şerîât ehli, basîret ehlidir, varlıkta gördüğü hakikatleri konuşur.

Şerîât makamına ulaşmış olan kişi, şuurlu kişidir, basîret ehlidir.

Basîret ehli her bir varlığın özüne bakar, hakikatine bakar, ona göre konuşur.

Kasas Sûresi 11 : “Fe besurat bihî an cunubin ve hum lâ yeşurûn.”

Fe besurat bihi	: Böylece, görme, gözetledi, basiret, onu,
An cunubi	: Her yönden, uzaktan, yan, bir taraftan,
Ve hum lâ	: Onlar, yok, değil, şuur, farkında değiller,
yeşurûn	hissetme,

Meâli: “Her yere basiretle baktı ve onlar şuurdan ayrılmadı.”

Bu âyeti incelediğimiz zaman, diğerleri gibi burada da çok çarpıcı bir uyarı karşımıza çıkıyor.

Basîret ehli, Hakk’a nazar eder.

Hakk’ın hakikatlerine ulaşır ve bu şuurla hareket eder.

Yâni varlıktaki hakikatlerin Allah'ın şerîâtı olduğunu bilir.

Varlıktaki her işaretin Allah'ın hakikati olduğunu bilir.

Allah varlıktaki delilleriyle ekberiyetini gösterir.

Varlıktaki işaretleri, delilleri gören, Allah'ın ulviyetini anlayacaktır.

Îlâhi düşüncenin ulviyetine erişecektir.

Ve artık Allah'tan öyle emin olacaktır ki onun imanı kâlbene olacaktır.

Tüm varlığın Allah'ın nûrundan tecelli ettiğini görecektir.

“Sidretü'l Müntehâ” hakikatine erişecektir.

Varlıktaki işaretlerin oradan açığa çıktığına şâhit olacaktır.

Ve şerîât ehli olacaktır.

Şerîât ehli olan, tüm âlemin Allah'ın nizamı olduğunu şuuruyla hareket edecektir.

Ve zerre kadar öteki görmeyecektir, yargılama içinde olmayacaktır, hiçbir varlığa zalimlik yapmayacaktır.

-17-

يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ
اللَّهُ يَمْنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Yemunnûne aleyke en eslemû kul lâ temunnû
aleyke islâmekum, belillâhu yemunnu aleykum
en hedâkum lil îmâni in kuntum sâdikîn

Yemunnûne aleyke	: Memnun olan, minnettar olan, sana,
En eslemû	: Teslim olmak, selamet, kurtuluş,
Kul lâ temunnû aleyke	: De, memnun olmayın, benden, bana, minnettar olmayın,
İslâme kum	: Barışa, huzura, selamet, siz,
Beli Allâh yemunnu	: Hayır, bilakis, ancak, Allah'a minnettar olun,
Aleykum en hedâkum	: Sizi hidâyete, rehber, huda, yol gösteren, siz,
Li el îmâni	: İman, inanç,
İn kuntum sadikine	: Eğer sadık olanlardan iseniz, dürüst,

Meâli 1: "Selamete erdiklerinden dolayı sana minnettar oluyorlar. De ki: Bana minnettar olmayın. Eğer imanınızda sadık olanlardan iseniz, sizlere her an yol gösteren, sizi selamete erdiren ancak Allah'a minnettar olun."

Meâli 2: "İslâmın hakikatini anlattın diye sana minnettar oluyorlar. De ki: Siz İslâm üzere olun, Allah'a minnettarlık

içinde olun. Size tüm varlıktan yol gösteren O'dur. Sadakat içinde olun, iman içinde olun."

Meâli 3: "Onların kurtuluşu için sana minnettar oluyorlar. De ki: Siz İslâm üzere olun, Allah'a şükür edin. Her şeyden size yol gösteren O'dur. Sadıklardan olun, iman ehli olun."

Tüm kâmil insanlar İslâm hakikatini anlattılar.

İslâmı iyi anlayabilmek gerekir. ("İslâmı İyi Anlayabildik mi?" kitabımızda bu konuyu detaylı okuyabilirsiniz)

İslâmı bir din olarak değil, her varlıkta tecelli eden Allah'a teslimiyet olarak değerlendirmek gerekir.

Bunun içinde dinin hakikatini iyi anlamak gerekir.

Üst bölümde belirtildiği gibi din Allah'ın varlığı yaratma yasalarıdır.

Bu yasaları anlayan İslâm üzere olacaktır.

İşte, İslâm makamı çok iyi anlaşılmalıdır.

İslâmın hakikatine eren, imanın da hakikatine erecektir.

İslâm birilerine bağlanmak değil, Allah'a teslim olmaktır.

İslâm hakikati, varlığın yaratılışını okumakla anılacaktır.

Bu bölümde belirtildiği gibi, "belillâhu yemunnu aleykum en hedâkum" Allah'ın varlıktan yol gösterdiğini anlayanlar İslâm hakikatine erecektir.

Her bir varlığın Allah'a açılan kapı olduğunu anlayanlar, Allah'a şahit olacaklardır, Allah hakikatine ereceklerdir.

Allah hakikatine erenler, Allah'a teslimiyet makamına yâni İslâm makamına erişeceklerdir.

Müslüman diye atfedilen bir anne babadan doğmakla Müslüman olunmaz.

Nasıl ki bir doktor anne babadan doğmakla, doktor olunamayacağı gibi, anne baba Müslüman denilmekle Müslüman olunmaz.

Müslüman, İslâm makamına erişmenin ve o makamın şuuruyla yaşamının adıdır.

İslâm makamı Allah’a teslimiyet makamıdır.

Bu makam Hazreti Muhammed’in makamı olan “Hazret” makamıdır.

Hazret makamına giden yol, varlıkta “Zâkir-Fâil-Mevsûf-Mevcûd” olan Allah’a şâhit olmakla açılır.

Her varlıkta zâkir olan Allah’tır.

Yâni her bir varlık bir titreşim içindedir, yâni zikir içindedir.

Her varlıkta fâil olan Allah’tır.

Yâni her varlıkta olan faaliyet, Allah’ın kendi işleyişidir.

Her varlıkta mevsûf olan Allah’tır.

Yâni varlıktaki tüm sıfatlar Allah’a aittir.

Her varlıkta mevcûd olan Allah’tır.

Yâni her bir varlığın bedenini zâtı ile tutan Allah’tır.

Varlığın beşer boyutuna beden denilir.

Ama varlığın beşer bedenini tutan kudrete vücûd denilir.

İşte bunlara şâhit olan kişi, her varlıkta Allah’a şâhit olur, âriflik makamına erer.

Ve böylece fenâfillah makamında kendi varlığının Allah’ın ulviyeti olduğunu anlar.

Ve bundan sonra bekâ makamı açılır.

Rûhun hakikatine erer ve böylece Hazret makamına dâhil olur.

Hazret makamı, Halk’ta Hakk’a teslimiyet içinde olma makamıdır.

Bu makam varlıkta Hakk’a nazar etme makamıdır.

Varlıkta varlığın sahibini görerek, o sahibe her an teslimiyet içinde olur.

İşte bu teslimiyet, İslâm makamıdır.

Varlığın sahibi Allah'tır.

Her bir varlıkta her an tecelli eden Allah'tır.

İşte bu nazarla bakanlar, teslimiyet içindedir.

Damla deryadan derya damladan asla ayrı değildir.

Bir damla suda denizin mevcudiyetini görenler, teslimiyet makamına erişmişlerdir.

İşte İslâm makamı varlıkta Hakk'a teslim olma makamıdır.

Bu âlem Hakk'ın kendi halkiyetidir.

Bu makama erenlerde asla ayrımcılık, yargılama yoktur.

Onların bakışı her varlığa, her bir insana Hakk üzere bakmaktır.

Onun için Yûnus Emre şöyle söylemiştir.

"72 millete Hakk nazarıyla bak."

"72 millete aynı gözle bakmayan halka müderris olsa Hakk'a asidir"

Kur'ân'da bizlere her bir varlığa Hakk nazarı ile bakmamız bildirilir.

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme ve-chî Allah."

Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."

Kur'ân'da bizlere ulvî öğütler sunulur.

Hakk nazarıyla bak bu âleme.

Her an zâhir olan, görünen Hakk'ın kendisidir.

Bil ki her gelene gösterdiğin saygı Hakk'ın kendisinedir.

Sunduğun sevgi Hakk'ın kendisinedir.

Verdiğin selam Hakk'ın kendisinedir.

Ettiğin hizmet Hakk'ın kendisinedir.

Evvelimiz Hakk'tır.

Âhirimiz Hakk'tır

Görünen Hakk'tır.

Özümüz Hakk'tır.

“Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın” (Hadîd Sûresi 3)

Her gelene Hakk nazarıyla bak.

Herkese Hakk'ça davran.

Saygın, sevgin Hakk'ça olsun

Gönüllerini Hakk'a râbîta edenler, sadık olanlardır.

Sıdkıyet makamına erenler, her yerde Hakk'a nazar edenlerdir.

Hayy olan O'dur.

Zâtıyla bâki olan O'dur.

Her varlığı nûruyla ihâta eden O'dur.

Gir gönlüne aşk gözüyle bak.

Her yerden görünendir Hakk.

Evvel olan âhir olan O'dur mutlak.

Zâhir olan bâtın olan O'dur mutlak.

İşte Kur'ân'da Hakk nazarıyla bakma tavsiye edilir.

İslâm makamının hakikati de budur.

Kendi aslını bil.

Varlığın özüne bak.

Buzun buzluğunda kalma.

Aslı olan suyu gör.

Karın karlığında kalma.

Erir suya döner.

Varlığın sûretinde kalma.

Aslı olan Hakk'ı gör.

Hepimiz Hakk'tan geldik.
Hepimiz Hakk ile beraberiz.
Asla O'ndan ayrı değiliz.
Her an O'nunlayız.
Tenimiz O, cânımız O.
Nefesimiz O, kanımız O.
Her şeyimiz illâ O.
"Lâ ilâhe illâ Hû"
O'ndan gayrı hiçbir şey yok.
Zâhir olan, Bâtın olan O'dur.
Ayrı görme kardeşim.
Kesrette kalma kardeşim.
Senlik benlik kavgasına girme.
Öteki görme, hor bakma kardeşim.
Hepimiz aynı ağacın yaprakları gibiyiz.
Hepimiz Allah'ın zâtına bağlıyız.
Hepimiz Allah ile beraberiz.
Her varlık O'nunla sarılıdır.
Her varlıkta Zâtıyla tecelli eden O.
Sıfatlarıyla kuşatan O.
Hiçbir varlık diğerinden üstün değil.
Düşük de değil.
Her varlık Hakk'ın zâtının tecellisi.
Her varlığa Hakk nazarıyla bak.
Halk'ta Hakk'ı gör.
Sûretin Özünü gör.
İnsanları inançlarına göre ayırma.
İnsanları ibadetlerine göre ayırma.

Hiç kimsenin ibadeti diğerinden üstün değil.
Herkes kendi duygusuna göre ibadet eder.
Hepimiz O'nun kuluyuz.
Denizin damlaları gibi, O'na bağlıyız.
Hazreti Muhammed ne güzel söylemiş:
"Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir."
"Hepiniz Âdem'in çocuklarısınız, Âdem ise topraktır."
"Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü yoktur."

Gördüğün her şey gün gelecek helâk olacaktır.
O'nun Zâtından gayrı kalmayacaktır.
Gel Hakk nazarıyla bak.
Gel Özü gör.
Dolu, kar, buz, çiğ hepsi sudur.
Gel her şeyin özünü gör.
Kasas Sûresi 88: "Kullu şeyin helâkun illâ veche hu."
Meâli: "Bütün varlık gelir geçer, sadece O'nun Zâtı kalır."
Cümle varlık Allah'ın rahîm boyutundan süzülüp gelmiştir.

O'ndan gelen varlık, O'nunla kuşatılmıştır.
Tüm âlemi, O kendinden Halk eyledi.
Görünen O'nun kendi tezahürüdür.
O "Evvel" idi.
O'nun evveli yok idi.
O evvelsiz idi.
O'ndan gayrı hiçbir şey yok idi.
Kaynak O'dur

Tüm âlem nûrani bir hâlde O'nda idi.

Tüm varlık O'nda bir nûr hâlinde idi.

Tüm varlık O'nun nûrundan süzüldü geldi.

İşte "Evvel" sırrı budur.

O "Âhir"dir.

Her şey O'ndan geldi, O'na aktı.

Her şeyin aslı O idi, O'na döndü.

Buz eridi, kar eridi, dolu eridi suya döndü.

Buzun, karın, dolunun aslı su idi.

Damla O'ndan geldi, O'na döndü.

Damla yeni bir damla olarak gelişe hazırlandı.

İşte "Âhir" sırrı budur.

O "Zâhir"dir.

Görünen her şey O'nun tezâhürü idi.

Görünen O'nun kendidir.

Âşikâr olan O'nun kendidir.

Her yerden vechîni-yüzünü gösteren O'dur.

Kendinden halk eyledi cümle halkı.

Beşer elbisesi giyindi.

Çeşit çeşit göründü.

Çeşit çeşit elbiseye büründü.

Görünen çiçekler, böcekler, hayvanlar, insanlar, nice mâhlukât O'dur.

Tohumdan açığa çıkan ağaç gibi, kendini âşikâr eyledi.

İşte "Zâhir" sırrı budur.

O "Bâtın"dır.

Görünenin içinde görünmeyen de O'dur.

Her şeyin özü O'dur.

Sûretlerin ardı O'dur.

O her insana şah damarından yakındır.

İpek böceği misali, kendinden çıkardığı kozaya kendini gizledi.

Koza varlığın kendi idi.

Görünen varlığın içyüzü O'dur.

İşte "Bâtın" sırrı budur.

Şöyle düşünelim.

Kaynak denizdir, denizden gelen damlalar denizin kendisidir.

Damlalar buhardan buluta, buluttan yağmura dönüşür, yine denize karışır.

İşte deniz Zâtına işaretler.

Damlalar sıfatlarına işaretler.

Damlalar denizden, deniz damlalardan ayrı değildir.

Zâtı sıfatlarından ayrı değildir.

Kaynak O'dur, açığa çıkan O'dur, akıp giden O'dur, görünmeyen O'dur.

İşte Evvel O'dur, Âhir O'dur, Zâhir O'dur, Bâtın O'dur.

Her yerden yüzünü gösteren O'dur.

Tüm yüzlerden görünen yüz O'dur

Hadîd Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtin."

Meâli: "Evvel O'dur, Âhir O'dur, Zâhir O'dur, Bâtın O'dur."

İşte tüm âleme Hakk nazarıyla bakmak, Hakk'a teslim olmaktır.

Hakk'a teslim olmak İslâm makamıdır.

Toplumda İslâm, Hazreti Muhammed ile başladı zannedilir.

Oysa bu makam Halk'ın aslının Hakk olduğunu anlama makamıdır.

İslâm makamı, Hazreti Muhammed'in temsil ettiği "Hamd-Halk" makamıdır.

Varlığı kuşatan Allah'ın sıfatlarıdır.

Allah'ın sıfatları "Hamd" kelimesi ile belirtilir.

İnsan her zaman İslâm şuurunda yaşamalıdır.

Yâni varlığın aslının Hakk olduğunu unutmamalıdır.

İnsan yaşamındaki İslâm makamına ererse;

Her an yaşantısında olsun...

Para alışverişinde olsun...

Komşuluk ilişkisinde olsun...

Aile ilişkilerinde olsun...

Arkadaşlık ilişkilerinde olsun...

Toplumda olan davranış ve hallerinde olsun...

Konuşmalarında olsun...

Mesleki alanda olsun...

Amellerinde olsun...

Her zaman edeb ve dürüstlük içinde yaşar.

İslâm'ın edebîni gösterir.

Bu ahlâkta yaşayana Müslüman denilir.

Hazreti Muhammed sözü olan; "Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın" bu hakikate işaret eder. (İmâm Suyûtî, İmam Kastalânî, İbn-i Hacer el-Heytemî, Ali el-Kârî, Fâhru'd-Dîn er-Râzî)

Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmak nedir?

Ahlâk kelimesinin kökeni halk kelimesidir.

Halk'ta Hakk'a nazar etmek "Ahlâk" makamına kapı açacaktır.

Halk kelimesi; hakikatte “Muhammed nûru” hakikatinin açılımıdır.

Muhammed nûru, tek olan Allah’ın nûrunun her varlıktaki cüz boyutudur.

Yâni tüm kâinattaki tek nûrun adı “Allah”tır.

Her varlıktaki nûrun adı ise “Muhammed”dir.

Halk denilen, Muhammed nûrunun adıdır.

Hakk ve Halk hakikatinin zevkine erdiğimizde bunu anlarız.

Hakk, üflenen rûh sırrıdır.

Halk ise, her varlıktaki nûrun sırrıdır.

İşte Ahlâk; her varlığın Allah’ın nûruyla sarılı olmasıdır.

Allah’ın ahlâkıyla ahlâklanmak denilen:

Her varlığın Allah’ın nûruyla sarılı olduğun anlamaktır.

Her varlığın içinin, dışının o nûrla ihâta edildiğini görmektir.

Her varlığın Allah’ın sıfatlarıyla işleyişinin sırrına er-mektir.

Ahlâk, Halk makamı; Muhammed makamıdır, nûr makamı, İslâm makamıdır.

Kişi, nûr makamına erdiğinde, baktığı her varlıkta Hakk’ın nûrunu seyrederek.

Varlığın tenini görmez, orada olan nûru seyrederek.

Nûr Sûresi 35: “Allâh nûr el semâvâti ve el ard-erde ki gökte ki nûr Allah’tır.”

Nûr Sûresi 35: “Nûrun alâ nûrin-nûr üzere nûrdur.”

İşte her varlık o nûrdan var olmuştur.

Ve her varlık o nûrla sarılıdır ve o nûrla işleyip gitmektedir.

Muhammed makamı Halk makamı, nûr makamıdır.

Her kim; Muhammed makamının zevki keyfiyetinin zevkine ererse, o kişi; her varlığın Allah'ın ahlâkıyla, yâni Allah'ın halkiyetiyle sarılı olduğunu anlar.

O zevke eren kişinin varlığa bakması, Halk makamının zevkiyledir.

Halk makamının zevkiyle halkı seyretmesi ise, "Ahlâk'tır.

Ahlâk zevkiyle halkı seyretmek ise, tenleri canları bir olarak görebilmektir.

Yâni buza baktığında buzda suyu görebilmektir.

Buzu sudan suyu buzdan ayrı görmemektir.

İşte bu birlik üzere bakmak "Tevhîd" şuurudur.

İşte Hakk'ın birliğine teslim olmak İslâm makamına ermektir.

Her varlık birbirine, nûr ünsiyyetiyle bağlıdır.

İşte İslâm makamına eren, Tevhîd şuuruyla yaşar.

Bu âleme Allah'ın birliği üzere bakar.

İşte Müslüman da budur.

Müslümanlık, namaz kılmak, oruç tutmak, hacca gitmek değildir.

Beden boyutunda kalmak değil mânâsına ermektir.

Müslüman her zaman ahlâk içinde yaşar, dürüştür.

O kimse, hiçbir kimseye zerre kadar zulüm etmez.

Çünkü o kimsenin bakışı, varlıktaki Hakk'adır.

Hazreti Muhammed; "Allah, sizin namazlarınıza, oruçlarınıza değil, para münâsebetlerinize bakar" demekle Müslüman olanın dürüstlüğüne işaret etmiştir. (bk. Kenzul-Ummal, h. no: 8435, 8436)

Hazreti Muhammed'in yaşantısındaki Müslümanlığı, onun eriştiği İslâm makamından gelir.

İslâm makamı yâni Hazret makamı Hazreti Muhammed'in temsil ettiği makamdır.

Onun için İslâmiyet, Hazreti Muhammed'in temsil ettiği makama dayandırılır.

-18-

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

İnnallâhe yalemu gaybes semâvâti vel
ard vallâhu basîrun bimâ tamelûn

İnne Allâhe yalemu	: Muhakkak, Allah, ilmin sahibi, ilmiyle vareden,
Gaybe	: Gizli, görünmeyen, bilinmeyenler,
El semâvât ve al ardi	: Gök ve yer,
Ve Allah basîrun	: Allah, basîret, gösteren, içini dışını bilen,
Bi mâ tamelûne	: İşleriniz, yaptığınız şeyler,

Meâli 1: "Muhakkak ki göklerde ve yerde bilinmeyen ne varsa, bütün her şeydeki ilmin sahibi Allah'tır ve Allah yaptığınız şeylerden her an hakikatleri gösterir."

Meâli 2: "Yerlerde göklerde olan, henüz açığa çıkmamış olan her şeydeki ilmin sahibi Allah'tır. Allah amellerinizden nice mesajlar sunar."

Meâli 3: "Yerlerde göklerde ve görünmeyen her şeydeki ilmin sahibi Allah'tır. Allah yaptığınız şeylerle size yol gösterir."

Tevhîd hakikati, bu âleme birlik üzere bakabilmektir.

O birlik de Allah'ın birliğidir.

Burada geçen "gayb" kelimesini iyi anlamalıyız.

Gayb nedir?

Gayba iman nedir?

Ricâlü'l-gayb nedir?

Âlemü'l gayb nedir?

Geçmişe dönük gayb, geleceğe dönük gayb, varlığın sistemindeki gayb, varlığın geldiği âlem olan gayb nedir?

Tüm hepsini ihtiva eden gaybın gaybı nedir?

Kur'ân'î ölçüde gaybın açıklaması nasıldır?

Gayb kelimesi, Hazreti Muhammed'den önce de kullanılan bir kelimedir.

Mekkeli müşriklerden, Antara bir şiirinde "Âlemü'l Ğayb" tabirini, "görülmez âlem" anlamında kullanmıştır.

Gayba iman, görmediğimiz, bilmediğimiz bir şeye inanmak mıdır?

Gördüğümüz, bildiğimiz bir şeyin, görmediğimiz bir özden geldiğine inanmak mıdır?

Gayb, görünmeyen bilinmeyen boyut mu demektir?

Yoksa görünenin görünmeyen boyutu mudur?

Gelecek zaman da gayb boyutu mudur?

Allah'ı görmeden, ilmi olarak şâhit olmadan inanmanın adı gayba iman mıdır?

Kesin bir bilgiye sahip olmadan, delillere dayalı şâhit olmadan, ilmi olarak görmeden olan inanç doğru mudur?

Yâni imana erişmeden sadece inanmak yeterli midir?

Gayb kelimesi Kur'ân'da yaklaşık 60 yerde geçer.

Gayb "Gayb- غَيْب" "ğyb" kökünden gelir.

Arapçaya nereden geçtiği bilinmemektedir.

Arapça ğāba غاب kelimesi; "kayboldu, görünmez oldu" anlamına gelir.

Öz Türkçe bir kelime olan "Gebe" kelimesi buradan mı geliyor bilemiyoruz.

Gebe bir kadında da çocuk görünmez, ama orada çocuk olduğuna inanılır.

İşte gayb kelime olarak; bilinmeyen, görünmeyen âlem, görünmeyen, gizli olan, örtülü olan, özde olan, rûh boyutunda olan, açığa çıkanın geldiği yer, tohumun özü, râhim sırrı, sır boyutu, mânâ boyutu, evvel ve âhir boyutu, bâtın ve zâhir boyutu, gibi anlamlara gelir.

Kayıp kelimesi de buradan gelir.

Yûnus Sûresi 20: “Kul innemel gaybu lillâhi fentezirû innî meakum minel muntazirîn.”

Meâli: “Anlat: Bilinmeyen görünmeyen âlem ancak Allah’ındır. Bundan sonra hakikatleri anlamak için bakıp gözlemleyin, ben de sizinle birlikte gözlemlemekteyim.”

Gayb, göremediğimiz, bilemediğimiz boyuttur.

Bir tohumun içsel boyutu gayb boyutudur.

Gaybın dışsal boyutu da vardır, dışa çıkan her şey gayb boyutundan gelir, dışa çıkan her şeyin de görünmeyen boyutu vardır.

İşte gayba iman; bilinmeyen görünmeyen âlemde, gizli bir âlemin olduğuna inanmaktır.

O âlemin de Allah’a ait olduğuna inanmaktır.

Gayba iman boş bir inanç değildir.

Tam tersi, özde olan sisteme inanmaktır.

Bunu şöyle anlatabiliriz.

Elimizde iki tohum olsa; biri incir tohumu, diğeri de hiç görmediğimiz bir tohum olsa.

İncir tohumunda, bunda incir ağacı var diyebilir miyiz? Elbette diyebiliriz.

Çünkü o tohumdan açığa çıkan ağacı, daha önceden gördük biliyoruz.

Dalını, gövdesini, yaprağını, meyvesini gördük, ağacına çıktık, ondan meyve topladık, o meyveyi yedik ve o meyvenin içinde incir tohumunu da gördük.

Yâni incir tohumundan gelen incir ağacına şâhit olduk.

Onun için incir tohumuna baktığımızda, bu tohumun içinde incir ağacı var diyebiliriz.

Yâni incir tohumunun gaybında, incir ağacı gizlidir diyebiliriz.

Ama diğer tohumu hiç görmediğimizden dolayı, o tohumun içinde şu var diyemeyiz.

İşte gayba iman; incir tohumunun içinde incir ağacı var diyebilmenin eminliğidir.

İlk defa gördüğümüz tohumun da içinde bir ağaç vardır diyebilmek, orada bir şey olduğuna inanmaktır.

İşte bu da gayba inançtır, iman değildir.

Ama burada ne vardır, somut bir tohum vardır.

Herkes bilir ki tohumun içinde bir ağaç vardır.

Gayba imanda irfaniyet vardır, eminlik vardır.

Zahire çıkmış olan ağacı, ilmi olarak tanımadan, yâni ona şâhitlik yapmadan, incir tohumunun içinde incir ağacı var diyemeyiz.

Ama ilmi olarak tanıdığımızda, açığa çıkan o ağaca şâhit olduğumuzda, elinde incir tohumu olan bir kişi gelse, o kişi bu tohumu hiç görmemiş olsa biz ona “o incir tohumudur, o tohumun içinde incir ağacı vardır” diyebiliriz ve o ağacı tarif edebiliriz, ona anlatabilir ve o ağacı ona çizebiliriz.

İşte gayba iman; incir tohumunun içinde incir ağacı vardır diyebilmektir.

İncir tohumunu bilen kişi “bu incir tohumudur, ondan incir ağacı çıkar” diyebilir.

Ama incir tohumunu bilmeyen kişi, o tohumun içinde ne olduğunu bilmez ve onun gayba imanı olmaz.

Çünkü o görmedi, o tohumdan açığa çıkana şâhit olmadı.

Gayba iman eden kişiler, bu kâinatın aslının nereden geldiğini bilen kâmil kişilerdir.

Onlar her varlığın ardında olanı bilirler.

O varlığı tutanı ve o varlığa ait olanı bilirler.

O varlığın aktığı boyutu ve geleceğini bilirler.

İki kişi bir ormanda olsa; bir kuş ötses, birisi o kuşa; “bu keklik sesi” dese, o kişi kekliği görmediği halde kekliği bilmesi, onu daha önceden tanıdığından dolaydır.

İşte bu gayba imandır.

Görmediği halde inanmak, gördüğünden dolaydır.

İşte diğer kişiye görülmeyen, bilinmeyen o keklik gaybıdır, o kişinin kekliğe iman etmesi olmaz.

O kişi, arkadaşı keklik dediğinden dolayı” bu keklikmiş” diyebilir.

Bu da taklidi imandır, tahkiki değil.

Eğer keklik zoologu orada olsaydı, o sesin daha da inceliklerini bilebilirdi

Kekliğin ses tonundan, kekliğin neden öttüğünü de bilebilirdi.

Gayba iman tahkik ehlinde olan imandır.

Gayba iman, kâmil kişilerin imanıdır.

Onlara göre gayb-kayıp olan yoktur.

Onlara göre bilinmesi, okunması gereken alan vardır.

İşte gayb: görünmeyen bilinmeyen âlemdir

Gayba iman da; görünmeyen bilinmeyen âlemin Allah’a ait olduğuna inanmaktır.

Mâide Sûresi 109: "Kâlû lâ ilme lenâ inneke ente al-lâmul gayb."

Meâli: "Derler ki: Bizim ilmimiz yoktur, görünmeyen bilinmeyen her şeydeki ilmin sahibi muhakkak ki sensin."

Gayb; rûh boyutunun sırlarıdır.

Gelecek, rûh boyutundan açığa çıkan âlemdir.

Rûh boyutundan çıkan âlem de gayb boyutundadır.

Görünüyor gibi görünen bu âlemin özü gayb âlemidir.

Yarın da gayb boyutudur.

Kişinin, ülkenin, dünyanın geleceği hep gayb boyutudur.

İşte, gayb vardır gaybdan içeri, gayb vardır gaybdan dışarı.

Gaybı bilmek, içten dışa olan akışı okuyabilmektir.

Gayb âlemi; rûh boyutu, nûr boyutu, âmâ boyutu, gelecek, açığa çıkan varlığın görünmeyen yönü, hep gayb âlemidir.

Bu âlemlerin hepsi insanın vücudunda vardır.

Tüm gayb âlemi insan vücuduna gizlenmiştir.

Örtülü olup, görünmeyen bilinmeyen her şey gaybdır.

Gaybı ancak, gaybın sahibine teslim olanlar okuyabilir.

Gaybın sahibine teslim olan, ona ait olan sisteme teslim olur.

O sistemi okumanın yolu, ilimdir, tevazüdür, teslimiyettir.

Allah hakikatine eremeyen kişinin, gaybı okuması, gayba imanı olamaz.

Yâni tohumu bilmeyenin, onda ne ağacı olduğunu bilemeyeceği gibi...

En'âm Sûresi 59: "Ve indehu mefâtihul gaybi lâ yalemu hâ illâ huve ve yalemu mâ fîl berri vel bahr ve mâ

teskutu min varakatin illâ yalemuhâ ve lâ habbetin fî zulûmâtîl ardı ve lâ ratbîn ve lâ yâbisîn illâ fî kitâbin mubîn”

Meâli: “Görünmeyen bilinmeyen âlemin hâkimiyeti O’na aittir. O’ndan başka ilmin sahibi yoktur. Karada ve denizde var olan her şeydeki ilmin sahibidir. Bir yaprak düşmesin ki ancak O’nun ilmiyledir. Yerin karanlığında bir tohum yoktur ki ve yaş olan bir şey yoktur ki ve kuru olan bir şey yoktur ki, hepsinin hakikati ancak apaçık kâinat kitabının içindedir.”

İşte gayb: görünmeyen bilinmeyen âlemdir

Gayba iman da; görünmeyen bilinmeyen âlemin Allah’a ait olduğuna inanmaktır.

Gaybın içsel boyutu, rûha ait âlemdir.

Dışsal boyutu, rûhdan açığa çıkan bu âlemin aktığı âlemdir.

Geçmişin gaybı; geçmiş ile ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi, ben nereden geldim, benim aslım nedir, bu âlem nedir, bu âlem nasıl var oldu, bu âlemi kim var etti? gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın vücut sisteminde gizlidir.

Geleceğin gaybı; gelecekle ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi; sonumuz ne olacak, bu âlem nereye gidiyor, gelecekte neler karşımıza çıkacak, öldükten sonra ne olacak, tekrar yaratılma var mı? gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın ve olayların sisteminde ve sürecinde gizlidir.

Varlığın sistemindeki gayb; varlığın içindeki bilinmeyen âlemin mevzuları anlamındadır.

Bu bölümdeki kişi; varlığın özünde ki bilinmeyen âlem nedir, orada bulunan sırlar nedir, varlığın içinde olan niteliklerin incelikleri nedir, varlığı tutan, kontrol eden nedir? gibi soruların cevabını arar.

Bu sorunun cevabı varlığın bizzat varlık sisteminde gizlidir.

Gaybın gaybı; Allah'ın sistemidir, Allah'ın kendisidir.

Bu sistemin cevabı; üflenene rûhun ve rûhun kaynağı olan nûrun mânâsında gizlidir.

Ricâlü'l-gayb; bilinmeyen hakkında bilgi sahibi olan kişi, bilinmeyenle ilgili hakikati aktaran kâmil kişi demektir.

Ricâl; Kâmil kişi, er kişi, önder kişi, anlamındadır.

Geçmişle ilgili, gelecekle ilgili, anla ilgili bilgiler sunan kâmil kişilere" Ricâlü'l-gayb" denir.

Bir kişi bir köye gitse, elinde tohumlar olsa, o köyde yaşayanlar o tohumları hiç bilmeseler, o tohumdan ne çıkacağını da bilemezler. İşte o bilinmeyen gayb'dır.

O köye giden kişi, o tohumları ve o tohumlardan açığa çıkacak olan ağaç veya bitkileri bildiğinden dolayı; yaprağı böyle olacak, dalı böyle olacak, çiçeği böyle olacak ve tohumları böyle olacak, dese, bu durum o kişinin köylülere göre gaybı bilmesidir.

O kişinin bunları bilmesi de o tohumların evvelini okuması, o konuda eğitimden geçmesidir.

Gün gelip, o tohumlar topraktan dediği gibi çıktığında, köylülere göre bu durum "Ricâlü'l-gayb"dır.

İşte bir varlığın iç âlemi gayb âlemidir.

Geldiği âlem gayb âlemidir.

Gideceği âlem gayb âlemidir.

Şeytani hallerinde gaybı vardır.

Şeytanı iyi bilen, şeytani hallerden açığa çıkacak olan halleri okur ve ona göre tedbir alır.

Şeytanı okuyamayan, bilmeyen kişi, kendini ve çevresini ve halkını sıkıntılara sürükler.

Hakikat yolunda olan kişi, varlığın var oluşunu düşünür ve gayb âlemi olan yâni bu varlığın bilinmeyen boyutlarını anlamaya çalışır.

Bir tefekkür içinde, varlığı varlığın sistemiyle anlamaya çalışır.

Varlığın içindeki işleyiş âlemini, nitelikler âlemini ince ince anlamaya çalışır.

Hazreti Muhammed'e gelen bir kişi "Allah nedir" diye sorduğunda,

o güzel insan "men arafe nefsehu fekad arafe Rabbehu" yâni "kendini bilen kendini vücudlandıranı bilir" demiştir.

Mesele kişinin kendi vücud varlığını anlamaya çalışmasıdır.

İşte o zaman kişi bir gayb âlemine düşer.

Ve o kişiye; aşkı, sadakatı, samimiyeti, tenezzülü ölçüsünde gayb âleminin kapıları bir bir açılır.

Ve gücü nisbetince gayb âleminden yâni bilinmeyen âlemde bilmeye başlar.

Ve o bildiğini de insanlığın huzuru için kullanır.

Çünkü gayb âlemi kime açılmışsa o İslâm olmuştur.

Gayb âleminin sahibini bilen, gayba inanır.

Yâni kişi, bilinmeyen görünmeyen ne varsa hepsinin Allah'a ait olduğunu bilir.

İşte gayba iman, görmediğinin de bilmediğinin de sisteminin Allah'a ait olduğuna iman etmektir.

Gayb tüm sistemiyle Allah'a aittir.

Gayb Allah'ın kendisidir.

Hadid Sûresi 3: Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın ve huve bi kulli şeyin alîm

Meâli: Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın O'dur ve O bütün her şeydeki ilmin sahibidir.

Evet, gayb; bilinmeyen görünmeyen âlem demektir.

Gördüğümüz her varlığın sonsuz gayb âlemi vardır.

Akıllar o gayb âlemini anlamaya yetmez.

Geçmişin, geleceğin, varlığın sistemindeki gayb âlemine, hakikat yolunda her şeyiyle, teslim olan kişiye, gücü nispetince lütuflar sunulur.

Ricâlû'l-gayb olan kişi de o lütuflardan bilgiler sunar.

İşte bu bölümde geçen "İnnallâhe yalemu gaybes semâvâti vel ard-göklerde ve yerlerde görünmeyen âlem Allah'ın ilmiyle kuşatılmıştır" bu hakikate işaret eder.

Yine bu bölümde geçen "basîrun bimâ tamelûn" amellerimizde-yaptığımız şeylerde basiret sahibi olmamız bildirilir.

Burada "تَعْمَلُونَ" tamelun kelimesinde geçen, amel, amil kelimesi iyi anlaşılmalıdır.

İnsan kendinde olan âmil sayesinde amellerini yapar.

Âmil; etken olan, işi yapan, hareketliliği yapan demektir.

Tüm bedenlerde âmil olan Allah'tır.

Allah fiiliyle âmildir.

Eğer insan kendinde olan fâili anlarsa ve tüm bedenin organlarında âmil olana şâhit olup, teslimiyet içinde olursa, o kişinin amelleri Salih amel olur.

Eğer kişi kendinde olan, fiil, fâil, âmil hakikatinden koparsa, yaptığı ameller egoya dayalı olup, zalim amel olur.

Fiil, fâil, âmil hakikatini anlayan kimsenin amelleri, sâlih amel olacaktır.

Her varlıkta her an fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Yâni her varlıkta her an olmakta olan işleyişi yapan, fâildir, fiil de Allah'tır.

Bedenlerde işleyen Allah'tır, her bir hücrenin, dokunun, organın işleyişinde etken olan, yâni âmil olan Allah'tır.

Kişi kendi bedeninde her an olmakta olan işleyişin sahibi değildir.

Yâni kişi, kâlbini atmasında, kanının dolaşmasında, her an hücrelerinin çalışmasında asla muktedir olan değildir.

Yâni kişi bedeninin işleyişinde âmil değildir.

Fiil, fâil, âmil hakikati iyi tefekkür edilmelidir.

Fiil, iş demektir.

Fâil, fâ'il, fâ el; işleyen, daima hareket halinde olan demektir.

Âmil, işleyişte etken olan demektir.

Fiil iş, ef'al işler demektir.

Ef'âl, fiil'in çoğuludur, işler demektir.

Fâil, fâil'liğini fiil'yle gösterir.

Fâil, fâil kimliğini fiil'yle giyinir.

Fiil, fâil'in kendini gösterdiği yerdir.

Fâil, fiil'yle fâil olur.

Fâili fâil yapan fiil'dir.

Fâil, fiil'yle zâhire çıkar, beşer olarak görünür.

Beşeriyette her varlığın işleyişinde âmil olan Allah'tır.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

Fâil nerede fiil oradadır.

Fâil'de fiil, fiil'de fâil, iki damla suyun bir damla olma durumudur.

Fiil fâil'den ayrı değildir, fâil fiil'den ayrı değildir.

Fiil fâil aynı anda aynı mekânda, aynılığını gösterir.

Fâil fiil'yle cümle varlıkta her dâim sürer gider.

Her bir varlığın organlarında işleyişte âmil olan Allah'tır.

Her varlıkta her an olmakta olan fiil, fâil'in fiil'idir.

Hiç bir varlık kendi fiil'ini yapan değildir.

Her varlık bir fiil'dir, cümle varlık fâil'in fiil'idir.

Yûnus Sûresi 36: "İnnallâhe âlîmun bimâ yefalûn."

Meâli: "Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır."

Bûruc Sûresi 16: "Faâlun limâ yurîd."

Meâli: "Fâil olandır, varolan her şey O'nun iradesindendir."

Bir atom, bir hücre, bir doku, bir beden hep fiil'le oluşur, fiil'le çalışır, fiil'le sürüp gider.

Kişinin kâlbini atması, kanının dolaşımı, hücrelerin çalışması, bedenin tüm hareketleri hep fiil'in tecellisidir, tüm organlarda âmil olan Allah'tır.

Tüm kâinat bir fiil'in hareket alanıdır, fiil'in dalgalanması ile hareket eder.

Tüm varlık fâil'in fiil'idir.

Fiil, fâil aynı anda aynıdır.

Fiil fâil'dir, fâil fiil'dir.

Kişi kendi bedeninde kendi fiil'inin sahibi değildir.

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücudunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan değildir.

Bu işleyişi yapan fâil'dir.

Organların çalışmasında etken olan âmil olan Allah'tır.

Fâil'in vücudun işleyişi boyutundaki durumu fiil'dir.

Fâil'in fiil boyutundaki adı fiil'dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

İşte bu kâinat bir fâil'in fiil'idir.

Fâil kendi aslîyetini fiil'ile ispat eder.

Fiil, fâil'in kendini, fiil'ile ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir, fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'ile ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil yâni bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, hiç bir varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

Eğer kişi, fiil ve fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de ârif olur.

Kişi varlığı iyi incelerse yâni varlığı iyi okursa, varlıktaki işleyişin inceliklerini anlarsa, tüm bunları yapının Allah olduğunun şuuruna ulaşır.

Kişinin her varlıkta inkâr edemeyeceği bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi okumak, fiil hakikatiyle tanışmaktır.

Fiil hakikatiyle tanışan, fâil hakikatiyle de tanışır.

Fâil'in âmil hakikati ile tanışır.

Cümle kâinat bir işleyişle hareket etmektedir.

Kişi Allah hakikatini anlamak isterse, varlıktaki fiil, fâil hakikatini anlamalıdır.

Kişinin vücudundaki işleyişin adı, fiil'dir.

Kişi kendi vücudundaki işleyişte zerre kadar etken değildir, etken olan fâil'dir.

Yâni kişi kendi kalbini attıramaz, kendi hücrelerini çalıştıramaz, kendi sinir sisteminin işleyişinde etken değildir, nefes alıp vermesi bile kişinin istemi dışındadır.

Yâni kişi kendi vücudunun işleyişinde asla tasarruf sahibi değildir.

Kişinin ve cümle varlığın vücutlarında fiil'in yâni işleyişin sahibi fâil'dir.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

İpek böceği; kendinden çıkardığı ipek liflerle koza örер, ördüğü kozanın içinde kendini gizler.

İpek lifler böcekten ayrı değildir, böcek liflerden ayrı değildir.

Enfûsûndan afâka çıkardığı ipek liflerle, kendini enfûste gizler.

İşte fâil'in kendini fiil'inde gizlediği gibi, fâil kendini fiil'inde gizler.

Fâil kendini fiil'iyle aşikâr eyler.

Kişinin vücudundaki işleyiş olmasa, kişi hareket edemez, çalışamaz, yürüyemez, tutamaz vs.

Kişi amellerini, bedenindeki âmil sayesinde yapar.

Eğer kişi, bedenindeki âmil'e dayalı amellerini yaparsa, yâni bedeninde işleyiş sahibi olan Allah'ı unutmazsa, kişinin amelleri sâlih amel olur.

Ama kişi bunu unutursa, benliğe düşer, "ben işlerim" der, amelleri halisane olmaz, zalim amele düşer.

Kişi amellerini bedenindeki fâil olan Allah'ın fiili sayesinde yapar.

Hiçbir varlık kendi bedeninde her an olmakta olan işleyiş yapan değildir.

Tüm varlıkta olan işleyişin sahibi Allah'tır.

İnsan bunu bilmeli ve bu şuardan geri dönmemelidir.

Ve insan âmellerini bu şuurla yapmalıdır.

İnsan âmellerinden sorumludur.

Allah Allah fiilinden sorumlu değildir.

Enbiyâ Sûresi 23: "Lâ yuselu ammâ yefalu ve hum yuselûn."

Meâli: "Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Fâil, fiil, âmil, amel hakikatini anlayan Tevhîd sırtına ulaşır, kâmil insan olur.

İnsan zerre kadar salih amelde olursa karşılığını alır.

İnsan zerre kadar zalim amelde olursa karşılığını alır.

Zilzal Sûresi 7: "Fe men yamel miskâle zerretin hayren yereh"

Fe men yamel	: Artık kim, ne yaptıysa, âmelleri,
Miskâle zerretin	: Ağırılık, zerre, zerrece
Hayren	: İyi, iyilik, bir hayır
Yera-hu	: Onu görür

Meâli: Artık kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür.

Zilzal Sûresi 8: "Ve men yamel miskâle zerretin şerren yereh."

Ve men yamel	: Kim, ne, yaptıysa,
Miskâle zerretin	: Ağırılık, zerre, zerre kadar,
Şerren	: Şer, kötülük,
Yera-hu	: Onu görür,

Meâli: "Ve kim, zerre kadar kötülük yaparsa onun karşılığını görür."

İşte insan şu âyetin "تَعْمَلُونَ-tamelun" yazılımında işaret edilen "Vav" harfini iyi anlamalıdır.

Vav, Türkçede "Ve" harfine karşılık gelir.

Vav; bağılılık, bağlaç, bağlayan demektir.

Her varlık Allah’a “Vav” esmasıyla bağlıdır.

Varlık birbirine “Vav” esmasıyla bağlıdır.

Varlıktaki tüm nitelikler birbirine “Vav” esmasıyla bağlıdır.

Tüm sıfatlar, nitelikler de Allah’ın zâtına “Vav” esmasıyla bağlıdır.

İşte insan, âmellerini bedeninde âmil olana bağlı yapmalıdır.

Yâni Allah’a râbıta halinde olmalıdır.

Yâni ne yaparsa yapsın Allah’a bağlı yapmalıdır.

İşte o zaman insanın âmelleri salih âmel olacaktır.

KİMSEYİ YARGILAMA

Sakın kimseyi yargılama.

Kimseyi hor görme.

Hiç kimseyi dışlama.

Kimseyle alay etme.

Bedenlere olan tecellileri gör.

Bu tecellilerinin sahibini bedenlerde gör.

Sakın önyargılı olma.

Kimsenin inancını, ibadetini yargılama.

Her birey gönlünce Allah'a yönelir.

Gönlünün samimiyeti ona aittir.

Kimsenin, milletini, geleneğini yargılama.

Kimsenin, kültürünü, adetlerini yargılama.

Herkes hangi millette doğduysa, orayı benimser.

Herkes kendi milletiyle gurur duyabilir.

Yeter ki başka milletlere hor bakmasın.

Herkes hangi kültürde doğduysa, o kültürü bilir, o kültürü benimser, ona göre yaşar.

Hucurât Sûresinden ne güzel bildiriliyor; "birbirinizi tanıyasınız diye sizi halk ettim."

Hiçbir varlığı küçümseme.

Hiçbir kimseyle alay etme.

Unutma varlıkta olan nitelikler sende de vardır.

Kimseyi aşağılama.

Alay etme, yargılama, küçümseme.
Herkes Allah'ın kuludur.
Kimse kimseden üstün değildir, aşağı da değildir.
Kadınları başörtülü, başörtüsüz diye ayırma.
Örtüye değil, örtüsüzlüğe değil, başa bak, göze bak,
kulağa bak, kaşlara bak, bunları oraya takana bak.
Tüm bedene bak, o bedeni yaratana bak.
Başın örtülü olup olmadığına değil...
Başı ve bedeni yaratana bak.
Bedendeki Hakk'a nazar et.
Halk edenin yüceliğini gör.
Örtüye ya da örtüsüzlüğe değil...
Başı kim yarattı, saçları kim yarattı ona bak.
Gözleri kim yarattı, ona bak.
Kulakları, saçları, kaşları kim yarattı ona bak.
Dili, ağzı, dişleri, dudakları kim yarattı, ona bak.
Bedeni kim yarattı, hücre hücre kim halk etti, ona bak.
Sûrette kalma, sîrete bak.
Eşyaya değil, hakikatine bak.
İnsanları namaz kılıyor kılmıyor, oruç tutuyor tutmu-
yor diye ayırma.
Gönülleri Allah bilir, hiç unutma.
Herkes bildiği şekliyle Allah yönelir.
Allah'ın indinde gönüllere bakılır, samimiyete bakılır.
Hazreti Muhammed ne güzel söylemiş...
"Kâlbini açıp ta baktın mı?"
"Kâlbini bilemezsin, ancak Allah bilir."
İnsanları; bizden, bizden değil diye ayırma.
Kendini inanmış başkasını kâfir görme.

Bedenlerde olan işleyişe, sıfatlara bak.

Bunları yapan Allah'ı orada gör ve kimseyi dışlama.

Erkeği kadından üstün görme, kadını yok sayma.

Hazreti Muhammed "kadın erkek eşittir" demiş, bunu anlamaya çalış.

Gel kardeşim!

Varlığa Hakk nazarıyla bak.

Halk'ta Hakk'ı gör.

Yaratılan hiçbir varlığı küçük görme.

Beynine bölücülük, ayırtırma bilgileri ekilmesine izin verme.

Yargılama, alay etme, hor bakma.

Gıybet etme, eksik gedik arama.

Hucurât Sûresi 11:

"Lâ yeshar, lâ telmizû, lâ tenâbezû, el fûsuk,"

"Kimseyi yargılama."

"Kimseye alay etme, kimsenin ayıbını arama."

"Kimseye hor bakma, kimseyi dışlama."

"Fâsıklık yapma, bölücülük yapma."

Hucurât Sûresi 12:

"Lâ tecessesû ve lâ yagteb."

"Eksik gedik arama, gıybet etme."

"Kimseyi çekiştirme."

"Kimseyi dışlama."

Kimsenin özeline girme.

Özeliyle kimseyi yargılama.

İnsan, aklının ve gönül kirlenmemesi için, kimseyi yargılamamalıdır.

Kimseyi hor görmemelidir.

Hiç kimseyi dışlamamalıdır.

Kimseyle alay etmemelidir.

Kimseye karşı önyargılı olmamalıdır.

Kimsenin inancını, ibadetini yargılamamalıdır.

Kimsenin, milletini, geleneğini yargılamamalıdır.

Kimsenin, kültürünü, adetlerini yargılamamalıdır.

Hiçbir varlığı küçümsememelidir.

Hiçbir kimseyle alay etmemelidir.

Kimseyi aşağılamamalıdır.

Alay etmemeli, yargılamamalı, küçümsememelidir.

Namaz kılıyor, kılmıyor diye ayırmamalıdır.

Örtüye ya da örtüsüzlüğe değil...

Başı kim yarattı, saçları kim yarattı ona bakmalıdır

Gözleri kim yarattı, ona bakmalıdır.

Kulakları, saçları, kaşları kim yarattı ona bakmalıdır..

Dili, ağzı, dişleri, dudakları kim yarattı, ona bakmalıdır

Bedeni kim yarattı, hücre hücre kim halk etti, ona bakmalıdır.

Sûrette kalmamalı, sîrete bakmalıdır.

Eşyaya değil, hakikatine bakmalıdır.

Varlığa Hakk nazarıyla bakmalıdır.

Halk'ta Hakk'ı görmelidir.

Yaratılan hiçbir varlığı küçük görmemelidir.

Beynine bölücülük, ayrıştırma bilgileri ekilmesine izin vermemelidir.

Her türlü yargılayıcı bilgi bizleri şeytanlaştırır.

Şu âyeti hiç unutmayalım.

Mücâdele Sûresi 19: “Bölen, yargılayan, ayrımcılık yapan şeytandır, şeytan bölücü olan, ayrımcı olan, yargılayıcı olandır.”

Mücâdele Sûresi 19: “Ulâike hizbuş şeytân elâ inne hizbeşşeytâni humul hâsirûn.”

Mücâdele Sûresi 19: “İstahveze aleyhimuş şeytânü fe ensâhum zikrallâh ulâike hizbuş şeytân elâ inne hizbeşşeytâni humul hâsirûn.”

Meâli: “Şeytani halleri onların akıllarını esir aldı. Böylece onlar Allah’ı anmaktan uzaklaştılar. İşte şeytani hallerde kalan bölendir, bölen ancak şeytani hallerde kalandır. Onlar kaybedenlerdir.”

Âyette ne çarpıcı bildirilmiş.

Aklımızı kirleten, esir eden her türlü ayrıştırıcı, bölücü, yargılayıcı bilgi bizi şeytanlaştırabilir.

Ey kardeşim! Bundan dolayı aklın ve gönlün kirlenmemesi için;

Kimseyi yargılama, kimseyle alay etme, kimseye aşağılama.

Eğer bulunduğun yerde, insanları yargılama, hor görme, dışlama varsa oradan uzak dur.

Eğer bulunduğun inanç grubunda insanları yargılama varsa, kâfir ilan etme, cehennemlik ilan etme varsa oradan uzak dur.

Eğer bulunduğun yerde insanları, bizden bizden değil diye ayrımcılık yapıyorsa, oradan uzak dur.

İnsanları inançlarına göre, mezheplerine göre, milletlerine göre, geleneklerine göre, örf adetlerine göre yargılama, hor görme varsa oradan uzak dur.

Her türlü bölücülükten, yargılamadan, ötelemekten uzak dur.

Tevhîd şuuruna eriş ve o şuurdan sakın ayrılma.

Hucurât Sûresinde belirtildiği gibi, birbirimizi tanı-
maya çalışmalıyız.

Birbirimizi tanımak, bizleri daha da zengin kılacaktır,
nice güzel adetlerden fayda bulduracaktır.

SON DEĞERLENDİRME

Hucurât Sûresinden sunulan muhteşem mesajları duymaya, anlamaya çalıştık.

Anladık ki kendi benlik hapishanemizden kendimizi kurtarmamız gerekir.

Kendimizde olan benlik hapishanemizin nice odasını kırmamız gerekir.

Benlik, kibir gibi duyguların hapishanesinde yaşamının insanın kendine zulüm ettiğini anlamamız gerekir.

İnsanların ardından konuşmak, insanları çekıştirmek hor görmenin duygusundan ileri gelir.

Benlik odalarında yaşayan kimseler kibir içinde olan kimselerdir.

Onlar sadece kendilerini beğenirler, hep başkalarının ekisiğini ararlar.

Kendi casusluk odalarında yaşayanlar hep insanların özelliklerini araştırırlar.

İnsanları orada burada kötülerler.

Kendi egosuna hapsolan kimseler, ayrıştırmaya, yargılama, hor bakma içinde olurlar.

İşte “hucurât” kelimesiyle, kendi benlik odalarında yaşayanların o hallerine işaret edilmiştir.

Hucurât Sûresi, bu halleri terk etmenin mesajlarını sunar.

Hucurât Sûresi edebe açılan bir kapıdır.

Muhteşem edebî öğütler sunulur.

Lâ yeshar; kimseyle alay etmeyelim, kimseyi hor görmeyelim.

Lâ telmizu; kimsenin kusurunu, ayıbını, hatasını aramayalım.

Lâ tenabûzu; kimseye kötü bakmayalım, kötü mahlaslar takmayalım, alay edici olarak davranmayalım.

Lâ fâsık; fâsıklık içinde olmayalım, bozgunculuk yapmayalım, ara bozmayalım.

Lâ zâlim; zalim olmayalım, kimseye kötülük yapmayalım, hiçbir varlığa kötülük yapmayalım.

Lâ tececcüs; kimsenin özel hayatını kurcalamayalım, kimsenin duygularıyla alay etmeyelim, iki kişinin ilişkisine karışmayalım, onları kötülemeyelim.

Lâ yagteb; kimseye gıybet etmeyelim.

Kişiler hakkında olumsuz konuşmayalım.

Toplumda kimseyi küçük düşürecek şeyler söylemeyelim.

Hasetlik içinde olmayalım.

Fesatlık içinde olmayalım.

Kimsenin ardından konuşmayalım, kimseyi kötülemeyelim.

Bu öğütleri hepimiz duymalı ve hayatımıza geçirmeliyiz.

Kur'ân'ın her bir kelimesi içtenlikle, kâlbî olarak okunmalı düşünülmelidir.

İşte bu sûreden sunulan, edep dolu öğütleri, cân kulağıyla duymaya çalıştık.

Benlik odalarından kurtulmak gerektiğini anladık.

Kimseyle alay etmemek gerektiğini anladık.

Kimseye hor bakmamak gerektiğini anladık.

Muhteşem uyarıları kaleme almaya çalıştık.

Ve anladık ki kendini uyanmış görüp, başka birini uy-kuda görmemek gerekir.

Kendimiz âlim görüp, başkasını cahil görmemek gerekir.

Kendini fark ehli görüp, başkasını fark etmiyor san-mamak gerekir.

Başkasına avam deyip, kendimizi ulema sanmayalım.

Kendimizi yüce görüp, Allah'ın diğer bir kulunu hor görmeyelim.

Kendimizi seçilmiş görüp, başka birini dışlamayalım.

Kendimizi Allah'a yakın sanıp, başkasını uzak san-mayalım.

Kendimizi Müslüman, Hristiyan, Mûsevi görüp, baş-kasını kâfir ilan etmeyelim.

Kendimizi şeriatlı görüp, başkasını şeriatsız görmeyelim.

Şeriatın hakikatine erelim.

Dinin, sünnetin hakikatine erelim.

Kendimizi cennetlik sanıp, başkasını cehennemlik ilan etmeyelim

Kendimizi Kâmil görüp, başkasını câhil görmeyelim.

Kendimizi kültürlü görüp, başkasını kültürsüz gör-meyelim.

Hiç kimseyi yargılamayalım.

Hiç kimseyi inancından dolayı dışlamayalım.

Hiç kimseyi farklı yorumluyor diye din dışı saymayalım.

İnsanları renklerine göre, cinsiyetine göre, milletine göre, inanç yoluna göre ayırmayalım.

Kendi topluluğumuzu üstün görüp, başka toplulukları yok saymayalım.

Halk oluşu düşünelim.

Varlığa iyi bakalım.

Varlığın nasıl şekillendiğini anlamaya çalışalım.

Varlığın geldiği kaynağı iyi görelim.

Tüm varlığı tutan ilâhî kudreti iyi anlayalım.

Tüm varlığın birbiriyle olan bağıni çok iyi anlayalım.

Bilelim ki her varlık, Allah'ın tecelli tezâhürüdür.

Bilelim ki her varlık, Allah'ın sıfatlarıyla donatılmıştır.

Bilelim ki her varlık, Allah'ın zâtıyla tutulmaktadır.

Bilelim ki hor gördüğümüz kimsenin vücûdu da Allah'tan gayrı değildir.

Kimseyi hor görmeye hakkımız yoktur.

Her varlık Allah'ın sıfatları ile kuşatılmıştır.

Kendimizi yüce, başkasını hor görerek, kendimizi ki bir zindanına düşürmeyelim.

Kibre düşerek Allah'ın rahmetinden uzaklaşmayalım.

Bilelim ki tüm kâlbleri attıran Allah'tır.

İnsandan nefes aldırıp verdiren Allah'tır.

Vücûdlarda her an işleyen Allah'tır.

Kibre düşmeyelim.

Ayrımcılık içinde olmayalım.

Gıbet etmeyelim.

Fitnelik, fesatlık içinde olmayalım.

Ey kardeşim!

Hor görme yaratılan hiçbir şeyi.

Yaratılan her varlıkta Hakk'ı gör.

Kendini varlıktan ayrı görme.
Hepimizi tutan kudret aynı kudrettir.
Sakın kibre düşme.
Kendini yüce görüp, başkasına hor bakma.
Bil ki her varlık Allah'ın zâtı ile kuşatılmıştır.
Her varlıkta olan değerler Allah'ın değerleridir.
Her varlık Allah'a secde halindedir.
Her varlık, Allah'a teslimiyet içindedir.
Her varlığı yaratan, kuşatan Allah'tır.
Bu hakikati anladığımızda, hiçbir varlığa hor bakamayız.
Kendimizi asla yüce göremeyiz.
Ekber olan Allah'tır.
O ekberiyetini her varlıktan gösterir.
Ey kardeşim!
Kur'ân'da sunulan nice mesajları anlayalım.
Tevâzûlu olalım, tenezzüllü olalım.
Her an secde halinde olalım.
Birbirimizi tanımaya çalışalım.
Birbirimize yardımcı olalım.
Güzel hâller içinde olalım.
İlâhi huzura erelim.
Birbirimizi tanımaya çalışalım.
Birbirimize iyilik için yardım edelim.
Asla kötülük için yardımlaşmayalım.
Birbirimize yardımcı olalım.
Birbirimize çare olalım.
Gönüllere umut olalım.
Birbirimize sevinç olalım.

Birbirimize ışıık olalım.

Allah sevgisini hissettirelim, birbirimizi güçlü kılalım.

Bu kitabımızda Hucurât Sûresini incelemeye gayret gösterdik.

Lütfeñ bu sûreden sunulan edeb dolu, ilim dolu öğütleri unutmayalım ve çevremize yayalım.

Eksiğimiz hatamız olduysa affola.

Sevgiyle kalın.

Aşkla kalın.

Hakk'la kalın.

İsmail Dinçer

12-08-2026